POROČILO
O IZVRŠEVANJU JAVNIH POOBLASTIL
ZA LETO 2022

SID – SLOVENSKA IZVOZNA IN RAZVOJNA BANKA, D.D., LJUBLJANA

SID Banka

maj 2023

KAZALO

POVZETEK 5
I. SID BANKA 11
I.1. OSEBNA IZKAZNICA 11
I.2. RAZVOJ IN STATUS SID BANKE 12
I.3. JAVNA POOBLASTILA SID BANKI 16
I.4. VLOGA SID BANKE 18
I.5. OBLIKE DELOVANJA 20
I.6. POSLANSTVO, VREDNOTE IN VIZIJA 23
II. NAČELA DELOVANJA SID BANKE 25
II.1. SPLOŠNA NAČELA DELOVANJA RAZVOJNIH BANK 25
II.2. INSTITUCIONALNI, REGULATORNI IN KORPORATIVNI OKVIR DELOVANJA 32
II.3. NAČELA POSLOVANJA SID BANKE 41
II.4. PODROČJA DELOVANJA 44
II.5. STORITVE SID BANKE IN SKUPINE SID BANKA 48
II.6. MEDINSTITUCIONALNO IN MEDNARODNO SODELOVANJE 57
III. POSLOVNI MODEL IN STRATEŠKI CILJI 60
III.1. PRISTOP K OBLIKOVANJU STRATEGIJE 60
III.2. STRATEŠKI POGLED NA RAZVOJ SID BANKE 2023–2025 62
III.3. PRILAGAJANJE POSLOVNEGA MODELA 66
III.4. USMERJENOST V TRAJNOSTNO FINANCIRANJE 70
IV. GOSPODARSKO IN FINANČNO OKOLJE V LETU 2022 76
IV.1. MEDNARODNO OKOLJE 76
IV.2. SLOVENSKO GOSPODARSTVO 79
IV.3. BANČNI SISTEM 81
IV.4. OCENE TRŽNIH VRZELI NA PODROČJU FINANCIRANJA 85
V. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZSIRB 101
V.1. ZSIRB 101
V.2. RAZVOJ NOVIH FINANČNIH PRODUKTOV 105
V.3. PROGRAMI FINANCIRANJA V LETU 2022 109

VI. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZZFMGP 112
VI.1. ZAVAROVANJE MEDNARODNIH IZVOZNIH POSLOV NA SVETOVNEM TRGU 114
VI.2. MEDNARODNO ZAVAROVANJE, KI GA IZVAJA SID BANKA 121
VI.3. TRENDI IN PRIHODNOST NEMARKETABILNIH ZAVAROVANJ 143
VII. SLOVENSKI NALOŽBENI PROGRAM KAPITALSKE RASTI ZA LASTNIŠKO FINANCIRANJE 149
VIII. IZVAJANJE SKLADA SKLADOV IN SKLADA SKLADOV COVID-19 153
IX. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZJShemRS 159
X. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZJShemFO 161
XI. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO 65. ČLENU ZIUZEOP 163
XII. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZSJSM 165
XIII. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZDLGPE 170
XIV. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZVO-2 173
XV. UČINKI FINANČNIH STORITEV 175
XV.1. STRUKTURA NOVIH KREDITOV V LETU 2022 175
XV.2. OCENA UČINKOV NA GOSPODARSKO AKTIVNOST 182
XV.3. OCENA MAKROEKONOMSKIH UČINKOV 185
XV.4. OCENA UČINKOV PO PROGRAMIH FINANCIRANJA 189
XVI. POSLOVANJE SID BANKE V LETU 2022 194
XVII. DRUŽBENA ODGOVORNOST 208
XVII.1. ŠIRŠE DRUŽBENE KORISTI 208
XVII.2. ODGOVORNOST DO STRANK 209
XVII.3. ODGOVORNOST DO DRUŽBE IN OKOLJA 211
XVII.4. ODGOVORNOST DO ZAPOSLENIH 212
ZAKLJUČEK IN POGLED NAPREJ 215

POVZETEK

Pokoronsko leto 2022 ni prineslo ugodnejšega makroekonomskega okolja, pač je z ruskim napadom na Ukrajino prineslo nova tveganja in negotovosti – izbruh energetske krize, zaprtje trgov Ukrajine, Ruske federacije in Belorusije za slovenske izvoznike, nove motnje v dobavnih in prehranskih verigah, nujo po krepitvi obrambnih zmogljivosti, nov val beguncev oziroma razseljenih oseb, povečanje kibernetskih tveganj … Izbruh energetske krize je poleg stroškovnih težav za podjetja močno pospešil že tako naraščajočo inflacijo, ta pa je povzročila izjemno rast obrestnih mer ob zaostrovanju denarne politike. To je SID banko postavilo pred vrsto novih izzivov in povzročilo, da je tudi lani opravljala dvojno vlogo – z izvajanjem interventne vloge in protikriznega financiranja je blažila posledice energetske krize in druge negativne posledice vojne v Ukrajini na poslovanje slovenskih podjetij, hkrati pa je delovala v smeri krepitve trajnostnega razvoja podjetij. S tem je banka nadaljevala trend močne neposredne podpore gospodarstvu; skupni znesek neposrednega financiranja nebančnega sektorja se je tako v letu 2022 povišal za 15,2 odstotka na 1,38 mrd EUR, skupni kreditni portfelj je dosegel 1,69 mrd EUR, bilančna vsota pa 2,8 mrd EUR.

Delovanje SID banke je tako v letu 2022 po metodi makroekonomskih multiplikatorjev v slovenskemu gospodarstvu prispevalo k dodatnim 3,2 mrd EUR prodaje, 1,3 mrd EUR BDP, 1,4 mrd EUR izvoza in ohranitvi ali nastanku skoraj osem tisoč delovnih mest. Kot razvojna banka, je SID banka ponovno dokazala svoje zmožnosti hitrega odzivanja na spremembe makrofinančnih okoliščin in velik pomen SID banke za slovensko gospodarstvo.

* * * * *

SID banka prispeva k ciljem trajnostnega gospodarskega razvoja Slovenije, kar opravlja s ponudbo finančnih storitev, ki dopolnjujejo ponudbo komercialnih finančnih ustanov. Njeno delovanje je torej omejeno na tržne vrzeli, tako razvojne in trajnostne, kot ciklične, kjer komercialne finančne ustanove ne delujejo ali pa ne delujejo v zadostni meri. V letu 2022 je bilo delovanje SID banke še vedno izrazito pogojeno z negotovimi razmerami kljub visoki gospodarski rasti v Sloveniji v višini 5,4 odstotka, ki pa je bila v veliki meri odraz pospeška rasti v letu 2021. Gospodarstvo je že bilo pod vplivom poslabšanja makroekonomskih razmer, ki so sledile ruskemu napadu na Ukrajino.

Težave v dobavnih verigah so se globalno sicer postopamo umirjale, a je visoka inflacija na globalni ravni (Slovenija 2022: 10,3 odstotka) centralne banke po vsem svetu prisilila v hitro zaostrovanje denarne politike, kar se je odrazilo v rasti tržnih obrestnih mer v drugi polovici leta, kar vse bolj povečuje stroške poslovanja podjetij in odpira nove vrzeli v segmentu podjetij, katerih poslovni modeli so odvisni od zelo ugodnih pogojev financiranja, ki so bili značilni za preteklo obdobje. Likvidnost slovenskega bančnega sistema je kljub temu ostajala na zelo visoki ravni, kar pomeni, da so slovenske banke lahko financirale celotno kreditno aktivnost brez odvisnosti od drugih (nedepozitnih) virov, vključno z viri, ki bi si jih lahko izposodile od SID banke. Kljub še vedno visoki likvidnosti slovenskega bančnega sistema (varčevalne vloge bistveno presegajo dane kredite), so se začeli kreditni pogoji za stranke v pričakovanju slabšanja gospodarskih razmer zaostrovati, obseg novih kreditov pa še dodatno zmanjševati. S tem se dodatno omejuje oziroma zmanjšuje možnost posredovanja razvojnih sredstev preko poslovnih bank. Vrzeli, ki pri tem nastajajo, so povezane predvsem s pritiski na kapitalsko ustreznost bank in na drugi strani potrebo po intervenciji SID banke na tem področju (aktiviranje doma akumuliranega varčevanja za namen spodbujanja investicij). Posledice z geopolitičnimi razmerami povzročene energetske krize so močno prizadele ožji segment podjetij, kar je terjalo usmerjeno interventno ukrepanje SID banke. Vpliv zunanjega okolja na SID banko je torej povzročil, da je njeno delovanje po obsegu ostalo podobno kot v letu pred tem, po strukturi pa prilagojeno razmeram oziroma novo nastalim tržnim vrzelim.

Ustrezno oblikovanje programov financiranja razvojnih bank izhaja iz ocenjenih tržnih nepravilnosti oziroma tržnih vrzeli. SID banka že od leta 2014 za ocenjevanje tržnih neučinkovitosti izdeluje lastne tržne analize po metodologiji Evropske komisije in ECB, od leta 2016 pa za te potrebe izvaja tudi obsežnejšo anketo v sodelovanju z Banko Slovenije. Anketa, ki je bila izvedena v novembru in decembru 2022, je pokazala, da se vrzel bančnega kreditiranja sicer zmanjšala na 1,4 odstotka BDP (v letu 2021: 2,5 odstotka BDP), a so se pogoji financiranja za podjetja proti koncu leta z dvigovanjem obrestnih mer začeli izrazito poslabševati. Skoraj 40 odstotkov podjetij je poleg zviševanja obrestnih mer zaznalo tudi zviševanje ostalih cenovnih stroškov financiranja. Šestina podjetij je poročala o višjih zahtevah po zavarovanjih (predvsem mikro podjetja), kar je najvišja vrednost od leta 2016, ko so podatki dosegljivi.

* * * * *

V letu 2022 je bilo tako s sredstvi SID banke neposredno in v sofinanciranju s poslovnimi bankami ter prek bank posrednic sklenjenih za 447,4 milijona EUR kreditov. Število komitentov SID banke se je povečalo za 10 odstotkov, novih je 11 odstotkov komitentov. Struktura kreditnega portfelja banke po ročnosti odraža usmerjenost SID banke v dejavnosti, skladne z ZSIRB in ZZFMGP, ter v programe interventne in proticiklične vloge. Skoraj vsi krediti so dolgoročni s spremenljivo obrestno mero.

SID banka je imela v letu 2022 aktivnih devet programov financiranja, od tega je bilo šest razvojno-spodbujevalnih programov aktivnih v okviru ukrepov finančnega inženiringa. Z uvajanjem povratnih oblik financiranja in kombiniranjem virov sredstev v sklopu finančnega inženiringa SID banka zagotavlja ugodne pogoje kreditiranja za slovensko gospodarstvo (ročnost, obrestna mera, zavarovanja) ter multiplikativnih učinkov na sredstva državnega proračuna. Na razvojnem delu svojega delovanje je SID banka uvedla nov program za financiranje infrastrukture v občinah in širšem javnem sektorju in izvajala druge programe neposrednega financiranja, vključno s posojili ki so omogočali jamstvo Panevropskega jamstvenega sklada. Za financiranje preko bank pa je bil v letu 2022 razvit in uveden program Kredit brez delitve tveganj s poenostavljeno pomočjo de minimis, namenjen komercialnim bankam.

Banka je priglasila tudi novo shemo državne pomoči po Začasnem okviru za izvajanje kriznih ukrepov ter sodelovala pri oblikovanju ukrepov v okviru Zakona o pomoči gospodarstvu za omilitev posledic energetske krize (ZPGOPEK). Še posebej izdatno je bila vključena v blaženje posledic energetske krize oziroma likvidnostne podpore nekaterim ključnim akterjem slovenskega energetskega sektorja.

Ob tem je SID banka na področju lastniškega in kvazi lastniškega financiranja v letu 2022 v okviru širitve Slovenskega naložbenega programa kapitalske rasti (SEGIP) z EIF sklenila še drugi dodatek k pogodbi za širitev SEGIP. Tako se je povečal SEGIP za dodatnih 120 milijonov EUR na 220 milijonov EUR s t.i. iniciativo »SEGIP Top-Up«, v okviru katere so se zagotovila sredstva in ustrezne pravne podlage za tri dodatne produkte: Sklad tveganega kapitala za prenos tehnologij, Sklad tveganega kapitala za finančno podporo mladim slovenskim inovativnim MSP, Skladi zasebnega kapitala za naslavljanje problematike nasledstev v družinskih podjetjih.

Kot upravljavka Sklada skladov finančnih instrumentov Evropske kohezijske politike 2014–2020 je SID banka v letu aktivnosti izvajala pospešeno, saj je bilo že ob vzpostavitvi Sklada skladov načrtovano, da se v letu 2022 črpa četrta, to je zadnja tranša EKP sredstev. Tako je bilo v decembru 2022 tudi uspešno izvedeno.

* * * * *

Skupni obseg (po)zavarovanih poslov SID banke je v letu 2022 znašal 2,0 mrd EUR in se je v primerjavi z letom 2021 znižal za 27,6 odstotkov, kar je predvsem posledica ukinitve Začasnega okvirja ukrepov državne pomoči za podporo gospodarstvu ob izbruhu covid-19, deloma pa znižanja obsega zavarovalnih poslov v državah Belorusije, Ukrajine in Rusije zaradi vojnih razmer ter uvedbe mednarodnih omejitvenih ukrepov za poslovanje. Obseg zavarovanih investicij se je v letu 2022 prav tako zmanjšal. Število sklenjenih poslov v 2022 je bilo za 55,0 odstotkov nižje kot leto prej, pri čemer ni bilo upoštevanih poslov iz naslova pozavarovanj. V 2022 je bilo izdanih 50 novih zavarovalnih polic, v 2021 pa 111, povprečna vrednost sklenjenega posla v 2022 pa je bila v primerjavi z letom prej večja.

Skupna izpostavljenost iz zavarovanih poslov za državni račun in izdanih zavezujočih obljub za zavarovanje je bila konec leta 2022 v primerjavi s stanjem konec leta 2021 nižja za 39,7 odstotka. Plačane škode v letu 2022 so bile za 3,2-krat višje kot leto prej, vendar so nominalno še vedno nizke. Znesek prejetih regresov v letu 2022 je dosegel bistveno večjo vrednost v primerjavi z zabeleženimi regresi predhodnega leta. Rezultat poslovanja za državni račun je bil v letu 2022 pozitiven. Presežek prihodkov nad odhodki je znašal 1,9 mio EUR (v 2021: 6,8 mio EUR). Kumulativni rezultat za obdobje od začetka poslovanja pooblaščene institucije dalje je bil prav tako pozitiven in je dosegel 39,0 mio EUR.

SID banka je v letu 2022 dosledno izvajala strategijo sledenja slovenskemu gospodarstvu in zagotavljala vsa potrebna zavarovalna kritja za kreditna tveganja na trgih, kjer so prisotni slovenski izvozniki. Dodatno se je vključevala tudi na trgih, ki so za slovenska podjetja novi, in sicer z namenom, da se jim omogoči pridobivanje novih poslov in posledično ustreznejšo geografsko razpršitev kupcev.

* * * * *

Kljub zahtevnim razmera je tudi letu 2022 SID banka poslovala uspešno. Banka je ustvarila dobiček pred davki v višini 10 mio EUR. Nižji dobiček glede na preteklo leto je zlasti posledica enkratnih učinkov v letu 2021, povezanih s poplačilom kreditov, merjenih po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, in nižjih neto prihodkov iz odprave oslabitev kreditov. Banka je v letu 2022 realizirala čiste obresti v višini 24,2 mio EUR, kar je za 3,8 mio EUR oziroma za 13,5 odstotka manj

kot v letu 2021. Nižje čiste obresti so zlasti posledica višjih odhodkov za obresti za prejete kredite, ki so povezani z višjimi tržnimi obrestnimi merami. Čisti neobrestni prihodki so v letu 2022 znašali 2,3 mio EUR, kar je 3,4 mio EUR manj kot v letu 2021 (2021: 5,7 mio EUR). Zaostajanje je predvsem posledica nižjih čistih dobičkov iz finančnih sredstev, obvezno merjenih po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, ki niso v posesti za trgovanje. Marža finančnega posredništva banke je znašala 0,9 %.

Kapital banke se je zmanjšal za 40,9 mio EUR oziroma 8,3 odstotka in je konec leta znašal 450,9 mio EUR. Glede na predhodno leto je akumulirani drugi vseobsegajoči donos manjši za 49,1 mio EUR, kar je posledica višjih tržnih obrestnih mer in s tem povezanih zmanjšanj poštenih vrednosti dolžniških vrednostnih papirjev, merjenih po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa. Začasno znižana raven kapitala ostaja dovolj visoka za nemoteno izpolnjevanje mandatov banke. Banka namreč z namenom ohranjanja stalne sposobnosti interveniranja v potrebnem obsegu ves čas ohranja visoko kapitalsko ustreznost, ki je ob koncu leta 2022 znašala 25,4 odstotka, kar je precej nad ciljno vrednostjo strateškega kazalnika v letnem načrtu upravljanja. Dolgoročna bonitetna ocena SID banke je ostala dobra (AA–) in stabilna.

* * * * *

Trajnostni razvoj je SID banka že pred več kot 10 leti postavila kot osnovo svojega poslanstva in začela z aktivnim spodbujanjem krožnega gospodarstva. Načelo uravnoteženega in trajnostnega razvoja je tudi eno izmed načel delovanja SID banke, kot določa 5. člen Zakona o Slovenski izvozni in razvojni banki. Zato je tudi letu 2022 SID banka ponujala ugodno financiranje drugih zelenih projektov in krožnega gospodarstva. SID banka je v letu 2022 dodatno pospešila prilagajanje banke podnebnim tveganjem s sistematičnim uvajanjem regulatornih zahtev in realizacijo nekaterih mednarodnih obveznosti Republike Slovenije na »zelenem področju«, vključevanjem dejavnikov ESG na področju kreditnega tveganja in cenovne politike, upravljanjem podnebnih tveganj v povezavi z drugimi finančnimi tveganji, urejanjem presoje izpolnjevanja meril za »dokumentirano zeleno naložbo«, sprejemom akcijskega načrta za izvedbo poročanja/razkritij o podnebnih tveganjih, razvojem IT-podpore, sodelovanjem v različnih pobudah za pospešitev prilagajanja gospodarstva in finančnega sektorja, z izvajanjem internih in eksternih komunikacijskih aktivnosti, internim izobraževanjem, nadgradnjo trajnostnega poročila, ipd.

Ker je SID banka še posebej osredotočena na okoljska tveganja ter spodbujanje zelenega prehoda, se je v letu 2022 pospešilo vgrajevanje spremljanja in obvladovanja okoljskih in podnebnih tveganj v lastnih procese banke. V letu 2022 je SID banka merjenje in spremljavo ogljičnega odtisa za leto 2021 prvič izvedla v skladu z zahtevami protokola TGP in dala ogljični odtis tudi verificirati. Te aktivnosti so bile ene od osnov, na podlagi katerih je SID banka oblikovala dolgoročni načrt razogljičenja do leta 2030 s pogledom do leta 2050. SID banka bo tako tudi v letu 2023 namenjala posebno pozornost dejavnikom trajnosti (dejavniki ESG) in nadaljevala zeleno transformacijo.

* * * * *

V nadaljevanju poročilo sestavlja petnajst poglavij. Poglavja I, II in III opisujejo vlogo, načela delovanja in strateške usmeritve SID banke. V poglavju IV so predstavljene gospodarske in finančne razmere, ki so pomembno vplivale na aktivnosti SID banke v letu 2022. Poglavja od V do XIV so namenjena podrobnemu pregledu izvajanja vseh posameznih javnih pooblastil SID banki, ki hkrati določajo segmente njenega delovanja. Učinki aktivnosti SID banke na gospodarstvo in širše družbene cilje so ovrednoteni v poglavju XV, osnovni rezultati poslovanja so predstavljeni v XVI. poglavju, izvajanje načel družbene odgovornosti pa povzeto v XVII. poglavju.

I. SID BANKA

I.1. OSEBNA IZKAZNICA

Firma	SID - Slovenska izvozna in razvojna banka, d.d., Ljubljana
Sedež	Ulica Josipine Turnograjske 6, 1000 Ljubljana
Matična številka	5665493
Davčna številka	82155135
Elektronska pošta	info@sid.si
Domača stran	http://www.sid.si
Status	Pooblaščena specializirana slovenska spodbujevalna, izvozna in razvojna banka, ki opravlja dejavnosti javnega interesa
Poslanstvo	Razvijamo in izvajamo finančnemu trgu dopolnilne dolgoročne finančne storitve in tako spodbujamo konkurenčnost gospodarstva, odpiranje kakovostnih novih delovnih mest ter trajnostni razvoj Slovenije.
Učinki v 2022	3,2 mrd EUR prodaje slovenskih podjetij, 1,3 mrd EUR BDP, 1,4 mrd EUR izvoza, 7.830 novih delovnih mest.
Vrednote	Odgovornost, strokovnost, zavzetost, sodelovanje in ustvarjalnost
Bilančna vsota	2.799.708.000 EUR
Kapital	450.869.000 EUR
Delničarji	1 - Republika Slovenija
Kapitalska ustreznost	25,4 %
Število zaposlenih	221
Mednarodna bonitetna ocena (31. 12. 2022)	AA- (Standard & Poor's)

I.2. RAZVOJ IN STATUS SID BANKE

SID banka je bila **ustanovljena leta 1992, takrat pod imenom Slovenska izvozna družba**, družba za zavarovanje in financiranje izvoza Slovenije, d.d., Ljubljana (okrajšano SID). Tako je postala posebna finančna institucija zasebnega prava za zavarovanje in financiranje izvoza Republike Slovenije kot instrument ekonomske politike RS spodbujanja in pospeševanja ekonomskih odnosov s tujino. Delovanje SID je urejal Zakon o Družbi za zavarovanje in financiranje izvoza Slovenije.

V februarju 2004 je začel veljati Zakon o zavarovanju in financiranju mednarodnih gospodarskih poslov (ZZFMGP), ki ureja temelje sistema zavarovanja in financiranja mednarodnih gospodarskih poslov kot instrumentov trgovinske politike Republike Slovenije. ZZFMGP je določil, da SID v luči pristopanja k Evropski uniji uskladi dejavnosti v zvezi z zavarovalnimi posli, ki jih SID izvaja v svojem imenu in za svoj račun s predpisi, ki urejajo delovanje zavarovalnic, najkasneje do konca leta 2004. Svoje poslovanje, ki ni zavarovalniško in ni predmet urejanja ZZFMGP, pa uskladi s predpisi, ki urejajo poslovanje bank, najkasneje do konca leta 2006.

Na navedeni zakonski osnovi je SID **ustanovila zavarovalnico in nanjo prenesla portfelj tržnih (marketabilnih) zavarovanj**, ki jih je do konca leta 2004 izvajala v svojem imenu in za svoj račun. SID-Prva kreditna zavarovalnica d.d., Ljubljana **(SID-PKZ) je tako začela s svojim delovanjem 1. 1. 2005**, a danes ni več v lasti SID banke, saj je bila v letu 2018 uspešno prodana francoski skupini Coface, potem ko je bilo ocenjeno, da tovrstne storitve že lahko na ustrezni ravni zagotavljajo komercialne finančne institucije same.

SID je oktobra 2006 od Banke Slovenije pridobila dovoljenje za opravljanje bančnih in drugih finančnih storitev, konec leta pa sklep Okrožnega sodišča v Ljubljani o registraciji spremembe firme v **SID – Slovenska izvozna in razvojna banka**, d.d., Ljubljana (skrajšana firma **SID banka**, d.d., Ljubljana). S 1. 1. 2007 je začela delovati kot specializirana banka.

Dne 21. 6. 2008 je začel veljati Zakon o Slovenski izvozni in razvojni banki (ZSIRB), uporabljati pa se je začel z dnem, ko je RS postala edina delničarka SID banke, t.j. dne 18. 9. 2008. ZSIRB je SID banki takrat podelil dve javni pooblastili, in sicer je SID banka pooblaščena specializirana slovenska spodbujevalna, izvozna in razvojna banka za opravljanje dejavnosti po ZSIRB in pooblaščena institucija za opravljanje vseh poslov po ZZFMGP.

ZSIRB v 13. členu opredeljuje tudi odgovornost Republike Slovenije za obveznosti SID banke in določa, da **Republika Slovenija kot edini delničar nepreklicno in neomejeno odgovarja za obveznosti SID banke** iz poslov, sklenjenih pri izvajanju dejavnosti iz 11. in 12. člena tega zakona. Če SID banka upniku na njegovo pisno zahtevo ne izpolni svoje dospele obveznosti do tega upnika, mora to obveznost na zahtevo upnika nemudoma izpolniti Republika Slovenija. S tem je SID banki omogočeno, da se na finančnih trgih zadolžuje, ne da bi morala za vsak posel zadolžitve posebej pridobiti poroštvo Republike Slovenije.

Z **Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o bančništvu je bil status SID banke še dodatno opredeljen**, saj je zakon izrecno določil, da je SID banka pooblaščena specializirana slovenska spodbujevalna izvozna in razvojna banka, ki ne sme sprejemati depozitov od javnosti. Hkrati je bilo določeno, da dovoljenja, izdana v zvezi s SID banko na podlagi določb zakona, ki ureja bančništvo, ostanejo v veljavi, razen v delu, ki se nanaša na sprejemanje depozitov od javnosti. Določeno je tudi, da določbe drugih zakonov, ki veljajo za banke, veljajo tudi za SID banko, razen če zakon ne določi drugače.

Status SID banke je bil v letu 2010 opredeljen tudi za potrebe evropske bančne zakonodaje. Sprejeta je bila Direktiva Komisije 2010/16/EU z dne 9. 3. 2010 o spremembi Direktive 2006/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta, s katero je tudi Evropska komisija v skladu z mnenjem Evropskega odbora za bančništvo potrdila, da je SID banka institucija, ki je vključena v posebne dejavnosti javnega interesa in je zato upravičena do vključitve na seznam institucij, izvzetih s področja uporabe Direktive 2006/48/ES v skladu z 2. členom te direktive. SID banka namreč izvaja spodbujevalne in razvojne naloge oziroma finančne storitve na področjih, kjer nastajajo oziroma so ugotovljene tržne vrzeli, med drugim z zagotavljanjem finančnih storitev, ter izvaja svetovanja in izobraževanja na področjih, kot so mednarodna trgovina in mednarodno sodelovanje, gospodarske spodbude za mala in srednje velika podjetja, raziskave in razvoj, regionalni razvoj ter komercialna in javna infrastruktura.

V letih krize je SID banka odigrala pomembno proticiklično vlogo in s svojo aktivnostjo močno pripomogla k blaženju neugodnih učinkov gospodarske in finančne krize. Njena vloga v slovenskem bančnem sistemu se je močno povečala, saj je SID banka v slovenskem bančnem sistemu dosegla okoli desetinski delež in tretje mesto po velikosti.

V letu 2012 je SID banka prva v Sloveniji vzpostavila posojilne sklade na osnovi finančnega inženiringa, kjer lastna sredstva povezuje s sredstvi Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo ter Evropske investicijske banke. Finančni

inženiring predstavlja tudi temelj za nadaljnji razvoj produktov SID banke in njeno vključevanje v posredovanje sredstev evropske kohezijske politike do slovenskega gospodarstva.

Zaradi pomembne vloge v slovenskem bančnem sistemu je bila SID banka, skupaj z NLB in NKBM **v novembru 2013 vključena v posebni pregled poslovanja, ki ga je Evropska centralna banka začela izvajati v območju evra**. Pregledali so 130 bank v 18 članicah. ECB je pregled SID banke izvajala v sodelovanju z Banko Slovenije in revizijsko družbo PWC. SID banka je celoviti pregled uspešno zaključila, saj morebitni kapitalski primanjkljaj ni bil ugotovljen. To je ponovno pokazalo, da se je poslovni model SID banke v povezavi z upravljanjem s tveganji, katerim se izpostavlja pri svojem poslovanju, izkazal za odpornega tudi v primeru neugodnih gibanj v okolju.

SID banka je v letu 2017 v okviru možnih nadgradenj ponudbe in zagotavljanja dodane vrednosti za gospodarstvo in finančne posrednike preučila možnosti intenzivnejšega vključevanja v **izvajanje finančnih instrumentov v okviru evropske kohezijske politike 2014–2020**. Skladno s trendom prehoda iz nepovratnih v povratne oblike financiranja na ravni EU je tudi Republika Slovenija v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike za obdobje 2014–2020 opredelila del sredstev za izvajanje finančnih instrumentov ter konec leta s SID banko podpisala ustrezen sporazum, s katerim jo je imenovala za **upravljavca Sklada skladov v višini 253 mio EUR**.

Novembra 2017 je SID banka z Evropskim investicijskim skladom (EIF) vzpostavila investicijski program v obsegu 100 mio EUR, imenovan **Slovenski naložbeni program kapitalske rasti (SEGIP)**, v katerega sta oba strateška partnerja vložila po 50 mio EUR. Gre za enega izmed prvih programov lastniškega financiranja, ki jih je na podlagi t. i. EIF-NPI Equity Platforme, katere soustanovitelja sta SID banka in EIF, in naložbenega načrta za Evropo vzpostavil EIF v sodelovanju z nacionalnimi spodbujevalnimi institucijami v Evropski uniji. Program bo na podlagi 15-letnega mandata, podeljenega s strani SID banke, upravljal in izvajal EIF, ki je največji upravljavec skladov v EU.

Banka Slovenije je v okviru nadzora bančnega poslovanja v letu 2017 v banki izvedla dva pregleda in sicer pregled primernosti zastavljenih bančnih posojil ter pregled kreditnega tveganja v okviru dveh produktov financiranja malih in srednjih podjetij; financiranje naložb z namenom kapitalske utrditve in financiranje tekočega poslovanja z namenom kapitalske utrditve (t.i. potrpežljivo posojilo). Oba pregleda sta bila zaključena brez izrečenih ukrepov nadzora ali sankcij zaradi prekrška. SID

banka je bila poleg tega v 2017 aktivno vključena v kreiranje **Strategije trajnostne rasti slovenskega turizma 2017–2021** in novo sprejeti **Zakon o spodbujanju investicij (ZSInv)**, po katerem je SID banka pooblaščena za dodeljevanje finančnih spodbud.

SID banka je na podlagi sporazuma z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo, sklenjenim konec leta 2017, v letu 2018 pristopila k izvajanju aktivnosti v okviru Sklada skladov. Razviti so bili prvi finančni instrumenti za naložbe, povezane z raziskavami, razvojem in inovacijami ter mikroposojila. Oktobra 2020 je SID banka v sodelovanju z MGRT oblikovala nov **Sklad skladov COVID-19 v višini 65 mio EUR,** namenjen financiranju investicij, raziskav, razvoja in inovacij ter obratnih sredstev za izboljšanje likvidnosti in lažje okrevanje gospodarstva, prizadetega zaradi epidemije COVID-19. SID banka je v 2020 vstopila v **Investicijski sklad Pobude treh morij** z namenom možnosti financiranja ključnih infrastrukturnih projektov v t. i. regiji treh morij, ki obsega 12 držav članic Evropske unije med Baltikom, Črnim morjem in Jadranom. Na podlagi obsežnega ekspertnega znanja s področja javno-podprtega izvoznega financiranja je bilo SID banki zaupano tudi **predsedovanje Delovni skupini za izvozne kredite pri Svetu Evropske unije** v okviru slovenskega predsedovanja Svetu EU 2021.

V letu 2021 je SID banka skupaj z EIF in HBOR (hrvaško razvojno banko) v okviru širitve Slovenskega naložbenega programa kapitalske rasti (SEGIP) **vzpostavila regionalno platformo za prenos tehnologij (platforma CEETT)**, preko katere se bodo sredstva namenjala predvsem za financiranje raziskovalnih projektov, razvoja tehnologij in intelektualne lastnine na univerzah in raziskovalnih inštitucijah (v Sloveniji in na Hrvaškem), s potencialno komercialno vrednostjo za gospodarstvo.

SID banka je v letu 2021 pridobila **jamstvo Panevropskega garancijskega sklada** za financiranje naložb in obratnih sredstev mikro, malih in srednje velikih podjetij ter podjetij s srednje veliko tržno kapitalizacijo v skupnem obsegu 150 milijonov EUR kreditov. Prav tako v letu 2021 je SID banka skupaj z drugimi evropskimi finančnimi institucijami, EIF in Evropsko komisijo **dokapitalizirala EIF**. Svoj portfelj delnic EIF je povečala s 15 na 25 in s ostaja šesti največji delničar EIF med finančnimi institucijami.

V marcu 2022 je SID banka v sodelovanju z EIF razširila program SEGIP za dodatnih 120 milijonov EUR, z namenom lastniškega financiranja podjetij v semenski in zagonski fazi ter fazi hitre rasti v Sloveniji ter financiranja lastniškega nasledstva v slovenskih družinskih podjetjih. V letu 2022 je SID banka tudi uspešno črpala četrto, zadnjo tranšo sredstev EKP za Sklad skladov 2014–2020.

I.3. JAVNA POOBLASTILA SID BANKI

Zakon o Slovenski izvozni in razvojni banki (ZSIRB) je bil sprejet v Državnem zboru Republike Slovenije (RS) 23. 5. 2008.[1] Njegov 17. člen določa, da SID banka enkrat letno poroča Vladi RS o izvrševanju danih pooblastil po ZSIRB v preteklem letu, Vlada RS pa o tem (izvajanje dejavnosti SID banke) enkrat letno poroča Državnemu zboru. Pričujoče Poročilo, ki se nanaša na izvajanje danih pooblastil v letu 2022, izpolnjuje to zakonsko nalogo.

Podobno določilo vsebujeta tudi Zakon o zavarovanju in financiranju mednarodnih gospodarskih poslov (ZZFMGP) iz leta 2004[2] in Zakon o spremembi in dopolnitvah zakona o javnih financah (ZJF-D[3]; 106.k člen). V tej zvezi velja omeniti, da se lahko v okviru v letu 2010 spremenjenega Zakona o javnih financah SID banki neposredno dodeljujejo proračunska sredstva za spodbujanje razvojnih projektov oz. za namen izvajanja ukrepov finančnega inženiringa. S tem poročilom SID banka izpolnjuje tudi svoje obveznosti iz 106.k člena tega zakona.[4]

SID banka je v okviru kriznih ukrepov dobila določena pooblastila tudi po Zakonu o jamstveni shemi RS (ZJShem)[5] in Zakonu o jamstveni shemi RS za fizične osebe (ZJShemFO).[6] Kljub temu, da sta se shemi formalno iztekli (poroštva se ne dodeljujejo več), zaradi nadaljevanja aktivnosti (unovčevanje, izplačila, ipd.) še vedno poročamo tudi o izvrševanju teh javnih pooblastil.

V letu 2010 je SID banka pridobila novo javno pooblastilo in sicer po Zakonu o poroštvih RS za financiranje investicij gospodarskih družb (ZPFIGD).[7]

V letu 2010 je začel veljati **Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu okolja (ZVO-1C),** s katerim je SID banka dobila pooblastilo za opravljanje vloge uradnega dražitelja na dražbah emisijskih kuponov in pooblastilo za izvajanje programa upravljanja kjotskih enot in emisijskih kuponov v imenu in za račun države.

---

[1] Objavljen v Ur.l. RS št. 56/2008; Spremembe: Ur.l. RS št. 20/2009.

[2] Objavljen v Ur.l. RS, št. 2/2004.

[3] Objavljen v Ur.l. RS, št. 109/2008

[4] »Neposredni proračunski uporabnik, javni sklad, Slovenska izvozna in razvojna banka, d.d. Ljubljana ali sklad, v katerem delež države ni večji od 49 %, ki je javna sredstva namenil sofinanciranju projektov iz 106.f in 106.j člena tega zakona, enkrat letno pripravi poročilo o doseganju zastavljenih ciljev končnih prejemnikov teh sredstev in ga predloži vladi v obravnavo.«

[5] Objavljen v Ur.l. RS, št. 33/2009; Spremembe: Ur.l. RS, št. 42/2009.

[6] Objavljen v Ur.l. RS, št. 59/2009.

[7] Objavljen v Ur.l. RS, št. 43/2010.

Konec leta 2017 sta MGRT in SID banka, po oddaji naročila RS v skladu z 28. člena ZJN, podpisala sporazum o financiranju, s katerim je Republika Slovenije pooblastila SID banko, da v svojem imenu in za račun RS **upravlja Sklad skladov** v programskem obdobju 2014–2020.

V letu 2018 je bil **sprejet tudi Zakon o spodbujanju investicij (ZSInv)**, ki SID banko pooblašča za dodeljevanje kreditov, garancij ter subvencioniranih obrestnih mer prejemnikom spodbude po tem zakonu.

Poročilo ne pokriva javnih pooblastil Centra za mednarodno sodelovanje in razvoj (CMSR), ki izvaja del tehnično-operativnega dela mednarodnega razvojnega sodelovanja (SID banka nastopa kot soustanoviteljica centra). Poročanje se izvaja ločeno, v skladu z **Zakonom o mednarodnem razvojnem sodelovanju (ZMRS)**.[8] V tem poročilu se CMSR navaja le tam, kjer je to nujno potrebno za celovito razumevanje vloge SID banke.

SID banka je v letu 2020 na podlagi dveh interventnih zakonov, in sicer 65. člena Zakona o interventnih ukrepih za zajezitev epidemije COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo (ZIUZEOP)[9] in Zakona o zagotovitvi dodatne likvidnosti gospodarstvu za omilitev posledic epidemije COVID-19 (ZDLGPE)[10] prejela pooblastila, da v imenu Republike Slovenije in za njen račun opravlja vse posle v zvezi z unovčevanjem poroštev, spremljanjem in izvedbo vseh potrebnih ukrepov za uveljavljanje regresnih terjatev, ter da po plačilu poroštva preveri izpolnjevanje pogojev, na podlagi katerih je odobrila odlog plačila obveznosti iz kreditne pogodbe po Zakonu o interventnem ukrepu odloga plačila obveznosti kreditojemalcev (ZIUOPOK) v povezavi s 65. členom ZIUZEOP oziroma kredit s poroštvom po ZDLGPE.

V letu 2022 je Republika Slovenija s sprejetjem **Zakona o stanovanjski jamstveni shemi za mlade (ZSJSM)**[11] SID banko pooblastila, da v njenem imenu in za njen račun opravlja vse posle v zvezi z izdajo, spremljanjem, unovčevanjem in izterjavo jamstev ter nadzor nad namensko porabo kreditov, zavarovanih z jamstvom po omenjenem zakonu. Poročilo se v uvodnih poglavjih nanaša prvenstveno na ZSIRB, saj gre za »krovni« zakon, s katerim je urejeno delovanje SID banke, medtem ko se ostala poglavja, predvsem poglavje o izvrševanju pooblastil, nanašajo na vsa javna pooblastila, ki jih je dobila SID banka.

---

[8] Objavljen v Ur.l. RS, št. 70/2006.
[9] Objavljen v Ur.l. RS, št. 49/2020.
[10] Objavljen v Ur.l. RS, št. 90/2020.
[11] Objavljen v Ur.l. RS, št. 54/2022.

I.4. VLOGA SID BANKE

SID banka razvija in izvaja spodbujevalne in razvojne programe ter finančne storitve na področjih, kjer so ugotovljene tržne vrzeli. To so področja, kjer komercialne finančne ustanove ne delujejo v zadostnem obsegu, ali pa sploh ne, ali pa s pretirano neugodnimi pogoji za odobravanje posojil. Svojo aktivnost mora SID banka osnovati tako, da preprečuje izkrivljanje trga in konkuriranje drugim finančnim institucijam. S trgu dopolnilnimi finančnimi storitvami tako prispeva h gospodarski rasti in blaginji prebivalstva ter deluje v smeri trajnostnega razvoja Slovenije.

SID banka igra tudi pomembno proticiklično vlogo. Makroekonomske razmere, v katerih gospodarstvo deluje pod ravnjo polnega potenciala in zaposlenosti, se lahko obravnavajo kot svojevrstna tržna vrzel. Po spremembi zakona ZSIRB v letu 2020 je ta ciklična komponenta tudi eksplicitno navedena, saj je bilo v 11. člen med ugotovljene tržne vrzeli dodano besedilo »med katere sodijo tudi ciklične vrzeli«. Proticiklično delovanje SID banki omogočajo predvsem razpoložljivi instrumenti in možnost hitre odzivnosti, pogosto še pred sprejetjem kriznih ukrepov na ravni države.

Slika 1: Umeščenost SID banke v sistem finančnega posredništva

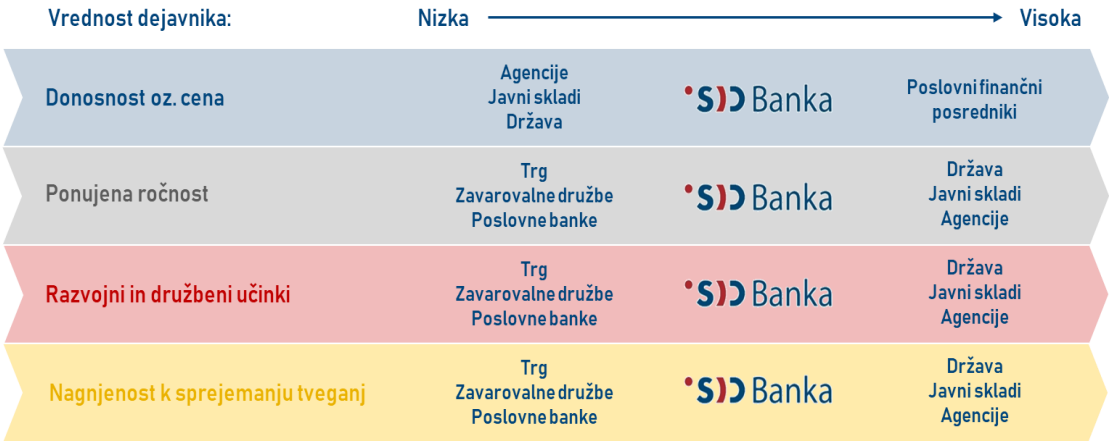

Vir: SID banka

SID banka lahko podpira le posle, ki izkazujejo ekonomsko in finančno upravičenost ter uporabnikom prinašajo višjo dodano vrednost. S tem zagotavlja finančno vzdržnost banke in ohranjanje oziroma preudarno oplajanje kapitala. SID banka zato svoje programe oblikuje na osnovi ustrezne ocene tveganj in **koncepta odgovornega posojanja**. Ustrezno obvladovanje tveganj je še posebno pomembno

z vidika delovanja na tržnih vrzelih, saj to največkrat vključuje dolgo ročnost programov financiranja, primerljivo večja tveganja in/ali manjšo donosnost.

Glede na velikost in obseg aktivnosti SID banka nastopa v vlogi osrednje slovenske ustanove za finančno spodbujanje učinkovitega doseganja temeljnih razvojnih ciljev. Ena izmed nalog SID banke je tudi **vsebinsko povezovanje in nadgradnja obstoječega razdrobljenega razvojno-podpornega sistema**, zasledovanje komplementarnosti finančnih instrumentov, zagotavljanje kritične mase specializiranih in strokovno usposobljenih kadrov in izboljšanje izkoristka potencialnih sinergijskih učinkov.

Za uspešen trajnostni razvoj Republike Slovenije SID banka postavlja temelje za oblikovanje akumulacije povratnih razvojnih sredstev na osnovi finančnega inženiringa. SID banka s tem prispeva k nujnemu preoblikovanju slovenskega javno-spodbujevalnega sistema v smeri ukrepov na podlagi povratnih sredstev, ustreznejši alternativi programom na osnovi subvencij. Samo tako bo mogoče oblikovati trajnostni model financiranja gospodarstva in hkrati vzdržno javno financiranje razvoja. SID banka želi na osnovi svojih kompetenc in izkušenj v sodelovanju z ministrstvi in mednarodnimi razvojnimi institucijami še naprej prispevati tudi k učinkovitem črpanju sredstev strukturnih in kohezijskega sklada EU v okviru zaključevanja obstoječe in vzpostavljanja oz. pričetka izvajanja nove finančne perspektive.

I.5. OBLIKE DELOVANJA

SID banka lahko deluje preko treh distribucijskih kanalov: preko finančnih institucij zasebnega trga, preko javno-spodbujevalnih institucij ali pa neposredno dostopa do končnih koristnikov. ZSIRB, v skladu z dobro mednarodno prakso razvojno-spodbujevalnih institucij, omogoča prednostno posredno obliko delovanja SID banke preko drugih bank, finančnih ali drugih institucij ali skupaj z njimi. SID banka na ta način uporablja poslovne banke kot distribucijsko mrežo za svoje aktivnosti razvojnega financiranja, tako da zagotavlja za banke atraktivne finančne instrumente in z njimi povezane storitve. Razmerje med razvojno banko in komercialnimi bankami je s tem komplementarno, ne pa konkurenčno. SID banka ima posledično podrejeno vlogo finančnem trgu, tako po obsegu poslovanja, kot po segmentih trga, na katerih nastopa v svoji dopolnilni vlogi.

Posredno delovanje je pogojevano s prenosom ugodnosti pogojev financiranja na končne koristnike. Pri tem banke dobivajo ustrezno nadomestilo za posredovanje finančnih sredstev SID banke do končnih koristnikov. To nadomestilo pa mora ustrezati tržnim razmeram in ne sme vsebovati ugodnosti, ki bi jih EK lahko opredelila kot nedovoljeno dodeljevanje državne pomoči. SID banka svoje programe nadgrajuje še z različnimi oblikami soprevzemanja tveganj, da bi lahko v največji meri spodbudila dostopnost in ustreznost pogojev financiranja za podjetja, kjer nastopajo neupravičene tržne vrzeli.

Tudi ko banka dostopa neposredno do končnih koristnikov skuša – kjer je to mogoče – posle izvesti v sodelovanju z drugimi bankami z ustrezno delitvijo tveganj. **S tem SID banka ne izriva drugih tržnih udeležencev, temveč trg dopolnjuje in povečuje njegove kapacitete** (*capacity building*)**, z osnovanjem posebnih finančnih produktov za katalizo financiranja** tudi drugih finančnih posrednikov. Na tak način SID banka vzpostavi ali preusmeri dodatne zmogljivosti zasebnega sektorja v smeri trajnostnega razvoja RS in s takim finančnim vzvodom multiplicira učinke (vedno redkih) javnih sredstev ob skrbi za njihovo optimalnejšo alokacijo.

Kadar delovanje preko bank ali skupaj z drugimi finančnimi posredniki ni mogoče ali smiselno, to je praviloma na področjih, kjer so tržne vrzeli najbolj izrazite, mora SID banka nastopati sama. Tudi ko SID banka nastopa sama, lahko deluje **le v okviru priglašenih shem dovoljenih državnih pomoči ali po principu tržnega udeleženca in na segmentu občin oz. javnega sektorja, v primerih, ko ta ni podvržen pravilom državnih pomoči**. Pri neposrednem financiranju lahko SID banka v polni meri izkorišča vzvodje, ki ga ima na voljo za doseganje čim večjih

učinkov na ciljnih segmentih svoje aktivnosti. Tu velja izpostaviti ponudbo zelo dolgih ročnosti, mešanje (*t.i. blending*) ugodnih virov, ustrezno prilagojene zahteve po zavarovanju posojil in uporabo različnih oblik finančnega inženiringa, tako na osnovi sredstev države kot evropske kohezijske politike.

Slika 2: Oblike delovanja SID banke

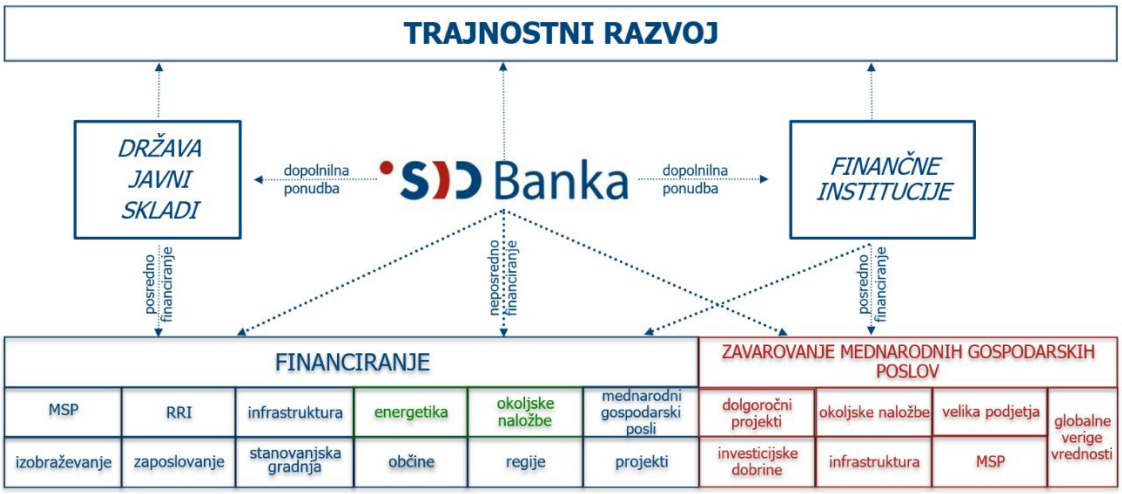

Vir: SID banka

SID banka svoje aktivnosti širi tudi na storitvenem delu. Na področju ekonomske in razvojne politike to pomeni postopno **nadgradnjo kompetenc v smeri treh »centrov odličnosti«**, kjer bi imela vodilno strokovno in svetovalno vlogo na nacionalni ravni:

- **ESG** (razvoj metodologij),
- **finančni inženiring in državne pomoči** (razvoj finančnega inženiringa oziroma finančnih instrumentov na osnovi nacionalnih ali EU sredstev in razvoj ekspertiz na področju državnih pomoči),
- **svetovanje** (razvoj svetovalnih storitev za podjetja na področju projektnega financiranja, zelenega in digitalnega prehoda, razvoj znanja na področju tržnih vrzeli pri financiranju in svetovanje pri oblikovanju ustreznih ukrepov na tem področju).

Za razvoj treh stebrov potrebuje SID banka močan poudarek na raziskavah in analizah ter akumulaciji ekspertnega znanja; nadaljnjo krepitev ocen učinkov, sektorskih analiz, ocenjevanja tržnih in razvojnih vrzeli ter razvijanje poglobljenega poznavanja

in razumevanja slovenskega gospodarstva ter makroekonomskih procesov. Z vsem naštetim lahko SID banka v slovenskem gospodarskem prostoru nastopa kot aktiven sooblikovalec in ne zgolj izvrševalec strateških usmeritev.

V strateškem partnerstvu z EIF SID banka preko programa SEGIP omogoča tudi naložbe v lastniški kapital slovenskih podjetij za krepitev njihovega razvoja in odpornosti na krize, spodbuja prenos raziskovalnih dosežkov z univerz in raziskovalnih inštitutov v gospodarstvo in s tem povečanje inovacijske aktivnosti Slovenije; z lastniškim financiranjem spodbuja digitalno tranzicijo gospodarstva, razvoj in rast ekosistema zagonskih podjetij (start-up) v Sloveniji ter naslavlja problem lastniškega nasledstva v družinskih podjetjih. S tem se tudi razvija ekosistem alternativnih investicijskih skladov in njihovih upravljavcev, kakor tudi mobilizirajo sredstva zasebnega kapitala (institucionalnih vlagateljev) v tovrstne oblike finančnih instrumentov oz. spodbujevalnih ukrepov, s tem pa tudi razvija trg kapitala.

I.6. POSLANSTVO, VREDNOTE IN VIZIJA

Pri oblikovanju strateških usmeritev banka poleg tega izhaja iz svojega poslanstva, vizije in vrednot.

Slika 3: Poslanstvo SID banke

Razvijamo in izvajamo finančnemu trgu dopolnilne dolgoročne finančne storitve in tako spodbujamo konkurenčnost gospodarstva, kakovostna nova delovna mesta ter trajnostni razvoj Slovenije.

Vir: SID banka

Vizija strateškega uspeha SID banke do leta 2027 je zajeta v treh vidikih. Z vidika mandata bo SID banka izvajala programe financiranja z najvišjimi multiplikativnimi učinki za gospodarstvo in trajnostni razvoj. Pri tem bo zagotavljala nadaljnjo finančno vzdržnosti poslovanja z dolgoročnim kumulativnim rezultatom, ki bo pozitiven preko gospodarskega cikla. V primeru neugodnega gospodarskega cikla bo delovala proticiklično in povečala obseg novih poslov.

Z vidika banke kot notranje ureditve upravljanja si bo SID banka še naprej prizadevala za doseganje najboljših praks v bančništvu, optimizacijo poslovnih procesov z ustrezno IT podporo zaposlenim in deležnikom ter visoko stopnjo notranje in zunanje transparentnosti delovanja, vključno s pripravo visoko strokovnih poročil za deležnike.

Z vidika stranke bo SID banka na področjih, kjer so razvojne spodbude najpomembnejše, zagotavljala najugodnejše pogoje financiranja

Vrednote so temelj delovanja SID banke in vodijo zaposlene pri vsakdanjem delu, v medsebojnih odnosih ter v stikih s strankami in drugimi deležniki. V letu 2022 je SID banka na novo opredelila ključne vrednote in mednje dodala tudi srčnost in drznost:

- **Sodelovanje –** Cenim pozitivno naravnanost do drugih ter medosebno razumevanje, medsebojno pomoč in kolegialnost. Strpen sem do drugačnih mnenj in sprejemam ustvarjalno kritiko. Ni mi težko pohvaliti dobrega dela sodelavca. Spoštujem prispevke sodelavcev, saj se zavedam, da dosežki posameznika vplivajo na uspešnost banke.

- **Učinkovitost –** Iščem optimalne rešitve v hitro spreminjajočem se okolju. Obnašam se racionalno in se izogibam neproduktivnim aktivnostim. Svoj delovni proces vseskozi optimiziram glede na prioritete in resurse. Delam »prave« stvari.

- **Odgovornost –** Zavedam se odgovornosti, ki jo imam pri svojem delu – do javnega interesa in širše družbe (družbena odgovornost), do strank, do sodelavcev, do časa in do sredstev. Ne obljubljam, česar ne morem izpolniti. Prevzemam odgovornost za morebitne napake; ne sklicujem se na nevednost ali premajhno pozornost in ne prelagam odgovornosti na druge. Zavezan sem k etičnemu delovanju.

- **Drznost –** Spodbujam inovativnost in drugačnost. Verjamem v premikanje mej mogočega in nenehne možnosti za izboljšave. Imam željo po raziskovanju in reševanju problemov.

- **Srčnost –** Delam zavzeto in pogumno sledim svoji ter skupni viziji. Vodi me skrb in sočutje za sočloveka, širšo skupnost in okolje. Trudim se delati s srcem in z razumevanjem. Iskren sem do sebe in do drugih.

II. NAČELA DELOVANJA SID BANKE

II.1. SPLOŠNA NAČELA DELOVANJA RAZVOJNIH BANK

Razvojne banke so finančne institucije pretežno v lasti držav(e), ustanovljene z namenom **odpravljanja tržnih pomanjkljivosti ter spodbujanja gospodarskega in družbenega razvoja.** Ustanovljene so lahko na multilateralni, nacionalni ali regionalni ravni. Razvojne banke na splošno ponujajo **različne finančne instrumente** v primerih, ko so komercialne banke nepripravljene ali nezmožne prevzeti breme servisiranja določenih visoko tveganih poslov, držav ali strank (Bruck, 2005). Tak pojav na trgu imenujemo **tržne vrzeli** (*market gap*), oziroma **tržne pomanjkljivosti** (*market failure*).

TRŽNE VRZELI

Tržne vrzeli v financiranju se pojavijo tam, kjer obstaja razkorak med finančnimi sredstvi, po katerih povpraševajo kupci, in sredstvi, ki jo zagotavljajo ponudniki, na primer bančni sektor. Kot vrzel se ne opredeljuje zgolj popolna odsotnost ponudbe, pač pa gre lahko tudi za premajhen obseg ponudbe ali pa dovolj obsežno ponudbo, a pod pretirano neugodnimi pogoji.

Tržne vrzeli se lahko pojavijo tudi na zelo likvidnih trgih, ki pa določenih segmentov ne servisirajo v zadostni meri. Običajno se pojavijo, ker se zasebne finančne institucije osredotočajo izključno na kratkoročno maksimizacijo dobička, pri čemer lahko ostanejo nepodprte dejavnosti z dolgoročnimi družbenimi koristmi.

Hkrati pa vsako nezadovoljeno povpraševanje ne kaže na obstoj tržne vrzeli v financiranju – subjekti, ki jim je dostop do financiranja upravičeno zavrnjen zaradi prevelikega tveganja ali premajhne rentabilnosti, ne predstavljajo tržne vrzeli.

Praviloma so to področja z višjimi tveganji, manjšimi donosi ali zahtevajo financiranje na daljše ročnosti, kar je manj zanimivo za komercialne institucije. To pomeni, da lahko razvojne banke praviloma podprejo le tiste projekte, ki jih zasebne institucije sicer ne bi financirale, oziroma bi jih financirale v nezadostnem obsegu ali pod izrazito neugodnimi pogoji. Zaradi te omejitve so razvojne ustanove še posebej pod nadzorom

relevantnih regulatorjev. Splošno področje delovanja razvojnih bank je shematično prikazano v naslednji sliki:

Slika 4: Področja delovanja razvojno-finančnih institucij (RFI)

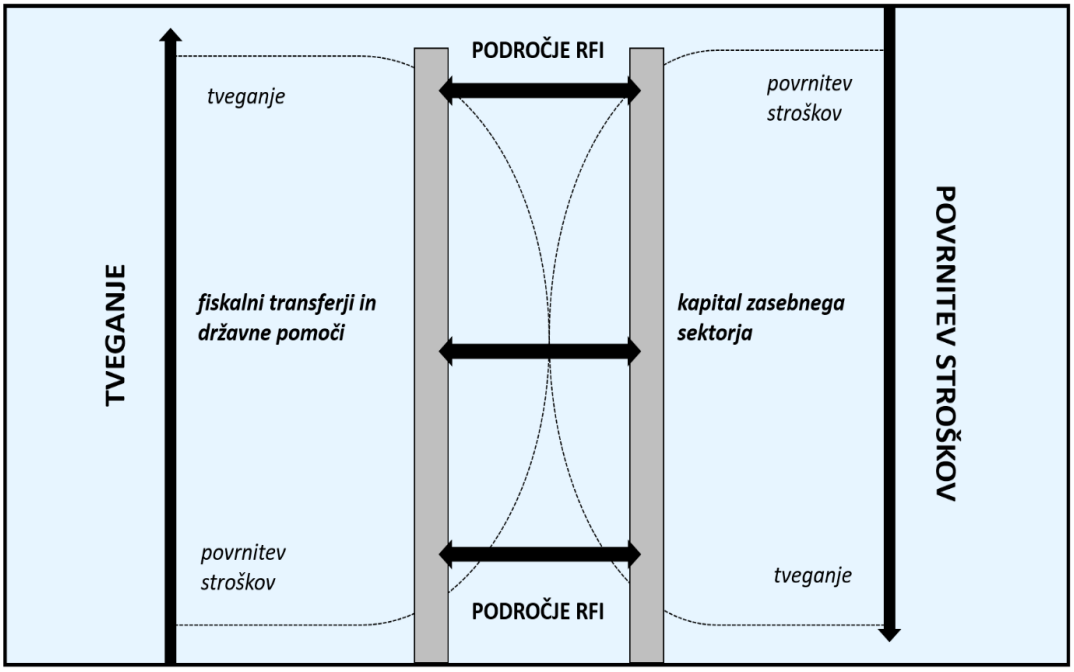

Vir: prilagojeno po Musasike, 2004

O tržnih vrzelih ne govorimo na ravni posameznega projekta, ampak govorimo o vrzelih v sistemu, kjer je intervencija razvojne banke upravičljiva zaradi doseganja pozitivnih družbenih eksternalij in splošnih spodbujevalnih učinkov, kjer so ti potrebni. Razvojne banke posledično pogosto delujejo tudi kot **katalizatorji oziroma spodbujevalci gospodarskega razvoja**, saj spodbujajo razvoj finančnega sektorja v globino in širino, izboljšujejo poslovno klimo, privabljajo zasebne vire kapitala v domače gospodarstvo ter spodbujajo in podpirajo razvoj MSP. Osnovno pravilo je, da razvojna banka pri zapolnjevanju tržnih vrzeli izbere najprimernejše instrumente, jih po potrebi prilagodi ali celo inovira, upoštevajoč značilnosti tržnih nepravilnosti. Delovanje na tržnih vrzelih zagotavlja **komplementarnost obstoječemu poslovnemu finančnemu trgu**. V praksi se razvojne banke prilagajajo trenutnim aktivnostim zasebnih finančnih institucij oziroma trenutnemu obsegu tržnih vrzeli in pomanjkljivosti in ne obratno.

Od izbruha globalne finančne krize po letu 2007 razvojne banke oziroma različne razvojne finančne institucije (RFI) doživljajo pravo renesanso; hitro delovanje v oteženih gospodarskih razmerah in učinkovito spodbujanje gospodarstva je

izkristaliziralo njihovo novo vlogo proticikličnega blažilca in vedno bolj tudi usmerjevalca državnih politik ter kakovostnega zbiralca in obdelovalca informacij s široke gospodarske krajine. Še bolj zaznavno je bilo to dejstvo v COVID času, v katerem so bile razvojne banke – vključno s SID banko – na čelu spopadanja s posledično gospodarsko krizo in so igrale ključno vlogo pri zajezitvi finančnega zloma, podpiranju podjetij in skupnosti ter usmerjanju virov v prizadete gospodarske subjekte in v podporo javnih zdravstvenih storitev. Zagotavljale so podporne kredite, strokovno podporo in z izjemno hitrim odzivom pripomogle k zagotavljanju makroekonomske stabilnosti. Podobno vlogo so v Evropi odigrale tudi po napadu Rusije na Ukrajino in posledično poslabšanem položaju na energetskem trgu.

Danes v svetu deluje več kot **500 razvojnih bank,** zamira pa miselnost, da so potrebne predvsem v državah v razvoju. Kljub podobnim motivom za njihovo ustanovitev, razvoj in evolucija le-teh niso bili enotni, ampak so odražali **specifične okoliščine in izkušnje** nacionalnih finančnih sistemov, gospodarstev, zakonodaje in ideologije. Tako danes razvojne banke nastopajo v različnih organizacijskih oblikah in velikostih, delujejo z različnimi poslanstvi, pooblastili, pristojnostmi in instrumenti. Slednji so močno odvisni od specifičnih namenov vsake organizacije posebej. Večinoma so te institucije organizirane v obliki nacionalnih razvojnih bank (angl. *national development banks*), lahko pa so tudi razvojni skladi (angl. *development funds*), javna ne-bančna podjetja, ipd.

NOVE VLOGE RAZVOJNIH BANK I

Razvojne banke kot protikrizno orodje

Po izbruhu globalne finančne krize in dolžniške krize evroobmočja so postale omejitve in nevarnosti izključno zasebnega finančnega sektorja še bolj očitne, razvojne banke pa so se izkazale kot izrazito učinkovit instrument ekonomske politike. To še posebno velja za države, kjer so se banke zasebnega sektorja pospešeno umikale s finančnega trga, še posebej drastičen pa je bil njihov umik na določenih segmentih, kar je povzročilo naglo naraščanje tržnih vrzeli.

V takšnih okoliščinah je še posebej prišla do **izraza komplementarna vloga javnega in zasebnega sektorja**, kjer se od razvojnih bank pričakuje prožno nadomeščanje zasebnega sektorja v primeru njegovega nenadnega umika. Razvojne banke celotnega umika zasebnega sektorja sicer ne morejo nadomestiti, lahko pa z ustreznim usmerjanjem svoje aktivnosti na segmente z največjim učinkom pomagajo zavirati negativne posledice na gospodarsko aktivnost. Da lahko ustrezno ukrepajo, ko za to nastanejo potrebe, **morajo razvojne banke neprestano vzdrževati**

ustrezno stopnjo pripravljenosti in ustrezen obseg zmogljivosti tudi v času konjunkture, ko so njihove aktivnosti na trgu manj potrebne; vzdrževati morajo tako mišice (infrastruktura, portfelj, dostop do zunanjega financiranja …) kot možgane (kadri, znanje, analitična orodja …). Prav zaradi razvijanja in vzdrževanja tako kapitalskih kot kadrovskih kapacitet in zmožnosti učinkovitega koordiniranja z drugimi deležniki so imele razvojne banke tudi v COVID krizi sposobnost izjemno hitrega in dovolj obsežnega odziva za zajezitev negativnih učinkov v gospodarstvu in družbi. **V primeru, da ima razvojna banka visoko kredibilnost in zadostne kapacitete, je nezanemarljiv že vpliv samega potenciala**; zagotovilo in javna zaveza razvojne banke, da bo blažila posledice določenega negativnega dejavnika, ima lahko znaten vpliv na gospodarstvo in posamične subjekte. Kajti hitra in pravilna reakcija na spremenjene razmere na trgu je ključno orodje za preprečevanje poglabljanja krize. V času krize po letu 2008 se je v Sloveniji pokazalo, da so banke v tuji lasti izrazito hitro umikale sredstva iz slovenskega bančnega sistema. Od leta 2015 je vedno večji del slovenskega bančnega sistema v večinski tuji lasti – v domači lasti je manj kot tretjina bančnega kapitala – to ima lahko v prihodnjih krizah opazen vpliv na potek gospodarskih gibanj. Razvojne banke bodo morale tudi v fazi transformacije družbe in soočanja z zahtevnimi energetskimi in drugimi izzivi finančni trg dopolniti z ustreznimi instrumenti in ukrepi za učinkovit prehod v bolj trajnostno naravnano gospodarstvo.

Vedno bolj prihajajo do izraza tudi nadzorniške zahteve in podvrženost proceduram in kriterijem za dodeljevanje državne pomoči. **Razvojne banke, ki so bile tako kot SID banka usmerjene tudi k finančni podpori izvoznikom (internacionalizacija), so sedaj na tem področju podvržene izjemno strogim omejitvam**.

V prejšnji krizi so v EU države odgovorile na potrebe po vzpostavljanju financiranja na specifičnih področjih tudi z **vzpostavljanjem novih razvojnih bank**. Tako so v Veliki Britaniji ustanovili UK Green Investment Bank in British Business Bank za podporo projektom učinkovite rabe energije ter malih in srednjih podjetij, na Irskem Strategic Banking Corporation of Ireland, na Portugalskem Instituição Financeira do Desenvolvimento, v Litvi Single Development Institute (SDI), Grčiji Institution for Growth in Greece (IfG) ter na Malti Malta Development Bank.

Enako se je izkazalo tudi v izjemni globalni pandemiji koronavirusa; razvojne banke so povečale svoj obseg poslovanja in pomagale zagotavljati likvidnost gospodarstvu. SID banka je s svojim interventnim in proticikličnim delovanjem to svojo vlogo povsem upravičila.

Večina razvojno-finančnih institucij v EU posluje kot banka. Posledično je v teh institucijah zagotovljen bankam **ustrezen sistem upravljanja,** kar pomeni, da

ima institucija jasno opredeljene pristojnosti in odgovornosti, ustrezen sistem upravljanja s tveganji ter ustrezen sistem notranjih kontrol. Splošno uveljavljen kriterij za banko oziroma kreditno institucijo je tudi ustrezna reguliranost in ne le poslovni model. Aktivnosti, ki jih tipično opravljajo nacionalne razvojne banke, označujemo kot **razvojno bančništvo**.

Drugi za SID banko pomemben segment razvojno-finančnih institucij so t.i. **izvozno-kreditne agencije (IKA)**, institucije, specializirane za spodbujanje mednarodnega gospodarskega sodelovanja.[12] Z organizacijskega vidika so to lahko samostojne ustanove, državne agencije, specializirane izvozno-uvozne banke (EXIM banke), lahko pa so organizirane v okviru razvojnih bank, kot je to primer pri SID banki. Tudi IKA se morajo pri svojem delovanju držati mednarodnih sporazumov in dogovorov, ki zagotavljajo enaka pravila igre za vse države in preprečujejo podpiranje izvoza na način, ki bi pomenil dodeljevanje nedovoljenih konkurenčnih prednosti.

Razvojne banke lahko uvrstimo med **instrumente državne razvojne politike, ki so tesno povezani z nacionalnimi razvojnimi prioritetami** in dolgoročnimi razvojnimi politikami posamezne države v skladu z njihovimi danostmi ter omejitvami. Ne glede na specifičnosti so glavni razlogi za obstoj razvojnih bank podobni v vseh državah: zapolnjujejo tržne vrzeli ter spodbujajo gospodarski razvoj na treh glavnih področjih:

- **Spodbujanje domačega gospodarstva:** financiranje infrastrukturnih in drugih razvojnih projektov, servisiranje zapostavljenih skupin gospodarskih in drugih subjektov ter področij.

- **Spodbujanje mednarodnega gospodarskega sodelovanja:** zavarovanje, izdajanje izvozno-kreditnih garancij ter financiranje izvoznikov ali njihovih kupcev za nakup domačega izvoznega blaga.

- **Spodbujanje mednarodnega razvojnega sodelovanja:** predvsem preko multilateralne in bilateralne mednarodne gospodarske pomoči.

Med ključnimi načeli oziroma praksami je poleg **ekonomske upravičenosti posameznega posla**, kot temeljne podlage delovanja in obstoja vsake finančne

[12] Razvoj posebnih finančnih ustanov za podporo izvozu se je začel leta 1919 v Veliki Britaniji (ECGD) z namenom obnove mednarodne trgovine po I. svetovni vojni. V kratkem so sledile tudi druge večje evropske države, vse pa so računale na kratko naravo t.i. izvozo-kreditnih agencij. Krize in tržne vrzeli so se ponavljale, IKA pa so ostale pomembno orodje državne trgovinske politike.

ustanove, ne glede na njen status, zagotovo tudi **upoštevanje širših ekonomskih in družbenih vidikov projekta**. To ne pomeni, da razvojne banke podpirajo projekte, ki so jih zavrnile komercialne banke, ker so ti projekti nerentabilni, ampak se praviloma angažirajo na področjih sistemskih pomanjkljivosti, kot je določeno v prejšnjih odstavkih, predvsem z namenom doseganja drugače neuresničljivih družbenih koristi.

NOVE VLOGE RAZVOJNIH BANK II

Pametne razvojne banke

E. Fernández-Arias, R. Hausmann in U. Panizza v svojem poročilu ugotavljajo, da vedno bolj postaja jasno, da **razvojne banke** niso le orodje za zapolnjevanje dolgo znanih in po možnosti od regulatorja opredeljenih vrzelih, pač pa **vse bolj postajajo analitično orodje**, ki s svojim zelo širokim stikom s stanjem in spremembami v gospodarskem okolju določene države ali regije identificirajo ključne zaviralce razvoja in vrzeli, ki onemogočajo doseganje optimalnega dolgoročnega družbenega napredka.

V razvitem svetu, kjer je potreba po delovanju tovrstnih institucij vedno bolj očitna, se **razvojne banke vedno bolj pomikajo od preprostega transmisijskega mehanizma za vnaprej opredeljeno razporejanje finančnih virov k intelektualno močnemu instrumentu**, ki zajema vedno širši nabor podatkov, ga analizira in s pomočjo svojih primerjalnih prednosti pred zasebnimi finančnimi institucijami predeluje v predloge, ki so lahko v pomoč ali pa osnova državnim politikam razvoja in ukrepanja na področju spodbujanja gospodarstva in reševanja vedno daljšega seznama lokalnih in globalnih izzivov. Pri tem **s svojo kredibilnostjo in strokovnostjo gradijo tudi lastno neodvisnost, ki je pogoj za uspešno dolgoročno učinkovitost na trgu**. Za razliko od zasebnih finančnih institucij svojih analitičnih sposobnosti ne usmerjajo zgolj na informacije, relevantne za dobičkonosnost, pač pa na širše družbene koristi.

Podobno ugotavljata tudi ugledna akademika M. Mazzucato in C. C. R. Penna, ki kot **eno ključnih vlog razvojnih bank v sodobnem svetu vidita pri financiranju inovacij**. Inovacije namreč terjajo čas, ter s tem tudi dolgoročno, potrpežljivo financiranje. Že v preteklosti je bil velik del prebojnih inovacij vsaj v prvih fazah močno podprt z javnimi sredstvi. Razvojne banke tako lahko ne le podpirajo, pač pa tudi usmerjajo inoviranje na področjih, kjer zasebni kapital potrebuje spodbudo, da se pridruži v dovolj veliki meri, pa naj bo to na področju okoljske zaščite, zdravstva, energetike ali pa spremenjenih družbenih razmer, ki nas čakajo zaradi očitnih demografskih sprememb.

Izpolnjevanje prej omenjenih načel oziroma praks zahteva od razvojnih bank **razvoj posebnega znanja in ekspertiz**. Zaradi potrebnega doseganja družbeno-ekonomskih, zadnje čase pa tudi okoljskih vidikov preučevanih projektov, ki jim poslovne banke razen z vidika tveganja ugleda in etike lastnega poslovanja niso podvržene, je kompleksnost obravnave projektov v razvojnih bankah v osnovi dosti večja. Največkrat se zasleduje več ciljev hkrati.

Načeloma za razvojne banke velja, da izravnavajo svoj poslovni rezultat na daljši rok kot poslovni subjekti, pa vendar se od njih zahteva **dolgoročna finančna vzdržnost poslovanja, kar pomeni oplajanje lastnega kapitala**. Zaradi tega razvojne banke ne podpirajo vseh projektov, še posebej pa ne tistih brez finančne vzdržnosti in/ali trajnostne vsebine. To načelo razvojnim bankam onemogoča opravljanje poslov, ki bi se z veliko verjetnostjo lahko izkazali za nerentabilne, kot je na primer pomoč podjetjem v težavah. Tako pomoč kot nedovoljeno obravnava tudi Evropska komisija, ki mora zagotavljati enake pogoje konkurenčnega okolja v celotnem gospodarskem sistemu EU.

V času po globalni finančni krizi po letu 2007 in COVID krizi so razvojne banke torej dobile še pomembnejše mesto in vlogo. V krizi so razvojne banke večinoma močno razširile obseg in dostopnost svojih aktivnosti in tako delovale proticiklično na gospodarsko aktivnost. Vendar tudi v teh okoliščinah ostajajo dosledne pri upoštevanju ustreznih kreditnih standardov. Delovanje v povečanih sistemskih vrzelih, ki same po sebi prinašajo zvišano stopnjo tveganja, je namreč pomenilo velik pritisk na zagotavljanje dolgoročne rentabilnosti poslovanja.

V zahtevnem letu 2022 so po uresničitvi geopolitičnih tveganj še naprej v ospredje postavljale interventno in proticiklično vlogo razvojnih bank, predvsem na ožjem, močneje prizadetem segmentu podjetij, hkrati pa je na ostalih segmentih obstajala potreba po razvojnem delovanju. Ob tem je treba poudariti, da namen razvojnih bank ni samo doseganje navedenih ekonomskih učinkov, temveč tudi drugih – socialnih in okoljskih učinkov.

II.2. INSTITUCIONALNI, REGULATORNI IN KORPORATIVNI OKVIR DELOVANJA

INSTITUCIONALNI IN REGULATORNI OKVIR

Ključni okvir v slovenskem institucionalnem okolju za delovanje SID banke predstavlja **Zakon o slovenski izvozni in razvojni banki (ZSIRB)**, ki regulira delovanje SID banke, njeno vlogo, pooblastila, dejavnosti, lastništvo in organiziranost. SID banka deluje tudi s pooblastilom po **Zakonu o zavarovanju in financiranju mednarodnih gospodarskih poslov (ZZFMGP)**, ki dodatno ureja izvajanje funkcije izvozne kreditne agencije, vendar gre v tem primeru za posle v imenu in za račun države. Ti posli se računovodsko evidentirajo ločeno, torej izven bilance banke.

SID banka velja v skladu z ZSIRB, Zakonom o bančništvu in regulativami EU za »specialno kreditno institucijo«: opravlja posebne naloge, jasno opredeljene z zakonom, je v izključni lasti države, država pa upnikom jamči za vse obveznosti SID banke. SID banka se uvršča med »nacionalne razvojne banke« in ne »agencije«, saj je nadzorovana in licencirana tudi s strani Banke Slovenije in ECB, ki sta bančni regulator in nadzornik, medtem ko je nadzor Vlade in Državnega zbora usmerjen predvsem v nadzor izpolnjevanja zadanih mandatov.

Razvojne banke v EU igrajo posebej poudarjeno vlogo in so podvržene še dodatnim regulativam. EU je že leta 1958 ustanovila Evropsko investicijsko banko (EIB), ki zagotavlja dolgoročna posojila javnemu in zasebnemu sektorju za projekte v evropskem interesu, kot so: kohezija in konvergenca regij EU, podpora za mala in srednja podjetja, okoljski programi, raziskave, razvoj in inovacije, promet ter energija. Spodbujanje razvoja na teh področjih je horizontalni cilj EU. Hkrati je EIB večinski delničar v Evropskem investicijskem skladu (EIF), ustanovljenem leta 1994 za podporo majhnim podjetjem, ki deluje preko bank in drugih finančnih posrednikov, iz zgodovinskega pregleda pa izhaja, da so vzporedno v državah članicah delovale tudi nacionalne spodbujevalno razvojne banke in pri tem zasledovale zelo podobne cilje ter uporabljale podoben poslovni model.

S povečevanjem stopnje integracije v okviru EU so bili tudi organi EU prisiljeni, da se natančneje opredelijo do nacionalnih razvojnih bank in njihovega poslovanja.[13] Te namreč, kot že rečeno, delujejo na finančnih trgih in lahko konkurirajo drugim

[13] V skladu z integracijskimi procesi na bančnem področju, ki so dobili v 2012 dodaten zagon s temelji evropske bančne unije, se dodatno izpostavlja tudi vprašanje integracijskega procesa na področju razvojnega bančništva oziroma morebitna nova vloga evropskih nacionalnih razvojnih bank.

zasebnim subjektom, obenem pa od držav prejmejo tudi določeno finančno ali nefinančno podporo. Zaradi tega morajo te ustanove **prejete prednosti prenesti na končne koristnike, saj bi v nasprotnem primeru prišlo do nedovoljene konkurenčne prednosti** pred drugimi finančnimi posredniki. Pri tem prenos finančne prednosti na končnega prejemnika ne sme vplivati na njegov položaj do njegovih konkurentov oziroma mora ta dobiti finančno storitev skladno s pravili o konkurenci in dovoljenih državnih pomočeh.

V ustanovnih pogodbah EU je namreč določeno, da je vsaka pomoč iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nedovoljena. **Državna pomoč je v EU dovoljena samo izjemoma, npr. če je skladna s horizontalnimi cilji pravil o državnih pomočeh.** Pri presoji skladnosti delovanja javnih specializiranih kreditnih institucij se uporabljajo poleg primarnih (ustanovitvena pogodba) tudi sekundarni (smernice in uredbe) in drugi pravni viri EU, in sicer po načelu enakih kriterijev za enake primere.

ZAHTEVE/OMEJITVE EVROPSKE KOMISIJE

- Nekonkuriranje komercialnim bankam in, kjer in ko to omogoča struktura finančnega sistema, osnovno delovanje preko poslovnih bank.
- Neizrivanje zasebnega sektorja (dodatnost)
- Priglasitev (Ministrstvo za finance, EK) razvojno-spodbujevalnih programov financiranja z elementi državnih pomoči v okvirih GBER (»splošne skupinske izjeme«), de minimis ali posebnih dokazanih tržnih vrzeli.
- Zagotavljanje dolgoročne finančne vzdržnosti banke ob maksimiranju koristi z vidika ciljev trajnostnega razvoja.
- Upoštevanje pravil o pomoči podjetjem v težavah.
- Delovanje povezanih družb na tržnih osnovah.

Na področjih, kjer bančno okolje to omogoča, specialne kreditne institucije svoje produkte končnim prejemnikom ponujajo primarno preko poslovnih bank ali s sodelovanjem v bančnih sindikatih. S tem je potencialni vpliv države na konkurenco bistveno zmanjšan. Pri izbiri poslovnih bank, s katerimi sodelujejo, morajo seveda ravnati nediskriminatorno in transparentno. Ko poslovni finančni sektor na danih

tržnih vrzeli ne more ali ne želi povečati svoje aktivnosti s pomočjo programov razvojne banke, se razvojna banka lahko odloči, da **sama intervenira neposredno do končnih koristnikov. Pri tem mora paziti na uveljavljanje ustreznih ukrepov za preprečevanje morebitnega izrivanja aktivnosti poslovnega sektorja.**

Programi razvojnih bank, ki delujejo v EU, morajo naslavljati določene tržne vrzeli. EK ponuja možnosti za oblikovanje programov **po načelu *de minimis* ali po Uredbi o splošnih skupinskih izjemah.** Načelo *de minimis* predvideva posojanje po obrestnih merah, ki veljajo z vidika EK za zelo blizu tržnim obrestnim meram, predvsem pa z omejenim obsegom ne izkrivlja ali ogroža konkurence, Uredba splošnih skupinskih izjem pa opredeljuje segmente financiranja, ki po oceni EK ne delujejo ustrezno in kjer je zato intervencija razvojnih bank dobrodošla. V obeh primerih gre torej za način delovanja, ki širi domet trga in ne povzroča dodatnih omejitev konkurenčnemu delovanju tržnih udeležencev. Razvojna banka lahko tudi sama **z ustrezno analizo trga** EK dokaže tržno vrzel ter pri EK priglasi ustrezne programe financiranja, s katerimi bo naslovila to vrzel. Izven tega okvirja ostane **možnost delovanja po načelu zasebnega investitorja**, kar pomeni (so)financiranje po tržnih pogojih.

Slika 5: Nadzor nad poslovanjem SID banke temelji na treh nadzornih stebrih

Korporativno upravljanje	• Vlada RS • Skupščina delničarjev • Nadzorni svet • Slovenski državni holding
Regulatorno upravljanje	• Banka Slovenije • Evropska centralna banka • Agencija za trg vrednostnih papirjev
Nadzor nad izvajanjem pooblastil	• Državni zbor • Vlada RS • Komisija za pospeševanje mednarodne menjave • Računsko sodišče RS • Evropsko računsko sodišče • Evropska komisija • Urad RS za nadzor proračuna

Vir: SID banka

Poleg korporativnega upravljanja, kot velja za delniške družbe, ima SID banka še **posebej okrepljen regulatorni nadzor, kar terja in zagotavlja visok nivo transparentnosti poslovanja**. Ker nastopa SID banka kot banka, je za njen nadzor zadolžena Banka Slovenije. Dodatno je kot nosilka številnih javnih pooblastil in v skladu s tem povezano zakonodajo SID banka dolžna redno poročati Državnemu zboru in Vladi RS ter posebej nekaterim ministrstvom, nad izvajanjem pooblastil po Zakonu o zavarovanju in financiranju mednarodnih gospodarskih poslov (ZZFMGP) bedi posebna Komisija za pospeševanje mednarodne menjave, nad vsem skupaj pa še Računsko sodišče. V 2013 je bil SID banki tudi potrjen status javnega naročnika po takratnem ZJN-2, zato so v banki vzpostavljeni tudi **postopki javnega naročanja**.

KORPORATIVNO UPRAVLJANJE – USMERJENO V STALNO SKRBNO OBVLADOVANJE TVEGANJ

Glede internih organov vodenja in nadzora ima SID banka dvotirni sistem upravljanja – banko vodi uprava, njeno delovanje pa nadzoruje nadzorni svet. Nadzorni svet nadzoruje in spremlja vodenje in poslovanje banke. Ima sedem članov, ki jih skladno z ZSIRB imenuje Vlada Republike Slovenije.[14] Nadzorni svet deluje na podlagi sprejetega poslovnika o delu nadzornega sveta, ki podrobneje ureja načela, postopke in način dela, glavne pristojnosti in odgovornosti pa so določene s statutom banke in zakoni, ki urejajo poslovanje banke, predvsem z zakonom o gospodarskih družbah, zakonom o bančništvu in ZSIRB. Med drugim sprejema strateške usmeritve banke, preverja letna in druga finančna poročila banke in o tem izdela mnenje, obrazloži skupščini delničarjev banke svoje mnenje k letnemu poročilu oddelka za notranjo revizijo in mnenje k letnemu poročilu uprave, potrjuje letno poročilo banke in predlog uprave za uporabo bilančnega dobička, obravnava morebitne ugotovitve Banke Slovenije, davčne inšpekcije in drugih nadzornih organov v postopkih nadzora nad

[14] V letu 2022 je nadzorni svet deloval v šestčlanski zasedbi. Med letom v sestavi nadzornega sveta ni prišlo do sprememb. Na dan 31. 12. 2022 so nadzorni svet sestavljali Janez Tomšič kot predsednik, mag. Leo Knez kot namestnik predsednika, dr. Igor Masten, Zlatko Vili Hohnjec, mag. Marjan Divjak in Marko Tišma kot člani. Dne 18. 5. 2022 je potekel mandat mag. Marjanu Divjaku in Zlatku Viliju Hohnjecu, vendar pa se je Vlada Republike Slovenije odločila za ponovno imenovanje obeh članov za nov petletni mandat. Po izteku leta 2022 je prišlo do naslednjih sprememb v nadzornem svetu: Z dnem 14. 3. 2023 je z mesta člana nadzornega sveta odstopil Zlatko Vili Hohnjec, z dnem 20. 3. 2023 pa dr. Igor Masten. Vlada Republike Slovenije je na predlog MF ponovno imenovala mag. Lea Kneza za člana nadzornega sveta SID banke, d.d., Ljubljana, za dobo petih let od 23. 2. 2023 do 22. 2. 2028. Vlada Republike Slovenije je 17. 3. 2023 za člana nadzornega sveta imenovala Gorazda Podbevška in Matijo Šenka.

banko. Poleg tega daje nadzorni svet soglasje upravi k določitvi poslovne politike banke, finančnega načrta banke, organizacije sistema notranjih kontrol in letnega programa dela oddelka za notranjo revizijo. Nadzorni svet daje tudi usmeritve in soglasje k politiki poslovanja banke skladno z razvojnimi usmeritvami, ki temeljijo na dolgoročnih razvojnih dokumentih EU in Republike Slovenije.

Nadzorni svet je tudi ustanovil revizijsko komisijo, komisijo za tveganja ter komisijo za imenovanja in prejemke kot posvetovalna telesa. V zvezi s svojimi pristojnostmi spremljanja in nadzora **revizijska komisija**[15] obravnava predvsem letne in medletne računovodske izkaze banke, delovanje oddelka za notranjo revizijo, organizacijo sistema notranjih kontrol, upravljanje tveganj in morebitne ugotovitve nadzornih organov v postopkih nadzora nad banko. Komisija sodeluje tudi pri postopkih izbire zunanjega revizorja ter pregleduje in spremlja njegovo delo in neodvisnost.

Komisija za tveganja[16], v okviru svojih pristojnosti, svetuje predvsem glede splošne nagnjenosti banke k prevzemanju tveganj in glede strategije upravljanja tveganj ter nadzira izvajanje strategij, pregleduje stresne in druge scenarije in vpliv na profil tveganja, pomaga pri izvajanju nadzora nad višjim vodstvom glede strategije upravljanja tveganj, preverja, ali so v spodbudah v okviru sistema prejemkov upoštevana tveganja ter ali so cene produktov banke združljive s poslovnim modelom in strategijo upravljanja tveganj.

Komisija za imenovanja in prejemke[17] je stalno delovno in posvetovalno telo nadzornega sveta. Komisija je pristojna in odgovorna za opravljanje nalog, povezanih z imenovanjem članov uprave in nadzornega sveta ter s sistemom prejemkov. Njene naloge so predvsem opredelitev in priporočilo kandidatov za člane uprave nadzornemu svetu z opredelitvijo nalog in pogojev za imenovanje, ocenjevanje sestave in uspešnosti delovanja uprave, znanj, veščin in izkušenj posameznih članov uprave in nadzornega sveta oziroma obeh organov kot celote ter ocenjevanje ustreznosti politik in praks prejemkov in priprava predlogov odločitev upravljalnega organa v zvezi s prejemki, vključno s tistimi, ki vplivajo na tveganja in upravljanje tveganj banke.

---

[15] Na dan 31. 12. 2022 so revizijsko komisijo sestavljali mag Leo Knez kot predsednik, Zlatko Vili Hohnjec kot namestnik predsednika in Marko Tišma kot član.

[16] Na dan 31. 12. 2022 so komisijo za tveganja sestavljali dr. Igor Masten kot predsednik, mag. Marjan Divjak kot namestnik predsednika in mag. Leo Knez kot član.

[17] Na dan 31. 12. 2022 so komisijo za imenovanja in prejemke sestavljali Marko Tišma kot predsednik, Zlatko Vili Hohnjec kot namestnik predsednika in Janez Tomšič kot član.

Pri imenovanjih članov uprave in nadzornega sveta je komisiji v pomoč tudi **Komisija za ocenjevanje primernosti**, sestavljena iz treh članov, ki jih je imenovala uprava po predhodnem soglasju nadzornega sveta. Pri delu je komisija samostojna in neodvisna od uprave in nadzornega sveta. Komisija deluje z dvema zunanjima sodelavcema z znanji in izkušnjami s področja opravljanja bančnih oziroma finančnih storitev ter s področja kadrovanja, psihologije in sorodnih ved, tretja članica je zaposlena, in sicer direktorica oddelka za skladnost, ki ji uprava zagotavlja ustrezno zaščito pred morebitnimi povračilnimi ukrepi.

Za koordinacijo delovanja pristojnih državnih in drugih organov ter institucij pri izvajanju ZZFMGP ter učinkovito izvajanje zavarovanja in financiranja poslov mednarodne trgovine in investicij je Vlada Republike Slovenije imenovala **komisijo za pospeševanje mednarodne menjave**.

Komisija odloča o predlogih banke za sklepanje zavarovalnih poslov, ki presegajo 5 mio EUR, oziroma kadar je v poslu udeležena SID banka. Odločilne pristojnosti ima tudi na drugih področjih, povezanih z obvladovanjem tveganj, kot so dajanje soglasja k:

- politikam zavarovanja v posameznih državah ali skupinah držav, ki skupaj z limiti zavarovanja, opredeljenimi že v ZZFMGP, omejujejo mogoči obseg nastalih škod;
- sklepanju in oblikovanju posebnih pogojev zavarovanja posameznih zavarovalnih in drugih poslov;
- upravljanju sredstev varnostnih rezerv in rizikov, prevzetih v zavarovanje;
- sklepanju sporazumov in odnosov s finančnimi in drugimi institucijami;
- reprogramom, izterjavam in likvidacijam škod;
- drugim poslom v zvezi z zavarovanjem po pooblastilu države.

Komisija za pospeševanje mednarodne menjave redno spremlja poslovanje banke na področjih, ki jih ureja ZZFMGP, kar vključuje obravnave poročila o poslovanju, Ministrstvu za finance Republike Slovenije pa daje mnenje k poročilu banke o izvrševanju pooblastil po ZZFMGP.

Komisija se je v letu 2022 sestala na desetih rednih sejah. Komisija je odločala še na 14 korespondenčnih sejah. Komisija se je na sejah intenzivno ukvarjala s politiko zavarovanja do Ukrajine in s tem povezane politike do Rusije in Belorusije, do katerih

je mednarodna skupnost (EU, ZDA in drugi) uvedla sankcije. Novonastali položaj je od komisije zahteval tudi redno spremljanje tvegane vrednosti, ki vplivajo na višino varnostnih rezerv. Z oceno se je redno seznanjala, njen cilj pri tem pa je bil, da predlaga potrebne ukrepe, bodisi za preprečitev zmanjševanja varnostnih rezerv bodisi za njihovo povečanje iz proračunskih sredstev, če bi prišlo do prevelikega zmanjšanja.

Na področju zavarovanja poslov se je komisija največkrat ukvarjala s (po)zavarovanjem kratkoročnih terjatev, in sicer večinoma v Rusiji, s katero sankcije dovoljujejo poslovanje, katerega cilj so humanitarni in zdravstveni nameni. Preostale odločitve se nanašajo na ukrepe, povezane z reševanjem problema neplačevanja zavarovanih kreditov, odobrenih v preteklosti, kar je posledica vojne v Ukrajini in globalnega poslabšanja pogojev poslovanja. Največ tovrstnih primerov je bilo v Ukrajini, Belorusiji in Afriki. Dogajanje na treh glavnih trgih Vzhodne Evrope in negativni trendi v rasti obsega svetovnega gospodarstva so vplivali na precejšnje zmanjšanje prijav v pozavarovanje primarnih zavarovalnic podružnice Coface v Sloveniji in Zavarovalnice Triglav v primerjavi z letom 2021.

Prav tako so se v manjši meri kot v preteklih letih na sejah komisije obravnavali tudi posli srednjeročnega zavarovanja izvoznih kreditov. Komisija je potrdila financiranje projekta v Uzbekistanu, obravnavala pa je tudi napovedane posle v Afriki, zlasti večji posel v Angoli in se strinjala z njegovo nadaljnjo obravnavo. Odločanje komisije se je nanašalo še na zavarovanje nedelničarskih posojil slovenskih investitorjev v tujini. Slovenski investitorji so najbolj dejavni na območju Balkana, zlasti v Srbiji. Komisija je obravnavala še spremembe klasifikacij držav in potrjevala politike zavarovanja do Armenije, Azerbajdžana, Kenije, Tunizije ...

Na svojih sejah je komisija obravnavala tudi pravila oziroma politiko zavarovanja pri oblikovanju premijskih stopenj v primerih reprograma zavarovanih kreditov/investicij ter soglašala s sklenitvijo dodatka h kvotni pogodbi s primarno zavarovalnico podružnice Coface v Sloveniji. Njeno odločanje se je nanašalo tudi na obravnavo in potrjevanje več sprememb pri že potrjenih oziroma zavarovanih poslih. Komisijo sestavlja šest članov. Sestavljajo jo predstavnik MF, ki ima odločilno vlogo (pravico veta), dva predstavnika MGTŠ, predstavnica MZZ, predstavnik Gospodarske zbornice Slovenije in predstavnica Združenja bank Slovenije.[18]

[18] Na dan 31. 12. 2022 je komisija delovala v sestavi Franc Stanonik, predsednik, Matej Čepeljnik, namestnik predsednika, ter mag. Stanislava Zadravec Caprirolo, Bernarda Gradišnik, mag. Iztok Pustatičnik in Jernej Salecl kot člani. Bernarda Gradišnik je v letu 2022 nadomestila dr. Slobodana Šešuma.

Banka ima v zvezi s postopki računovodskega poročanja z internimi akti vzpostavljene **različne notranje kontrole**, ki se izvajajo predvsem v organizacijskih enotah, pristojnih za upravljanje tveganj, računovodstvo ter plan in kontroling. Delovanje notranjih kontrol in upravljanje tveganj v družbi je tudi predmet notranjega revidiranja, ki ga izvaja posebna organizacijska enota. V okviru banke je kot del sistema notranjih kontrol vzpostavljena tudi funkcija varovanja zakonitosti poslovanja, katere nosilec je posebna organizacijska enota.

Oddelek za skladnost je samostojna, neodvisna organizacijska enota, ki je funkcionalno in organizacijsko ločena od preostalih organizacijskih enot banke in je neposredno odgovorna upravi banke. Primarna naloga oddelka je ugotavljanje tveganj skladnosti poslovanja banke, ki jim je ali bi jim lahko bila banka izpostavljena pri svojem poslovanju iz naslova kršitev veljavnih predpisov, sklenjenih pogodb, predpisanih oziroma dobrih praks in etičnih standardov na eni strani ter krepitev korporativne etike in integritete na drugi strani. Področje informacijske varnosti, ki je včasih uvrščeno v oddelek za skladnost, je od leta 2021 oddeljeno v samostojno organizacijsko enoto – oddelek za informacijsko varnost.

Oddelek za skladnost deluje po letnem programu dela, ki poleg rednih pregledov skladnosti vključuje še izvajanje svetovalne funkcije, zlasti na področju uvajanja novih produktov banke, preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, upravljanja s tveganji prevar, presoje zakonitosti in etičnosti delovanja deležnikov banke, sodelovanje v kazenskih in civilnih postopkih banke ter izvajanje izobraževanj zaposlenih in upravljalnega organa banke. Na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma banka nadaljuje proces digitalizacije in informatizacije, ki poteka v okviru širšega projekta banke, in sicer razvoja nove kreditne aplikacije.

Z uveljavitvijo ZVOP-2 je oddelek za skladnost prevzel tudi funkcijo pooblaščenca za varstvo osebnih podatkov (v nadaljevanju: DPO), ki jo je do uveljavitve ZVOP-2 opravljal oddelek, pristojen za informacijsko varnost. V letu 2022 se je oddelek aktivno ukvarjal s področjem zaščite prijaviteljev in področje že tudi uredil v posebnem internem aktu, ki bo začel veljati z dnem uveljavitve zakona (leta 2023). Banko je predlagatelj zakona (ministrstvo, pristojno za pravosodje) povabil, naj dejavno sodeluje pri pripravi slovenskega zakona na področju zaščite prijaviteljev. Drugo področje, ki mu je oddelek za skladnost v letu 2022 namenjal več pozornosti, je področje implementacije omejevalnih ukrepov, zlasti v povezavi z omejevalnimi ukrepi, ki jih je EU sprejela proti Rusiji zaradi agresije na Ukrajino.

Ne glede na vzpostavitev in izvajanje funkcije skladnosti je za upravljanje tveganja skladnosti primarno odgovorna uprava banke, ki zagotavlja, da je poslovanje banke

skladno s predpisi. Za zagotavljanje skladnosti poslovanja so odgovorni tudi vsi zaposleni v banki, ob upoštevanju njihove vloge in ravni odgovornosti. Njihova pravica in dolžnost je, da se izobražujejo tudi s področja obvladovanja tveganja skladnosti.

Tudi **Oddelek za notranjo revizijo** je organiziran kot samostojna, neodvisna organizacijska enota, ki je funkcionalno in organizacijsko ločena od drugih organizacijskih enot banke in je neposredno odgovorna upravi banke. Oddelek za notranjo revizijo deluje skladno z Zakonom o bančništvu, Mednarodnimi standardi strokovnega ravnanja pri notranjem revidiranju, Kodeksom poklicne etike notranjih revizorjev in Kodeksom načel pri notranjem revidiranju. Delovanje oddelka za notranjo revizijo ureja listina o delovanju notranje revizije, podrobneje pa so postopki izvajanja notranjerevizijske dejavnosti opredeljeni v pravilniku o delu notranje revizije in v priročniku notranjega revidiranja. Oddelek za notranjo revizijo poroča o svojem delovanju, ugotovitvah in poteku realizacije priporočil letno in četrtletno upravi banke, revizijski komisiji in nadzornemu svetu banke. Uprava banke obravnava tudi vsa poročila o posameznih izvedenih notranjih revizijah.

Namen delovanja oddelka za notranjo revizijo je podajati neodvisne in nepristranske ocene o učinkovitosti in kakovosti upravljanja tveganj, notranjih kontrol in ureditvi notranjega upravljanja in s tem prispevati k izboljšanju delovanja in doseganju ciljev banke. Svoje poslanstvo oddelek za notranjo revizijo uresničuje z izvajanjem notranjih revizij in svetovalne dejavnosti, pri čemer se osredotoča na najbolj tvegana področja, ki jih določi v okviru načrtovanja dela oddelka. Letni in strateški načrt temeljita na podlagi profila tveganosti banke in zahtev regulatorja za obvezno revidiranje posameznih področij poslovanja banke, s ciljem revizijskega pokritja najbolj tveganih področij delovanja banke in obdobnega pokritja tudi manj tveganih oz. še ne pregledanih področij. Oba načrta sprejme uprava banke v soglasju z nadzornim svetom banke.

V letnem načrtu dela za leto 2022 je bilo predvidenih devet obsežnih in kompleksnih revizijskih pregledov. Od tega jih je bilo, med drugim tudi zaradi petih pregledov Banke Slovenije, zaključenih šest v letu 2022 oziroma v začetku leta 2023. Trije revizijski pregledi bodo izvedeni v prvem polletju leta 2023 v okviru letnega načrta dela oddelka za notranjo revizijo za leto 2022. Pomembno pozornost je oddelek za notranjo revizijo namenjal tudi poteku realizacije priporočil. Poleg rednih revizijskih pregledov in spremljave realizacije priporočil je oddelek v letu 2022 opravljal še svetovalno dejavnost na področju razvoja bančnih produktov, IT, neformalnega svetovanja širokega spektra vsebin in koordinacije z zunanjimi institucijami.

II.3. NAČELA POSLOVANJA SID BANKE

Splošna načela in dobre prakse delovanja razvojnih bank ter vzpostavljenih internacionalnih institucionalnih okvirjev se odražajo tudi v načelih poslovanja SID banke, pri čemer so bila ta natančno določena v zakonskih podlagah in drugih statutarnih oziroma strateških dokumentih banke. Ključna načela, ki jim sledi banka v vsakodnevnem poslovanju, so tako predvsem:

- **usmerjenost v uravnoteženi in trajnostni razvoj Slovenije**

SID banka sledi načelu uravnoteženega in trajnostnega razvoja na ekonomskem, okoljskem in socialnem področju ter upošteva celovit, dolgoročno naravnan pogled pri vseh finančnih poslih. Poleg ekonomske upravičenosti aktivnosti upošteva tudi njihove družbene eksternalije, to je nefinančne ali posredne koristi in/ali stroške za celotno gospodarsko in družbeno okolje. Delovanje SID banke temelji na razvojnih dokumentih RS in EU.

SID BANKA – RAZVOJNA BANKA, PODVRŽENA BANČNI REGULATIVI

Kljub drugačnemu mandatu in specifični usmerjenosti je prvenstveno potrebno poudariti, da je SID banka – banka ter da mora biti njeno poslovanje usklajeno z vsebino bančne licence in regulative Banke Slovenije. SID banka deluje praviloma le na področjih tržnih vrzeli oziroma pomanjkljivosti. Tudi na področju zavarovanja izvoznih kreditov in izhodnih neposrednih investicij SID banka zavaruje le t.i. »netržna tveganja«, se pravi tveganja, ki jih zasebni finančni subjekti niso pripravljeni prevzeti. To pomeni, da so **de facto (neposredni) posli, ki jih SID banka obravnava, večinoma bolj tvegane narave**, tako z vidika donosa (manjši), časa (daljše ročnosti) in tveganj (naslavljanje podjetij slabših bonitetnih razredov in manjše zahteve po zavarovanju, financiranje na osnovi ovrednotene perspektivnosti poslovnega modela). To pomeni, da SID banka ne zasleduje načela kratkoročne maksimizacije dobičkonosnosti, pač pa dolgoročne družbene koristi.

Kljub temu mora ob spoštovanju vse bančne regulative in splošnih načel mikroprudentnega poslovanja delovati po načelu samovzdržnosti. Izjemno racionalno poslovanje je zato bistvenega pomena – brez pozitivnega poslovanja tudi poslovanje ne bi moglo biti dolgoročno vzdržno.

Dodatno je treba opozoriti, da so v skladu z zakonskimi in drugimi podlagami **vsa sredstva SID banke strogo namenska** in da **jih ni mogoče uporabiti za katerikoli namen**.

- **finančna samovzdržnost in odgovorno posojanje**

Z namenom doseganja dolgoročne finančne samovzdržnosti in upoštevanja temeljnih bančnih načel delovanja je vsak posel podvržen presoji ekonomske in finančne upravičenosti ter celoviti oceni in upravljanju vseh vrst tveganj. Koncept odgovornega posojanja združuje tako strokovne kot tudi etične standarde. Odgovorno posojanje v SID banki upošteva okoljske, družbene in upravljavske (ESG) dejavnike v postopkih presoje komitentov in (ne)odobritve kredita. Prav tako tveganja, ki izhajajo iz teh dejavnikov, upošteva v upravljanjih s tveganji. Sestavni del odgovornega posojanja sta tudi osebna integriteta bančnih uslužbencev, zaradi česar je SID banka sprejela tudi svoj etični kodeks.

Slika 6: Vzvodje SID banke

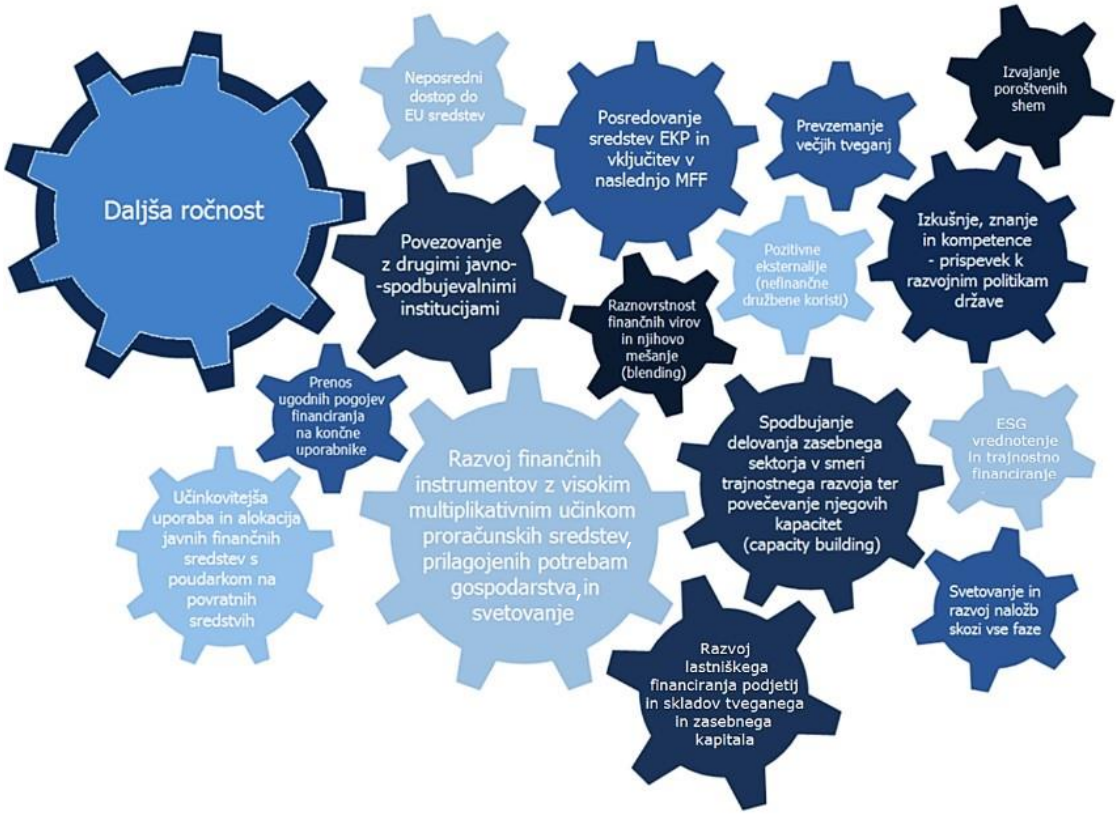

Vir: SID banka

- **nekonkuriranje, komplementarnost in subsidiarnost**

SID banka pri izvajanju svojih dejavnosti ne konkurira drugim finančnim institucijam na trgu, ampak poskuša obstoječi trg čim bolj dopolnjevati. SID banka vstopa v posle le subsidiarno, po principu »druge najboljše možnosti«, če komercialni sektor na danem področju ni aktiven, ali pa ni aktiven v zadostni meri oziroma pod dovolj ugodnimi pogoji, da bi se doseglo »najboljšo možnost«, to je nemoteno delovanje trga.

- **vrednost finančnih storitev za končne koristnike**

SID banka storitve izvaja z namenom ustvarjanja neposredne ali posredne dodane vrednosti za uporabnike. SID banka skrbi za raznovrstnost in prilagojenost finančnih produktov potrebam končnih koristnikov in zagotavlja daljše ročnosti, nižje cene storitev, prilagojenost razvojnim fazam življenjskega cikla podjetij, učinkovitejšo uporabo finančnih sredstev države, ipd. V primeru posrednega poslovanja prek poslovnih bank mora biti zagotovljen prenos finančne vrednosti na končne koristnike.

- **nediskriminatornost**

SID banka zasleduje načelo enakega dostopa in enakega obravnavanja vseh uporabnikov njenih storitev.

- **preglednost poslovanja**

SID banka skrbi za preglednost vseh ponujenih storitev na eni strani, po drugi pa tudi za preglednost finančnih rezultatov in družbeno-ekonomskih učinkov svojega poslovanja. Pri tem upošteva zakonska določila in druge relevantne usmeritve ter tudi dobro prakso, ki jo izvajajo primerljive institucije v EU. V svojem delovanju presega nivo transparentnosti in razkritij, ki ga od nje zahteva regulativa. SID banka je edina ustanova slovenskega javno-spodbujevalnega sistema, ki deluje kot banka, kar pomeni poslovanje po strogih določilih in pod nadzorom.

- **poslovanje odvisnih družb po tržnih principih**

Četudi morajo odvisne družbe zasledovati sinergijsko funkcijo z doseganjem ciljev SID banke, morajo te družbe delovati po merilih, ki veljajo za tipične zasebno-pravne gospodarske družbe. Vsaka dokapitalizacija teh družb s strani SID banke je tudi podvržena presoji z vidika dovoljene državne pomoči.

II.4. PODROČJA DELOVANJA

Kot specializirana kreditna institucija oziroma izvozna in razvojna banka z javnimi pooblastili, SID banka deluje le na določenih javno-spodbujevalnih področjih. V skladu z ZSIRB mora podpirati ekonomske, strukturne, socialne in druge politike in sicer preko opravljanja finančnih storitev na segmentih, kjer nastajajo oziroma so ugotovljene tržne vrzeli, zlasti pa na naslednjih z zakonom izrecno opredeljenih področjih:

RAZVOJ KONKURENČNEGA GOSPODARSTVA

- **Rast in razvoj MSP**, zlasti z namenom financiranja MSP v vseh fazah življenjskega cikla, vključno s financiranjem potrebnih večjih obratnih sredstev in kvalitetnejšega kapitala za rast podjetij in predvsem razvoj inovativne industrije z višjim potencialom rasti, ter tudi finančno-zavarovalnih shem za proticiklično delovanje.

- **Konkurenčnost**, zlasti z namenom spodbujanja dolgoročnih poslovnih transakcij, ki udeležencem omogočajo vstop in poslovanje na tujih trgih, vključno s podporo povezanim uvoznim transakcijam, pripravi na mednarodne gospodarske posle, investicijam in spodbudam za trajnostno rast izvoza in internacionalizacijo gospodarstva ter aktivnosti z namenom spodbujanja oziroma izvajanja poslov po koncesijskih pogojih in spodbujanja skupnega nastopa na tretjih trgih z domačimi, tujimi ali mednarodnimi subjekti.

RAZVOJ DRUŽBE ZNANJA IN INOVATIVNEGA PODJETNIŠTVA

- **Raziskave, razvoj in inovacije**, zlasti z namenom spodbujanja konkurenčnosti in razvoja v okviru raziskovalnih in razvojnih programov, promocije inovativnosti in pospeševanja raziskovalne in razvojne dejavnosti ter prenosa znanja in zagotavljanja različne podpore nosilcem projektov za razvoj izdelkov, proizvodnih procesov in storitev.

- **Inovativno podjetništvo**, s posebnim poudarkom na visoko-tehnoloških MSP, s tem povezanim podjetništvom in tveganim kapitalom, predvsem z namenom financiranja podjetniških projektov v zgodnejših fazah razvoja (semenski kapital, zagonska sredstva), ustvarjanja možnosti za ustanavljanje

novih podjetij in vključevanja v naloge in programe izvajalcev podjetniškega, inovativnega in finančnega okolja.

- **Izobraževanje**, zlasti z namenom spodbujanja in izboljševanja nivoja izobrazbe, znanj in upravljanja znanj ter spodbud potrebnim prekvalifikacijam ter pridobivanja specifičnih znanj.
- **Zaposlovanje**, med drugim z namenom zagotavljanja spodbud podjetjem za zaposlovanje oseb specializiranih kvalifikacij in znanj, potrebnih za njihovo rast ali prekvalifikacijo posameznikov.

RAZVOJ OKOLJU PRIJAZNE DRUŽBE IN PROIZVODNJE

- **Varovanje okolja,** zlasti z vidika dolgoročne ohranitve.
- **Snovna in energetska učinkovitost**, zlasti z namenom financiranja in spodbujanja ukrepov za varstvo narave, ustreznega ravnanja z odpadki, ustrezne rabe naravnih dobrin, pospeševanja kreditov oziroma naložb v infrastrukturo varstva okolja, izrabe obnovljivih virov energije in učinkovite rabe energije.

REGIONALNI IN DRUŽBENI RAZVOJ

- **Gospodarska in javna infrastruktura**, občinski in pokrajinski razvoj, zlasti z namenom izboljšanja logistične, komunalne in druge infrastrukture in poleg tega izvajanje jamstvene, finančne in javno zasebno partnerske sheme za izgradnjo te infrastrukture npr. za obnovo in razvoj ter prenovo mest itd.
- **Regionalni razvoj**, zlasti z namenom zagotavljanja skladnega razvoja na državni, regionalni in lokalni ravni, zmanjševanja razlik v gospodarski razvitosti in drugih aktivnostih, kjer se lahko povezuje z drugimi osebami, ki so dejavne in namenjene doseganju javnih ciljev na področju regionalnega razvoja in razvoja podeželja in pri tem uporabljajo različne kombinirane instrumente finančnega inženiringa.
- **Stanovanjsko področje**, zlasti z namenom zagotavljanja ustrezne stanovanjske oskrbe in spodbujanja stanovanjske gradnje, prenove in vzdrževanja stanovanj in stanovanjskih hiš določenim kategorijam

prebivalstva, skupaj z zagotavljanjem okolja in pogojev, ki omogočajo ustrezne bivalne razmere.

- **Nameni upravičenih naložb končnih upravičencev** za financiranje s sredstvi vira SID banke so oblikovani skladno z dovoljenimi področji delovanja SID banke, in sicer:
  - namen A: Internacionalizacija poslovanja podjetij vseh velikosti;
  - namen B: Projekti za rast in razvoj malih in srednje velikih podjetij;
  - namen C: Raziskave, razvoj, inovacije ter nove tehnologije, ki vodijo k novim ali temeljito izboljšanim proizvodom, storitvam ali procesom, z namenom večje konkurenčnosti in višje dodane vrednosti, s posebnim poudarkom na inovativnem podjetništvu;
  - namen D: Izobraževanje;
    - namen D1: Izobraževanje, zlasti z namenom spodbujanja in izboljševanja nivoja izobrazbe, znanj in upravljanja znanj, pridobivanja specifičnih znanj in upravljanja znanj;
    - namen D2: Izobraževalna infrastruktura, zlasti zagotavljanje ustrezne prostorske infrastrukture in opreme, potrebne za izvajanje izobraževalnih procesov;
  - namen E: Zaposlovanje oseb specializiranih kvalifikacij in znanj, potrebnih za rast podjetij ter prekvalifikacije delavcev;
  - namen F: Varovanje okolja in energetske učinkovitosti, zlasti z namenom financiranja in spodbujanja ukrepov za varstvo narave, ustreznega ravnanja z odpadki, ustrezne rabe naravnih dobrin, pospeševanja naložb v infrastrukturo varstva okolja, izrabe obnovljivih virov energije in učinkovite rabe energije;
    - namen F1: Okoljevarstvo, zlasti varstvo voda, odvajanje odpadnih vod ali oskrba s pitno vodo, ravnanje z odpadki, zmanjševanje onesnaževanja zraka, zmanjševanje hrupa ali drugih škodljivih vplivov na okolje, sanacija zemljišč in okoljski ukrepi, povezani s prometom in prevozom, ter drugi ukrepi, ki prispevajo k varovanju okolja;

    - namen F2: Obnovljivi viri energije, kot je sončna energija, energija biomase, bioplina, geotermalna energija, vetrna energija ter vodna energija;
    - namen F3: Učinkovita raba energije in snovi, zlasti ukrepi, ki prispevajo k energijski učinkovitosti poslovnih prostorov in stanovanjskih enot;
    - namen F4: Okolju prijazna proizvodnja ali proizvod, ki na inovativen način prispeva k preprečevanju ali zmanjševanju onesnaževanja okolja oziroma snovni učinkovitosti proizvodnje;
- namen G: Regionalni razvoj;
- namen H: Stanovanjska oskrba na specifičnih področjih, kot je nakup, izgradnja ali prenova (vključno z ukrepi energijske učinkovitosti) neprofitnih stanovanj, stanovanj za mlade, domov za ostarele in oskrbovanih stanovanj;
- namen I: Gospodarska in javna infrastruktura;
- namen J: Mednarodno razvojno sodelovanje;
- namen U: Telekomunikacijska, transportna in prometna, športna, turistična, kulturna, zdravstvena ter druga infrastruktura, zlasti tista, ki prispeva k regionalnemu razvoju.

II.5. STORITVE SID BANKE IN SKUPINE SID BANKA

SID banka s svojimi storitvami pokriva širok spekter finančnih storitev z namenom spodbujanja in razvoja gospodarstva, vendar znotraj tega skuša sredstva usmeriti čim bolj ciljno na področja z največjim makroekonomskim učinkom. Ob tem izvaja še vrsto storitev v imenu in za račun države, pri vsem pa stremi k neodvisnemu, strokovnemu in učinkovitemu delovanju.

V Skupino SID banka sta poleg SID banke vključena **Center za mednarodno sodelovanje in razvoj** (zavod s pravico javnosti), v katerem je SID banka soustanoviteljica, ki nima finančne naložbe, ima pa 33 odstotkov glasovalnih pravic, in **Skupina Prvi faktor**, ki pa je v postopku likvidacije.

Slika 7: Osnovne storitve skupine SID banka v letu 2022

• **spodbujevalno, razvojno in izvozno financiranje** • **zavarovanje izvoznih kreditov in investicij** (pred netržnimi tveganji) • **državne jamstvene sheme** (posojila podjetjem, fizične osebe, financiranje investicij podjetjem, poroštvo bankam in hranilnicam) • **izvajanje funkcije Sklada skladov in Sklada skladov COVID-19** • **lastniško financiranje podjetij – SEGIP**	SID Banka

• **raziskave in analize, svetovanje, informacijske dejavnosti;** dvostranska URP, kombinirani posli (soft loans, mixed credits)	CMSR Center za Mednarodno Sodelovanje in Razvoj Centre for International Cooperation and Development

Vir: SID banka

SID banka si v okviru Skupine SID banka prizadeva k ohranjanju osrednje vloge tudi med ustanovami slovenskega javno-spodbujevalnega sistema. SID banka je bila v letu 2022 največja razvojno-spodbujevalna institucija v Sloveniji kot prikazuje spodnja slika, ki kaže primerjavo večine razvojno-spodbujevalnih institucij z vidika njihovih finančnih ter kadrovskih zmožnosti in obsega plasiranih sredstev z vidika financiranja razvoja. S svojim širokim naborom finančnih storitev **SID banka ustvari bistveno večji obseg plasiranih razvojnih finančnih sredstev, kot vse ostale razvojno-spodbujevalne ustanove skupaj**.

Slika 8: Primerjava razvojno-spodbujevalnih institucij po bilančni vsoti (2022)

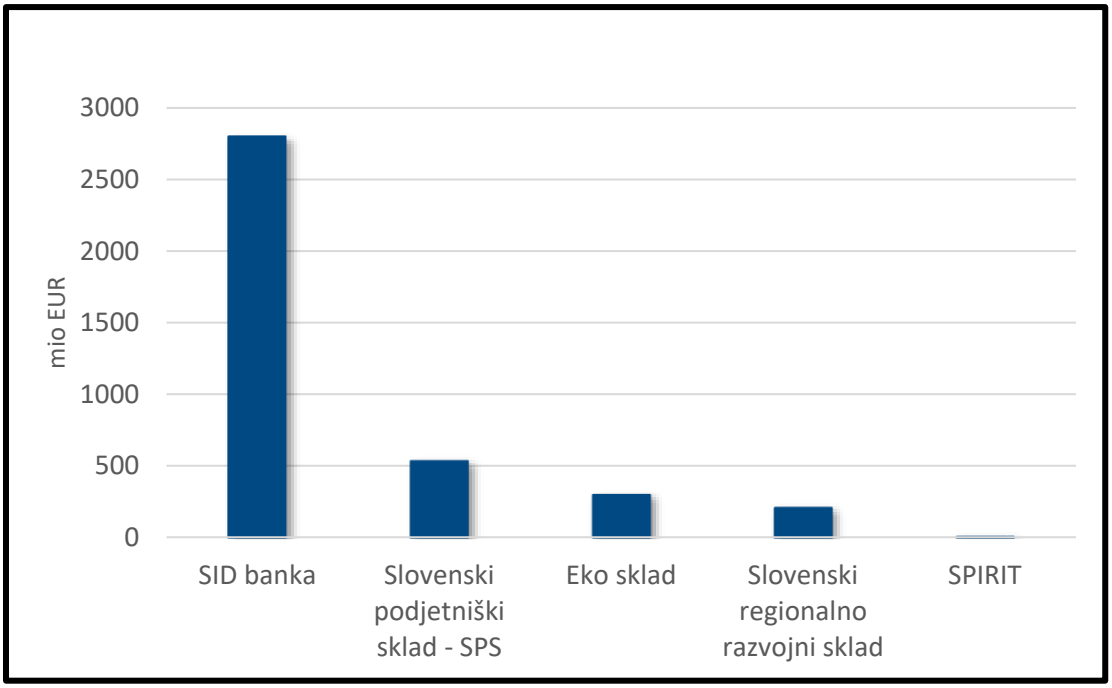

Vir: letna poročila razvojno-spodbujevalnih institucij za leto 2022

Drugih razvojno-spodbujevalnih ustanov ne gre jemati kot konkurente SID banki, saj se te od nje pomembno razlikujejo. Poleg dejstva, da gre za institucije z večinoma komplementarnimi področji in filozofijo delovanja, se za razliko od ostalih javnih

razvojno-spodbujevalnih institucij SID banka ne financira neposredno iz proračunskih sredstev. Zato lahko SID banka, bolj kot druge ustanove, dodano vrednost za gospodarstvo ustvarja skozi svoje multiplikativne učinke iz lastnega kapitala in »blendinga« sredstev v okviru programov finančnega inženiringa.

SID BANKA

Pri izvajanju storitev lahko SID banka uporablja vse v EU in slovenski zakonodaji razpoložljive finančne instrumente. Finančne storitve, ki jih je SID banka v skladu s pridobljenimi dovoljenji opravljala v letu 2022 **za lasten račun**, se nanašajo predvsem na:

- dajanje kreditov, financiranje poslov,
- izvajanje finančnih instrumentov z ustreznim mešanjem virov sredstev različnih tipov,
- prevzemanje tveganj,
- trgovanje za svoj račun ali za račun strank z valutnimi in obrestnimi finančnimi instrumenti, s prenosljivimi vrednostnimi papirji in
- trgovanje za svoj račun z instrumenti denarnega trga.

Banka ima pridobljenih več javnih pooblastil, zato **za račun RS** izvaja naslednje storitve:

- zavarovanje in pozavarovanje kratkoročnih izvoznih kreditov/terjatev pred nekomercialnimi in drugimi netržnimi riziki,
- zavarovanje srednjeročnih izvoznih kreditov pred nekomercialnimi in/ali komercialnimi riziki,
- zavarovanje izhodnih investicij pred nekomercialnimi in/ali komercialnimi riziki,
- zavarovanje bančnih (storitvenih) garancij,
- upravljanje Sklada skladov in Sklada skladov COVID-19,
- posle po pooblastilu v okviru ZVO-1 in
- ostale posle po pooblastilu: ZJShem, ZJShemFO, ZIUZEOP, ZDLGPE, ZSJSM.

Potrebna sredstva za učinkovito izvajanje dejavnosti zavarovanja po ZZFMGP je SID banki zagotovila RS v obliki **varnostnih rezerv**, ki se uporabljajo za poravnavo obveznosti do zavarovancev (izplačilo zavarovalnin), plačilo stroškov preprečevanja in zmanjševanja bodočih ali že nastalih škod, ter kritje izgub iz teh poslov. Varnostne rezerve se dodatno zagotavljajo predvsem iz premij, opravnin, regresiranih plačanih škod in drugih prihodkov, ki jih SID banka ustvari s poslovanjem na področju zavarovanja in pozavarovanja pred netržnimi riziki. Če nastalih škod ne bi bilo mogoče poravnati iz omenjenih rezerv, sredstva za izplačilo zavarovalnin zagotovi RS.

Na podlagi pogodbe z MF iz decembra 2011 SID banka izvaja za državo tudi storitev upravljanja s sredstvi varnostnih rezerv. Poslovanje, ki ga SID banka kot slovenska IKA opravlja v imenu in za račun RS, je upravljavsko in računovodsko transparentno ločeno od poslovanja SID banke za lasten račun.

Pri opravljanju svoje dejavnosti banka z instrumenti, ki so ji na voljo, izvaja razne storitve financiranja ali s tem povezane dejavnosti, tudi z namenom **mednarodnega razvojnega sodelovanja** in v tem okviru, kjer so vključene tudi razvojne in/ali uradne pomoči RS, lahko opravlja storitve tudi za druge osebe.

Banka lahko glede na svoj status in pravno naravo opravlja tudi **druge naloge in dejavnosti** na podlagi dodatnih pooblastil in/ali posebne pogodbe z RS ali drugimi osebami javnega prava. V tem kontekstu je bila npr. SID banka izbrana za izvajanje agentskih poslov za državo iz naslova jamstvene sheme za podjetja, za fizične osebe in jamstvene sheme za financiranje investicij gospodarskih družb, z ZVO pa je bila določena tudi za izvajanje funkcije uradnega dražitelja na dražbah pravic do emisije toplogrednih plinov (upravljanje in trgovanje z emisijskimi kuponi ter izvajanje dražb).

EVALVACIJA AKTIVNOSTI SID BANKE V OBDOBJU 2011–2016 IN STRATEŠKI IZZIVI DELOVANJA V PRIHODNOSTI

V letu 2018 je skupina zunanjih strokovnjakov z Ekonomske fakultete v Ljubljani na povabilo SID banke izvedla tretjo evalvacijo aktivnosti, tokrat za petletno obdobje 2011–16. Gre za dobro mednarodno prakso na področju razvojnega bančništva, saj so redne neodvisne evalvacije dobra podlaga za ovrednotenje izpolnjevanja mandatov v preteklem obdobju, hkrati pa podajajo tudi koristna napotila glede možnosti za nadaljnji razvoj in nadgradnjo delovanja razvojnih inštitucij.

Poročilo skupine strokovnjakov lahko strnemo v naslednje ugotovitve:

- Delovanje SID banke kot razvojno-spodbujevalne institucije ustrezno utemeljujejo nepravilnosti trga, ki jih banka oz. država lahko naslavlja z ustreznimi orodji ekonomske politike in seveda regulacije. Te nepravilnosti trga nastajajo v pogojih asimetričnih informacij ali pozitivnih eksternalij, oziroma družbeno koristnih učinkov, ki jih subjekti, ki se odločajo na tržni osnovi ne upoštevajo pri svojih odločitvah o financiranja.
- Temeljni izziv delovanja SID banke v obdobju 2011–16 so predstavljale ciklične vrzeli, ki so nastale v izjemno neugodnih razmerah makro-finančne krize. Proticiklične oziroma protikrizne ukrepe je SID banka začela izvajati praktično takoj po razširitvi svojega mandata. Naslavljanje teh vrzeli je bilo glede na razmere nujno, asimetrična dinamika dislokacij pa je upravičevala začasno delovanje tudi na nestandardnih tržnih segmentih, kot so kratkoročna posojila in posojila večjim podjetjem.
- SID banka je od leta 2011 razvila celo vrsto finančnih instrumentov na osnovi lastnih sredstev in namenskih sredstev države, iz katerih je že bilo plasiranih v gospodarstvo preko pol mrd EUR. Finančni inženiring tako zavzema vedno bolj pomemben delež med vsemi programi razvojnega financiranja SID banke, na podobnih osnovah pa delujejo tudi finančni instrumenti evropske kohezijske politike.
- Evalvatorji predlagajo, da naj bi bila, bolj aktivno in pravočasno kot v preteklosti, SID banka vključena v programiranje kohezijskih sredstev za obdobje 2021–27. Poleg tega bi veljalo proučiti možnost vključitve SID banke v zapiranje velike vrzeli razvojnega financiranja med »vzhodom« in »zahodom«, ki bo predvidoma nastala v novi evropski perspektivi. Tu obstaja možnost predvsem v programih, ki temeljijo na finančnem inženiringu s proračunskimi sredstvi, saj ti s svojo povratno osnovo predstavljajo največjo možno multiplikacijo teh sredstev.
- Obstoječ zakonski okvir in mandat SID banke sta, po mnenju evalvacije, ustrezna in ji omogočata dovolj široko področje delovanja. Bi pa bilo smiselno osrednjo vlogo SID banke nadgraditi v smeri tudi formalnega povezovanja ali celo združevanja razvojno-spodbujevalnega sistema v državi.

Evalvacija je pokazala, da je SID banka v letih 2011-16 utrdila svoj položaj osrednje javno-spodbujevalne institucije v državi. Deluje v spremenjenih makroekonomskih okoliščinah, tako v okviru politike Evropske komisije do delovanja razvojnih bank, usmerjene v večje koriščenje finančnih instrumentov ter instrumentarija pod okriljem Evropske investicijske banke (EIB). Evalvacija vidi SID banko kot temeljni finančni

steber izvajanja dolgoročne razvojne politike ter se jo skladno s tem primerno in pravočasno vključuje v procese razvojnega planiranja.

Tako razvojna, kot tudi proti-ciklična vloga SID banke sta ključni za izkoriščanje razvojnih potencialov Slovenije v obdobju, ki je pred nami. Evalvacija v prihodnje predvideva odpiranje novih razvojnih vrzeli, ki bodo izvirale zlasti iz procesov četrte industrijske revolucije in ukrepanja proti podnebnim spremembam. V tem kontekstu naj bi bilo za SID banko strateškega pomena, da si prizadeva odigrati ključno vlogo katalizatorja tehnološke transformacije slovenskega gospodarstva v luči prihajajočih sprememb.

Po mnenju evalvacijske skupine je SID banka v luči sistema ekonomskega upravljanja v EMU praktično edini resen instrument države, s pomočjo katerega se lahko na nacionalni ravni izvaja proticiklična politika. Zato je za Slovenijo strateškega pomena, da bi SID banko sistemsko nadalje gradila kot institucijo, ki bi lahko v primeru ponovne krize igrala pomembno proticiklično vlogo.

SKUPINA SID BANKA

Zasledujoč svojo vlogo katalizatorja razvoja finančnega trga, izvajanja podpore slovenskim podjetjem na nekaterih strateških tujih trgih ter tudi iz nekaterih zgodovinskih razlogov je imela SID banka v preteklih letih **pokrit del finančnih storitev v drugih družbah v skupini,** s katerimi je dopolnjevala svojo ponudbo po načelu pokritja celotnega življenjskega cikla podjetij.

V skupino SID banka so vključene:

- Obvladujoča družba:
  SID - Slovenska izvozna in razvojna banka, d.d., Ljubljana (SID banka, d.d., Ljubljana)

- Hčerinske družbe:
  - **PRVI FAKTOR, faktoring družba, d.o.o., Ljubljana** (v likvidaciji), v kateri ima SID banka 50-odstotni lastniški delež in ima dve hčerinski družbi[19]:

[19] V začetku leta 2021 je imela družba PRVI FAKTOR, faktoring družba, d.o.o., Ljubljana tri hčerinske družbe, ob navedenih dveh še PRVI FAKTOR d.o.o., Sarajevo (v likvidaciji), Bosna in Hercegovina. Vendar je bil v letu 2021 likvidacijski postopek za slednjo pravnomočno končan, posledično je dne 24. 8. 2021 prišlo do izbrisa tega subjekta iz sodnega registra, sredstva in obveznosti pa je kot univerzalni pravni naslednik prevzela matična družba Prvi faktor, Ljubljana – v likvidaciji.

- **PRVI FAKTOR d.o.o., Zagreb** (v likvidaciji), Hrvaška,
- **PRVI FAKTOR - FAKTORING d.o.o., Beograd** (v likvidaciji), Srbija.

- **Center za mednarodno sodelovanje in razvoj Ljubljana (CMSR)**

SID banka je (tudi v preteklosti) preko ostalih družb v skupini zasledovala le zelo majhen del svojih ciljev za gospodarstvo in družbo, saj skoraj vse potrebne storitve pokriva matična družba sama. Bilančna vsota drugih družb v skupini znaša manj kot en odstotek bilančne vsote SID banke.

Slika 9: Organizacijska shema Skupine SID banka na dan 31. 12. 2022

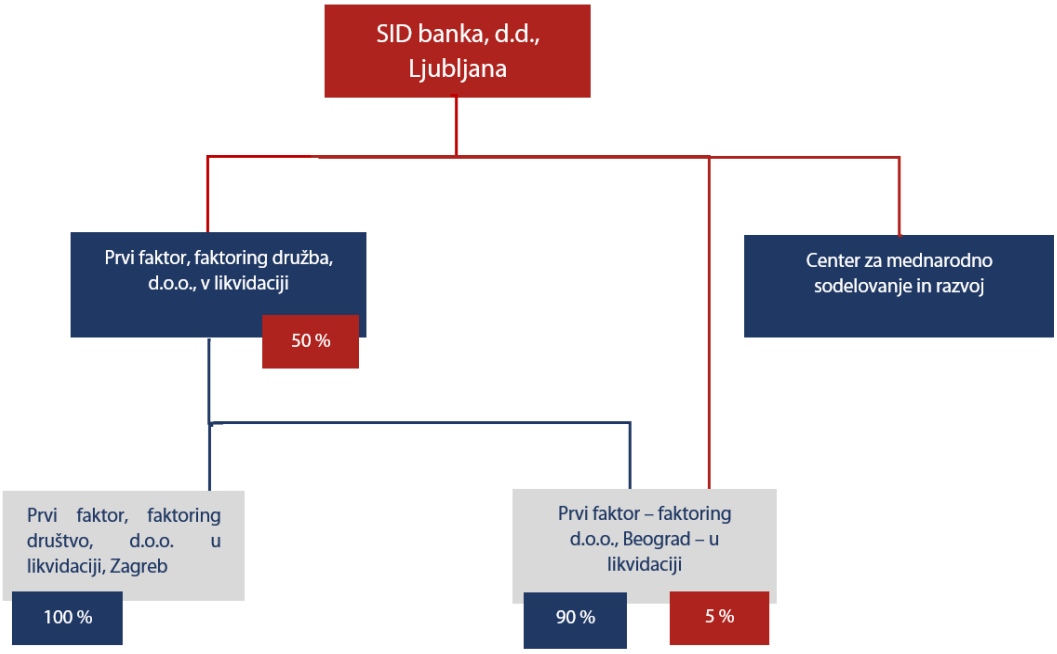

Vir: SID banka

PRVI FAKTOR, FAKTORING DRUŽBA, D.O.O., V LIKVIDACIJI

Dejavnost družbe Prvi faktor, faktoring družba d. o. o., v likvidaciji, Ljubljana (v nadaljevanju Prvi faktor, Ljubljana) je opravljanje storitev faktoringa. V tem okviru je družba opravljala predvsem naslednje posle:

- odplačni prevzem oziroma odkup terjatev iz naslova prodaje blaga in storitev s prevzemom rizika plačila in brez njega;

- financiranje prevzetih terjatev;
- administrativno vodenje prevzetih terjatev;
- unovčevanje in izterjava prevzetih terjatev;
- trgovanje s prevzetimi terjatvami;
- posredovanje in zastopanje pri faktoring poslih v državi in tujini.

SID je pridobila 50-odstotni delež v osnovnem kapitalu in tudi polovico glasovalnih pravic v družbi Prvi faktor, Ljubljana v letu 2002. Drugi družbenik je Nova Ljubljanska banka d. d., Ljubljana. Nominalna vrednost kapitalskega deleža SID banke na dan 31. 12. 2022 znaša 1.584 tisoč EUR.

Dne 28. 12. 2016 je skupščina sprejela odločitev o začetku postopka prostovoljne likvidacije in imenovala dosedanji poslovodji za likvidacijska upravitelja. V letu 2022 sta bila likvidacijska upravitelja družbe Iztok Zupanc in France Zupan. Družba Prvi faktor, Ljubljana je ustanoviteljica in:

- imetnica 100-odstotnega poslovnega deleža v osnovnem kapitalu družbe Prvi faktor, faktoring društvo, d.o.o. u likvidaciji, Zagreb (v nada-ljevanju: družba Prvi faktor, Zagreb – v likvidaciji). Družba Prvi faktor, Zagreb – v likvidaciji je od 31. 12. 2016 v postopku redne likvidacije. Osnovni kapital na dan 31. 12. 2022 je znašal 2.583 tisoč EUR. V letu 2022 je bil likvidacijski upravitelj Vjekoslav Budimir;

- imetnica 90-odstotnega poslovnega deleža v osnovnem kapitalu družbe Prvi faktor – faktoring d.o.o., Beograd – u likvidaciji (v nadaljevanju: družba Prvi faktor, Beograd – v likvidaciji). Družba Prvi faktor, Beograd – v likvidaciji je od 3. 8. 2017 v postopku redne likvidacije, njen osnovni kapital znaša 2.550 tisoč EUR. S konverzijo denarnih sredstev in terjatev SID banke in NLB v kapital družbe Prvi faktor, Beograd – v likvidaciji je konec julija 2017 prišlo do spremembe v lastniški sestavi, s čimer sta končni družbenici SID banka in NLB pridobili vsaka po 5-odstotni neposredni poslovni delež v kapitalu družbe Prvi faktor, Beograd – v likvidaciji. V letu 2022 je bil likvidacijski upravitelj družbe Prvi faktor, Beograd – v likvidaciji Željko Atanasković.

V Skupini Prvi faktor so se tudi v letu 2022 nadaljevale aktivnosti nadzorovane likvidacije s poudarkom na unovčevanju portfelja, nižanju stroškov in omejevanju

poslovanja skladno s pripravljenimi načrti. Vzporedno je potekala nadaljnja optimizacija, katere namen je poleg znižanja stroškov tudi skrajšanje trajanja postopkov unovčevanja portfelja. Skupina Prvi faktor je leto 2022 zaključila s čistim dobičkom v višini 857 tisoč EUR, kar je posledica uspešnega unovčevanja portfelja.

CENTER ZA MEDNARODNO SODELOVANJE IN RAZVOJ LJUBLJANA (CMSR)

SID banka je poleg Republike Slovenije na podlagi podpisa drugega Dodatka k Pogodbi o preoblikovanju CMSR **v letu 2006 prevzela soustanoviteljstvo v Centru za mednarodno sodelovanje in razvoj** (skupaj z RS), s katerim je že do tedaj tesno sodelovala. Organa upravljanja zavoda sta direktor in Svet Centra. Center so v prvi polovici leta 2022 zapustili trije zaposleni (direktor, namestnik direktorja in asistent direktorja). Delo teh zaposlenih sta si razdelili dotedanja vodja oddelka MRS, ki je postala v. d. direktorice, in strokovna sodelavka na oddelku MRS, ki je prevzela tudi administrativne naloge. V letu 2022 CMSR ni zaposloval novih sodelavcev, začasne rešitve pa so bile potrebne za pomoč pri administrativnih nalogah in pozneje tudi nalogah, povezanih s pripravo programa CMSR za izvajanje MRS. CMSR je v letu 2022 začel izvajati osem novih projektov in zaključil osem projektov, ki so se izvajali po prejšnjih pogodbah o sofinanciranju. Zavod zastopa v. d. direktorice Mojca Kopše. Svet Centra je imel na dan 31. 12. 2022 šest članov. Predstavnika SID banke v Svetu Centra sta Bojan Pecher, ki je tudi namestnik predsednika sveta, in mag. Igor Jarc.

Po dveh letih zastoja pri sofinanciranju novih razvojnih projektov s strani Republike Slovenije je Vlada Republike Slovenije 27. 1. 2022 sprejela odločitev o sofinanciranju šestih projektov mednarodnega razvojnega sodelovanja v letih 2022 in 2023. Rezultati poslovanja v letu 2022 izkazujejo ustvarjen presežek prihodkov nad odhodki. CMSR je v letu 2022 zaradi podpisa novih pogodb z MGRT in uspešnega zaključka starejših projektov MRS dosegel višje prihodke od načrtovanih, medtem ko so bili odhodki zaradi nenadomeščanja sodelavcev, ki so zapustili CMSR, nižji od načrtovanih. Pri izvajanju tržne dejavnosti je CMSR v letu 2022 nadaljeval sodelovanje s SID banko pri pripravi ocen državnega tveganja, izvajanja anket med podjetji, obdelave podatkov in priprave analiz tržnih vrzeli ter nadaljeval sodelovanje z MZZ pri pripravi indeksov življenjskih stroškov. Na področju pravnih analiz in publicistike je CMSR v letu 2022 nadaljeval dolgoletno sodelovanje z javno agencijo SPIRIT pri pripravi informacij o pravnem režimu v Sloveniji (analize gospodarsko-pravnega režima v Sloveniji za portal InvestSlovenia).

II.6. MEDINSTITUCIONALNO IN MEDNARODNO SODELOVANJE

SID banka je v letu 2022 kot upravljavka Sklada skladov 2014–2020 ter Sklada skladov COVID-19 preko rednih mesečnih sestankov krepila sodelovanje z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo, Službo Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, z Ministrstvom za finance, Ministrstvom za infrastrukturo ter Ministrstvom za okolje in prostor. Na mesečnih sestankih SID banka poroča o upravljanju sredstev evropskih kohezijskih in investicijskih skladov, o s tem povezanih izvedenih in načrtovanih ukrepih, razvoju finančnih instrumentov ter se usklajuje s predstavniki navedenih institucij. SID banka je tudi podpisnica Slovenskih smernic korporativne integritete ter ustanovna članica Slovenskega inovacijskega stičišča, evropskega gospodarskega interesnega združenja, kjer sodeluje s članicami iz gospodarstva, bančništva, akademske sfere ter regionalnimi in lokalnimi organizacijami.

SID banka svoje aktivnosti usmerja zlasti s sodelovanjem v okviru Združenja bank Slovenije ter tujih bančnih združenj. Banka je članica več mednarodnih združenj finančnih ustanov, na primer Evropskega združenja javnih bank (EAPB), Evropskega združenja dolgoročnih investitorjev (ELTI), Mreže evropskih finančnih institucij za financiranje malih in srednjih podjetij (NEFI) ter Bernske unije in se aktivno udeležuje strokovnih srečanj v okviru delovnih skupin združenj, v okviru česar se izmenjujejo izkušnje, pridobivajo informacije in prenašajo dobre prakse. Skupaj z več kot 50 drugimi članicami Bernske unije se je s posebno izjavo zavezala, da si bo prizadevala za visoke etične standarde in vrednote združenja ter izvajala svoje dejavnosti strokovno, finančno odgovorno in spoštljivo do okolja.

Z namenom krepitve sodelovanja z evropskimi institucijami je **SID banka tudi delničarka Evropskega investicijskega sklada (EIF)**, ki ga je v letu 2021 skupaj z drugimi evropskimi institucijami dokapitalizirala in s tem svoj portfelj delnic EIF povečala s 15 na 25. Tako SID banka ostaja šesti največji delničar EIF med finančnimi institucijami. V okviru Evropskega svetovalnega vozlišča za naložbe (EIAH) SID banka deluje kot nacionalna vstopna točka za podporo investicijskim projektom, prvenstveno iz Evropskega sklada za strateške naložbe (EFSI). SID banka je tudi kot ustanovna članica EIF-NPI Equity platforme aktivna v posvetovalnem odboru te platforme.

Tudi v letu 2022 se je nadaljevalo **sodelovanje s skupino EIB. Jamstvo Panevropskega garancijskega sklada**, v katerega se je vključila tudi Slovenija, kot sredstva zavarovanja kredita, ki ga podjetja lahko pridobijo pri SID Banki, je tudi v letu 2022 omogočalo nižjo obrestno mero in ni zahtevalo dodatnih zavarovanj.

Medsebojno sodelovanje z drugimi evropskimi razvojnimi bankami in spodbujevalnimi institucijami je SID banka v letu 2022 nadaljevala z izmenjavo najboljših praks, preko različnih delavnic na področju lastniškega financiranja ter na področju portfeljskih in individualnih garancij. Razvojne banke so se prav tako povezovale pri izmenjavi najboljših praks na področju produktov za lažje soočanje podjetij s posledicami pandemije COVID-19, vojne v Ukrajini in posledične energetske krize.

SID banka je gostila srečanje predstavnikov članic NEFI

SID Banka je v septembru 2022 v Ljubljani gostila pomembno srečanje predsednikov in članov uprav 18 evropskih razvojnih bank in spodbujevalnih finančnih institucij, članic NEFI, ter visokih predstavnikov Evropskega investicijskega sklada in Evropske komisije. Glavne teme so bili izzivi zelenega prehoda njihovih gospodarstev tudi v luči energetske krize ter priložnosti in ukrepi razvojnih in spodbujevalnih inštitucij za spodbujanje zelenega prehoda in blažitev posledic kriz, priložnosti in izzivi razvojnih in spodbujevalnih institucij v okviru Invest EU ter strategije in pozicioniranje evropskih razvojnih in spodbujevalnih inštitucij v novi Evropski finančni perspektivi 2021–27. Ob zaključku srečanja so vse udeležene razvojne banke in spodbujevalne institucije podpisale skupen dokument, ki je bil posredovan Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu in Evropski komisiji, v katerem so izpostavile pomembnost razvojnih in spodbujevalnih institucij, članic NEFI, njihovega doprinosa k doseganju ciljev rasti v EU (le-te so v letu 2021 aktivno podprle in financirale več kot 334.122 MSP v Evropi, z odobritvijo skoraj 120 mrd € kreditov in jamstev), k uspešnosti implementacije InvestEU ter k povečanju odpornosti gospodarstva na posledice COVID-19 in energetske oz. ukrajinske krize, po drugi strani pa opozorile na regulatorno, administrativno in procesno kompleksnost predpisov InvestEU, EU finančne regulative ter fragmentiranost večletnega finančnega okvirja EU ter podale konkretne predloge za izboljšanje učinkovitosti EU programov financiranja.

vrzeli v financiranju se pojavijo tam, kjer obstaja razkorak med finančnimi sredstvi, po katerih povprašujejo kupci, in sredstvi, ki jo zagotavljajo ponudniki, na primer bančni sektor. Kot vrzel se ne opredeljuje zgolj popolna odsotnost ponudbe, pač pa gre lahko tudi za premajhen obseg ponudbe ali pa dovolj obsežno ponudbo, a pod pretirano neugodnimi pogoji.

SID banka redno spremlja evropske uredbe in direktive, za aktivno vključitev v naslednjo evropsko finančno perspektivo kot izvajalski partner Evropski komisiji za izvajanje centraliziranih EU finančnih instrumentov v obdobju 2021–2027 ter s tem

povezano potrebo po pridobitvi pozitivne stebrne ocene. Navedeno usmeritev je SID banka v letu 2018 zapisala v svojo strategijo. V juliju 2019 je SID banka pri Evropski komisiji (DG EC-FIN) vložila izkaz interesa za izvedbo stebrne ocene za 8 stebrov poslovanja SID banke, in sicer sistem notranjih kontrol, zunanje revizije, računovodski sistem, javno naročanje, finančne instrumente, izključitev iz dostopa do financiranja, sistema objav informacij o prejemnikih in varstvo osebnih podatkov. V letih 2021 in 2022 je bila SID banka predmet ocenjevanja s strani zunanjega revizorja in Evropske komisije po navedenih stebrih, **postopek pa je v letu 2023 tudi pozitivno zaključen, SID banka pa je s tem izpolnila pogoje za kandidiranje za neposrednega izvajalskega partnerja Evropske komisije.**

III. POSLOVNI MODEL IN STRATEŠKI CILJI

III.1. PRISTOP K OBLIKOVANJU STRATEGIJE

Proces strateškega razmišljanja in nastajanja strategije v SID banki je vpet v proces strateško-operativnega planiranja, ki se izvaja na letni ravni. Strateško načrtovanje v SID banki temelji na triletni strategiji, ki vključuje pogled na vse relevantne vidike srednjeročnega delovanja banke in njene dolgoročne cilje. V letu 2022 je SID banka revidirala strategijo razvoja, v okviru katere so bili opredeljeni ključni razvojni izzivi oziroma potrebne prilagoditve poslovnega modela ter ključna strateška tveganja. Strategija vsebuje tudi nabor ukrepov za namen zagotovitve nadaljnje dolgoročne vzdržnosti poslovanja SID banke. Z redno letno revizijo strategije SID banka zagotavlja aktualnost strateških vsebin za prilagajanje banke zunanjim okoliščinam in njen nadaljnji razvoj v okviru danih pooblastil.

Predpostavke o razvoju poslovnega okolja, v katerem deluje SID banka, izhajajo iz internih srednjeročnih makroekonomskih scenarijev. Iz scenarijev in njihovih uteži izhaja, da je gospodarsko okolje zelo negotovo, predvsem zaradi trenutnih geopolitičnih razmer ter z njimi povezanega razvoja ukrajinske in energetske krize. Zaradi tega SID banka v letu 2023 ob razvojni vlogi načrtuje tudi interveniranje na identificirani vrzeli oziroma proticiklično delovanje ob upočasnitvi gospodarske rasti ali recesiji. Strateške aktivnosti in kazalniki so oblikovani v skladu z upoštevanjem načel »SMART, PURE and CLEAR«[20].

V teku strateškega cikla nastaja nabor povratnih informacij, ki so eno izmed ključnih vodil pri nadzoru nad izvajanjem strategije in pripravi naslednjega letnega strateškega cikla. Banka praviloma četrtletno preverja izpolnjevanje načrtovanih aktivnosti in rezultatov za doseganje dolgoročnih strateških ciljev ter ob bistvenih spremembah zunanjih dejavnikov dopolnjuje strategijo in sprejema korektivne ukrepe. Delovanje SID banke na podlagi začrtane strategije se ves čas prilagaja tako spremembam v makroekonomskem okolju kot priložnostim in izzivom, ki izhajajo iz zunanjih pobud, nastalih na podlagi usmeritev iz razvojnih dokumentov Republike Slovenije in Evropske unije.

[20] SMART: Specific, Measurable, Attainable, Realistic, Time Phased – opredeljiv, merljiv, dosegljiv, pomemben, časovno definiran. PURE: Positively stated, Understood, Relevant, Ethical – jasen, razumljen, ustrezen, etičen. CLEAR: Challenging, Legal, Environmentally sound, Agreed, Recorded – izziven, skladen, družbeno odgovoren, primeren, sledljiv.

Slika 10: Proces strateško-operativnega planiranja v SID banki

Vir: SID banka

Za sprotno spremljanje uspešnosti izvajanja strategije ima banka opredeljene kazalnike za strateško kontrolo. Vzpostavljeni kazalniki pokrivajo vse tri strateške vidike: uresničevanje mandatnih ciljev, doseganje ciljev s področja strank in področje poslovanje banke. Z doslednim doseganjem ciljnih vrednosti opredeljenih kazalnikov bo SID banka lahko izpolnila mandatne cilje v prihodnjem, z makrofinančnega vidika verjetno zelo zahtevnem obdobju. SID banka bo ob tem še naprej krepila svoje delovanje pri spremljanju in obvladovanju okoljskih tveganj.

III.2. STRATEŠKI POGLED NA RAZVOJ SID BANKE 2023–2025

V luči realizacije vizije strateškega uspeha SID banke so opredeljene strateške aktivnosti in zanje predvideni pričakovani strateški rezultati. V strategiji je uporabljen pogled na poslovanje banke z vidika treh dimenzij: MANDAT, BANKA, STRANKA.

Slika 11: Strateški diagram treh vidikov strategije SID banke

Vir: SID banka

Podeljeni mandati SID banki so tisto, kar jo razlikuje od drugih bank v slovenskem bančnem sistemu in so osrednji cilj, ki ga banka s svojim delovanjem zasleduje. Z oblikovanjem finančnih produktov, pridobivanjem ugodnih virov in zagotavljanjem prenosa prednosti tudi v primeru delovanja preko finančnih posrednikov na končnega

uporabnika si SID banka prizadeva, da z vsem svojim delovanjem podpira dolgoročen trajnosten napredek slovenskega gospodarstva s ciljem napredka celotne družbe.

Strategija zasleduje dva temeljna cilja, pri čemer je doseganje drugega pogoj za dolgoročno zmožnost doseganja prvega zastavljenega cilja:

- **visoke multiplikativne in trajnostne učinke v gospodarstvu in družbi** in
- **poslovno uspešnost SID banke, ki zagotavlja dolgoročno finančno vzdržnost poslovanja.**

SID banka si je v novi Strategiji razvoja 2023–2025 začrtala pot, ki omogoča dolgoročno sposobnost banke, da v kar največji meri izvaja zadane mandate v obsegu, ki je makroekonomsko relevanten in dolgoročno vzdržen.

NASLAVLJANJE MANDATA BANKE

Osrednje vodilo za vidik MANDAT:

Banka bo zagotavljala vzporedno razvojno in proticiklično delovanje.

Ključni poudarki pri oblikovanju usmeritev za vidik »mandat«:

- V obdobjih povečane potrebe za proticiklično delovanje je intenzivnost aktivnosti zelo visoka, obsegi financiranja pa veliki in lahko nastanejo v kratkem časovnem oknu.
- Razvojno delovanje je procesno zahtevno, akvizicijski časi poslov daljši, z višjimi stroški, dolgoročni makroekonomski učinki pa so po drugi strani praviloma obsežnejši.

- Vzporedno razvojno in proticiklično delovanje prinaša skozi gospodarski in finančni cikel večja nihanja tako obsegov poslovanja kot finančnega izida banke, zato zahteva še večji poudarek na visoki kakovosti obvladovanja tveganj in splošni kakovosti upravljanja.

NASLAVLJANJE UPRAVLJANJA BANKE

Osrednje vodilo za vidik BANKA:

Struktura poslovnega modela mora zagotavljati dolgoročno vzdržno poslovanje s poslovnim izidom, ki je (kumulativno) preko celotnega gospodarskega cikla pozitiven.

Ključni poudarki pri oblikovanju usmeritev za vidik »banka«:

- Potrebno je visoko kakovostno obvladovanje tveganj z uporabo najboljših praks iz panoge.
- Za zmožnost makroekonomsko relevantnega proticikličnega delovanja je potrebna zagotovitev virov in mehanizmov za sposobnost zadostnega prevzemanja tveganj v času krize.
- Potrebno je aktivno upravljanje stroškov in k vzdržnemu rezultatu usmerjena cenovna politika.

NASLAVLJANJE PRISTOPA DO STRANKE

Osrednje vodilo za vidik STRANKA:

Stranko bomo postavili v središče našega razmišljanja in delovanja.

Ključni poudarki pri oblikovanju usmeritev za vidik »stranka«:

- Upoštevanje tega vodila zahteva nadgradnjo pristopa k sestavljanju produktne palete (»customer and mandate driven« in ne več »opportunity driven« zasnova).
- Procese v banki in nasploh delovanje banke je treba prilagoditi stranki (odzivnost, hitrost, »debirokratizacija«, kanali komuniciranja s strankami …).
- Za zmožnost postavitve stranke v središče razmišljanja je potrebno dobro poznavanje stranke in celotnega trga, kar zahteva vzdrževanje dovoljšnjih splošnih analitskih zmožnosti v banki in sistematično komuniciranje s strankami.

III.3. PRILAGAJANJE POSLOVNEGA MODELA

SID banka prispeva k trajnostnemu razvoju Slovenije predvsem preko svojih programov financiranja in zavarovanja. Dodana vrednost z vidika prispevka k trajnostnemu razvoju teh programov je osnovana na podpori visoko produktivnih ali hitro rastočih podjetij, perspektivnih podjetij z zahtevnimi finančnimi potrebami, podjetij v trajnostni preobrazbi, ipd. Vsa finančna podpora je pogojena z delovanjem na segmentih tržnih vrzeli. SID banka torej dopolnjuje potencial, ki ga lahko dosežejo poslovne finančne ustanove, tako z vidika razvojnega kakor z vidika proticikličnega delovanja.

Banka v okviru omejitev institucionalnega okvirja prilagaja poslovni model in ukrepe v smeri pokrivanja potreb gospodarstva in potreb ekonomske ter razvojne politike v skladu s pričakovanji deležnikov. Velike in hitre spremembe v okolju v zadnjih nekaj letih terjajo nadaljevanje hitrega prilagajanja banke; na nekaterih segmentih je potrebno nadaljevanje interventne vloge, hkrati pa je nujna krepitev in nadgradnja razvojno-spodbujevalne vloge tako pri okrevanju gospodarstva kot krepitvi njegove odpornosti, konkurenčnosti, razvoja in soomogočanju zelenega prehoda, kar je povezano tako z načini delovanja (neposredno, posredno), področji (horizontalni, sektorski pristop), instrumenti (obstoječi, prilagojeni, novi), pogoji (vsebine, cenovni in ostali), kot z ostalimi vidiki delovanja, zlasti s koncipiranjem in izvajanjem instrumentarija z vsemi razpoložljivimi okvirji na ravni EU za soprevzemanje, delitev oz. kritje tveganj in zagotavljanjem ustreznega dostopa do financiranja v gospodarstvu.

V letu 2022 je SID banka vzporedno izvajala interventno vlogo na področju protikriznega financiranja in razvojno-spodbujevalno vlogo. S svojim delovanjem je blažila težave, v katerih so se znašla podjetja, prizadeta zaradi vojne v Ukrajini in posledične energetske krize, ob tem pa v prvi polovici leta ponujala tudi ugodne kredite z državno pomočjo po Začasnem okviru za ukrepe državne pomoči v podporo gospodarstvu ob izbruhu epidemije COVID-19.

V spodbujevalno-razvojni vlogi je prek novega programa Javni sektor 1 občinam in javnemu sektorju olajšala dostop do dolžniškega financiranja pod ugodnimi pogoji. Prek sklada skladov pa je SID banka v letu 2022 ponujala sveža povratna sredstva za posojila in portfeljske garancije za raziskave, razvoj in inovacije, za mikrokredite, portfeljske garancije in lastniško financiranje za mala in srednje velika podjetja, za posojila za energetsko prenovo javnih stavb ter za posojila za investicije na področju urbanega razvoja. Okrepila je svoje delovanje tudi na področju kapitalskih produktov,

saj je SEGIP, ki je bil vzpostavljen skupaj z EIF v letu 2017, razširila za dodatnih 120 milijonov evrov, ki so namenjeni predvsem za lastniško financiranje slovenskih MSP-jev in malih mid-cap podjetij.

Delovanje SID banke bo v letu 2023 v skladu s prenovljeno strategijo sledilo dvema osrednjima ciljema: pripravi banke na zmožnost hitrega in obsežnega odzivanja v primeru poslabšanja likvidnosti v delu gospodarstva ter utrditvi temeljev za dolgoročno uspešno doseganje mandatnih ciljev ob zagotavljanju kakovosti obvladovanja tveganj in upravljanja banke. Med pripravo strategije so bile obravnavane ključne teme, ki vplivajo na prihodnje poslovanje SID banke, ter opredeljene priložnosti in izzivi delovanja, ki jih te prinašajo.

SID banka bo s temi usmeritvami nadgrajevala svoj dolgoročno vzdržen poslovni model, usmerjen v izvajanje programov financiranja z visokimi multiplikativnimi učinki za gospodarstvo in trajnostni razvoj. S ciljem uresničevanja vizije strateškega uspeha SID banke sta za prihodnje srednjeročno obdobje predvidena nadgrajevanje naslednjih področij in izvajanje naslednjih ključnih strateških aktivnosti:

- učinkovita organizacija;
- produkti, programi, sheme za proticiklično delovanje;
- razvoj produktov in partnerstva s poslovnimi bankami za zaokrožitev produktne palete;
- nadgradnja operativne kapacitete;
- prenova upravljanja informacijske tehnologije;
- upravljanje virov sredstev, razreza produktnih sklopov in rezultata banke;
- upravljanje stroškov in optimizacija poslovanja banke (waste management);
- vključitev v naslednji večletni finančni okvir EU, obnova skladov iz pretekle perspektive in krepitev ukrepov finančnega inženiringa;
- vzpostavitev razvojnega partnerstva s ključnimi deležniki;
- zelena strategija SID banke.

Za sprotno spremljanje uspešnosti izvajanja strategije ima banka opredeljene kazalnike za strateško kontrolo. Vzpostavljeni kazalniki pokrivajo vse tri strateške vidike: uresničevanje mandatnih ciljev, doseganje ciljev s področja strank in področje poslovanje banke. Z doslednim doseganjem ciljnih vrednosti opredeljenih kazalnikov bo SID banka lahko izpolnila mandatne cilje v prihodnjem, z makrofinančnega vidika

verjetno zelo zahtevnem obdobju. SID banka bo ob tem še naprej krepila svoje delovanje pri spremljanju in obvladovanju okoljskih tveganj.

Slika 12: Poslovni model SID banke

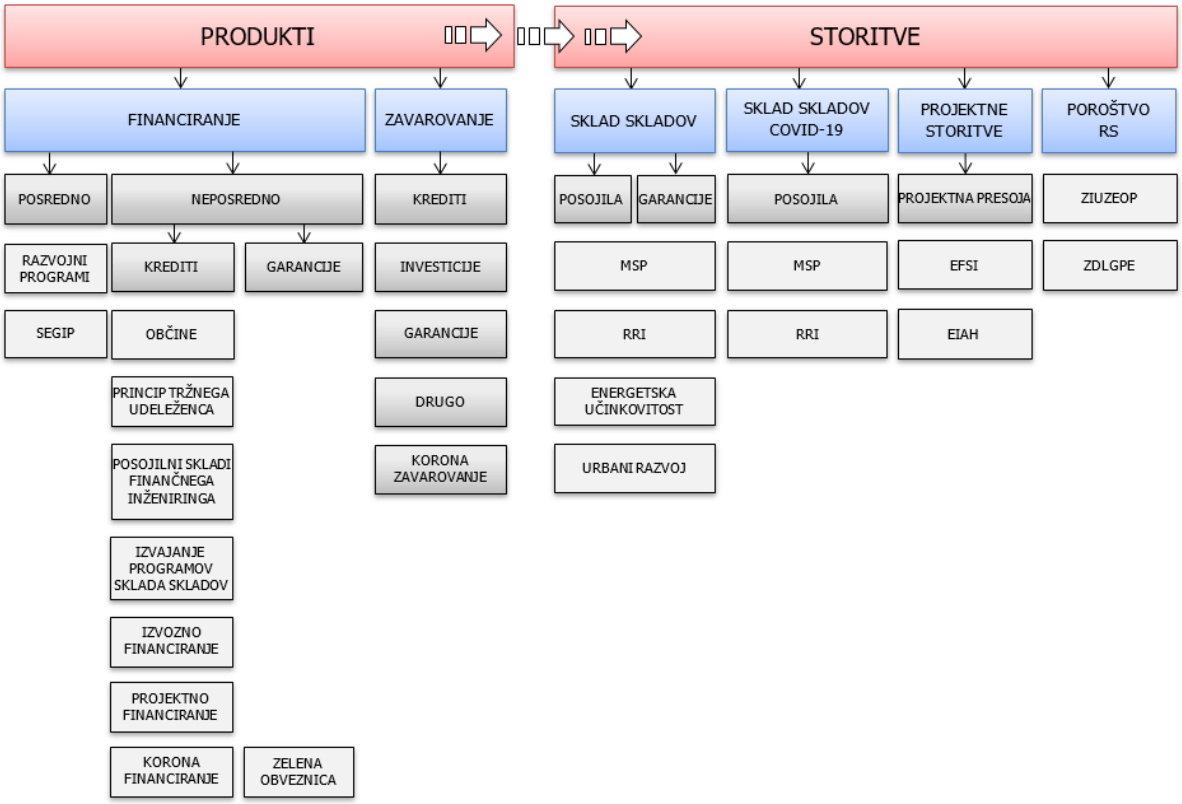

Vir: SID banka

Poslovni model postaja vedno bolj kompleksen, strokovno zahteven in delovno intenziven. Število novih programov narašča, hkrati pa tudi njihova zahtevnost in delež programov z neposrednim dostopanjem do strank. To pomeni poleg neugodnih vplivov na strani obrestne marže in obsega poslovanja še moment povečevanja stroškov poslovanja, predvsem zaradi večjih kadrovskih potreb – tako po obsegu kot po strokovni usposobljenosti. Obenem pa je ta napor nujen, da si SID banka lahko zagotovi dolgoročno konkurenčne razvojne programe, odzivnost na hitre spremembe v makrofinančnem okolju, institucionalno stabilnost ter strokovni in poslovni ugled. Kadrovske resurse, potrebne za uresničenje poslovne politike, SID banka primarno zagotavlja z usposabljanjem in razvojem obstoječih kadrov s prenosom dobrih praks iz drugih institucij/držav v SID banko. Število zaposlenih v SID

banki je bilo ob koncu leta 2022 za 2 manjše kot ob začetku leta. Kadrovske resurse, potrebne za uresničenje poslovne politike, bo SID banka tudi nadalje zagotavljala predvsem z usposabljanjem in razvojem obstoječih kadrov ter s prenosom dobrih praks iz drugih institucij/držav v SID banko.

Zaradi vedno večje zahtevnosti poslovnega modela, regulative (tudi nove EBA smernice o odobravanju in spremljanju kreditov, ESG dejavniki) in v okviru vpeljave nove kreditne aplikacije se nadaljujejo **aktivnosti optimizacije poslovnih procesov**, ki bo sledila predvsem kontinuiranim predlogom zagotavljanja učinkovite digitalne izkušnje strank in zaposlenih. Ob postopnem prehodu v smeri digitalizacije poslovanja je tako za učinkovito izvajanje procesov kot relacij s komitenti zelo pomembno zagotavljanje ustrezne informacijske podpore.

Kompleksnejši procesi rezultirajo v povečani potrebi po zagotavljanju ustrezne informacijske podpore in digitalizacije poslovanja, zato bo SID banka nadaljevala z izvajanjem aktivnosti, vezanimi na prenovo jedrnega informacijskega sistema.

III.4. USMERJENOST V TRAJNOSTNO FINANCIRANJE

SID banka s svojim delovanjem v okviru poslanstva in danih pooblastil že od samega začetka delovanja prispeva k uresničevanju širših družbenih ciljev, skladnih s ključnimi elementi trajnostnega razvoja Slovenije: uspešno gospodarstvo, socialna varnost in skrb za okolje. **Trajnostni razvoj je SID banka že pred več kot 10 leti postavila kot osnovo svojega poslanstva** in začela z aktivnim spodbujanjem krožnega gospodarstva. Načelo uravnoteženega in trajnostnega razvoja je tudi eno izmed zakonsko določenih temeljnih načel delovanja SID banke (5. člen Zakona o Slovenski izvozni in razvojni banki). SID banka je tako že v zelo zgodnji fazi svojega delovanja s svojim znanjem in vizijo poskušala usmerjati podjetja v bolj trajnostne prenove poslovnih modelov npr. preko t.i. sistema petih bilanc, kjer je SID banka poleg finančne bilance, preverjala tudi energetsko, surovinsko, informacijsko in okoljsko bilanco podjetij.

ZELENI DOGOVOR

Evropa želi do leta 2050 postati **prva podnebno nevtralna celina na svetu**. Za uresničitev tega ambicioznega načrta je Evropska komisija sprejela evropski zeleni dogovor, ki naj bi omogočil preobrazbo gospodarstva in družbe EU v trajnostno strukturo, prijazno do okolja in zdravja prebivalcev. **V letu 2020 je Evropski svet potrdil nov zavezujoč cilj EU, da se do leta 2030 neto domače emisije toplogrednih plinov zmanjšajo za vsaj 55 % v primerjavi z ravnmi iz leta 1990**, kar je povečanje v primerjavi s ciljem zmanjšanja emisij za vsaj 40 % do leta 2030, ki je bil dogovorjen leta 2014. Za njegovo uresničitev je ključno financiranje učinkovitega prehoda industrije, gradbeništva ter energetike na nove poslovne modele. **V slovenskem prostoru to ključno vlogo igra SID banka** z namenskimi programi za olajšanje prehoda, investicije v čistejše in učinkovitejše tehnologije ter močnejšo vključitev agilnih malih in srednjih podjetij v mreže globalnega gospodarstva.

Za to je potreben tako primeren model vrednotenja različnih možnosti, za kar v SID banki uporabljamo tako novi ESG vprašalnik in iz tega izpeljano trajnostno poročilo kot inovativne sheme financiranja za spodbujanje želenih ekonomskih aktivnosti gospodarskih subjektov. Za spopad s podnebnimi, tehnološkimi in demografskimi spremembami bodo potrebne velike naložbe, kar bo prineslo dodatne potrebe po financiranju projektov. Poslanstvo SID banke je prav sodelovanje pri tovrstnih dolgoročnih razvojnih projektih, ki prinašajo napredek ter širše družbene koristi.

V zadnjih nekaj letih je v evropskem prostoru na področju trajnostnega financiranja postavljena jasna smer preusmerjanja kapitalskih tokov s cilji, ki podpirajo trajnostni razvoj in prehod v brezogljično gospodarstev. Leta 2018 Evropska komisija predlaga nov zakonodajni sveženj za finančno panogo – »Akcijski načrt za financiranje trajnostne rasti[21]«, ki predstavlja podlago za preusmeritev zasebnega kapitala v financiranje trajnostnih gospodarskih aktivnosti. Akcijski načrt za financiranje trajnostne rasti tako predstavlja eno izmed ključnih dokumentov, ki podaja osnovo za prispevek finančnega sektorja k doseganju ciljev Pariškega sporazuma. Akcijski načrt je osnovan na treh stebrih na katerih se gradi nova evropska regulativa za finančne institucije:

1. **steber: Usmerjanje finančnih tokov v trajnostne naložbe:**
    - s prepoznavanjem trajnostnih naložb in dejavnosti,
    - z oblikovanjem enotnih standardov in oznak za zelene finančne produkte,
    - s spodbujanjem trajnostnih projektov,
    - z razvijanjem enotnih meril za ocenjevanje trajnostne rasti.

2. **steber: Upoštevanje okoljskih, družbenih in upravljavskih (ESG) dejavnikov** v postopkih poslovanja in upravljanja s tveganji (izhaja iz spoznanja, da iz podnebnih, okoljskih in družbenih sprememb izhajajo finančna tveganja, ki jih je potrebno ustrezno vrednotiti).

3. **steber: Spodbujanje transparentnosti glede trajnostnega poslovanja**, ki omogoča primerjavo trajnostne uspešnosti institucij in njihovih finančnih dejavnosti (skrbno razkrivanje ESG tveganj) in krepitev dolgoročne naravnanosti poslovnih modelov.

[21] »Akcijski načrt za financiranje trajnostne rasti« – pomeni SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU SVETU, SVETU, EVROPSKI CENTRALNI BANKI, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ Akcijski načrt: financiranje trajnostne rasti COM/2018/097, z dne 8.3.2018

SID banka je v procesu svojega strateško-operativnega planiranja dovolj zgodaj zaznala, da gre pri tem za enega ključnih dokumentov, na podlagi katerega se bodo preoblikovali kapitalski tokovi in bančni sistemi in dodatno okrepila svoje delovanje na tem področju.

SPODBUJANJE ZELENEGA GOSPODARSTVA IN KROŽNIH POSLOVNIH MODELOV

Kljub v letu 2022 povečani pozornosti, usmerjeni v spodbude gospodarstvu za odpravo posledic pandemije in vojne v Ukrajini, SID banka prizadevanj za spodbudo krožnemu gospodarstvu in bolj trajnostnim oblikam poslovnih modelov gospodarskih subjektov ni zmanjšala. Spodbude krožnemu in zelenemu gospodarstvu banka že izvaja neposredno z obstoječimi splošnimi programi financiranja podjetij.

Z razvojno-spodbujevalnimi programi SID banka naslavlja razvoj konkurenčnega gospodarstva, s poudarkom na malih in srednjih podjetjih, na razvoju družbe znanja in inovativnega podjetništva, razvoju okolju prijazne družbe ter regionalnem in družbenem razvoju. S programi SID banke je mogoče neposredno financiranje podjetij in njihovih naložb v projekte učinkovite rabe energije, obnovljivih virov energije, prenove stavb, trajnostnega prometa, trajnostnega/krožnega ravnanja in upravljanja voda, odpadkov in drugih naravnih virov.

SID banka je še zlasti osredotočena na področja spremljanja in obvladovanja okoljskih tveganj ter spodbujanja zelenega prehoda podjetij. Upravljanje podnebnih in drugih okoljskih tveganj se premika v samo jedro delovanja in poslovnih procesov banke. Poleg tega banka vlaga v tehnologijo, podatke in kadre, ki povečujejo kapital znanja na področju trajnostnega financiranja, ter s tem še jasneje opredeljuje vlogo pri spodbujanju in financiranju prehoda v trajnostno gospodarstvo.

SID banka je v letu 2022 sprejela politiko trajnostnega financiranja, s katero postavlja okvir integracije trajnosti v sistem poslovanja SID banke. Politika postavlja splošne cilje na področju trajnostnega financiranja, prilagaja okvir poslovanja regulatornim zahtevam na področju trajnostnega financiranja, prilagoditev poslovanja za postopen prehod financiranja SID banke v smeri trajnostnega financiranja v skladu z akcijskim načrtom za financiranje trajnostne rasti, ki bo prispeval k uresničitvi ciljev Pariškega podnebnega sporazuma, ter vzpostavlja okvir za integracijo presoje ESG v procese odobravanja in spremljave financiranja SID banke. Politika postavlja tudi končni cilj, ki je v politiki opredeljen kot doseganje podnebne nevtralnosti SID banke do leta 2050, vmesne srednjeročne cilje pa SID banka postavlja s strategijo razvoja.

SID banka bo tudi v letu 2023 namenjala posebno pozornost dejavnikom trajnosti (dejavniki ESG) in nadaljevala zeleno transformacijo. Fokus bo z zagotavljanja skladnosti z regulatornimi zahtevami usmerjen tudi v naložbenje oziroma frontne službe. Čeprav bo leto 2023 z naložbenega vidika namenjeno tudi interventnemu delovanju, bodo vzporedno izvedene nadaljnje spremembe tudi na razvojnem področju, predvsem z vidika razvoja produktov, ki bo še zlasti usmerjen v financiranje zelenega prehoda, se pravi načeloma »rjave« industrije, in financiranje prilagoditev poslovnih modelov podjetij. Prav tako bo SID banka še naprej uvajala diferencirane pogoje oziroma naklonjenost financiranja glede na trajnostno naravnanost poslovnih modelov podjetij. Na področju metodologij bo v letu 2023 izvedena prilagoditev obstoječega vprašalnika ESG za srednja in velika podjetja. Na drugih področjih bodo aktivnosti usmerjene predvsem v načrt razogljičenja banke in izvajanje predvidenih ukrepov v tem segmentu.

NAČRT RAZOGLJIČENJA SID BANKE DO LETA 2030

V letu 2022 je SID banka merjenje in spremljavo ogljičnega odtisa za leto 2021 izvedla v skladu z zahtevami protokola TGP. Izvedel se je natančen popis podrobnega inventarja okoljsko energetskih in snovnih kategorij ter zbiranje podatkov, revidirala se je metodologija izračunov ogljičnega odtisa, standardizirala sta se predstavitev rezultatov in določanje ciljev zmanjševanja, standardizirala so se razkritja in poročanja o ogljičnem odtisu. V skladu s protokolom se je izvedla tudi verifikacija izračunanih vrednosti. Te aktivnosti so osnova, na podlagi katere je SID banka oblikovala načrt razogljičenja do leta 2030 s pogledom do leta 2050.

SID banka v načrtu o razogljičenju postavlja letne cilje do leta 2030 z naborom ukrepov po posameznih kategorijah, časovnico in oceno potrebnih finančnih virov. V načrtu razogljičenja SID banka postavlja tudi časovnico za vzpostavitev celovitega zajema in evidentiranja emisij obsega 3 s cilji ter vključno s pogledom do leta 2050.

Načrt razogljičenja z vmesnimi cilji do let 2025 in 2030 ostaja do vzpostavitve celovitega spremljanja emisij, vključno s celovitim izračunom emisij obsega 3, osredotočen zgolj na zmanjševanje emisij na ravni emisij obsegov 1 in 2, ter na tisti del emisij obsega 3, ki je že ovrednoten. Postavljanje ciljev, ki v tej fazi temeljijo na zmanjševanju emisij toplogrednih plinov obsegov 1 in 2, je skladno tudi s pričakovanji SDH do družb v upravljanju.

PROGRAMI SID BANKE, USMERJENI V DOSEGANJE TRAJNOSTNIH CILJEV

SID banka s svojimi programi predvsem uresničuje cilje širših družbenih koristi, v prvi vrsti za slovensko družbo, posledično pa tudi cilje globalnega trajnostnega razvoja , sprejete pod okriljem Združenih narodov. Med državami podpisnicami je tudi Slovenija, SID banka, kot razvojna institucija s pogledom, usmerjenim v čistejšo in bolj vključujočo prihodnost, pa si prizadeva dosegati te cilje.

V letu 2022 je SID banka delovala v še vedno negotovih in spremenljivih gospodarskih okoliščinah in poleg razvojnih izvajala tudi interventne programe financiranja. V boju proti posledicam pandemije in ruske vojaške agresije na Ukrajino je SID banka svoje financiranje ciljno usmerila v najbolj prizadete dejavnosti in v namene z največjim makroekonomskim učinkom.

SID banka s svojimi programi prvenstveno zasleduje cilje širših družbenih koristi, v prvi vrsti za slovensko družbo, posledično pa zasleduje tudi cilje globalnega trajnostnega razvoja, ki so bili sprejeti pod okriljem Združenih narodov. Med državami podpisnicami je tudi Slovenija in SID banka, ki kot razvojna institucija s pogledom, usmerjenim v čistejšo in bolj vključujočo prihodnost, stremi k doseganju teh ciljev. Sedemnajst ciljev trajnostnega razvoja tako pokriva vse ključne razvoja, ki naj bi pripeljalo do družbe blaginje s čistim okoljem. S svojim delovanjem je SID banka tako pripomogla k cilju 1 kot ciljema 8 in 9, z močno okrepitvijo delovanja v smeri spodbujanja trajnostnega gospodarstva pa si prizadeva še posebej za doseganje ciljev 11 do 15. Z razvojno-spodbujevalnimi programi za srednja in mala podjetja tudi prek poslovnih bank je SID banka v letu 2022 prispevala k doseganju ciljev 8 do 10. S posojili za financiranje projektov celovite energetske prenove javnih stavb in posojili za financiranje projektov urbanega razvoja, s katerimi se financirajo neprofitni občinski projekti na degradiranih območjih, je prispevala k ciljema 9 in 11, s programi za financiranje tehnološko-razvojnih projektov RRI3 in NALOŽBE3 pa k cilju 8 in 9. Dodatni prispevek k ciljema 12 in 15 je dosegala s programom LES1 za spodbujanje naložbenih projektov gozdno-lesne predelovalne verige, ki je okolju prijazna in skuša izkoristiti strateški položaj Slovenije z velikim deležem gozdnih površin in več generacij izkušenj sonaravnega gospodarjenja z gozdom. Prav tako je tudi v letu 2022 SID banka po vseh programih ponujala ugodno financiranje drugih zelenih projektov in krožnega gospodarstva.

SID banka je v letu 2022 dodatno pospešila prilagajanje banke podnebnim tveganjem, predvsem z vidika oblikovanja strateških trajnostnih ciljev in kazalnikov, z izračunom ogljičnega odtisa banke, sprejemom načrta razogljičenja SID banke do leta 2030 s

pogledom do leta 2050, s sistematičnim uvajanjem regulatornih zahtev in realizacijo nekaterih mednarodnih obveznosti Republike Slovenije na »zelenem področju«, z uvajanjem novih »zelenih« produktov in standardov, vključevanjem dejavnikov ESG na področju kreditnega tveganja in cenovne politike, upravljanjem podnebnih tveganj v povezavi z drugimi finančnimi tveganji, skupnim bančnim pristopom urejanja poročanja podjetij, urejanjem presoje izpolnjevanja meril za »dokumentirano zeleno naložbo«, zapolnitvijo podatkovne vrzeli, sprejemom akcijskega načrta za izvedbo poročanja/razkritij o podnebnih tveganjih, razvojem IT-podpore, sodelovanjem v različnih pobudah za pospešitev prilagajanja gospodarstva oziroma finančnega sektorja, z izvajanjem internih in eksternih komunikacijskih aktivnosti, internim izobraževanjem, nadgradnjo trajnostnega poročila ipd.

V letu 2022 je SID banka nadaljevala usmeritev v trajnostno transformacijo lastnega poslovanja in tudi prispevanja k transformaciji slovenskega gospodarstva. Z vidika trajnostnega poslovanja je naredila dva pomembna koraka naprej, in sicer je:

- nadgradila in verificirala metodologijo izračuna ogljičnega odtisa. Pri tem so v izračun zajete vse emisije toplogrednih plinov (emisije TGP) obsegov 1 in 2, medtem ko je v izračun emisij TGP obsega 3 za zdaj zajet le del emisij, za katere je banka posredno tudi odgovorna;
- pripravila načrt razogljičenja z opredelitvijo kratko-, srednje- in dolgoročnih ciljev do leta 2025 in 2030 ter ambicij zmanjševanja TGP do leta 2050.

Prav tako je izvedla vrsto drugih aktivnosti na področju zelenega prehoda, ki bodo omogočile ustrezen prehod SID banke v trajnostno financiranje.

IV. GOSPODARSKO IN FINANČNO OKOLJE V LETU 2022[22]

IV.1. MEDNARODNO OKOLJE

Po letu 2021, ki ga je zaznamovalo predvsem gospodarsko okrevanje po prvem koronskem šoku z visoko, 6,2-odstotno globalno gospodarsko rastjo, je v letu 2022 ob novih, deloma povezanih šokih (ruski napad na Ukrajino, s tem povezana energetska kriza, visoka inflacija in posledično zaostrovanje denarne politike, šibka rast kitajskega gospodarstva itd.) gospodarska rast usahnila na 3,4 odstotka, makroekonomske razmere pa je zaznamovala predvsem visoka inflacija, kakršne svet v zadnjih desetletjih ni bil vajen.

Slika 13: Devizni tečaji in investicije v osnovna sredstva

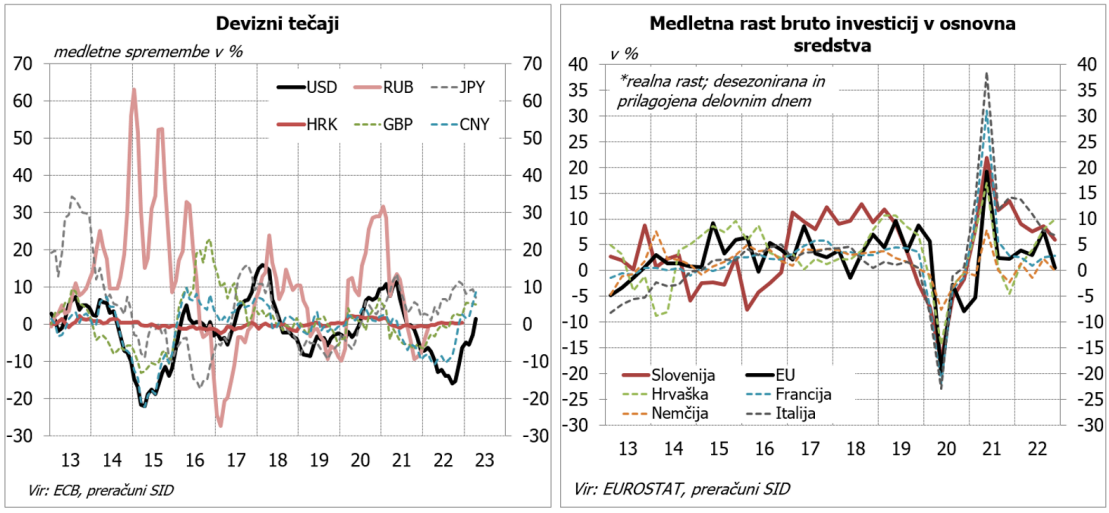

Skozi leto se je zmanjševal obseg motenj v dobavnih verigah, stroški ladijskega in drugega prevoza blaga so po izjemno visokih vrhovih v letu 2021 močno upadli (FBX Global Container Index je v letu 2022 upadel kar za 75 odstotkov), deloma v drugi polovici leta tudi zaradi zaostrene denarne politike in padanja kupne moči prebivalstva, kar vpliva na šibitev globalnega povpraševanja. Nasprotno je ruski napad na Ukrajino močno vplival na energetske in deloma tudi prehranske trge. Globalne makroekonomske razmere ob koncu leta nakazujejo nadaljnje padanje gospodarske

[22] Podatki iz javno dostopnih publikacij SURS, Banke Slovenije, UMAR, EK, Svetovne banke, ECB, BIS in MDS, izdanih do objave letnega poročila.

rasti v letošnjem letu z dodatnimi tveganji ob morebitnem trdovratnem vztrajanju visoke inflacije, z izrazitimi težavami zaradi naraščajočih stroškov zadolževanja in servisiranja dolga, ki jih povzročajo naraščajoče obrestne mere in nadaljnje poslabšanje geopolitičnih razmer (Ukrajina, Kitajska). Na globalne gospodarske razmere bo po pričakovanjih opazno vplivala tudi dinamika ponovnega odpiranja kitajskega gospodarstva.

Slika 14: Obrestne mere in obseg bančnih kreditov v BDP

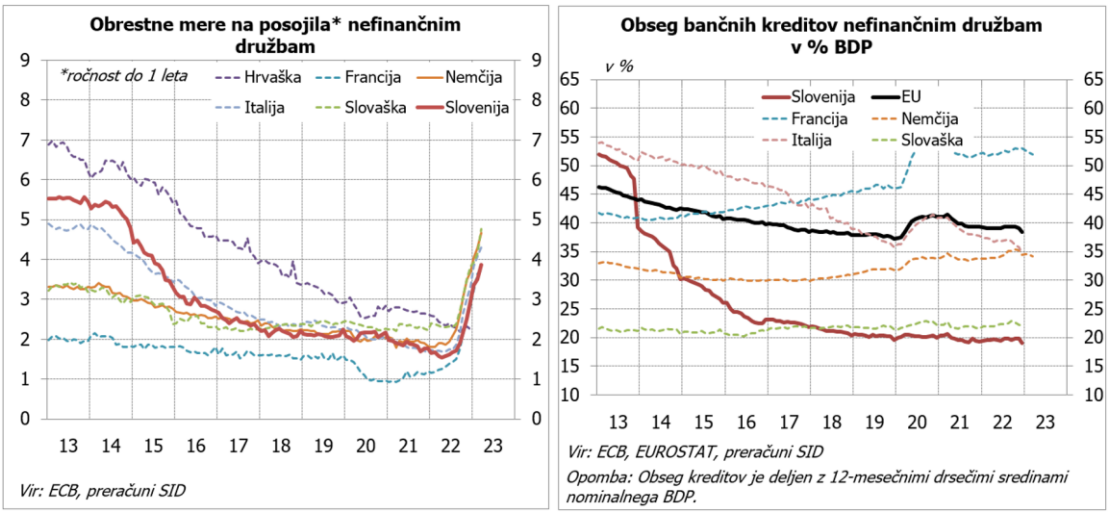

V državah v razvoju se je gospodarska rast v primerjavi z letom prej v povprečju več kot prepolovila in dosegla zgolj 3,9 odstotka. Pri tem je za pričakovanji zaostala predvsem rast kitajskega gospodarstva, ki jo je zaviralo vztrajanje pri politiki ničelne tolerance do covida-19 vse do zadnjih tednov leta. Z rastjo v višini 3 odstotkov je Kitajska prvič po več kot štirih desetletjih zaostala za globalno gospodarsko rastjo. Na pragu letošnjega leta je navedeno politiko opustila, vendar zaradi nizke stopnje precepljenosti in izjemno nizke stopnje prebolelosti začetek vrnitve k normalnemu delovanju gospodarstva ovira hiter razmah okužb.

Zdravstvena kriza in še ne v celoti odpravljene težave nepremičninskega trga tako ovirajo nemoten zagon gospodarstva v polnosti, zato je mogoče pričakovati, da bo tudi letošnja višja gospodarska rast ostala pod ravnmi pred pandemijo. Težave Kitajske so deloma pripomogle k višji gospodarski rasti Indije, ki je z rastjo v višini 6,8 odstotka manj zaostala za rastjo predhodnega leta kot ostale države v regiji. Od večjih gospodarstev se je v letu 2022 skrčilo le rusko, pa še to kljub obsežnim mednarodnim sankcijam le za 2,2 odstotka. Gospodarska rast držav v razvoju se sooča z novimi izzivi, saj na povpraševanje vpliva več negativnih dejavnikov. Opešal je vpliv

zadrževanega povpraševanja v času krize zaradi covida-19, naraščanje življenjskih stroškov je v državah v razvoju še zlasti izrazito, hkrati pa slabi tudi izvozno povpraševanje iz ZDA in Evrope. Ob tem naraščajoči stroški zadolževanja in servisiranja dolga povečujejo možnosti, da nekatere od držav tega bremena ne bodo več zmogle in bodo potrebna obsežna prestrukturiranja, ki pa bi lahko bila zaradi bolj heterogene množice posojilodajalcev bolj zapletena, kot so bila v preteklosti.

V razvitih gospodarstvih je gospodarska rast ob visoki inflaciji začela pešati in v povprečju dosegla 2,7 odstotka (2021: 5,4 odstotka) – na Japonskem zgolj 1,4 odstotka (2021: 2,1 odstotka) in v ZDA 2 odstotka (2021: 5,9 odstotka). Glede na mnoge izzive to kaže precejšnjo odpornost gospodarstev na šoke, vendar pa se bodo učinki dvigovanja obrestnih mer (ameriška centralna banka Federal Reserve je v letu 2022 kar sedemkrat dvignila osrednjo obrestno mero, skupno za 4,25 odstotne točke) izrazili šele postopoma, gospodarsko rast pa bo zaviralo tudi ravnanje potrošnikov, ki bodo zaradi višjih obrestnih mer, nižjih realnih dohodkov in zmanjšanja neto vrednosti premoženja zmanjšali svojo porabo.

Evroobmočju je v letu 2022 ob izjemnem skoku cen energentov – predvsem plina in elektrike – po ruskem napadu na Ukrajino grozilo obsežno krčenje gospodarske aktivnosti. Cene elektrike na evropskih terminskih trgih so se na primer začasno dvignile za 1.500 odstotkov in več. Prilagajanje gospodarstva in dejstvo, da je imela večina gospodarstva elektriko zakupljeno vnaprej po precej nižjih cenah, je zagotovilo razmeroma uspešen spopad s prvimi učinki tega negativnega šoka. Mila prva polovica zime je močno pripomogla k ohranjanju zadostnih količin plina v skladiščih, kar je bil močen dejavnik precejšnjega padca cen energentov, predvsem plina in elektrike. Kljub uresničitvi nekaterih tveganj in slabljenju gospodarske rasti, ki je v letu 2022 znašala 3,5 odstotka, je trg dela v evroobmočju vseskozi ostajal robusten; v oktobru je bila dosežena nova najnižja raven brezposelnosti. Negativni dejavniki se zlagoma kopičijo, saj so podjetja podvržena obsežnim stroškovnim pritiskom, tako še vedno (čeprav manj) zaradi visokih cen energije ter naraščajočih stroškov financiranja in pritiskov na višanje plač. Ob tem kupno moč potrošnikov v evroobmočju zavira tudi poslabševanje pogojev menjave zaradi hitrejše rasti uvoznih cen od izvoznih.

Čeprav so zelo visoki inflaciji v višini 9,2 odstotka botrovale predvsem spremembe v ponudbi in ne le v povpraševanju, se Evropska centralna banka ni mogla odzvati drugače in je sledila ameriški centralni banki ter višala obrestne mere. Tako je ob koncu leta ključna obrestna mera ECB za operacije glavnega refinanciranja znašala 2,5 odstotka, obrestna mera za odprto ponudbo mejnega posojila 2,75 odstotka, obrestna mera za odprto ponudbo mejnega depozita pa 2 odstotka. Proračunski saldo

evroobmočja se je v letu 2022 glede na predhodno leto izboljšal, a ostal močno negativen pri –3,5 odstotka BDP (2021: –5,1 odstotka BDP), podobno se je skupni javni dolg evroobmočja v letu 2022 zmanjšal, a ostal nad 90 odstotki BDP.

Visoka inflacija, zaostrovanje denarne politike in grožnja recesije so v letu 2022 znižali tečaje na večini razvitih borznih trgov (Dow Jones –9 odstotkov, S&P 500 –20 odstotkov, Nasdaq –33 odstotkov, DAX30 –12 odstotkov, Nikkei –11 odstotkov), padcu ni ubežal niti indeks Ljubljanske borze SBITOP, ki je upadel za 17 odstotkov. Spremembe monetarne politike in zmanjšanje likvidnosti so vplivali tudi na dogajanje na trgih kriptovalut, ki so zabeležili velike padce.

Nepremičninski trgi so v začetku leta še vedno dosegali opazne stopnje rasti, ki so v drugem delu leta začele usihati, v evroobmočju rast cen nepremičnin v letu 2022 tako ni dosegla tiste iz predhodnega leta, oteženi pogoji financiranja pa nakazujejo nadaljnje ohlajanje nepremičninskih trgov. Zahtevana donosnost na državne obveznice se je v letu 2022 povišala in ob koncu leta je ta za nemške 10-letne obveznice znašala 2,56 odstotka, za slovenske 10-letne obveznice pa 3,74 odstotka, kar je največ po letu 2014. Tečaj evra je v letu 2022 proti ameriškemu dolarju skozi prva tri četrtletja opazno upadel (z vrha, ki je bil dosežen 4. februarja pri 1,1464 dolarja za evro, do dna, ki je bil dosežen 28. septembra in je znašal 0,9565 dolarja za evro), v zadnjem četrtletju pa je apreciiral nekoliko nad pariteto.

IV.2. SLOVENSKO GOSPODARSTVO

Rast slovenskega gospodarstva je v letu 2022 s 5,4 odstotka (oz. 5,7 odstotka desezionirano) presegla rast evroobmočja, pri čemer je bila rast medletno izrazita predvsem v prvi polovici leta, spodbujena z visoko rastjo obsega zasebne potrošnje. Gospodarsko rast so poganjale tudi bruto investicije, ki so v letu 2022 dosegle visoko rast v višini 12,4 odstotka. Bruto investicije v osnovna sredstva so v primerjavi s predhodnim letom rasle skozi vse leto, a s počasnim zniževanjem stopenj rasti. Rast državne potrošnje je znašala 0,9 odstotka.

Predvsem prvo polovico leta je zaznamoval izjemno visok tempo industrijske proizvodnje. Industrijska podjetja so vse od septembra 2020 poročala o vedno hitrejšem proizvodnem ritmu, ki se je v drugi polovici leta 2022 začel umirjati in je avgusta prvič zdrsnil na raven pred izbruhom epidemije. Prav tako so bili doseženi rekordi pri stopnjah izkoriščenosti proizvodnih zmogljivosti in obsegu zagotovljene proizvodnje. V tretjem četrtletju se je prekinila prej vztrajna visoka rast obsega naročil

in v zadnjem četrtletju opazneje padla. Vrednost proizvodnje v predelovalnih dejavnostih se je v letu 2022 zvišala za 4,1 odstotka, skupno pa je bila vrednost industrijske proizvodnje le za 1,7 odstotka višja kot leto prej, predvsem zaradi upada v dejavnosti oskrba z električno energijo za kar 26,4 odstotka. Vrednost gradbenih del, opravljenih v letu 2022, je bila kar za 33,9 odstotka višja kot v predhodnem letu.

Slika 15: Stroški dela in produktivnost

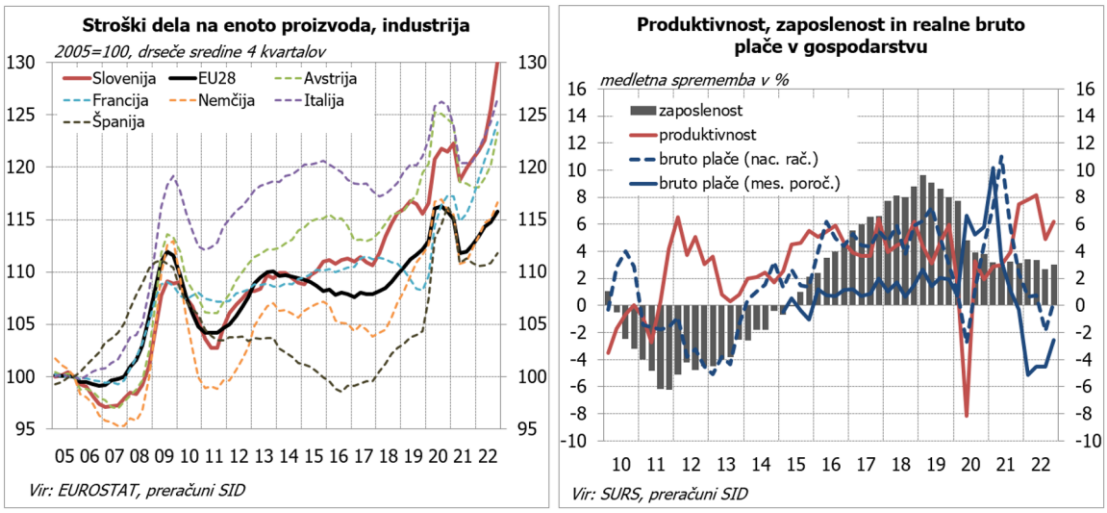

Kljub slabšim obetom je ob visokem proizvodnem ritmu trg dela ostajal izjemno robusten, brezposelnost je vztrajala na izjemno nizki ravni okrog 4 odstotkov, število delovno aktivnega prebivalstva pa se je skozi leto še povečevalo. Število brezposelnih je bilo zgodovinsko majhno, celo opazno manjše kot na vrhuncu zaposlenosti tik pred izbruhom globalne finančne krize. Ob visoki inflaciji, ki je znašala kar 10,3 odstotka, rast plač kljub temu ni ohranjala kupne moči prebivalstva. Povprečna neto plača za leto 2022 je bila od plače predhodnega leta nominalno višja za 3,8 odstotka, realno pa nižja za 4,6 odstotka. Pri tem je vsa (nominalna) rast izvirala iz zasebnega sektorja, saj so bile povprečne plače v javnem sektorju v letu 2022 nižje kot v letu pred tem, predvsem zaradi izteka različnih dodatnih izplačil med pandemijo.

V saldu tekočega računa je v letu 2022 prišlo do preobrata, saj se je presežek iz leta 2021 v višini 2 milijard evrov prevesil v primanjkljaj v višini 450 milijonov evrov kot posledica sprememb v blagovni menjavi (storitveni del je dosegel presežek). Rast izvoza v višini 6,5 odstotka je zaostala za rastjo uvoza (9,8 odstotka), pri čemer je 76,2 odstotka izvoza obsegal izvoz v države EU. Izvozni sektor se je v drugi polovici leta soočal s padajočimi izvoznimi naročili, hkrati pa so začeli nekoliko popuščati prej zelo visoki uvozni inflacijski pritiski.

Slika 16: Rast BDP po izdatkovni in proizvodni metodi

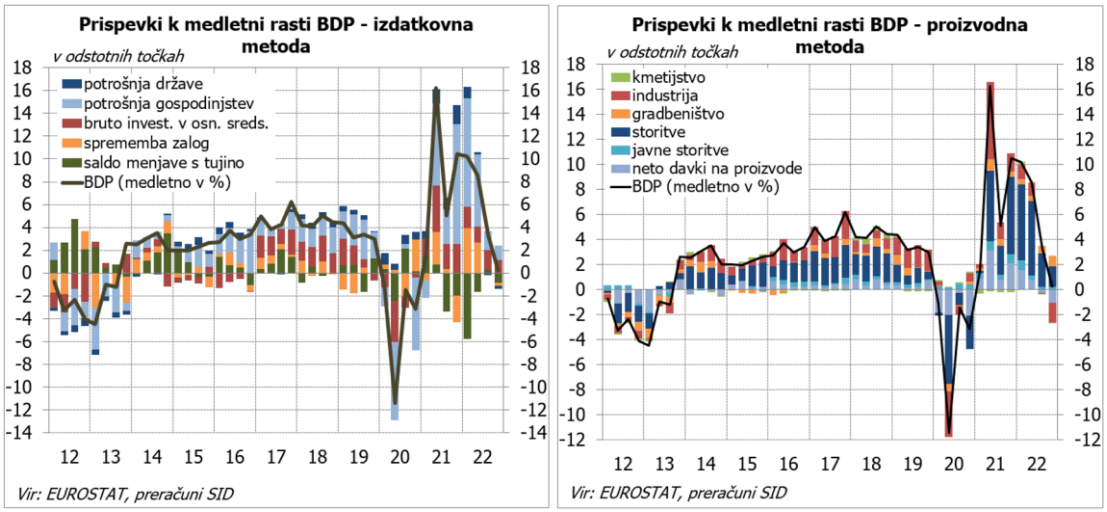

Primanjkljaj sektorja država je v letu 2022 dosegel 3,0 odstotka BDP, zadolženost države (gledano kot delež BDP) pa je skozi leto počasi padala. Fiskalna politika je v letu 2022 ostajala razmeroma ekspanzivna. Pribitek v zahtevanih donosnostih za slovenske obveznice nad nemškimi državnimi obveznicami se je povečal, a ostal zmeren blizu ene odstotne točke.

IV.3. BANČNI SISTEM

Bančne trge je v letu 2022 zaznamoval predvsem odziv centralnih bank na visoko inflacijo. V evroobmočju je ta dosegla najvišje ravni od leta 1997, ko so dosegljivi podatki Eurostata, ECB pa je inflacijo prenehala označevati kot prehodno in jo v svojih napovedih v drugi polovici leta označila kot trdovratno. ECB je tako začela dvigovati obrestne mere. Prvo zvišanje v juliju za 50 bazičnih točk je obrestno mero dvignilo z negativnega območja (to je bilo sploh prvo zvišanje obrestnih mer po juliju 2011), sledili pa so še trije dvigi; najprej dva po 75 bazičnih točk in decembra ponovno za 50 bazičnih točk. Ob prvem zvišanju obrestnih mer je zaradi visoke negotovosti ECB ukinila signaliziranje naravnanosti denarne politike, t. i. forward guidance, in prešla na pristop »od sestanka do sestanka« (t. i. meeting to meeting approach). Z julijem so bili zaključeni neto nakupi znotraj programa APP (znotraj programa PEPP pa že marca). Ob predvidenem prilagodljivem reinvestiranju zapadlih obveznic v okviru PEPP do leta 2024 z namenom preprečitve pretirane fragmentacije zahtevanih donosov na obveznice evrskih držav je najavila še dodaten instrument za zaščito

transmisije denarne politike (TPI) – preventivno najavljen instrument, v okviru katerega so nakupi obveznic pogojeni s skladnostjo države izdajateljice s fiskalnimi pravili EU in odsotnostjo resnih makroekonomskih neravnovesij. Oktobra je ECB prilagodila pogoje posojanja bankam v okviru TLTRO III (ukinjene so bile ugodnosti negativnih obrestnih mer) z namenom hitrejše transmisije drugih ukrepov. V Sloveniji je Banka Slovenije z julijem minimalno zrahljala makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov in določila, da so iz omejitev kreditiranja prebivalstva izvzete kreditne pogodbe za stanovanjsko nepremičnino, popolnoma zavarovane z državnim jamstvom. Pred koncem leta je Banka Slovenije dvignila proticiklični blažilnik z nič odstotkov na raven 0,5 odstotka zneska skupne izpostavljenosti tveganjem domačega gospodarstva.

Slika 17: Obseg kreditov nefinančnim družbam in rast obsega kreditov in vlog domačega bančnega sistema

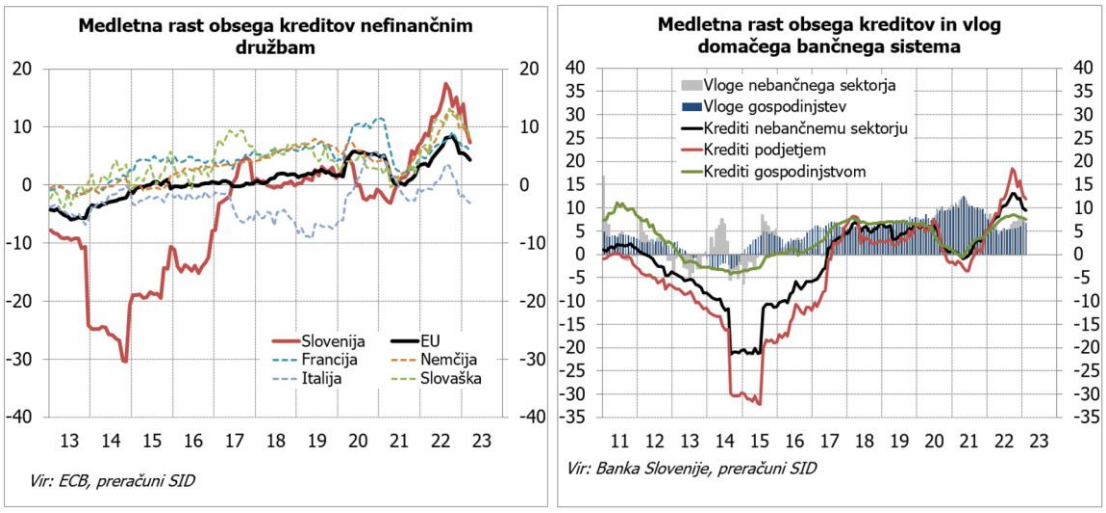

V Sloveniji je bilo podobno kot drugje v evroobmočju v drugi polovici leta mogoče opaziti zviševanje stroškov financiranja za podjetja. Obrestne mere za posojila nefinančnim družbam z ročnostjo nad 5 let so se proti koncu 2022 dvignile nad 4,5 odstotka, pri depozitnih obrestnih merah pa je bila rast komaj zaznavna in tako te ostajajo med najnižjimi v evroobmočju. Krediti nebančnemu sektorju so se v letu 2022 povečali za 10 odstotkov, pri čemer je rast posojil podjetjem z 12,8 odstotka presegla rast posojil gospodinjstvom – ta je znašala 7,8 odstotka. Pri teh je skoraj vsa rast izvirala iz nepremičninskih posojil (9,9 odstotka), saj so potrošniška posojila ostala na podobni ravni kot v predhodnem letu (rast za 0,9 odstotka). Vloge gospodinjstev in podjetij so se tudi v letu 2022 opazno povečevale (za 7,6 in 7,9 odstotka), pri čemer so se povečevale predvsem vloge na vpogled, kar ob odsotnosti dvigov obrestnih mer

za vezana sredstva ni presenetljivo, čeprav ob visoki inflaciji realna vrednost vlog upada. Bilančna vsota slovenskega bančnega sistema je konec leta znašala 50,6 milijarde evrov, kar pomeni 4,9 odstotno rast glede na konec leta 2021.

S tem se je prekinil trend zmanjševanja deleža kreditov nefinančnim družbam v portfelju bank, saj je dosegel 20,7 odstotka (konec 2021: 19,2 odstotka), kar je še vedno manj kot delež kreditov, danih gospodinjstvom (skoraj 24 odstotkov). To še vedno pomeni, da kreditiranje gospodarstva ostaja na zelo nizkih ravneh in je precej nižje, kot znaša povprečje evroobmočja. Pogoji financiranja so v prvi polovici leta ostajali skoraj nespremenjeni in s tem izjemno ugodni, v drugi polovici leta pa so se počasi zaostrovali. Glede na anketo SAFE so podjetja ob koncu leta že ocenjevala, da se je dostopnost do zunanjih virov financiranja precej poslabšala, čeprav iz agregatnih podatkov še ni mogoče razbrati večjega racioniranja pri bančnih posojilih, je pa rast posojil podjetjem v zadnjem četrtletju leta začela pešati (medletne rasti so upadale od vključno septembra).

Slika 18: Razčlenitev rasti posojil

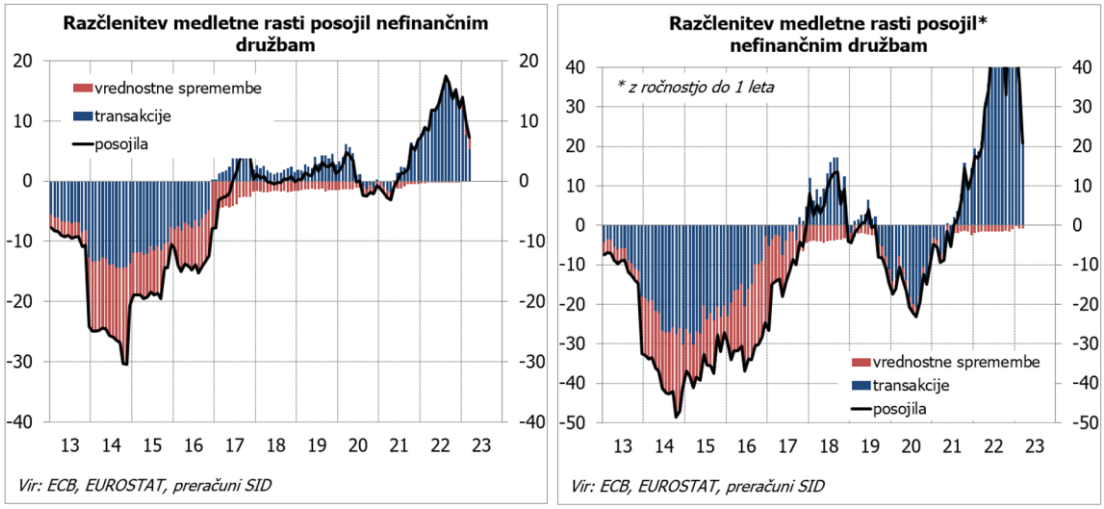

Kljub povečanemu makroekonomskemu, obrestnemu, kreditnemu in dohodkovnemu tveganju je delež nedonosnih izpostavljenosti ostajal izjemno majhen, decembra se je vrnil na prejšnjo najnižjo vrednost 1,1 odstotka (za podjetja pa na ravni 1,8 odstotka, pri čemer navzgor odstopa predvsem dejavnost gostinstva, kjer delež NPE znaša kar 15 odstotkov). Ob koncu leta se je povečevalo prerazporejanje izpostavljenosti v skupino 2 kreditnega tveganja, pri čemer je ta trend zaostajal za dinamiko v evroobmočju. Likvidnost bančnega sistema je ostajala izjemno visoka, količnik likvidnostnega kritja pa nad povprečjem evroobmočja. Kapitalska ustreznost

slovenskega bančnega sistema je ostala dobra, količnik CET1 pa primerljiv s povprečjem evroobmočja.

SID banka je ob koncu leta 2022 predstavljala 5,5 odstotka bilančne vsote celotnega slovenskega bančnega sistema, kar je nekoliko manj kot leto prej (5,9 odstotka). To je večinoma skladno z mandati razvojne banke, ki SID banki nalagajo delovanje na finančnih tržnih vrzelih, tudi cikličnih, zaradi česar je ob izbruhu pandemije močno povečala obseg poslovanja, nato pa v času dobre likvidnosti bančnega sistema svojega obsega delovanja ni več povečevala. Poudariti je tudi treba, da sta slovensko in širše evropsko gospodarstvo izšli iz krize zaradi ukrepov za krepitev in odpornost relativno v povprečju v zelo dobrem stanju, kar je pomenilo, da SID banki ni bilo treba intervenirati v večjem obsegu. Ponovno povečanje je mogoče pričakovati ob poslabšanju likvidnosti in večjem racioniranju posojil podjetjem s strani preostalega slovenskega bančnega sistema ob morebitnem slabšanju makroekonomskih okoliščin (povečevanje proticikličnega financiranja).

IV.4. OCENE TRŽNIH VRZELI NA PODROČJU FINANCIRANJA

SID banka vsako leto ocenjuje stanje tržnih vrzeli na področju financiranja. Z izdelavo lastnih analiz na tem področju je začela v letu 2014, pri čemer je uporabila metodologijo Evropske komisije. Leta 2016 je začela sodelovati z Banko Slovenije v okviru Ankete o dostopnosti finančnih virov za podjetja (SAFE), ki se sicer izvaja od leta 2011. Velikost vzorca se giblje od 1000 do 1200 podjetij v posameznem letu. Zadnja anketa odraža mnenje slovenskih podjetij o dostopnosti do zunanjih virov financiranja v letu 2022.

Anketno zbrani podatki o pomembnosti različnih dejavnikov, kot so potrebe po financiranju, uporaba različnih virov financiranja, vloženi zahtevki za financiranje in njihova realizacija (delež odobritev), namen financiranja in tudi njihova pričakovanja in prihodnje potrebe prikazujejo stanje podjetniške dostopnosti do financiranja. Segmentacija agregiranih podatkov po skupinah podjetij glede na velikost (mikro, mala, srednja in velika podjetja) in dejavnost (industrija, gradbeništvo, trgovina in storitve) običajno razkrije tudi veliko heterogenost dostopnosti do financiranja med različnimi segmenti podjetij in daje boljši prikaz stanja na trgu in omogoča bolj natančno identifikacijo tržnih vrzeli. Anketni podatki o oceni in izkušnjah dostopnosti do financiranja v preteklem letu skupaj z drugimi podatki o dogajanju na gospodarskem in kreditnem področju pomagajo k razumevanju dejanskih razmer in omejitev pri financiranju v letu 2022 (anketa je bila izvedena novembra in decembra 2022).

Leto 2022 je bilo okolje z vidika poslovanja podjetij zelo nestanovitno. V prvi polovici je bila gospodarska aktivnost še zelo ugodna, kljub vojni v Ukrajini, ostalim geopolitičnim napetostim ter inflacijskim pritiskom. Medletna gospodarska rast je ostajala visoka (četrtletne rasti so se upočasnjevale), podjetniške investicije so se letno povečale za skoraj tretjino. **Podjetja so imela v prvi polovici 2022 na agregatu finančni primanjkljaj v odnosu do ostalih gospodarskih sektorjev, prvič po letu 2009 v takem obsegu. Za tekoče financiranje investicij so torej potrebovala tudi zunanje vire financiranja.**

V drugi polovici 2022 je ECB ob vztrajni inflaciji začela z dvigovanjem obrestnih mer, kar je povzročilo zviševanje stroškov financiranja za podjetja. Obrestne mere za posojila nefinančnim družbam z ročnostjo nad 5 let so se proti koncu leta 2022 dvignile že na 4,2 %. Leto pred tem so bile na nivoju okoli 1,5 %. Tudi gospodarska

klima se je poslabševala, ker je vplivalo na upočasnjevanje rasti investicij in ponovnem doseganju pozitivnih tekočih presežnih sredstev podjetij.

Precej različna dinamika delovanja podjetij skozi preteklo leto se kaže tudi v analizi tokratne ankete SAFE kaže. Ta je pokazala naslednje ključne izsledke:

- **V 2022 je vrzel bančnega kreditiranja ocenjena na 1,4 % BDP (v letu 2021: 2,5 % BDP) oziroma dobrih 800 mio EUR. Razlog za nižjo vrednost vrzeli kot v preteklih letih je predvsem višja realizacija povpraševanja** ob sicer hkratnem višjem povpraševanju. Po oceni iz ankete naj bi le okoli 15 % vrednosti povpraševanja ostalo nerealiziranega, kar je na nivoju leta 2018. Tako kot v 2021 je bilo več kot dve tretjini vrzeli ocenjene na dolgoročnih posojilih in le nekoliko manj pri velikih podjetjih.

- **Kljub zaznavnem poslabševanju bančnih pogojev financiranja za podjetja, banke v 2022 dejansko še niso povečale racioniranja.** Razlog je verjetno v visoki likvidnosti bank in še dobri oceni finančnega stanja podjetij. Le 5 % podjetij je poročalo o zavrnjenih vlogah za bančna sredstva, kar je podobno kot v 2018.

- **Kvalitativna in kvantitativna ocena vrzeli se gibljeta v nasprotnih smereh in ponazarjata nestabilno obdobje zadnjega leta**, hkrati pa tudi različne vidike ocenjevanja finančne vrzeli. Vrzel, ki je opisna in ocenjena glede na petstopenjsko lestvico o povpraševanju in dostopnosti virov podjetij, se je povečala skoraj na raven iz časa kovida. Nasprotno se je vrzel, ki zahteva od podjetij bolj eksaktne podatke o velikosti in realizaciji njihovega povpraševanja, zmanjšala na najnižjo raven od 2017.

- **Bančni pogoji financiranja so se za podjetja z dvigovanjem obrestnih mer začeli izrazito poslabševati.** Skoraj 40 % podjetij poleg zviševanja obrestnih mer zaznava tudi zviševanje ostalih cenovnih stroškov financiranja. Šestina podjetij poroča o višjih zahtevah po zavarovanjih (predvsem mikro podjetja), kar je najvišja vrednost od leta 2016, ko so podatki dosegljivi. Poleg tega tudi najnižji delež poroča o povečanju razpoložljive velikosti in zapadlosti posojil.

- **Dostopnost do zunanjih virov financiranja se je po mnenju podjetij precej poslabšala.** To je skladno z zviševanjem obrestnih mer in zaostrovanjem tudi drugih pogojev financiranja in delno kontra intuitivno glede na visoko realizacijo posojil v 2022.

- **Glede na oceno podjetji o poslabšanju dostopnosti do zunanjih virov je mogoče pričakovati zaostrene razmere pri realizaciji povpraševanja v prihodnje.** Podatki iz ankete BLS, ki jo izpolnjujejo banke, kažejo na nadaljnjo pričakovano zaostrovanje pogojev financiranja. Izpostavljena so geopolitična tveganja in neposredno posledice visoke inflacije, ki se kažejo v dvigovanju obrestnih mer. Te za podjetja pomenijo pomembno povečanje bremena servisiranja dolga. V primeru upočasnitve oz. znižanja gospodarske aktivnosti se višje breme servisiranja dolga izkaže kot še bolj problematično.

- **Vsako leto se poveča delež podjetij, ki bo v naslednjih treh letih investiral v energetsko obnovo stavb, v 2022 to načrtuje 17 % anketiranih podjetij.** V raziskave in razvoj bo kot običajno investiralo okoli 15 % podjetij, nekaj manj kot polovica med velikimi in pa dobra četrtina srednje velikih podjetij. Med ukrepi, ki so jih podjetja že opravila ali jih še izvajajo prevladujejo ukrepi vezani na izboljšanje energetske učinkovitosti (23 % med vsemi podjetji).

- **Za slabo četrtino podjetij je bilo povišanje stroškov energije več kot 50 %.** Petina podjetij je bila mnenja, da višjih stroškov energije ne bo mogla vzdržati več kot 12 mesecev.

OCENA VRZELI S POMOČJO SAFE ANKETE

S pomočjo ankete SAFE se na podlagi treh različnih anketnih vprašanj in podatkov o novoodobrenih posojilih podjetjem skuša oceniti kvalitativno in kvantitativno vrzel. Ocena **kvantitativne vrzeli** je izračunana s pomočjo vprašanja o deležu realiziranega povpraševanja in podatkov Banke Slovenije o novih posojilih podjetjem, ki predstavljajo realizirano ponudbo oz. realizirano povpraševanje. Deleže realiziranega povpraševanja omogoča izračun vrednosti celotnega povpraševanja. Vrzel pomeni razliko med celotnim in realiziranim povpraševanjem.[23]

[23] Kvantitativno vrzel se skuša oceniti za kratkoročna in dolgoročna posojila in za različne velikostne razrede podjetij. Intervali zaupanja so izračunani glede na deleže realizacije po ročnostih posojil in po velikostnih razredih podjetij. Podatek o novoodobrenih posojilih v posameznem letu, razdeljen glede na velikostne razrede (mikro, mala, srednja in velika) ter hkrati na kratkoročna in dolgoročna posojila, je od Banke Slovenije in pomeni realizirano povpraševanje oz. ponudbo. Na podlagi vprašanja o realiziranem povpraševanju se oceni delež, ki je bil racioniran in celotno povpraševanje. Med

Kvalitativna vrzel je ocenjena na podlagi metodologije ECB, in sicer s pomočjo vprašanja o spremembah v potrebah po zunanjih virih in spremembah v njihovi dostopnosti.[24] Poenostavljeno, večji odstotek ocenjene kvalitativne vrzeli pomeni večjo vrzel, kar pomeni, da se je povečal delež podjetij, ki ocenjuje, da se je dostopnost do zunanjih virov financiranja poslabšala in/ali potrebe povečale.

Izračun kvalitativne in kvantitativne vrzeli kažeta na različna vidika ocenjevanja vrzeli. Običajno se gibljeta v enako smer, v letu 2022 pa ni bilo tako. Skozi leto 2022 je bančni sektor v visoki meri servisiral povišano povpraševanje po posojilih, vendar pa so se v drugi polovici leta izjemno hitro začeli zaostrovati kreditni pogoji, predvsem višati obrestne mere. Ocene podjetij, kolikšno omejitev jim predstavlja dostop do financiranja, so se močno poslabšale (čeprav pretekli podatki tega še niso kazali).

OCENA KVANTITATIVNE BANČNE VRZELI

V letu 2022 se je kvantitativna bančna vrzel znižala na 1,5 % BDP oziroma na slabo šestino realiziranega povpraševanja. Razlog za nižjo vrzel je v še vedno dobrem poslovanju in izkazih podjetij v 2022 ter visoki likvidnosti bank. Povpraševanje po bančnih posojilih se je glede na podatke o vloženih vlogah in velikosti povpraševanja povečalo, hkrati je bila tudi njegova realizacija visoka. Slednje kaže, da se v splošnem problemi dostopnosti do financiranja še niso odrazili na poslovanju podjetij, predvsem ne v prvi polovici leta.

V prvi polovici leta 2022 so slovenska podjetja pridobila za okoli 4,2 mrd EUR dodatnih finančnih obveznosti.[25] V istem obdobju pred enim letom za skoraj polovico manj (2,4 mrd EUR). Podjetja so se financirala predvsem prek komercialnih kreditov (50 %), dobra četrtina transakcij je bila iz posojil (s 740 mio

novoodobrenimi posli ni vključenih stanj na tekočem računu, medtem ko se pri kratkoročnem racioniranju upoštevajo tudi viri iz naslova tekočega računa.

[24] Za izračun kvalitativne vrzeli se definira utež 1 (–1) za povečanje/zmanjšanje finančne vrzeli (obe strani), utež 0,5 (–0,5) za enostransko povečanje/zmanjšanje finančne vrzeli in 0 za nevtralno spremembo. Obojestranska sprememba finančne vrzeli pomeni, da so se hkrati povečale/zmanjšale potrebe in zmanjšala/povečala dostopnost, enostranska sprememba uteži pa pomeni, da so se potrebe oziroma dostopnost spremenile v taki smeri, da so se pogoji financiranja poslabšali/izboljšali. Pri izračunu se upošteva pogoj, da se dejavnik izračunava samo za podjetja, ki so označila, da je posamezen dejavnik pomemben za njih. Sprememba finančne vrzeli (obe strani, utež 1) torej pomeni, da so pri povečanju finančne vrzeli podjetja odgovorila, da so se potrebe po posameznem dejavniku povečale, dostopnost pa se je zmanjšala. Obratno velja za zmanjšanje finančne vrzeli; povpraševanje se je zmanjšalo, dostopnost izboljšala. Ocenjeni vrednosti vrzeli med -1 in 1 so utežene glede na velikost podjetij in dejavnosti. Skupna finančna vrzel je utežen z deležem uporabe posameznega vira financiranja glede na vprašanje katere vire financiranje je uporabilo posamezno podjetje.

[25] Od tega so pridobila za 740 mio kratkoročnih in 430 mio EUR dolgoročnih posojil.

EUR nekoliko več iz kratkoročnih posojil) ter slaba petina iz lastniškega kapitala.[26] V drugi polovici leta 2022 so podjetja pridobila nekaj manj kot 1,6 mrd EUR dodatnih zunanjih virov, kar sovpada tudi z upočasnjevanjem gospodarske aktivnosti.

Slika 19: Intenziteta povpraševanja (x os) in racioniranje ponudbe (y os) glede na glavne skupine zunanjih virov, po letih in segmentih znotraj skupin zunanjih virov

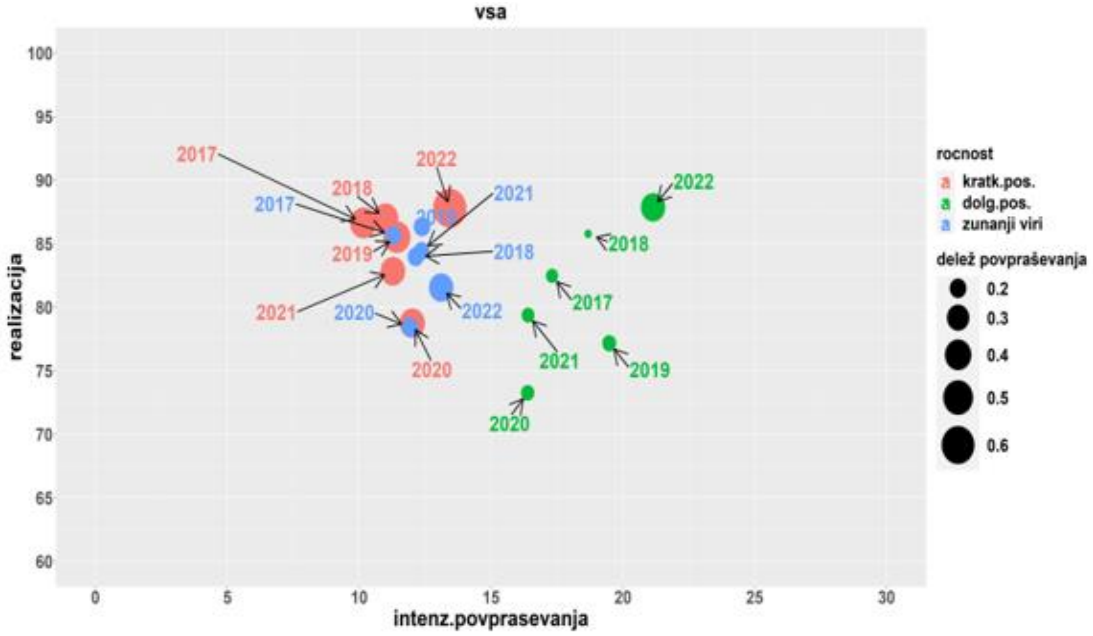

Vir: SID banka, BS (Anketa SAFE)

Razlog za večji delež podjetij, ki so iskala zunanje vire financiranja, je v spodbudni gospodarski rasti v prvi polovici 2022 in s tem v večjih investicijskih potrebah ter hkrati v visokih cenah energije in surovin ter posledično v iskanju premostitvenih virov financiranja. Delež podjetij, ki je vložil vlogo vsaj za eno od oblik zunanjega financiranja, se je v 2022 zvišal na 48 % podjetij.[27] Največji delež podjetij, z dobrimi 22 %, je vložil vlogo za prekoračitev na

[26] Iz Ankete SAFE ni razbrati tolikšnega pomena komercialnih kreditov, kot se kaže iz agregatnih podatkov finančnih računov. Razlog je lahko, da komercialne kredite uporablja predvsem manjše število večjih podjetij, in sicer v večjem obsegu. Iz podatkov finančnih računov je razvidno, da so bili komercialni krediti zelo aktualni v prvem polletju, ko je bila gospodarska aktivnost še visoka. V tretjem četrtletju pa je njihov pomen zanemarljiv.

[27] V letu 2022 je bil vprašalnik z namenom večje povezanosti in konsistentnosti odgovorov nadgrajen, zato je prišlo do preloma v časovni seriji. Pred tem se je delež gibal okoli 35 % oz. v 2016 pri 40 %. Razlog je delno lahko v prelomu serije. Ne glede na časovno obdobje izvajanja Ankete gre za delež podjetij, ki je vložil vlogo za posamezni vir zunanjega financiranja. Z anketo iz 2022 se bolj jasno opredeli ali so posamezni zunanji viri za podjetje relevantni. Bistveno več podjetij kot v preteklih letih

TR in za pridobitev sredstev lizinških podjetij. S po 15 % sledijo vložene vloge za bančna posojila do 1 leta ter posojila z ročnostjo 1 do 5 let. Deleži po posameznih vrstah zunanjih virov so povsod višji kot pretekla leta, z izjemo drugega zunanjega financiranja in komercialnih kreditov.

Intenzivnost povpraševanja se je pri večini zunanjih virov povečala, delno pri posojilih od 1 do 5 let in predvsem pri dolgoročnejših posojilih.[28] Ob višji gospodarski aktivnosti in hkratnem zviševanju cen surovin in predvsem energentov je povečanje pričakovano.

Slika 20: Struktura transakcij iz obveznosti glede na instrumente (v mrd EUR, četrtletno)

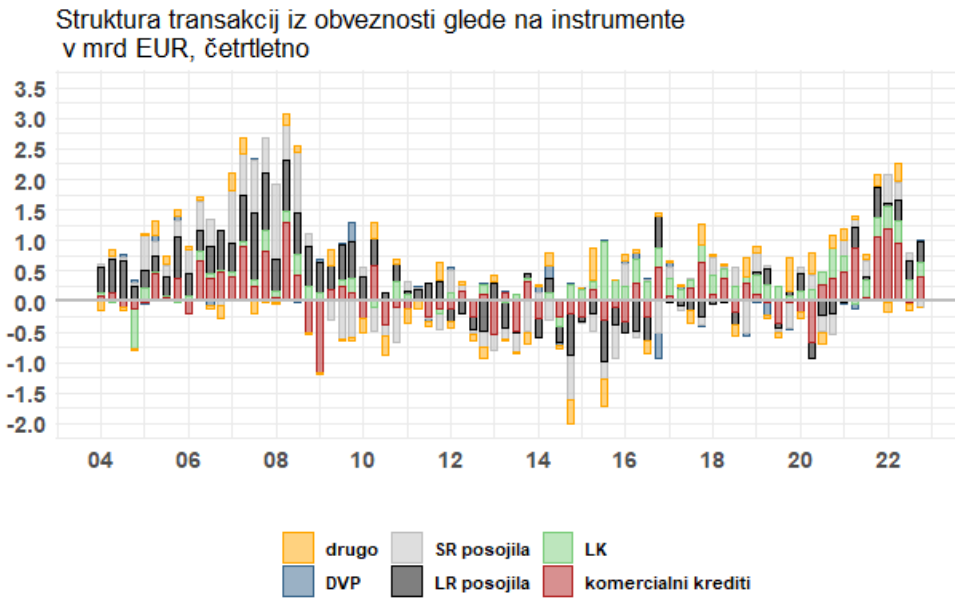

Vir: BS (finančni računi)

Podjetja ocenjujejo, da se je realizacija povpraševanja v 2022 izboljšala za kratkoročna in tudi dolgoročna posojila, se je pa poslabšala za druge

je vložilo zahtevo za zunanje financiranje med podjetij za katere je bil posamezni vir relevanten. Možni odgovori so se razlikovali od tistih iz preteklih letih. Dodana je bila postavka, da je bil vir uporabljen v preteklosti. Hkrati ni bilo več možnega odgovora »Ne vem«. Manj podjetij smatra posamezen vir kot relevanten glede na pretekla leta, ko so se podjetja opredeljevala ali je bil vir uporabljen.

[28] Opredelitev intenzivnosti povpraševanja se v anketi iz 2022 razlikuje glede na pretekla leta. Pred 2022 so podjetja opredelila intenzivnost povpraševanja s številkami od 1 do 3 glede na delež povpraševanih sredstev v bilančni vsoti. Od leta 2022 dalje podjetja opredelijo delež povpraševanih sredstev glede na različne velikostne razrede, ki se jih poveže z njihovimi bilančnimi vsotami in se izračunajo deleži.

zunanje vire financiranja. Razlike so tudi pri oceni racioniranja oziroma dostopnosti zunanjih virov financiranja. Racioniranje, delež nerealiziranega povpraševanja, je bilo najvišje pri komercialnih kreditih (skoraj 40 %), faktoringu in drugem zunanjem financiranju. Bančni viri so bili racionirani oz. nerealizirano povpraševanje je doseglo od 9 do 15 %. Racioniranje je bilo najvišje pri mikro podjetjih, predvsem pri komercialnih kreditih in drugem zunanjem financiranju.

Tabela 1: Ocena kratkoročne in dolgoročne bančne finančne vrzeli slovenskih podjetij, z ocenjenimi intervali zaupanja

mio EUR	Kratkoročna bančna posojila			Dolgoročna bančna posojila		
	min		max	min		max
			skupaj			
2017	260	**334**	407	470	**650**	830
2018	291	**374**	456	405	**519**	633
2019	235	**308**	381	638	**1,038**	1,439
2020	237	**379**	521	937	**1,770**	2,604
2021	213	**304**	395	692	**1,057**	1,423
2022	195	**248**	300	460	**569**	677
			MSP			
2017	176	**217**	258	321	**468**	615
2018	202	**274**	346	239	**319**	399
2019	113	**159**	204	444	**845**	1,246
2020	93	**156**	218	598	**1,324**	2,050
2021	83	**124**	165	367	**616**	864
2022	69	**89**	110	290	**384**	479

Vir: SID banka, BS (Anketa SAFE)

Tabela 2: Ocenjena vrzel bančnega financiranja

	Nova posojila	Racioniranje (nereal. povp)	Celotno povpraševanje	Vrzel	
	v mrd EUR	v %	v mrd EUR	v mrd EUR	v % BDP
2017	5.2	15.6	6.0	0.9	2.2
2018	5.6	13.9	6.4	0.9	1.9
2019	5.3	18.5	6.3	1.2	2.4
2020	6.3	24.5	7.8	1.9	4.1
2021	5.5	18.8	6.6	1.2	2.4
2022	5.9	13.3	6.7	0.9	1.5

Vir: SID banka, BS (Anketa SAFE)

OCENA KVALITATIVNE FINANČNE VRZELI

V letu 2022 se je ocena skupne kvalitativne vrzeli povečala, vendar je nekoliko manjša kot v času kovida. To velja za vse oblike zunanjega financiranja, razen vrzeli za lizing, ki je celo višja. Pri kvalitativni vrzeli podjetja ocenjujejo, kako so se njihove potrebe (povpraševanje) povečale/zmanjšale in dostopnost poslabšala/izboljšala v letu anketiranja. Gre za oceno podjetja o spremembi povpraševanja in ponudbe glede na predhodne leto.

Delež podjetij, ki je povečal povpraševanje glede na 2021, se ni bistveno spremenil glede na predhodne leto, razen pri lizingu, kjer se je povečalo. Povpraševanje po bančnih posojilih so povečala predvsem velika in srednja podjetja in delno tudi mikro, ne pa mala podjetja. Z večjimi investicijskimi potrebami predvsem v prvi polovici 2022 je to pričakovano. Povečano povpraševanje je opazno v industrijski panogi in v gradbeništvu po virih iz naslova lizinga.

Slika 21: Kvalitativna neto finančna vrzel

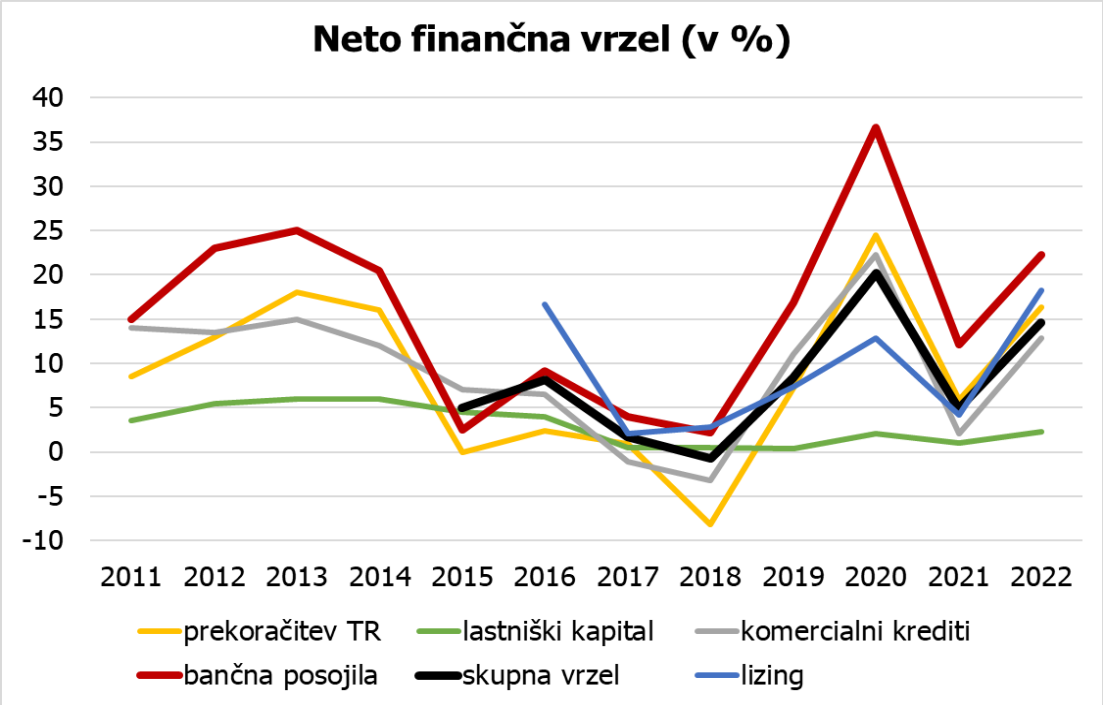

Opomba: Podatki so primerljivi od let 2016 dalje. Pred letom 2016 so povzeti iz publikacij Banke Slovenije, kjer je uporabljena malenkost drugačna metodologija izračuna. Metodologija Banke Slovenije je objavljena na https://www.bis.org/ifc/publ/ifcb36s.pdf

Vir: Anketa SAFE, lastni preračuni

Podjetja poročajo o poslabšanju dostopnosti do vseh oblik zunanjega financiranja, predvsem pa bančnih posojil. Prisotno je tudi pri drugih virih, predvsem komercialnih kreditih, lastniškem kapitalu, lizingu. Tu je delež podjetij, ki ocenjuje, da se je dostopnost izboljšala, padel na nivo iz leta 2020. Večji delež podjetij kot druga leta pričakuje poslabšanje dostopnosti do zunanjih virov in zadržanega dobička tudi v letu 2023. Povečanje kvalitativne vrzeli je predvsem posledica ocene podjetij, da so zunanji viri slabše dostopni in manj iz naslova povečanega povpraševanja.

Slika 22: Ocena kvalitativne vrzeli[29]

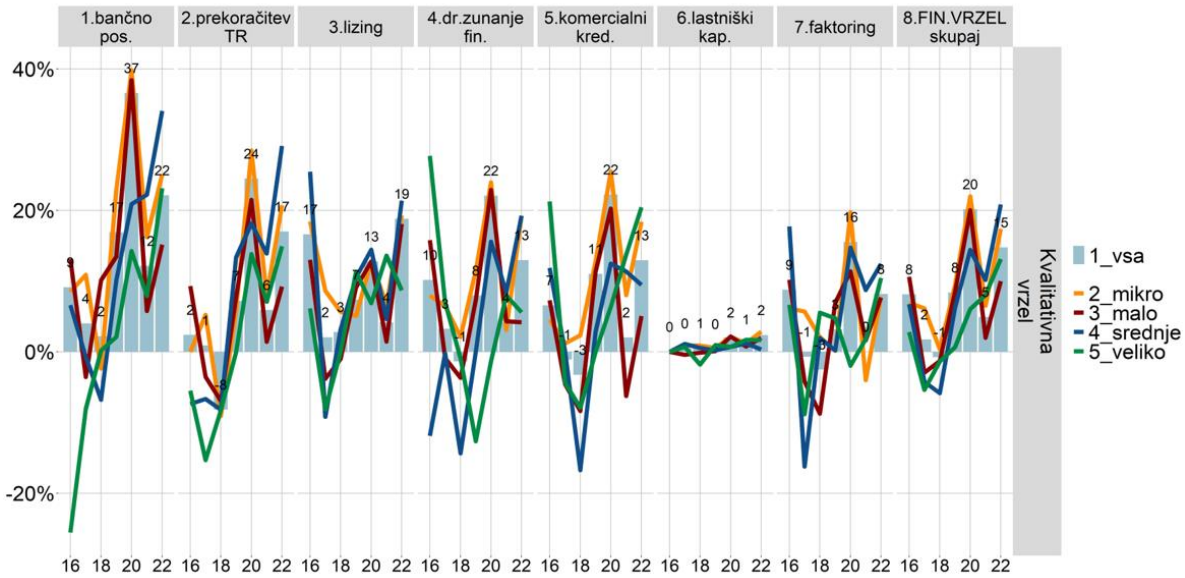

Vir: Anketa SAFE, lastni preračuni

Podatki o pričakovanjih podjetij glede dostopnosti v prihodnje kažejo na zaostrene razmere pri realizaciji povpraševanja v prihodnje. Tudi rezultati ankete BLS (angl. *Bank Landing Survey*), ki jo izpolnjujejo banke, kažejo na nadaljnje pričakovano zaostrovanje pogojev financiranja. Pričakovana nadaljnja dvigovanja bančnih aktivnih obrestnih mer ob sočasnem poslabšanju gospodarskega stanja v državi in s tem bonitetne strukture podjetij, bi lahko za podjetja predstavljala dodatno omejitev pri refinanciranju in tudi investiranju. **Obrestne mere za posojila do 1**

[29] Kvalitativna vrzel z vrednostjo 100 % bi pomenila, da vsa podjetja v posameznem segmentu poročajo o percepciji povečanih potreb po zunanjem financiranju in hkrati o dojemanju zmanjšanja dostopnosti do zunanjih virov. Nasprotno pa bi vrednost kvalitativne vrzeli -100 % pomenila, da vsa podjetja v posameznem proučevanem segmentu poročajo o percepciji zmanjšanja potreb in povečanja dostopnosti.

mio, kar običajno predstavlja predvsem posojila za MSP-je, z ročnostjo nad 5 let so v Sloveniji že dosegle okoli 6 %, kar je še vedno manj kot pred letom 2016. V 2013 je obrestna mera za tovrstne posle dosegla tudi do 7,5 %.

Slika 23: Gibanje obrestnih mer in inflacije

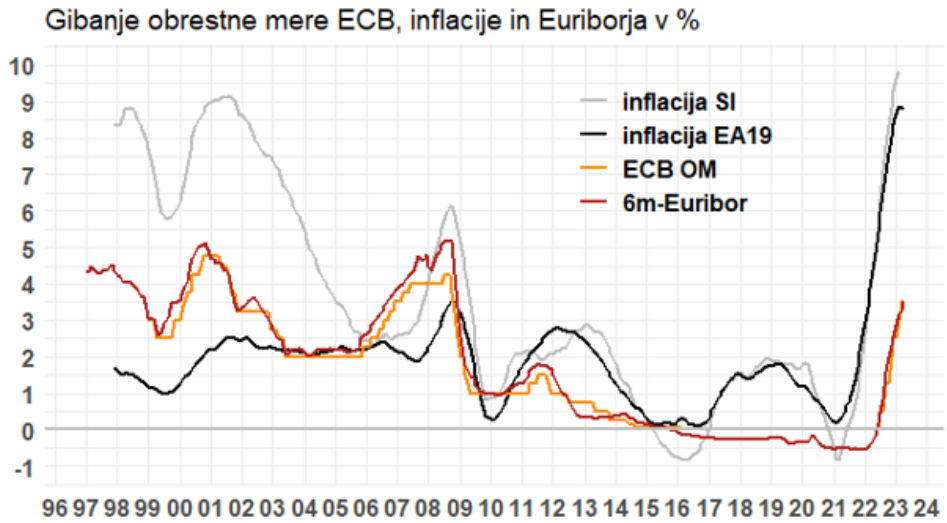

Vir: ECB, Eurostat

OMEJITVENI DEJAVNIKI POSLOVANJA PODJETIJ IN RELEVANTNI VIRI FINANCIRANJA V LETU 2022

Največ podjetij kot omejujoč dejavnik navaja inflacijo, pri tem izstopajo velika podjetja. Inflacija pomembno vpliva na težave v stroških proizvodnje in dela, ki ga podjetja zaznavajo kot drugi najbolj omejujoč dejavnik. Predvsem velika podjetja izstopajo pri opredelitvi težav v dostopu do kvalificiranega osebja, glede na večjo izvozno usmerjenost pa tudi pri omejitvah v dobavnih verigah in tujem povpraševanju.

Med panogami izstopa gradbeništvo pri opredelitvi plačilne discipline kot omejujoč dejavnik, kar je veljalo tudi v preteklih letih, vendar se je razlika primerjalno z ostalimi proučevanimi panogami občutno povečala. Gradbeništvo opredeljuje kot pomemben omejujoč dejavnik tudi predpise, kar je glede na zapleten postopke izdaje gradbenih dovoljenj pričakovano. Glede na naravo dejavnosti podjetja iz panoge trgovina izstopajo po opredelitvi kot omejujočih dejavnikov: domačega povpraševanja, dobavnih verig in konkurence.

Slika 24: Relevantni viri financiranja leta 2022 – glede na velikost podjetij

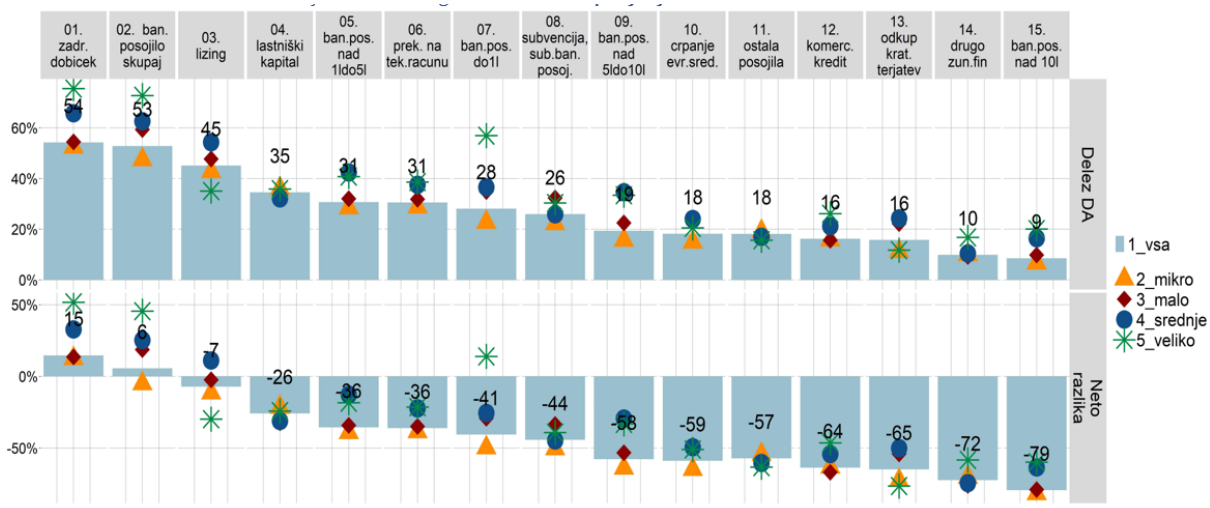

Opomba: Prikazani so deleži podjetij za katere je posamezni vir financiranja relevanten.

Vir: Anketa SAFE, preračuni SID

Primerjalno z 2021 je v 2022 nekoliko več podjetij opredelilo kot omejujoč dejavnik konkurenco in z njo povezano domače povpraševanje in iskanje strank, kar je tudi posledica nižje realne kupne moči gospodinjstev. Dostopnosti do financiranja je kot omejujoč dejavnik opredelilo primerjalno predvsem več velikih in srednje velikih podjetij.[30]

V 2022 je s 54 % največ podjetij kot relevantni vir opredelilo notranje vire financiranja (zadržani dobiček, prodaja sredstev), **sledila so bančna posojila z le malenkost nižjim deležem podjetij.**[31] Makroekonomski podatki sicer kažejo, da so podjetja v 2022 nadaljevala z zmanjšanjem presežnih sredstev, ki pa so se proti koncu leta – ob nižjem pričakovanem povpraševanju – četrtletno spet povečevala. Predvsem za velika in srednje velika podjetja pomenijo notranji viri in bančna posojila pomemben vir financiranja. Za velika podjetja so bila zaradi likvidnostnih težav v 2022 pomembna tudi kratkoročna posojila do 1 leta. Pri opredelitvi bančnih posojil in lizinga

[30] Pri srednje velikih podjetjih se to kaže tudi pri vprašanju o dostopnosti za izračun kvalitativne vrzeli, medtem ko je bila realizacija v 2022 nekoliko višja kot leto prej. Enako tudi pri velikih podjetjih.

[31] Leta 2022 je skok v časovni vrsti, ker je prišlo do dopolnitve anketnega vprašanja. Za pretekla leta so se kot relevanten vir za podjetje opredelili tisti viri, pri katerih se je podjetje opredelilo, da je bil vir uporabljen v tekočem letu ali, da vir ni bil uporabljen v tekočem letu, vendar ima podjetje s tem virom izkušnje.

(ter odkupom kratkoročnih terjatev) kot relevantnega vira izstopa dejavnost gradbeništva, kar je povezano z visoko stopnjo rasti aktivnosti v tej dejavnosti.

Makroekonomski podatki nacionalnih računov kažejo, da so podjetja v prvem polletju 2022 imela neto obveznosti iz transakcij za skoraj 1,2 mrd EUR oz. skoraj 4 % BDP. To je polletno precej več kot kadarkoli po finančni krizi od leta 2008 in kaže na zagon investicijske aktivnosti kot posledica večjega domačega in tujega povpraševanja po kovidu. Glede na zaostrovanje gospodarskih razmer kot posledica visoke inflacije in višanja obrestnih mer ter geopolitičnih razmer so bila podjetja v drugem polletju na agregatu ponovno v presežku.

Leta 2022 je nekaj manj kot polovica podjetij vložila povpraševanje vsaj po eni od oblik zunanjega financiranja. Delež je bil najvišji pri velikih podjetjih in dejavnosti gradbeništva, ki je v 2022 ohranjal visoke rasti dodane vrednosti. Med podjetji, ki niso vložili vloge za zunanje financiranje, se ohranja visok, 64-odstotni delež tistih, ki tega niso storila zaradi zadostnih notranjih virov. Delež se je glede na 2021 znižal med velikimi in srednjimi podjetji, med katerimi sicer še vedno več kot tri četrtine ni vložila zahteve za zunanje vire zaradi zadostnih notranjih virov.

Slika 25: Saldo razpoložljivih sredstev podjetniškega sektorja

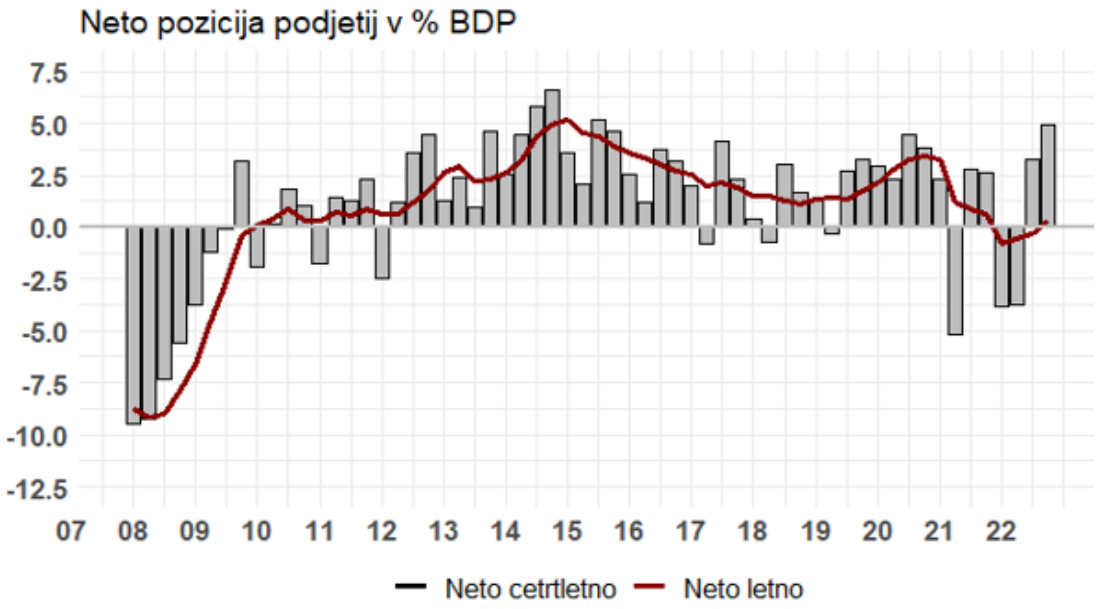

Vir: SURS (nacionalni računi)

Med velikimi podjetji se je povečal delež tistih, ki vloge za zunanje vire ni vložil zaradi nesprejemljivih/nedostopnih zahtev po zavarovanjih. Ob negotovih razmerah v gospodarstvu se je povečal delež podjetij, ki niso vložili zahteve

za zunanje vire zaradi odloženega investicijskega projekta, na 7 %. Med trgovskimi podjetji se je povečal delež tistih, ki imajo dovolj notranjih virov, medtem ko se je v dejavnosti industrija povečal delež tistih, ki niso vložili vloge za zunanje vire zaradi odloženih investicijskih projektov. V dejavnosti gradbeništva se je povečal delež podjetij, ki ni vložil zahteve, zaradi možnosti zavrnitve.

V slabi polovici podjetij, ki je v 2022 pridobila zunanje vire, se je glede na preteklo leto znižal delež tistih, ki je vire pridobil za tekoče poslovanje in povečal delež tistih, ki jih je pridobil z namenom investicij, predvsem med srednjimi in mikro podjetij ter podjetij iz industrije in delno storitvenih dejavnosti. Medtem ko to ne velja za velika podjetja, pri katerih se je izrazito povečal delež podjetij, ki je zunanje vire pridobil za vlaganje v raziskave in razvoj, pri čemer izstopajo podjetja iz storitvenih dejavnosti. Industrijska dejavnost ostaja z največjim deležem podjetij, ki je pridobljene vire uporabil za raziskave in razvoj.

V 2022 so se pogoji kreditiranja za podjetja občutno zaostrili. Pričakovano se je delež podjetij, ki ugotavlja, da so se bančne obrestne mere povečale, zvišal na 60 % z 12 % v 2021. Za skoraj še enkrat se je povečal delež podjetij, ki ocenjujejo, da so se povečali tudi ostali cenovni pogoji. Večji delež poroča o povečanih zahtevah po zavarovanjih. Prav tako manjši delež podjetij poroča o povečanju razpoložljive velikosti posojil in zapadlosti.

Slika 26: Pogoji bančnega kreditiranja za podjetja

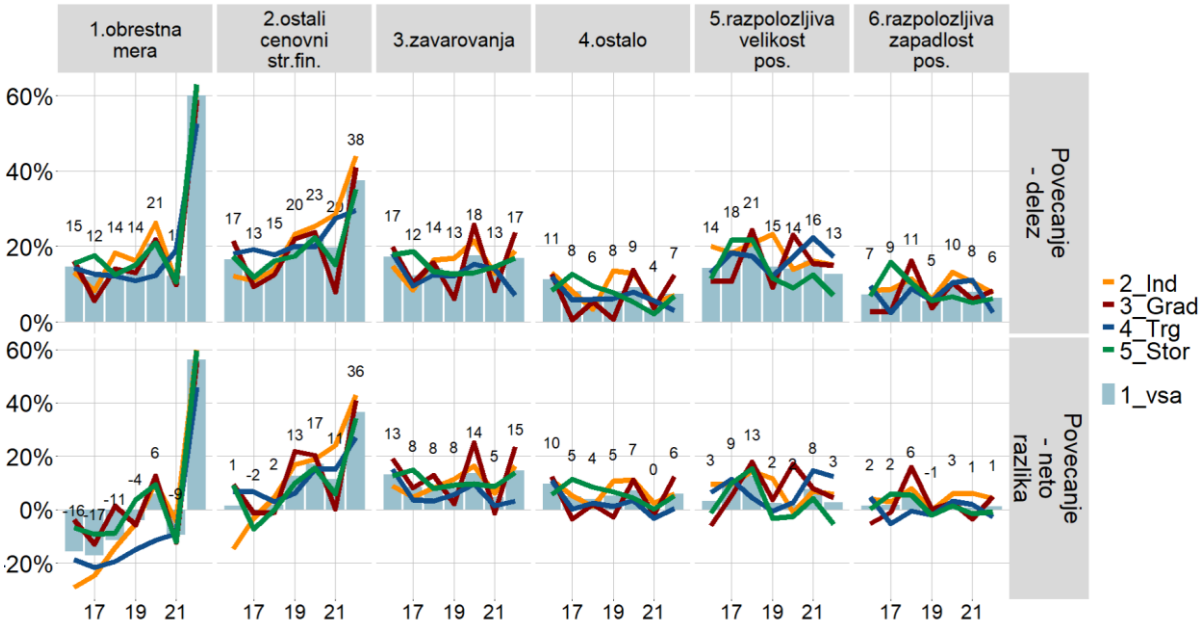

Vir: Anketa SAFE, preračuni SID

V 2022, primerjalno s preteklim letom, večji delež podjetij kot bolj omejujoč dejavnik ocenjuje splošno ekonomsko stanje, predvsem pa tudi dostopnost do finančne državne podpore, ki je bila v času kovida zelo pozitivno ocenjena. Pri vseh opredeljenih dejavnikih v anketi, ki določajo dostopnost do financiranja, se je zmanjšal delež podjetij, ki jih ocenjuje kot izboljšane. Podjetja tudi precej slabše ocenjujejo pripravljenost bank za odobritev bančnega posojila. To sovpada z ugotovitvami iz vprašanj o zaostritvi bančnih pogojev. Po oceni podjetij se je poslabšala, vendar manj, tudi pripravljenost za odobritev lizinga in drugih oblik zunanjega financiranja.

PRIČAKOVANJA IN NAČRTI

Podjetja za leto 2023 pričakujejo nadaljnje poslabšanje dostopnosti do zunanjih virov. Za številne zunanje vire se je zmanjšal delež podjetij, ki ocenjuje, da se bo njihova dostopnost izboljšala in povečal delež tistih, ki se je opredelilo, da pričakuje, da se bo dostopnost poslabšala. Pri bančnih posojilih je delež slednjih za 10 o.t. višji kot delež prvih, kar je podobno kot leta 2020 v zaostrenih razmerah zaradi kovida (-13 o.t.). Podobno podjetja pričakujejo poslabšanje dostopnosti do komercialnih kreditov, lizinga in drugih oblik zunanjega financiranja. Predvsem večji delež velikih podjetij pričakuje poslabšanje dostopnosti do zadržanih dobičkov.

V naslednjih treh letih 60 % podjetij načrtuje investicije v opremo in stroje, okoli 30 % v nepremičnine. Četrtina, kar je nekoliko manj kot v preteklih letih, načrtuje investicije v širitev poslovanja. V raziskave in razvoj naj bi kot običajno investiralo okoli 15 % podjetij, nekaj manj kot polovica med velikimi in pa dobra četrtina srednje velikih podjetij. Prevladujejo podjetja iz industrije in delno storitvenih dejavnosti.

Vsako leto se poveča delež podjetij, ki v naslednjih treh letih načrtuje investicije v energetsko obnovo stavb. V 2022 to predvideva 17 % anketiranih podjetij. Med velikimi je takih več kot polovica in med srednjimi dobra tretjina.

Več kot polovica podjetij (53 %) namerava bodoče projekte financirati z lastnimi viri. Izstopajo velika in srednja podjetja, med katerimi je takih dve tretjini podjetij, predvsem iz industrije. Z bančnimi posojili namerava bodoče projekte financirati okoli 42 % podjetij, nekoliko več kot preteklo leto srednjih in malih podjetij. Lastniški kapital pa ostaja zanimiv predvsem za mikro in mala podjetja.

Slika 27: Prikaz namenov porabe pridobljenih zunanjih virov financiranja

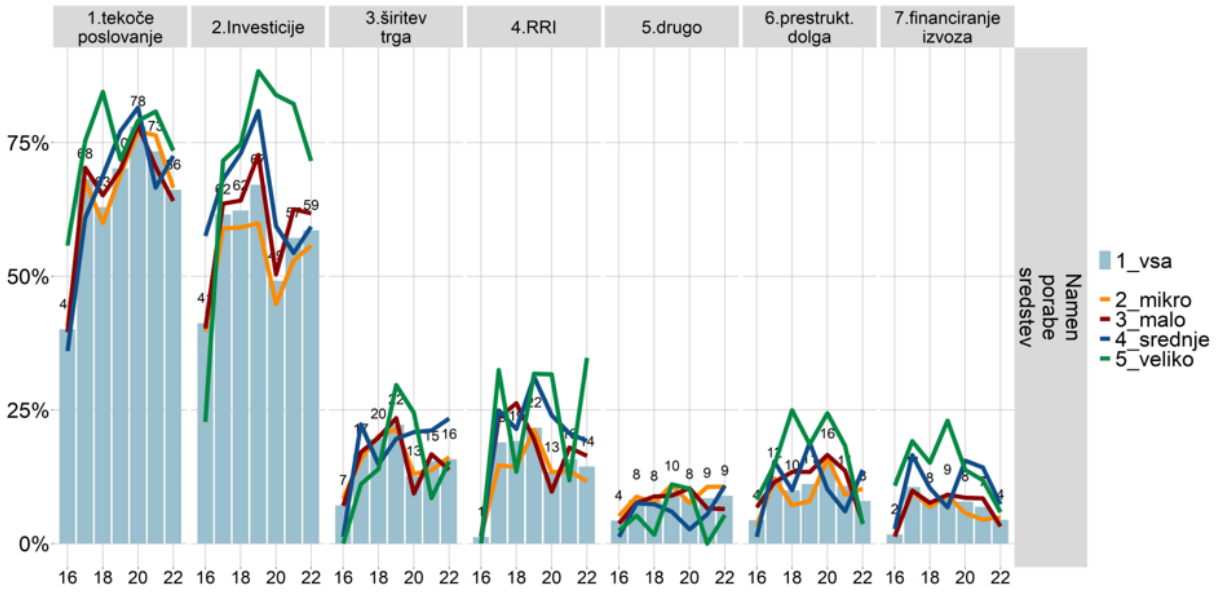

Vir: Anketa SAFE, preračuni SID

Od okoli tri četrtine podjetij, ki namerava v naslednjih treh letih investirati v razvojne projekte, skoraj tretjina pričakuje, da bo potreben obseg zunanjih virov za investicije od 25.000 do 100.000 €. Potrebna zunanja sredstva v naslednjih treh letih za investicije so pri večini velikih in pri okoli tretjine srednjih podjetij večje od 1 mio €. Leta 2022 so podjetja investirala za 8,6 mrd EUR, kar je nominalno najvišja vrednost od 2005 oziroma za 30 % več kot 2021. Dosegle so 15 % BDP.

ZVIŠANJE STROŠKOV ENERGENTOV

Za slabo četrtino podjetij je bilo povišanje stroškov energentov več kot 50 %. Petina podjetij je menila, da višjih stroškov energije ne bo mogla vzdržati več kot 12 mesecev. Kar pet odstotkov podjetij je poročalo o zvišanju za več kot 200 %, med njimi so prevladovala velika (30 % med velikimi) in srednja (20 % med srednjimi) podjetja iz industrije. Le za petino podjetij so se stroški energentov povišali za manj kot 5 %. Bolj izpostavljena so bila manjša podjetja, ki ne razpolagajo s tolikšnimi lastnimi rezervami.

Slika 28: Za koliko so se povišali stroški energentov (električne energije, plina …) v primerjavi z letom 2021 – glede na dejavnost podjetij?

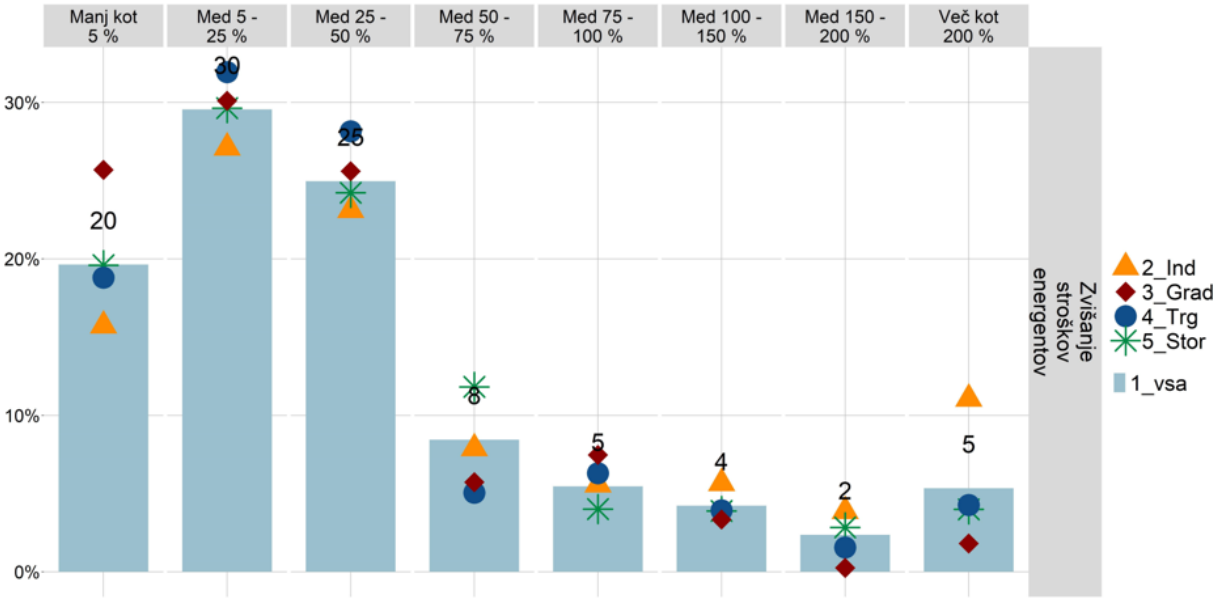

Vir: Anketa SAFE, preračuni SID

Med ukrepi, ki so jih <u>podjetja že opravila ali jih še izvajajo</u> in bodo zaradi zvišanih stroškov energentov tudi okrepljena, prevladujejo ukrepi vezani na izboljšanje energetske učinkovitosti (23 % med vsemi podjetji ter kar 75 % med velikimi in skoraj 30 % med srednjimi). Zviševanja lastnih cen se je poslužilo 28 % podjetij. Podjetja širijo tudi samooskrbo z električno energijo, predvsem srednja in velika podjetja. Slednja pa se zaradi pogajalske moči lažje odločajo za dolgoročno pogodbeno zaščito cen energije (6 % podjetij je v postopku izvajanja oz. je to v času izvajanje ankete že izvedlo).

Velik delež podjetij <u>načrtuje oz. preverja možnosti</u> za menjavo dobavitelja (57 %). Več kot polovica podjetij razmišlja o zviševanju lastnih cen. Med podjetij pa je kot način soočanja z visokimi stroški energije tudi načrtovanje oz. preverjanje možnosti za pogodbeno zaščito cen energije (45 %), izboljšanje energetske učinkovitosti in samooskrba z električno energijo (38 %).

V. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZSIRB

V.1. ZSIRB

Ključni razlogi za sprejem ZSIRB in oblikovanje izvozne in razvojne banke so bili tako strateške kot sistemske narave:

a) Učinkovito izvajanje strategije razvoja Slovenije:

Doseganje ciljev **Strategije razvoja Slovenije** temelji med drugim na ciljih Lizbonske strategije, kar zahteva intenziviranje aktivnosti in okrepitev razvojno-spodbujevalnega sistema v RS.

Ključne prioritete, ki se jih je želelo doseči z razširjenimi mandati SID banke, so bile predvsem konkurenčno gospodarstvo ter hitrejša in vzdržnejša gospodarska rast (zlasti s spodbujanjem podjetniškega razvoja in povečanjem konkurenčnosti, podpore internacionalizaciji gospodarstva, povečanjem prilivov razvojno-spodbujevalnih domačih in tujih naložb, ipd.). Večja učinkovitost razvojno-spodbujevalnega sistema pomeni tudi učinkovitejšo in cenejšo državo, povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja, učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj, kakovostnejša delovna mesta, pa tudi moderno socialno državo in večjo zaposlenost.

b) Zagotavljanje dolgoročne in stabilne gospodarske rasti in razvoja:

Zakonodajalec je upošteval močno povezavo med delovanjem finančnega sistema in gospodarsko rastjo ter vlogo finančnih trgov in posrednikov v tej zvezi, tudi v razmerah, ki zahtevajo glajenje cikla gospodarske aktivnosti. Učinkovit finančni sistem namreč mobilizira in prerazdeli redke vire k dejavnostim z najvišjim donosom, zagotavlja likvidnost ter omogoča delitev tveganj. S tem pripomore k uspešnemu in produktivnemu delovanju podjetij v realnem sektorju. Pri tem poslovne institucije zasledujejo izključno načelo doseganja največjega dobička, zato se osredotočajo predvsem na kratkoročne zasebne koristi določenega posla, pogosto tudi na račun dolgoročnih družbenih koristi. Zaradi tega prihaja do tržnih (finančnih) vrzeli, ko določeni segmenti gospodarstva niso v zadostni meri servisirani s strani bančnega oziroma zavarovalniškega sektorja (deprivilegiranost). Primeri teh segmentov so lahko

izvozni posli, dolgoročni razvojni projekti ali mala in srednja podjetja. Vsem je skupno, da so razmeroma tvegani in dolgoročni, vendar prinašajo znatne pozitivne eksternalije oziroma ekonomske in širše družbene koristi.

S spodbujevalno razvojnim financiranjem se pokrivajo omenjene tržne pomanjkljivosti, zlasti pa se pospešuje tiste dele gospodarstva, ki sicer ne bi imeli dovolj finančnih sredstev za razvoj. Zagotavljanje dolgoročnih sredstev, njihova množitev tudi z angažiranjem sredstev bank posrednic in s tem povezanimi finančnimi vzvodi, kakor tudi v smislu uvajanja produktov t.i. finančnega inženiringa (mešanje sredstev EU/državnega/občinskega proračuna z drugimi javnimi in/ali zasebnimi sredstvi v enem produktu), je možno doseči veliko dodano vrednost ter sinergijske in multiplikativne učinke na gospodarstvo in celotno razvojno financiranje, ki drugače ne bi bili možni.

V obdobjih finančnih in/ali splošnih gospodarskih kriz so opisane tržne vrzeli praviloma še bistveno večje ali pa celo dosežejo stopnjo splošnega kreditnega krča, kjer se zasebni finančni posredniki v veliki meri umaknejo s trga (tako zaradi likvidnostnih problemov kot povečanja tveganj v vseh sektorjih) in prepustijo svoje potencialne komitente brez potrebnih sredstev, ne samo za preobrat gospodarskega cikla in razvojni preboj, ampak tudi za vzdrževanje obstoječega poslovanja, neupoštevajoč negativne posledice za širšo družbo.

c) Izboljšanje sistema nacionalnega razvojnega financiranja:

Obstoječi sistem razvojnega financiranja se zaradi svoje razdrobljenosti in drugih slabosti ni mogel ustrezno oziroma učinkovito odzivati na izpostavljene cilje in razvojne potrebe gospodarstva, družbe in okolja. Zaradi tega je bil eden izmed ključnih namenov zakonodajalca s sprejetjem ZSIRB in njegovih ključnih rešitev, predvsem z osrednjo in povezovalno vlogo SID banke v celotnem slovenskem sistemu razvojnega financiranja, le-tega spremeniti in okrepiti, odpraviti njegove slabosti ter poiskati sinergijske in multiplikacijske učinke slovenskih spodbujevalno-razvojno usmerjenih institucij, vključno z možno racionalizacijo na določenih segmentih.

Poleg tega je bilo načrtovano, da bi lahko tako oblikovana razvojna banka igrala pomembno vlogo tudi pri prenosu sredstev oziroma instrumentov EU v slovensko okolje in sodelovanju z mednarodnimi razvojnimi institucijami, kot npr. EIB, CEB, EBRD ipd., kar bi lahko prineslo dodatne multiplikativne učinke na gospodarstvo in celotno razvojno financiranje.

Z ZSIRB je bilo **SID banki tako dano pooblastilo za izvajanje javnih spodbujevalnih nalog** finančnega značaja na področju uvajanja in povečanja raznovrstnosti, konkurenčnosti in internacionalizacije gospodarstva, industrije in storitev, mednarodne trgovine, gospodarskega in razvojnega sodelovanja, podjetniških, inovacijsko-raziskovalnih in izobraževalnih dejavnosti, okolja, energije in infrastrukture, na regionalnem, socialnem, stanovanjskem in drugih za razvoj pomembnih področjih. Osnovni cilj je omogočiti, da lahko slovenska država preko specializirane banke spodbuja finančne storitve za potrebe trajnostnega razvoja slovenskega gospodarstva in upravljanje tveganj, ter poenostavi in racionalizira obstoječe oblike in načine delovanja slovenskega razvojnega financiranja, sledeč interesom učinkovitega izvajanja javno-finančne podpore.

Slika 29: Model izvajanja ukrepa finančnega inženiringa

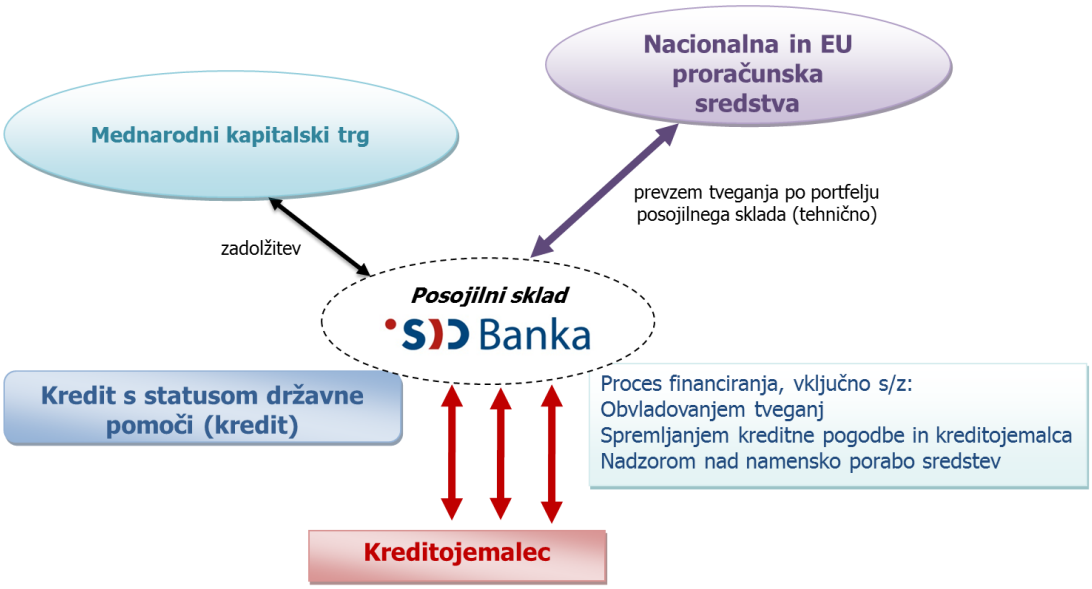

Vir: SID banka

Cilj države je bil tudi, da **postane SID banka orodje pri racionalizaciji in dvigu učinkovitosti razvojno-spodbujevalnega sistema**, in sicer tako, da prevzame povezovalno vlogo na omenjenih področjih, pomembnih za trajnostni razvoj Slovenije. S tem je bilo mišljeno predvsem sodelovanje in skupni pristopi k večjim razvojnim projektom, združevanje znanja in sredstev ter sposobnost večje koncentracije ponudbe po sistemu »vse na enem mestu«,[32] z upoštevanjem dodatnih vsebin

[32] Poslovni model, po katerem je možno več zahtev oziroma povpraševanj zadovoljiti na enem mestu oziroma v eni instituciji. V konkretnem primeru SID banke s pomočjo kompletnega nabora finančnih storitev na razvojnem in spodbujevalnem ter izvoznem področju.

oziroma področij delovanja razvojno-finančnega sistema, pri čemer niso bile izključene niti tesnejše institucionalne povezave. S tem bi dosegli multiplikativne učinke povratnih in nepovratnih sredstev ter finančnih vzvodov, predvsem v kombinaciji s finančnimi institucijami zasebnega sektorja.

Tudi v 2022 je SID banka v okviru področja financiranja, skladno z mandati **zagotavljala finančnemu trgu dopolnilne in dolgoročne finančne storitve za trajnostni razvoj Slovenije**. SID banka je v letu 2022 nadaljevala trend močne neposredne podpore gospodarstvu. Tako se je skupni znesek kreditov nebančnemu sektorju oziroma tako imenovani kazalnik neposrednega financiranja v letu 2022 povišal za 15,2 odstotka na 1.383 milijonov EUR. Kot pomembno orodje podpore gospodarstvu se je v postpandemičnem letu izkazalo financiranje naložb z možnostjo jamstva vseevropskega garancijskega sklada (EGF), kjer je banka plasirala za vsega skupaj 102 milijona EUR. Zaradi vsesplošne močne likvidnosti bančnega sektorja v Sloveniji je bilo po posrednih oblikah financiranja prek bank razumljivo manj povpraševanja in posledično ni bilo potrebe po proticiklični intervenciji banke.

SID banka financiranje izvaja z že uveljavljenimi, aktualnim potrebam prilagojenimi in novimi instrumenti. Financiranje temelji na namenskih kreditih poslovnim bankam (global loan), neposrednih kreditih podjetjem s statusom državne pomoči oz. pomoči de minimis (predvsem v okviru instrumentov finančnega inženiringa) ali brez tega, sindiciranih kreditih, na kreditih občinam in širšemu javnemu sektorju, izvoznih kreditih, projektnem financiranju, odkupih terjatev, vstopih v dolg in drugih oblikah prevzema tveganj ter finančnih instrumentih preko Skladov skladov SID banke, ki se izvajajo posredno preko finančnih posrednikov ali neposredno preko SID banke (Sklad skladov FI 2014–2020, Sklad skladov COVID-19). Obseg in način financiranja izvaja SID banka glede na prepoznane tržne vrzeli, potrebe trga in dejavnost preostalih finančnih institucij. Ob vsem tem je SID banka izvajala ustrezen **nadzor porabe sredstev** danih kreditov v skladu s pogodbeno določeno dinamiko in kriteriji.

V.2. RAZVOJ NOVIH FINANČNIH PRODUKTOV

SID banka kontinuirano ponuja produkte na naslednjih področjih: »zeleno«, raziskave, razvoj, inovacije, digitalizacija, krepitev konkurenčnosti, rast gospodarstva, na področju javne infrastrukture, razvoja lokalnih skupnosti in zagotavljanje potrebne likvidnosti v času krize (investicije, obratni kapital, ipd).

V letu 2021 je SID banka na področju lastniškega in kvazi lastniškega financiranja razvila tri dodatne produkte za financiranje slovenskih MSP-jev in malih mid-cap podjetij (do vključno 499 zaposlenih), in sicer v okviru širitve Slovenskega naložbenega programa kapitalske rasti (SEGIP). V letu 2022 je SID banka nadalje z EIF sklenila še drugi dodatek k pogodbi za širitev SEGIP. Tako se je povečal SEGIP za dodatnih 120 milijonov EUR na 220 milijonov EUR s t.i. iniciativo »SEGIP Top-Up«, v okviru katerih so se zagotovila sredstva in ustrezne pravne podlage za naslednje produkte:

- **Sklad tveganega kapitala za prenos tehnologij** je namenjen financiranju raziskovalnih projektov, razvoju tehnologij in intelektualne lastnine na univerzah in raziskovalnih inštitucijah s potencialno komercialno vrednostjo za gospodarstvo, v njihovi najzgodnejši fazi, ko so še v domeni raziskovalnih skupin na univerzah in raziskovalnih institutih.

- **Sklad tveganega kapitala za finančno podporo mladim slovenskim inovativnim MSP-jem** v zagonski fazi in v fazi hitre rasti, ki težko dostopajo do financiranja preko komercialnih bank in se jim tako omogoči dostop do lastniškega kapitala. Cilj ustanovitve sklada tveganega kapitala je zmanjšanje tržne vrzeli zagotavljanja sredstev novoustanovljenim MSP-jem, s čimer se želi predvsem spodbuditi večjo inovacijsko podjetniško aktivnost. Dodatno se namerava podpreti še nadaljnji razvoj ekosistema tveganega kapitala (povečanje obsega tovrstnega financiranja zagonskih podjetij, oblikovanja skladov tveganega kapitala z naložbenim fokusom v Sloveniji in razvoj slovenskih upravljavcev tovrstnih skladov), ki je v Sloveniji po statistiki Invest Europe, med najslabše razvitimi v EU),

- **Skladi zasebnega kapitala za naslavljane problematike nasledstev v družinskih podjetjih** so namenjeni financiranju lastniških nasledstev v slovenskih MSP-jih in malih mid-cap podjetjih, kjer bi podjetja zaradi neobstoja družinskega (sorodstvenega) naslednika ali njihove nepripravljenosti za

prevzem lastništva in upravljanja ob umiku trenutnega lastnika (npr. zaradi upokojitve), popolnoma prenehala oziroma bila prodana po delih ali pod prisilo. Naslavlja se tudi problem lastniškega nasledstva, kjer družinski (sorodstveni) naslednik ne razpolaga z dovolj sredstvi, da bi prevzel lastništvo in izplačal preostale družinske (sorodstvene) člane ob izstopu (npr. upokojitvi) trenutnega lastnika ali ima obstoječi lastnik premalo sredstev za lastniško financiranje nadaljnje rasti podjetja, želi pa še ostati solastnik podjetja. Gre za ukrep financiranja, ki kot tak zaenkrat edini v Sloveniji naslavlja enega potencialno največjih problemov slovenskega in evropskega gospodarstva.

Vsi trije produkti lastniškega financiranja se bodo tržili in izvajali preko EIF.

SID banka je v času epidemije COVIDA-19 in energetske krize delovala proticiklično. V letu 2022 je SID banka z namenom lažjega spoprijemanja podjetij s posledicami obeh kriz, tako COVID-19 kot energetske krize:

- razširila svoje programe financiranja in uvedla nov program financiranja podjetij vseh velikosti za obratna sredstva in naložbe (program OSN) brez jamstva EGF, pri tem pa pogoje financiranja prilagodila shemam državne pomoči po Začasnem okviru, ki ga je sprejela Evropska komisija za blažitev posledic Ruske agresije na Ukrajino na gospodarstvo,
- sodelovala tudi pri oblikovanju vsebine za protikrizne ukrepe finančnega inženiringa v okviru Zakona o pomoči gospodarstvu za omilitev posledic energetske krize (ZPGOPEK).

SID banka je v letu 2022 začela razvoj dveh novih programov, s katerima se predvideva koriščenje jamstev InvestEU, in sicer program financiranja trajnostnega razvoja ter program financiranja inovacij in digitalizacije, oba programa z jamstvom EIF iz InvestEU za dolžniško financiranje zelenega prehoda ter za digitalno transformacijo zlasti MSP, pa tudi podjetij s srednjo kapitalizacijo (mid-cap podjetij). Razvoj teh dveh produktov bo zaključen v letu 2023.

V letu 2022 je SID banka tudi prilagodila program financiranja občin in javnega sektorja pogojem dodatnih virov financiranja s strani EIB in CEB ter pri financiranju gospodarskih subjektov na področju cestnih prevozov (Promet1) ter spremenila finančne zaveze za končne prejemnike. Izvedene so bile tudi poenostavitve ocene primernosti projektov pri EKP posojilih za celovito energetsko prenovo javnih stavb financiranih iz kohezijskega Sklada skladov 2014–2020, ki se izvajajo do 31. 12. 2023.

V letu 2018 je SID banka v okviru upravljanja sredstev Evropskih kohezijskih in strukturnih skladov preko Sklada skladov, s Slovenskim podjetniškim skladom, kot izvajalcem nekaterih finančnih instrumentov sklada skladov, podpisala sporazum o financiranju, za izvajanje finančnega instrumenta Mikroposojila za MSP do 31. 12. 2023, sodelovanje pa je v prihodnjih letih še okrepila, saj je v letu 2019 s Slovenskim podjetniškim skladom podpisala sporazum o financiranju za izvajanje finančnega instrumenta Lastniško in kvazi lastniško financiranje mikro in malih podjetij do 31. 12. 2023 in v letu 2020 sporazum o financiranju za izvajanje finančnega instrumenta COVID-19 Mikroposojila.

SID banka je tudi v letu 2022 nadaljevala s krepitvijo sodelovanja s poslovnimi bankami in hranilnicami na področju izvajanja evropske kohezijske politike. Po tem ko je SID banka v letu 2018 podpisala pogodbo s Sberbank za izvajanje posojil za raziskave, razvoj in inovacije v višini 30 mio EUR ter s Primorsko hranilnico Vipava za izvajanje mikroposojil za MSP, vse iz kvote sredstev iz evropskih kohezijskih in investicijskih skladov, je SID banka v letu 2019 podpisala pogodbe z Gorenjsko banko za izvajanje posojil za raziskave, razvoj in inovacije v višini 15 mio EUR kvote sredstev iz evropskih kohezijskih in investicijskih skladov in leta 2020 razvila produkt Portfeljske garancije za MSP ter sklenila pogodbe z NLB d.d., Primorsko hranilnico Vipava d.d. in Delavsko hranilnico d.d. za izvajanje teh portfeljskih garancij, s Primorsko hranilnico Vipava d.d. pa tudi pogodbo za izvajanje Mikroposojil COVID-19. V letu 2021 je SID banka začela s trženjem finančnega instrumenta portfeljske garancije za raziskave razvoj in inovacije za MSP, ter sklenila pogodbe z Delavsko hranilnico d.d. in Gorenjsko banko d.d. za izvajanje teh portfeljskih garancij ter podpisala dodatno pogodbo s Primorsko hranilnico Vipava d.d.d za izvajanje Mikroposojil COVID-19.

V letu 2022 se je nadaljevalo neposredno financiranje podjetij in drugih strank v okviru ukrepov finančnega inženiringa, ki jih SID banka izvaja v sodelovanju z MGRT[33] in za gospodarske subjekte na področju cestnih prevozov z MZI. Večji del tega so predstavljali programi za financiranje poslovanja MSP, naložb in obratnega kapitala za trajnostno rast slovenskega turizma, naložbe in zaposlovanje, razvoja in inovacij ter financiranje naložb in obratnega kapitala v gozdno-lesno predelovalno verigo. Poleg namenskih linij je pomemben delež neposrednega financiranja predstavljalo sofinanciranje večjih naložbenih in infrastrukturnih projektov ter projektov s področja

---

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo RS (MGRT) se je v januarju 2023 reorganiziralo in preimenovalo v Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport RS (MGTŠ).

zelenega gospodarstva. V letu 2020 se je financiranje znotraj obstoječih programov posojilnih skladov širilo na s COVID-19 najbolj prizadete dejavnosti (TURIZEM1, LES1, MSP9 in SDMKV), kar se je zaradi nadaljevanja COVID-19 ohranilo tudi v letu 2022, kot tudi financiranje na področju cestnih prevozov, za prevoznike na področju mestnega ali medkrajevnega kopenskega, potniškega ali tovornega prometa (PROMET 1).

Vojaški napad Rusije na Ukrajino je sprožil številne posledice za gospodarstvo, od sankcijskega okvira do fizičnih omejitev pri poslovanju s prizadetimi področji, prisotne pa so bile tudi posredne posledice, povezane z dobavnimi verigami, energetsko dostopnostjo in posledično draginjo. SID banka se je odzvala na ukrepe Evropske unije in uspešno priglasila posebno shemo državnih pomoči v podporo gospodarstvu za omejitev negativnih posledic vojne v Ukrajini na poslovanje podjetij. Na tej podlagi je dopolnila program financiranja podjetij vseh velikosti za obratna sredstva in naložbe ter prevzela dejavno vlogo v okviru Zakona o pomoči gospodarstvu za omilitev posledic energetske krize (ZPGOPEK), tako na področju finančnega inženiringa kot pri financiranju gospodarskih subjektov na področju cestnih prevozov. Hkrati je SID banka z izdatnim kreditnim angažmajem stala ob strani posamičnim podjetjem pri reševanju posledic energetske krize.

NAJPOGOSTEJŠE NAPAČNE PREDSTAVE O POSLOVNEM MODELU SID BANKE

1. SID banka ima neomejene vire sredstev.

SID banka ima enako kot vse druge banke obseg svoje aktivnosti omejen z obsegom kapitala, ki ga je vložil lastnik banke.

2. SID banka ima državno garancijo za svojo aktivo, zato lahko daje kredite tudi podjetjem v težavah.

SID banka mora delovati, prav nasprotno, po načelih, ki veljajo za banke, vključno z vzdrževanjem lastne finančne vzdržnosti. Kapital, ki je bil zaupan SID banki, služi le za kritje nepričakovanih izgub iz naložb.

3. SID banka je »razvojna banka«, kar pomeni, da je njena vloga saniranje problemov v gospodarskem sistemu.

Že v osnovi je njen namen ravno obraten od reševanja problematičnih področij v gospodarskem sistemu – podpira usmeritve, ki predstavljajo velik potencial za napredek in razvoj slovenskega gospodarstva.

4. Ker je SID banka državna razvojna banka, je lahko daje kredite brez nepotrebne administracije oziroma »birokracije«, kaj šele uporabe ustreznih načel poslovanja.

SID banka lahko deluje le na segmentih, kjer obstajajo tržne vrzeli, in za svoje delovanje uporablja strogo usmerjena namenska sredstva. Uporabo teh sredstev je potrebno neprestano nadzorovati, zato je poslovanje s SID banko bolj kompleksno. Kljub temu, da si SID banka prizadeva minimizirati »birokratske ovire« pri poslovanju, pri posredovanju virov drugih institucij, kot na primer EIB, tu nima vedno prostih rok.

5. SID banka razdeljuje proračunska sredstva.

SID banka za sedaj proračunska sredstva lahko uporablja le na osnovi posojil države z lastnim soprevzemanjem tveganj in le na ozkem segmentu izvajanja finančnega inženiringa ali ko neposredno izvaja programe Sklada skladov sredstev EKP.

6. SID banka deli subvencije in nepovratna sredstva.

SID banka deluje po načelih bančništva in prvenstveno gospodarstvo podpira s posojili, usmerjenimi v tržne vrzeli. Poslužuje se torej instrumenta povratnih in ne nepovratnih sredstev. Ko se ta sredstva vračajo, se namreč lahko preko novih ugodnih posojil spet plasirajo v gospodarstvo, vsakič znova tja, kjer so predvideni največji dolgoročni učinki.

V.3. PROGRAMI FINANCIRANJA V LETU 2022

Epidemija COVID-19, vojna v Ukrajini in posledična energetska kriza so pomembno vplivali na vsa področja delovanja SID banke, ki je tudi v letu 2022 delovala interventno in proticiklično. SID banka je na potrebe trga odgovorila tako z novimi kot s prilagoditvami obstoječih programov neposrednega in posrednega financiranja, namenjenimi pokrivanju potreb gospodarstva.

V letu 2022 je bilo aktivnih 9 programov, od tega en razvojni program ter osem razvojno-spodbujevalnih programov. Od tega je bilo šest razvojno-spodbujevalnih programov aktivnih v okviru petih ukrepov finančnega inženiringa. **Z ukrepi finančnega inženiringa SID banke in MGRT ali MZI financiranja se izboljšuje dostopnost do dolgoročnih virov za financiranje zlasti mikro, malim in srednje velikim podjetjem, samostojnim podjetnikom in zadrugam.** V letu 2022 je bil za posredno financiranje razvit in uveden program Kredit brez delitve tveganj s poenostavljeno pomočjo po shemi de minimis, namenjen komercialnim bankam.

Programi SID banke so prilagojeni načinu financiranja in pravilom državnih pomoči ter pogojem namenskih virov sredstev. Kredit brez delitve tveganj je namenjen za posredno financiranje končnih prejemnikov preko kreditnih institucij, pri čemer SID banka nima diskrecijske pravice glede financiranja končnega prejemnika. Razvojno-spodbujevalni programi SID banke pomenijo, da ima SID banka diskrecijsko pravico glede financiranja končnega prejemnika, takšni programi pa se praviloma izvajajo na podlagi shem državnih pomoči in mešanja sredstev proračuna RS z drugimi lastnimi viri SID banke ter so zato nekoliko zahtevnejši.

Z uvajanjem povratnih oblik financiranja in kombiniranjem virov sredstev SID banka zagotavlja ugodne pogoje kreditiranja za slovensko gospodarstvo (ročnost, obrestna mera, zavarovanja) ter multiplikativnih in revolving učinkov na sredstva državnega proračuna.

Tabela 3: Razvojni programi SID banke v letu 2022

PROGRAM	NAMEN	KONČNI PREJEMNIKI
Kredit brez delitve tveganj – KBDT	- Naložbe in tekoče poslovanje	Gospodarska družba Samostojni podjetnik Zadruga Javni zavod ali javni gospodarski zavod

Tabela 4: Razvojno-spodbujevalni programi SID banke v letu 2022

PROGRAM	NAMEN	KONČNI PREJEMNIKI
Razvojno-spodbujevalni program SID banke za financiranje poslovanja in kapitalskega utrjevanja malih in srednje velikih podjetij (MSP7)	Spodbujanje poslovanja in kapitalskega utrjevanja mikro, malih in srednje velikih podjetij	Kapitalske družbe s statusom MSP, ki poslujejo najmanj 2 leti in imajo najmanj 2 zaposlena
Razvojno-spodbujevalni program SID banke za financiranje naložb v gozdnolesno predelovalno verigo (LES1)	Spodbujanje naložbenih projektov gozdno-lesne predelovalne verige	Gospodarske družbe, samostojni podjetniki ali zadruge, vsi ki poslujejo najmanj 2 leti in imajo najmanj 2 zaposlena
Razvojno-spodbujevalni program SID banke za financiranje MSP (MSP 9)	Financiranje MSP, ki se soočajo z likvidnostnimi posledicami izbruha epidemije COVID-19 in tista, ki proizvajajo proizvode ali opravljajo	Gospodarske družbe, samostojni podjetniki ali zadruge, vsi s statusom MSP in

	storitve, ki prispevajo k zdravljenju in preprečevanju širjenja nalezljive bolezni COVID-19 pri izvajanju javnih zdravstvenih storitev.	ki poslujejo najmanj 2 leti in imajo najmanj 2 zaposlena
Drugi razvojno-spodbujevalni program SID banke za financiranje tehnološkorazvojnih projektov (RRI3)	Financiranje tehnološko razvojnih projektov, s ciljem tehnoloških, procesnih ali organizacijskih inovacij	Samostojni podjetniki, mala in srednja podjetja, velika podjetja in zadruge.
Razvojno-spodbujevalni program SID banke financiranja podjetij za naložbene projekte, ki prispevajo k prehodu v krožno gospodarstvo (NALOŽBE3)	Spodbujanje naložbenih projektov v gospodarstvu, ki prispevajo k prehodu v krožno gospodarstvo	Gospodarske družbe, samostojni podjetniki ali zadruge, vsi s statusom MSP in ki poslujejo najmanj 2 leti in imajo najmanj 2 zaposlena.
Razvojno-spodbujevalni program SID banke za financiranje gospodarskih subjektov na področju cestnih prevozov (PROMET1)	Financiranje gospodarskih subjektov na področju cestnih prevozov	Gospodarske družbe, samostojni podjetniki ali zadruge, vsi s statusom MSP in v dejavnosti cestnih prevozov in ki poslujejo najmanj 2 leti in imajo najmanj 2 zaposlena.
Program financiranja podjetij vseh velikosti za obratna sredstva in naložbe (OSN)	Olajšati dostop podjetjem vseh velikosti do dolžniškega financiranja	Gospodarske družbe, samostojni podjetniki ali zadruge, vsi s statusom MSP in v dejavnosti cestnih prevozov in ki poslujejo najmanj 2 leti in imajo najmanj 2 zaposlena.
Program financiranja subjektov javnega sektorja (JAVNI SEKTOR 1)	Olajšati dostop subjektom javnega sektorja do dolžniškega financiranja	Subjekti javnega sektorja

VI. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZZFMGP

SID banka, kot pooblaščena institucija na področju zavarovanja izvoznih poslov in investicij po Zakonu o zavarovanju in financiranju mednarodnih gospodarskih poslov (Ur.l. RS, št. 2/04 in 56/08, »ZZFMGP«) v povezavi s 3. členom Zakona o Slovenski izvozni in razvojni banki (Ur.l. RS, št. 56/08, 20/09, 25/15 –ZBan-2 in 61/20 - ZDLGPE, »ZSIRB«)[34], zavaruje izvoz in investicije slovenskega gospodarstva in tako znižuje njegova poslovna tveganja, kar še posebej velja za srednjeročne in dolgoročne posle, saj zaradi njihove velikosti in relativne tveganosti ostaja pooblaščena institucija tako rekoč edini zavarovatelj izvoznih kreditov in investicij pred netržnimi tveganji.

Na podlagi zakonskega pooblastila po ZSIRB ima SID banka status pooblaščene institucije za opravljanje vseh poslov po ZZFMGP in tako v imenu in za račun Republike Slovenije (»RS«) izvaja naslednje storitve:

- zavarovanje in pozavarovanje kratkoročnih izvoznih kreditov/terjatev pred nekomercialnimi in drugimi netržnimi tveganji,
- zavarovanje srednjeročnih izvoznih kreditov pred nekomercialnimi in/ali komercialnimi tveganji,
- zavarovanje izhodnih investicij pred nekomercialnimi in/ali komercialnimi tveganji,
- zavarovanje bančnih (storitvenih) garancij,
- zavarovanje kreditov za pripravo izvoza pred komercialnimi tveganji in
- ostale posle po pooblastilu.

SID banka kot pooblaščena institucija zavaruje v imenu in za račun Republike Slovenije tista komercialna in nekomercialna tveganja (netržna – nemarketabilna tveganja[35]), ki jih zaradi njihove narave in stopnje tveganja zasebni pozavarovalni

[34] S sprejetjem ZSIRB in po začetku njegove uporabe septembra 2008 je SID banka pridobila pooblastilo za izvajanje storitev pooblaščene institucije skladno z določili ZZFMGP za nedoločen čas.

[35] Netržna tveganja je Komisija EU opredelila v svojem Sporočilu iz decembra 2021 kot komercialna in nekomercialna tveganja zasebnih in javnih kupcev v državah, ki niso članice EU in niso uvrščene med bogatejše članice OECD ter vsa tveganja z ročnostjo nad dvemi leti v državah EU in bogatejših članicah OECD.

sektor na splošno ni pripravljen prevzeti ali pa ima za to omejene zmogljivosti. To pomeni, da zasebni trg ni sposoben ali pripravljen prevzemati nekaterih tveganj in nuditi zavarovanj brez jamstva države, kar povzroča nedelovanje trga ali nastanek tržnih vrzeli (*market failure*), ki jih zapolnjuje pooblaščena institucija ter na ta način dopolnjuje finančni trg (komplementarnost).

Precejšen delež slovenskega izvoza blaga in storitev, zlasti za bolj tvegane trge, brez zavarovanja pooblaščene institucije tako ne bi bil realiziran oziroma izvozniki za prodajo svojih izdelkov brez zavarovanja ne bi mogli zagotoviti konkurenčnih pogojev kreditiranja. Zaradi tega je vloga države tukaj ključna. Z ustreznim zavarovanjem lahko slovenski izvozniki in investitorji tudi v bolj tveganih državah zmanjšujejo tveganja iz poslovanja in s tem ustvarjajo gospodarsko varnost. Nazadnje se je to še posebej pokazalo v razmerah pandemije covid-19, ko je SID banka s hitrimi in ustreznimi ukrepi zagotovila, da so tudi v kriznih razmerah slovenski izvozniki dobili kritje za svoje terjatve in lahko nemoteno nadaljevali z internacionalizacijo svojega poslovanja.

Skupni obseg (po)zavarovanih poslov SID banke je v letu 2022 znašal 2,0 mrd EUR in se je v primerjavi z letom 2021 znižal za 27,6 odstotkov, kar je predvsem posledica ukinitve Začasnega okvirja ukrepov državne pomoči za podporo gospodarstvu ob izbruhu covid-19[36], deloma pa znižanja obsega zavarovalnih poslov v državah Belorusije, Ukrajine in Rusije zaradi vojnih razmer ter uvedbe mednarodnih omejitvenih ukrepov za poslovanje.

Večina izvoznega prometa slovenskih podjetij je po strukturi kratke ročnosti, zato je za slovensko gospodarstvo zelo pomembno, da imajo podjetja na voljo ustrezne instrumente, s katerimi lahko upravljajo kreditna tveganja, ki so jim pri poslovanju izpostavljena. Na področju zavarovanj srednjeročnih kreditov je pooblaščena institucija v primerjavi s predhodnim letom beležila upad, podoben trend zmanjševanja povpraševanj po tej zavarovalni vrsti je prevladoval na globalni ravni. Obseg zavarovanih investicij se je v letu 2022 prav tako zmanjšal. Število sklenjenih poslov v 2022 je bilo za 55,0 odstotkov nižje kot leto prej, pri čemer ni bilo upoštevanih poslov iz naslova pozavarovanj. V 2022 je bilo izdanih 50 novih zavarovalnih polic, v 2021 pa 111, povprečna vrednost sklenjenega posla v 2022 pa je bila v primerjavi z letom prej večja.

[36] https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2021-11/TF_consolidated_version_amended_18_nov_2021_en_2.pdf.

Skupna izpostavljenost iz zavarovanih poslov za državni račun in izdanih zavezujočih obljub za zavarovanje je bila konec leta 2022 v primerjavi s stanjem konec leta 2021 nižja za 39,7 odstotka. Plačane škode v letu 2022 so bile za 3,2-krat višje kot leto prej, vendar so nominalno še vedno nizke. Stanje škod v obravnavi konec leta 2022 je bilo za 39,6 odstotka nižje kot v letu prej, medtem pa so se potencialne škode povečale predvsem zaradi nedelovanja plačilnih poti v Belorusiji. Znesek prejetih regresov v letu 2022 je dosegel bistveno večjo vrednost v primerjavi z zabeleženimi regresi predhodnega leta. Rezultat poslovanja za državni račun je bil v letu 2022 pozitiven. Presežek prihodkov nad odhodki je znašal 1,9 mio EUR (v 2021: 6,8 mio EUR). Kumulativni rezultat za obdobje od začetka poslovanja pooblaščene institucije dalje je bil prav tako pozitiven in je dosegel 39,0 mio EUR.

Pooblaščena institucija je v letu 2022 dosledno izvajala strategijo sledenja slovenskemu gospodarstvu in zagotavljala vsa potrebna zavarovalna kritja za kreditna tveganja na trgih, kjer so prisotni slovenski izvozniki. Dodatno se je vključevala tudi na trgih, ki so za slovenska podjetja novi, in sicer z namenom, da se jim omogoči pridobivanje novih poslov in posledično ustreznejšo geografsko razpršitev kupcev.

VI.1. ZAVAROVANJE MEDNARODNIH IZVOZNIH POSLOV NA SVETOVNEM TRGU

Skupni obseg sklenjenih kreditnih zavarovanj in zavarovanj investicij za leto 2022 je po poročanju članic Bernske unije (v nadaljevanju tudi: BU) dosegel 252,9 mrd EUR. Največji delež so v letu 2022 predstavljala zavarovanja srednjeročnih poslov v višini 70,2 mrd EUR, sledila so zavarovanja kreditov za pripravo na izvoz in bančnih garancij, ki so skupaj znašala 64,3 mrd EUR. Kratkoročni individualni izvozni posli so dosegli 53,9 mrd EUR, zavarovanja investicij pa 53,8 mrd EUR. Skupna izpostavljenost iz sklenjenih zavarovanj je konec leta 2022 znašala 899,8 mrd EUR, kar je 5,9 odstotkov več kot konec leta 2021. Povečanje je izhajalo enakovredno iz naslova vseh zavarovanih produktov.

Plačane škode so v letu 2022 znašale 4,9 mrd EUR, kar je za 13,8 odstotkov manj kot v 2021. Znižanje plačila škod so beležili skoraj vsi produkti zavarovanja, z izjemo zavarovanj investicij, ki so se v primerjavi s predhodnim letom povečale za 1,7-krat. Regresi za leto 2022 so bili v obdobju zadnjih pet let sorazmerno nizki. Vrednostno so se v primerjavi z letom 2021 povečali za skoraj 70 odstotkov. Pretežni del izterjanih

zneskov pripada zavarovanju srednjeročnih kreditov, le manjši del kratkoročnim terjatvam, regresi za investicije so minimalni.

Tabela 5: Podatki o zavarovanih poslih

		2018	2019	2020	2021	2022
SKUPAJ SREDNJEROČNI, KRATKOROČNI POSLI, INVESTICIJE TER KREDITI ZA PRIPRAVO NA IZVOZ IN GARANCIJE v mio EUR	OBSEG	164.136,56	253.097,74	221.156,54	240.923,76	252.855,48
	IZPOSTAVLJENOST (31.12.)	728.267,73	842.983,88	788.827,68	849.470,93	899.774,82
	ŠKODE	4.926,67	4.991,06	4.684,03	5.627,40	4.850,66
	REGRESI	2.213,16	2.226,69	1.576,40	1.577,12	2.675,97

Vir: Bernska unija

Tabela 6: Zavarovanje kratkoročnih in srednjeročnih poslov ter investicij

		2018	2019	2020	2021	2022
Srednjeročni izvozni posli v mio EUR	OBSEG	114.488,18	87.413,65	66.977,69	77.708,52	70.152,49
	IZPOSTAVLJENOST (31.12.)	544.250,63	502.079,56	463.438,70	441.172,80	430.002,65
	ŠKODE	2.784,59	2.135,48	2.548,81	3.046,69	2.323,17
	REGRESI	1.761,08	1.693,95	1.161,55	1.011,97	1.807,58
Kratkoročni izvozni posli v mio EUR	OBSEG	5.892,54	71.506,32	55.240,64	70.451,08	53.908,65
	IZPOSTAVLJENOST (31.12.)	3.155,88	48.028,46	40.134,52	46.057,05	52.669,53
	ŠKODE	1.832,77	1.595,83	1.576,82	1.402,92	1.270,67
	REGRESI	442,25	318,38	295,62	322,41	362,56
Investicije v mio v EUR	OBSEG	43.890,17	48.605,94	44.942,65	37.040,34	53.830,57
	IZPOSTAVLJENOST (31.12.)	180.861,22	199.185,35	178.986,43	194.114,08	226.123,89
	ŠKODE	309,30	202,75	104,89	262,31	454,53
	REGRESI	9,83	45,54	16,37	8,11	52,82
Krediti za pripravo na izvoz + garancije v mio EUR	OBSEG	0,00	45.571,84	59.160,28	60.303,78	64.341,58
	IZPOSTAVLJENOST (31.12.)	0,00	93.690,51	106.268,03	131.265,29	125.869,59
	ŠKODE	0,00	1.056,99	453,50	660,91	450,53
	REGRESI	0,00	168,81	102,85	150,08	179,32

Vir: Bernska unija

Podatki o poslovanju članic BU so predstavljeni v EUR. Zaradi nihanj tečaja USD pri preračunu v EUR lahko prihaja tudi do določenih vrednostnih odstopanj med podatki, ki so lahko precejšnja, zato podatki izraženi v eni valuti lahko do neke mere podajajo drugačne zaključke, kot če bi bili izraženi v drugi valuti. Poročanje članic Bernske unije je od leta 2019 bistveno spremenjeno in razdelano po drugačnih segmentih kot v preteklosti. Iz tega razloga je prikazana časovna vrsta poslovanja BU le za zadnjih pet let, saj starejši podatki vsebinsko niso primerljivi. Nabor podatkov, ki so predstavljeni v gradivu sovpadajo z naborom podatkom, ki jih članicam BU poroča tudi SID banka kot IKA[37].

[37] IKA – izvozno kreditna agencija; v sklopu poročanja članic BU se pojavljajo tri kategorije: i) IKA, ki delujejo kot agent države, v imenu in računu posamezne države; ii) Zasebne zavarovalnice, ki delujejo v svojem, imenu in za svoj račun in iii) Multilateralne agencije (npr. MIGA).

KRATKOROČNI IZVOZNI POSLI

Kratkoročni izvozni posli so v 2022 skupaj znašali 2.620 mrd USD, kar je bilo za 3,8 odstotka več kot leto prej. Kratkoročnih poslov je zavaroval največ kitajski SINOSURE, regijsko pa je bilo največ zavarovanj sklenjenih za posle v Evropi. Kreditni limiti po regijah so prikazani v spodnjem grafu.

Slika 30: Kreditni limiti po regijah

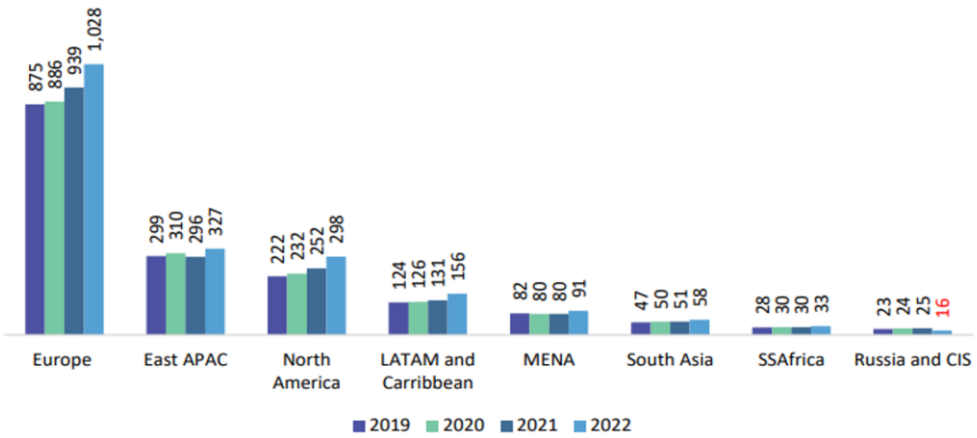

Vir: Bernska unija

Kratkoročne izvozne posle predstavljajo posli z ročnostjo plačil krajšo od dveh let, v glavnem pa gre za terjatve s 30, 60 ali 90 dnevno zapadlostjo. Po vsebini gre večinoma za dobave potrošniških dobrin in naravnih surovin. Zavarovanje kratkoročnih terjatev je tudi v 2022 sledilo trendom svetovne trgovine in se po obsegu približalo vrednostim zavarovanega prometa pred pandemijo covid-19. Rast kratkoročnih individualnih poslov se je v letu 2022 glede na predhodno leto znižala za skoraj 15 %, kar je v večjem delu posledica rusko-ukrajinske vojne in inflacije.

Slika 31: Zavarovanje kratkoročnih poslov in višina plačnih škod

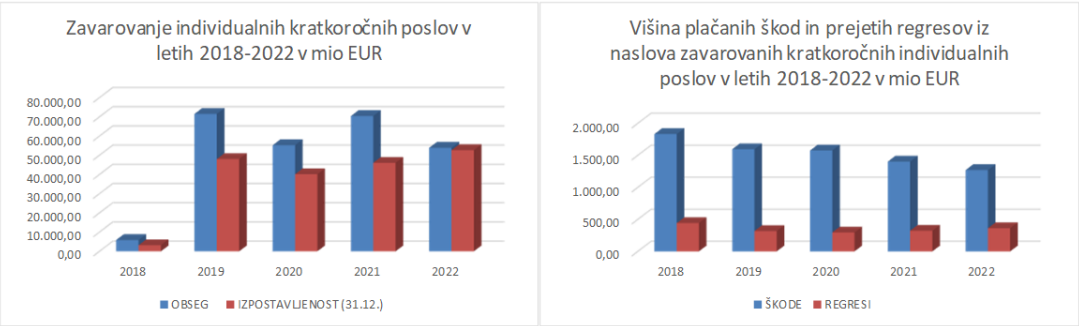

Vir: Bernska unija

Plačane škode v 2022 so znašale 1.270,7 mio EUR, kar je bilo kar 9,9 % manj kot leto prej. Največ škod je bilo plačanih iz naslova neplačil dolžnikov v Latinski Ameriki in Karibih, Podsaharski Afriki ter Rusiji in Ukrajini. Prejeti regresi so se v letu 2022 glede na predhodno leto povečali za skoraj 12,5 %. Največji regres je bil izplačan za že plačano škodo v Angoli, in sicer izvozno kreditni agenciji SINOSURE.

SREDNJEROČNI IZVOZNI POSLI

Zavarovanje srednjeročnih izvoznih poslov vseh zavarovalnic (IKA, privatnih in multilateralnih) se je na letni ravni zvišalo za 7 odstotkov, predvsem zaradi povečanja zavarovanih kreditov izvozno kreditnih agencij SACE, SINOSURE, EDC in UKEF. Poslovanje italijanske družbe SACE na področju srednjeročnih zavarovanj je bilo zlasti v drugi polovici leta 2022 v razcvetu, saj se je povzpelo na 14,232 milijona USD, kot posledica odloženih transakcij iz prvega polletja zaradi rusko-ukrajinskega konflikta. Na področju srednjeročnega obsega zavarovanj v 2022 od IKA, je zabeležen 2,5-odstotni padec glede na predhodno leto. Zavarovanje srednjeročnih poslov se po mnenju članic IKA vrača na raven pred pandemijo covid-19. Nekatere IKA poročajo o stagnaciji ali zmanjšanju obsega srednjeročnih poslov zaradi pomanjkanja povpraševanja (običajno manjše IKA) ali zamud pri projektih v pripravi.

Slika 32: Obseg srednjeročnih poslov

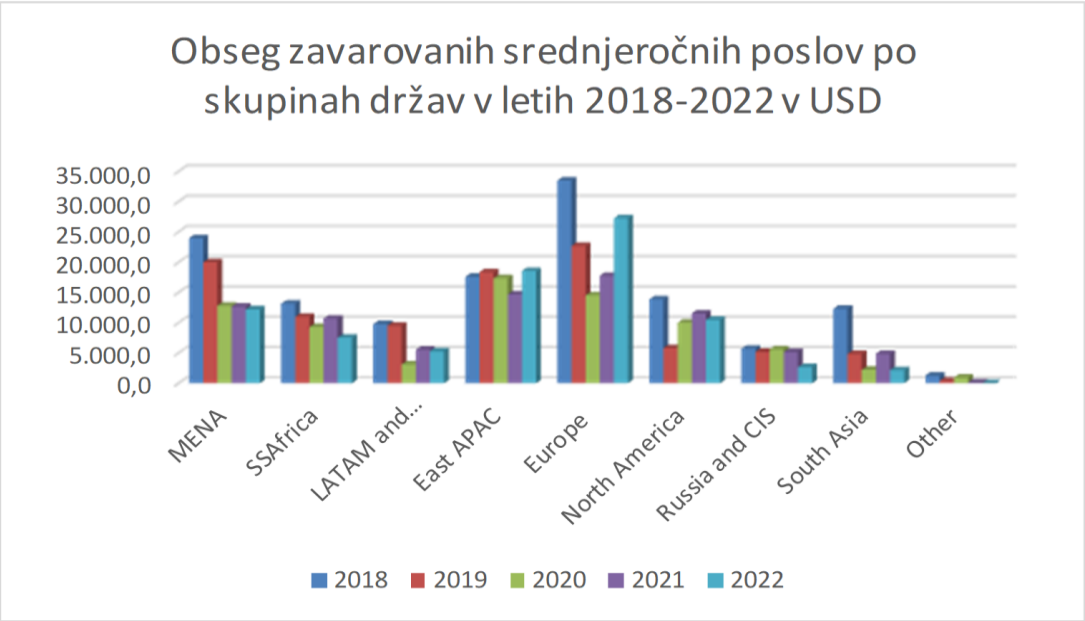

Vir: Bernska unija

Pri ostalih IKA je v drugi polovici leta 2022 zaznati občutno rast srednjeročnih zavarovanj (SACE, Italija: +24 % oz. +2,8 mrd USD na letni ravni v transportu (Bermudi, Velika Britanija, ZDA), proizvodnem sektorju (ZAE)); EDC, Kanada: +25, % oz. +2,3 mrd USD na letni ravni v različnih sektorjih (Avstralija, ZDA, Velika Britanija, Čile, Indija); EKF, Danska: + 68 mio USD oz. 1,4 mrd USD na letni ravni, v proizvodnem sektorju (Italija in Španija), idr.).

Spremembe v strukturi srednjeročnih poslov izhajajo predvsem iz trendov povezanih z energetskim prehodom, energetiko, varnostjo in okrevanjem po krizi na področju prometa in proizvodnje. V juliju 2023 bo predvidoma uveljavljen nov sporazum OECD na področju izvoznih kreditov, ki bo še posebej v okviru sektorskega dogovora o izvoznih kreditih za obnovljive vire energije, blažitev podnebnih sprememb in vodne projekte (CCSU) članicam OECD omogočil prožnejše in ugodnejše pogoje financiranja projektov (daljši odplačilni roki in prilagojene minimalne premije), kar bo predvidoma privedlo tudi do povečanja koriščenja zavarovanj v zvezi s srednjeročnimi posli.

Slika 33: Sektorska razporeditev (v mrd USD, 2022)

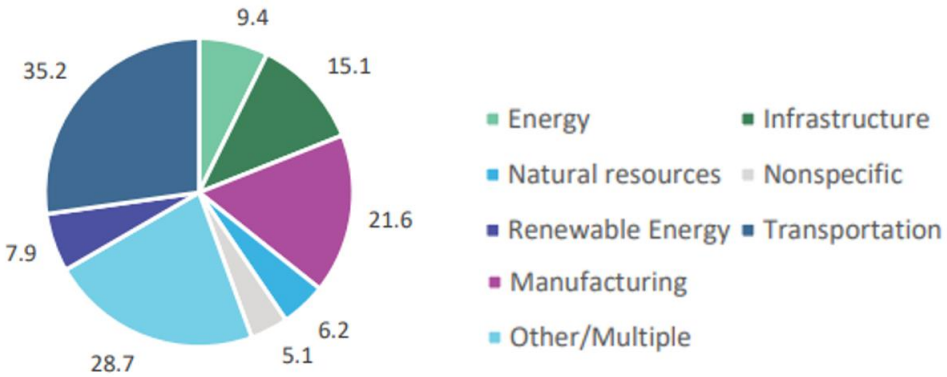

Vir: Bernska unija

Zavarovanja srednjeročnih in dolgoročnih kreditov se nanašajo pretežno na zavarovanje izvoza kapitalskih dobrin. Omenjene transakcije imajo daljše odplačilne roke, najpogosteje od pet do sedem let, za nekatere projekte npr. izraba obnovljivih virov energije ali izgradnje infrastrukturnih objektov, pa tudi do deset oziroma petnajst let. V teh poslih so zavarovanci večinoma banke, ki financirajo omenjene posle. Običajno so zavarovani komercialni in politični riziki.

Posli, ki jih zavarujejo izvozno kreditne agencije morajo praviloma izpolnjevati pogoj določenega minimalnega deleža nacionalne komponente ali kriterije nacionalnega interesa kot ga opredeli posamezna država. V strukturi poslov leta 2022 je največji delež predstavljal instrument zavarovanja kredita tujemu kupcu, sledil je instrument zavarovanja kreditov državnim institucijam in projektno financiranje.

Slika 34: Višina škod in regresov

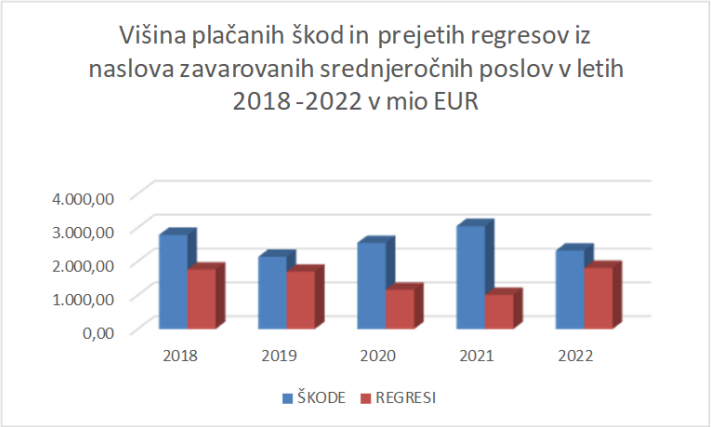

Vir: Bernska unija

Izpostavljenost iz naslova srednjeročnih zavarovanj se je konec leta 2022 v primerjavi s stanjem konec leta 2021 rahlo znižala (2,5 %), kar je posledica zmanjšanja obsega novih zavarovanih srednjeročnih poslov. Plačane škode iz naslova zavarovanih srednjeročnih poslov so se v letu 2022 glede na predhodno leto skupaj znižale za približno 23,7 %, medtem, ko so se prejeti regresi iz naslova plačanih škod povečali za 78,6 odstotka. Analiza plačanih škod izkazuje, da so se le-te povečale. Iz političnih razlogov so se skoraj podvojile, medtem, ko so se iz komercialnih povečale kar za 2,2-krat. Razlogi so predvsem v sprejetih sankcijah do Rusije oz. v posrednih in neposrednih vplivih na zaostala plačila iz Rusije, kakor tudi zaradi nedokončanih poslov. Nekaj škod poleg Rusije in CIS držav je bilo zabeleženih še v državah MENE, Severne Amerike idr.

ZAVAROVANJE INVESTICIJ

Zavarovanje investicij vključuje širok nabor zavarovalnih produktov, ki obsegajo zavarovanje prvenstveno političnih tveganj, v določenih produktnih izvedbah pa tudi zavarovanje komercialnih tveganj. Nekatere zavarovalnice v okviru tega produkta zavarujejo tudi razne oblike finančnih naložb in vrednostnih papirjev. V letu 2022 je

bila zabeležena 36,8-odstotna rast obsega zavarovanih investicij v primerjavi s predhodnim letom izražena v USD, oziroma skoraj 45,3-odstotno rast izražena v EUR. Največ novih poslov (75 %) investicijskega zavarovanja v 2022 sta realizirali SINOSURE in NEXI, in sicer v APAC regiji ter podsaharski Afriki. Izpostavljenost iz naslova zavarovanj investicij se je konec leta 2022 v primerjavi s stanjem konec 2021 povečala za približno 16,5 odstotka, kar je posledica obsega novih poslov. Plačila škod so se v letu 2022 v primerjavi z 2021 povečala kar za 1,7- krat. V letu 2022 je bilo v primerjavi z 2021 izterjanih bistveno več regresov iz naslova zavarovanih investicij, in sicer kar za 6,5-krat.

ZAVAROVANJE KREDITOV ZA PRIPRAVO NA IZVOZ IN GARANCIJE

Podatki o zavarovanju kreditov za pripravo na izvoz in garancij ne ločujejo produktov po ročnosti (srednjeročno/kratkoročno). Obseg zavarovanih poslov po obeh produktih se je v letu 2022 glede na predhodno leto povečal za 6,7 odstotkov, medtem ko se je izpostavljenost znižala za 4,1 odstotkov. Višina plačanih škod tekom opazovanih let niha. V zadnjem letu se je vrednost izplačanih škod znižala za več kot tretjino, medtem pa so se prejeti regresi za škode, izplačane v preteklih letih povečali za 19,5 odstotkov.

Slika 35: Višina zavarovanj, škod in regresov (v mio EUR)

Vir: Bernska unija

VI.2. MEDNARODNO ZAVAROVANJE, KI GA IZVAJA SID BANKA

SLOVENSKO POSLOVNO OKOLJE IN SLOVENSKI IZVOZ V LETU 2022/2023

Po začasnih podatkih Statističnega urada RS (»SURS«) je v obdobju 1-12/2022 slovenski izvoz blaga znašal 52,9 mrd EUR, vrednost uvoza pa 56,8 mrd EUR. Pokritost uvoza z izvozom je bila v 2022 93,2-odstotna, primanjkljaj v blagovni menjavi s tujino pa je znašal 3,8 mrd EUR in je tako najvišji v zadnjih desetih letih. Največ blaga je Slovenija izvozila v Švico (21,0 % celotnega izvoza). Pomembni trgi so bili še Nemčija (14,4 %), Italija (10,6 %), Hrvaška (8,4 %), Avstrija (6,7 %) in Francija (3,3 %). Tudi uvozila je največ blaga iz Švice (14,6 % celotnega uvoza), sledile so Nemčija (12,5 %), Italija (11,5 %), Kitajska (8,9 %), Avstrija (8,4 %) in Hrvaška (5,0 %).

Tabela 7: Izvoz in uvoz blaga, Slovenija

	XII 2022	I–XII 2022	XII 2022 / XII 2021	I–XII 2022 / I–XII 2021
	1.000 EUR		indeks	
Izvoz	**3.999.639**	**52.921.171**	**124,4**	**134,2**
EU-27	2.367.390	32.440.045	106,6	123,1
države nečlanice EU	1.632.249	20.481.126	164,3	156,5
Uvoz	**4.433.612**	**56.756.849**	**104,8**	**136,6**
EU-27	2.663.695	34.146.042	101,6	125,8
države nečlanice EU	1.769.917	22.610.806	109,9	157,0
Trgovinska bilanca	**-433.973**	**-3.835.678**	**-**	**-**
Pokritost uvoza z izvozom v %	**90,2**	**93,2**	**-**	**-**

Vir: SURS

K skupnemu izvozu Slovenije (po Standardni mednarodni trgovinski klasifikaciji – SMTK) so največji delež prispevali proizvodi iz blagovnega sektorja kemikalije in sorodni izdelki (34,0 % izvoza in 31,9 % uvoza), sledili so stroji in transportne naprave (26,7 % izvoza in 22,7 % uvoza), izdelki razvrščeni po materialu (16,4 % izvoza in 14,5 % uvoza), razni industrijski izdelki (8,2 % izvoza in 7,0 % uvoza) ter mineralna goriva in maziva (8,0 % izvoza in 13,8 % uvoza) (vir: SURS).

POSLEDICE VOJNE V UKRAJINI IN SANKCIJ PROTI RUSIJI ZA ZUNANJETRGOVINSKO MENJAVO SLOVENIJE Z OBEMA DRŽAVAMA

Vojaškemu napadu Rusije na Ukrajino februarja 2022 je sledilo več paketov obsežnih sankcij. Trgovinski del sankcij zajema okoli 36 odstotkov izvoza blaga EU v Rusijo v letu 2021 (luksuzni izdelki, nekateri visokotehnološki izdelki, blago za uporabo v letalskem, vesoljskem in pomorskem sektorju, blago z dvojno rabo, itd.) in 57 odstotkov uvoza blaga EU iz Rusije (nafta in naftni derivati, premog, zlato in srebro, jeklo in drugi materiali, morski sadeži, alkohol, itd.; EK, 2023), ne vključuje pa trgovine z medicinskimi in farmacevtskimi proizvodi ter nekaterimi kemičnimi izdelki, ki imajo v slovenskem izvozu v Rusijo pomemben delež. Največji delež v izvozu v Rusijo in Ukrajino predstavljata proizvodnja organskih kemičnih spojin in farmacija, sledi proizvodnja električnih strojev in naprav.

Po začetku vojne v Ukrajini se je obseg blagovne menjave Slovenije z Rusijo povečal, z Ukrajino pa zmanjšal, medtem ko se je v povprečju EU menjava z Rusijo opazno zmanjšala. Nominalna vrednost slovenskega izvoza blaga v Rusijo se je v obdobju od marca do novembra 2022 medletno zvišala za 43 odstotkov, izvoz EU pa skoraj prepolovila. Na takšno razliko je delno vplivala struktura slovenskega izvoza v Rusijo, v kateri imajo proizvodi, ki so izvzeti iz sankcij, občutno večji delež kot drugi proizvodi v EU. Izvoz medicinskih in farmacevtskih izdelkov ter organskih kemičnih proizvodov, ki se je vrednostno povečal za skoraj 100 odstotkov, je imel leta 2021 v blagovnem izvozu Slovenije v Rusijo 51-odstotni delež (v EU 11 %).

Slika 36: Trgovinska bilanca, izvoz in uvoz blaga, Slovenija

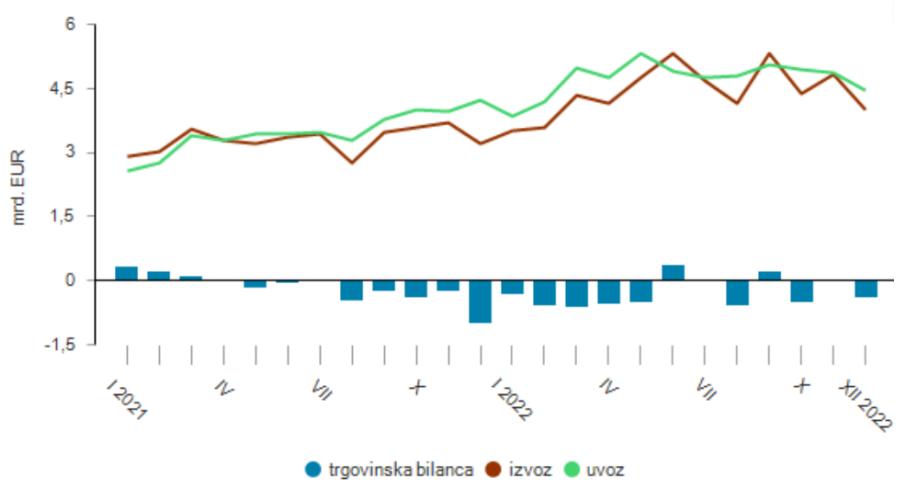

Vir: SURS

Velja omeniti, da se je v letu 2022 povečal tudi obseg trgovanja Slovenije z naftnimi derivati, saj se je močno (oz. še izraziteje) povečal tudi slovenski izvoz teh proizvodov. Večina naftnih derivatov iz Rusije je bila sicer uvožena med aprilom in julijem, od avgusta 2022 dalje pa se je uvoz močno zmanjšal. Vrednost zunanjetrgovinske menjave z Ukrajino, ki je bila že pred vojno skromna (0,5 % blagovnega izvoza in 0,2 % uvoza), se je od začetka ruske agresije medletno zmanjšala za okoli desetino (v povprečju EU je ostala na primerljivi ravni kot leto prej). Slovenija je v tem obdobju v Ukrajino izvažala predvsem farmacevtske izdelke ter električne stroje in naprave, uvažala pa les in lesne izdelke (vir: UMAR).

ZAVAROVANJE PRED NEMARKETABILNIMI TVEGANJI

Za SID banko kot pooblaščeno institucijo v imenu Republike Slovenije in za njen račun velja, da (po)zavaruje tiste komercialne in nekomercialne oziroma politične (nemarketabilne) rizike, ki jih zaradi njihove narave in stopnje rizičnosti zasebni sektor v splošnem ni pripravljen prevzeti ali ima za to omejene zmogljivosti. Z zaključkom obdobja pandemije covid-19 se svetovno gospodarstvo sooča še z večjimi negotovostmi, pri čemer prednjači vojna v Ukrajini in zaskrbljujoče posledice, ki jih ta prinaša za gospodarske subjekte. Za gospodarstva držav EU se ocenjuje, da bodo med najbolj prizadetimi. Slovenija se negativnim posledicam vojne ni mogla izogniti, saj so države EU najpomembnejše gospodarske partnerice slovenskega gospodarstva. Za Slovenijo predstavlja pomemben trg tudi Vzhodna Evropa, kjer so trgovinske vezi zaradi vojne in veljavnih ekonomskih ukrepov zoper Rusijo in Belorusijo bistveno omejene. Slovenski tradicionalni trgi na območju bivše Jugoslavije gospodarsko prav tako pretežno gravitirajo na območje EU in bodo posledično prav tako utrpeli negativne posledice iz navedenih razlogov, posredno pa tudi slovenski gospodarski subjekti, ki poslujejo v teh državah. V takšnih razmerah bodo slovenska podjetja iskala nove kupce v državah, ki jih vojne razmere v Ukrajini niso prizadele. Posledično bodo storitve SID banke še posebej pomembne, da bo izvoznikom na voljo ustrezen zavarovalni instrumentarij s katerim bodo lažje in varneje realizirali tržni premik, ki ga terja spremenjeno poslovno okolje.

Tako se zavarovanje do rizikov iz držav Vzhodne Evrope nekoliko zmanjšuje, nadomešča pa jo zavarovanje do dolžnikov iz afriških držav, ki so znanilci sprememb in opozarjajo na potencial ter priložnosti za slovensko gospodarstvo. Za večji izplen na teh trgih se bodo morali slovenski izvozniki prilagoditi v smislu ponudbe projektov in celostnih rešitev ter dvigniti medsebojno sodelovanje in povezovanje na bistveno višjo raven. Navedeno velja tudi za realizacijo priložnosti na trgih Bližnjega vzhoda,

kot tudi Centralne Azije, ki zaradi poznavanja slovenskih podjetij predstavljajo boljši nadomestek izpada ruskega, beloruskega in ukrajinskega trga. V nadaljevanju so natančneje predstavljene višina, struktura in ročnost (po)zavarovanih poslov.

OBSEG ZAVAROVANIH POSLOV

Obseg poslov je v letu 2022 znašal 2.014.457 tisoč EUR, kar predstavlja 27,6 odstotno znižanje v primerjavi z letom prej. Nižji obsegi so bili posledica izteka veljavnosti ukrepa Evropske komisije, ki je v času pandemije razglasila vse izvozne terjatve za nemarketabilne ne glede na ročnost in državo kupca. SID banka je za ta namen oblikovala program »top up« za pozavarovanje, ki so ga lahko koristile zainteresirane kreditne zavarovalnice. Ukrep je veljal do 31. 3. 2022. Dodatno je k znižanju zavarovalnih obsegov prispeval tudi izbruh vojne v Ukrajini in s tem povezana uvedba gospodarskih sankcij zoper Rusijo in Ukrajino. Posledično se je zaprla politika zavarovanj do kupcev iz Ukrajine, do ruskih oziroma beloruskih kupcev pa je ostala odprta izključno le še za zavarovanje terjatev iz naslova trgovine s hrano in za kmetijske, medicinske ali humanitarne namene. Glede na to, da so omenjene države Vzhodne Evrope predstavljale velik delež v strukturi zavarovanih poslov, je imel navedeni ukrep velik vpliv na višino zavarovalnih obsegov.

Realizirani obseg zavarovalnih poslov je v letu 2022 dosegel 11,6 odstotka najvišje možne vrednosti na novo prevzetih letnih obveznosti kot je opredeljen v ZZFMGP. V strukturi realiziranega obsega (po)zavarovanih poslov ima največji, 93,1-odstotni delež pozavarovanje kratkoročnih izvoznih terjatev (obnovljiva zavarovanja kratkoročnih nemarketabilnih rizikov), sledi zavarovanje izhodnih investicij (4,9-odstotni delež), preostalo se nanaša na druga kratkoročna in srednjeročna zavarovanja (zavarovanje kratkoročnih in srednjeročnih kreditov, zavarovanje kratkoročnih in srednjeročnih garancij ter zavarovanje kratkoročnih in srednjeročnih kreditov za pripravo na izvoz).

Struktura zavarovanj po državah se po letih bistveno ne razlikuje. V letu 2022 se največji delež še vedno nanaša na zavarovalne posle v Rusiji (24,6 odstotka), sledijo Srbija (11,1 odstotka), Bosna in Hercegovina (7,5 odstotka), Turčija (5,2 odstotka), Nemčija (5,1 odstotka), Hrvaška (5,0 odstotkov), Severna Makedonija (3,4 odstotka), Ukrajina (2,5 odstotka) ter Italija in Uzbekistan (vsaka z 2,5 odstotka). Sledijo ostale države z deleži pod 2,5 odstotka.

Za zavarovanje rizikov do ruskih kupcev je značilno, da so se po uveljavitvi gospodarskih sankcij izvajale le še storitve pozavarovanja kratkoročnih terjatev, in

sicer kot že navedeno izključno za humanitarno in farmacevtsko blago. Države bivše Jugoslavije veljajo za tradicionalne trge slovenskih izvoznikov, posledično so visoki tudi zavarovalni obsegi do kupcev iz teh držav. Prevladovale so izvozne transakcije s kratko ročnostjo.

Tabela 8: Zavarovanje pred nemarketabilnimi tveganji v imenu in za račun države v obdobju 2008–2022

v mio EUR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Obseg zavarovanih poslov	914,3	952,5	1.440,1	1.203,4	942,3	919,8	798,7	644,6	538,9	613,1	807,9	1.267,2	1.789,1	2.782,0	2.014,5
Izpostavljenost (31.12.) – neto*	932,8	962,0	1.032,3	747,6	689,3	682,8	550,2	519,0	489,0	586,8	600,3	763,5	926,1	891,5	537,7
Premije	4,1	4,8	8,2	9,1	6,9	9,1	5,4	4,1	3,3	3,4	8,6	5,7	5,4	7,7	3,6
Potencialne škode	8,7	36,2	0,4	0,8	3,5	6,0	9,8	1,8	4,5	2,5	0,7	0,3	0,1	0,4	4,0
Škode v obravnavi	0,2	0,2	4,1	3,9	10,3	1,8	0,6	1,8	1,3	2,2	1,5	1,5	1,7	1,4	0,9
Plačane škode	0,0	4,9	3,0	1,2	6,7	9,8	38,0	6,1	0,5	15,3	1,0	0,0	0,1	0,5	1,6
Regresi	0,1	0,0	0,1	0,1	0,5	1,1	0,3	0,3	8,6	1,1	0,2	0,2	1,0	0,0	0,4
Presežek prih. nad odh.	6,9	0,1	4,2	5,5	2,1	0,6	-33,2	-1,3	12,2	-10,0	8,4	6,3	5,7	6,8	1,9

* Pri izpostavljenosti so skladno z ZZFMGP in glede na njihovo naravo (zavezujoče) upoštevane tudi obljube.

Slika 37: Obseg zavarovanih poslov po vrstah zavarovanja v obdobju 2008–2022 (v mio EUR)

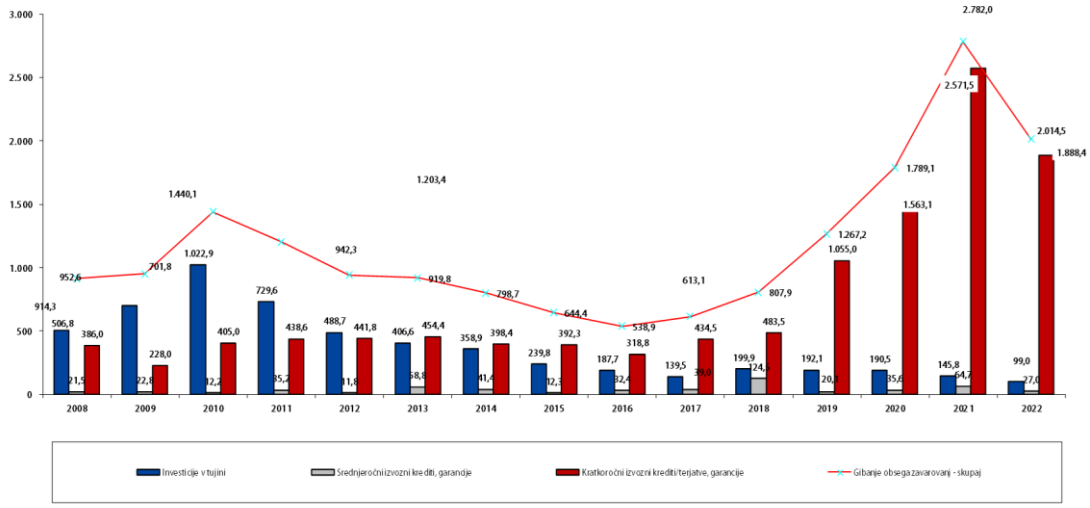

Vir: SID banka

Krizne razmere povezane z izbruhom covid-19 in hitra odzivnost SID banke na spremenjene razmere so se v 2021 odrazile v precejšnji rasti obsegov (po)zavarovanih poslov, medtem ko je vpliv kriznih razmer zaradi vojne v Ukrajini in sprejetih sankcij do Rusije v 2022 učinkoval v obratni smeri, in sicer v občutnem znižanju (po)zavarovalnih poslov. Za leto 2023 se ocenjuje, da bo obseg zavarovanja do rizikov iz držav Vzhodne Evrope nekoliko nižji, več bo zavarovanja do afriških držav in do držav centralne Azije, kar nakazuje določene spremembe in potencial ter priložnosti za slovensko gospodarstvo. Ne glede na nižje dosežene rezultate poslovanja kot leto prej se ocenjuje, da SID banka sledi potrebam gospodarstva, pri čemer se šteje, da

so nižji rezultati posledica omejitev, ki so predmet zunanjih dejavnikov na katere ni bilo mogoče vplivati. Na tej osnovi se zaključuje, da se SID banka prilagaja aktualnim razmeram in nudi ustrezno podporo gospodarstvu.

Tabela 9: Slovenski izvoz blaga, obseg zavarovanih terjatev SID banke in pokritost v letu 2022 (v EUR)

Država	Slovenski izvoz blaga I-XII/2022	Obseg zavarovanih poslov SID banka I-XII/2022	Pokritost slovenskega izvoza posamezne države z zavarovanjem SID banka v %	Država	Slovenski izvoz blaga I-XII/2022	Obseg zavarovanih poslov SID banka I-XII/2022	Pokritost slovenskega izvoza posamezne države z zavarovanjem SID banka v %
Švica	11.101.840.477	500.000	0,00	Alžirija	76.927.450	418.924	0,54
Nemčija	7.652.047.169	102.476.707	1,34	Južna Afrika	76.494.376	13.175.343	17,22
Italija	5.621.378.457	50.120.035	0,89	Republika Koreja	70.607.523	4.336.101	6,14
Hrvaška	4.449.952.124	49.921.209	1,12	Irska	63.188.051	243.000	0,38
Avstrija	3.604.650.595	18.802.481	0,52	Hongkong	60.968.512	4.585.257	7,52
Francija	1.771.161.404	29.343.826	1,66	Vietnam	47.137.941	624.155	1,32
Madžarska	1.321.970.147	16.998.011	1,29	Tajska	41.301.201	1.414.475	3,42
Srbija	1.312.954.561	190.926.511	14,54	Singapur	37.116.017	5.558.001	14,97
Poljska	1.311.914.995	19.158.135	1,46	Maroko	34.404.414	5.210.471	15,14
Ruska federacija	1.181.053.098	531.615.130	45,01	Republika Moldavija	33.910.840	6.704.399	19,77
Češka	1.064.403.227	7.219.275	0,68	Katar	30.971.708	94.655	0,31
Bosna in Hercegovina	976.795.203	148.626.947	15,22	Tajvan	29.547.601	1.099.872	3,72
Združene države Amerike	855.509.844	2.720.307	0,32	Indonezija	28.456.839	557.901	1,96
Nizozemska	820.780.976	1.125.526	0,14	Malezija	26.635.865	5.601.165	21,03
Slovaška	734.336.666	24.334.846	3,31	Kolumbija	26.121.959	401.552	1,54
Združeno kraljestvo	714.298.410	5.526.004	0,77	Luksemburg	25.964.923	1.251.685	4,82
Romunija	654.113.347	46.904.419	7,17	Tunizija	25.346.276	3.560.290	14,05
Španija	631.336.093	15.194.171	2,41	Kuvajt	24.977.989	1.259.935	5,04
Danska	482.166.462	9.187.042	1,91	Azerbajdžan	24.030.801	8.620.288	35,87
Belgija	464.695.713	5.793.585	1,25	Gruzija	23.915.925	11.351.045	47,46
Turčija	439.863.994	104.955.857	23,86	Mongolija	22.245.819	11.004.032	49,47
Švedska	413.298.228	6.458.653	1,56	Filipini	19.390.339	450.098	2,32
Bolgarija	374.008.183	1.358.209	0,36	Čile	18.437.110	10.597.399	57,48
Kitajska	304.656.918	29.100.348	9,55	Kirgizistan	18.321.049	392.929	2,14
Severna Makedonija	243.437.380	62.890.924	25,83	Jordanija	17.202.652	1.352.626	7,86
Ukrajina	243.235.676	64.179.048	26,39	Armenija	16.954.405	2.356.348	13,90
Litva	179.440.177	3.865.192	2,15	Argentina	16.035.895	991.509	6,18
Grčija	169.354.796	4.096.197	2,42	Bahrajn	15.875.141	94.987	0,60
Portugalska	163.260.654	4.893.773	3,00	San Marino	13.253.624	11.483.626	86,65
Kanada	153.639.765	8.381.214	5,46	Urugvaj	13.202.195	42.518	0,32
Kosovo	152.740.403	24.590.579	16,10	Peru	10.547.296	190.071	1,80
Indija	134.279.226	8.792.400	6,55	Irak	10.104.250	560	0,01
Finska	132.772.695	129.354	0,10	Panama	8.034.997	3.414.650	42,50
Japonska	128.957.152	500.000	0,39	Lihtenštajn	6.711.685	698.705	10,41
Saudova Arabija	128.441.138	4.828.351	3,76	Pakistan	5.764.713	429.278	7,45
Združeni arabski emirati	119.088.470	8.333.006	7,00	Tadžikistan	5.503.278	2.725.623	49,53
Avstralija	117.775.287	451.132	0,38	Ekvador	4.514.147	214.852	4,76
Črna gora	111.323.580	13.457.966	12,09	Šrilanka	3.834.772	233.373	6,09
Mehika	109.704.534	18.548.594	16,91	Bolivarska republika Venezuela	3.579.832	54.720	1,53
Uzbekistan	106.544.261	49.509.903	46,47	Kostarika	2.953.392	732.381	24,80
Izrael	102.903.479	17.243.472	16,76	Ruanda	2.419.902	2.328.875	96,24
Norveška	97.794.719	5.938.998	6,07	Dominikanska republika	1.901.050	41.121	2,16
Belorusija	95.789.230	12.115.216	12,65	Bangladeš	1.730.417	260.281	15,04
Egipt	90.210.525	3.717.658	4,12	Ferski otoki	1.577.027	313.477	19,88
Albanija	81.546.845	16.461.905	20,19	Macao	522.157	370.114	70,88
Brazilija	81.424.085	12.608.399	15,48	Salvador	201.188	20.689	10,28
Kazahstan	78.865.377	24.426.270	30,97	Andora	139.233	27.286	19,60
				Nikaragva	65.862	39.428	59,87
				Skupaj po zavarovanih državah	**52.330.765.383**	**1.915.256.856**	**3,66**
				Ostale države	446.123.507	171.829	**0,04**
				Skupaj	**52.776.888.890**	**1.915.428.685**	**3,63**

Opomba: Podatek SURS Slovenski izvoz blaga zajema podatke v obdobju od 1.1.do 31.12.2022, medtem, ko prijava prometa iz naslova pozavarovanih poslov skladno s pozavarovalnima pogodbama zajema prijave prometa za zadnji kvartal leta 2021 in prve tri kvartale leta 2022. Zaradi zamika podatkov smo pri pokritosti držav Sejšeli zabeležili pokritost preko 100%, zaradi česar smo državo uvrstili pod rubriko ostale države (171.829 EUR). Slovenski izvoz v višini 446.123.507 EUR vključuje omenjeno državo med države v katere slovenski izvozniki v letu 2022 niso zavarovali.

V 2022 je SID banka (po)zavarovala za 1.915.42,4 mio EUR izvoznih poslov (zavarovanje srednjeročnih in kratkoročnih izvoznih kreditov ter pozavarovanje kratkoročnih terjatev pred nemarketabilnimi riziki). Kot je predstavljeno v Tabeli 9, znaša pokritost izvoza blaga z zavarovanji SID banke za zavarovane države 3,66 % (leto 2021: 6,67 %), medtem ko pokritost z zavarovanji SID banke v primeru vseh izvoznih držav znaša 3,63 % (leto 2021: 4,86 %).

Na področju zavarovanja slovenskih izhodnih investicij beleži SID banka nižje vrednosti pokritja kot pri terjatvah. Konec leta 2022 je le-to po ocenah znašalo 1,2 odstotka. Razlogi za nižje pokritje v 2022 so zmanjšani investicijski ciklusi slovenskih podjetij, približevanje ciljnih investicijskih držav Evropski uniji in s tem zniževanje njihove rizičnosti ter predčasne odpovedi nekaterih večjih zavarovalnih polic.

Upoštevajoč navedena dejstva in s tem povezane posledice se ocenjuje, da bodo slovenski investitorji zelo previdni pri svojih investicijskih odločitvah in ne bodo investirali v tujino, če to ne bo nujno potrebno. Države kamor slovenska podjetja največ investirajo bodo prav tako trpele negativne posledice vojne in ekonomskih ukrepov. Tista slovenska podjetja, ki bi se pa vseeno odločila za realizacijo svojih tujih investicij, še posebej če bo šlo za področje Vzhodne Evrope ali pa Južnega Balkana, bodo verjetno investicije tudi poizkušala zavarovati.

V prihodnje se bodo slovenski izvozniki predvidoma poizkušali preusmeriti na tiste trge, ki bodo občutili manj negativnih posledic vojne. Osvajanje novih trgov ne gre hitro in običajno se aktivnosti ne začnejo z ustanavljanjem povezanih/odvisnih podjetij na teh trgih. To bo sledilo šele, če bodo imeli izvozniki pozitivne izkušnje iz poslovanja na teh trgih. Na osnovi tega se ocenjuje, da se bo v prihodnjem obdobju raven neposrednih zunanjih investicij zmanjšala, posledično se bo nadaljeval trend zmanjševanja zavarovanja investicij.

IZPOSTAVLJENOST

Izpostavljenost iz naslova veljavnih zavarovalnih polic je ob koncu 2022 znašala 535.634 tisoč EUR. K temu se skladno z ZZFMGP prišteva še izpostavljenost iz naslova danih zavezujočih obljub za zavarovanje, ki je znašala 2.101 tisoč EUR. Skupna izpostavljenost iz sklenjenih zavarovanih poslov za državni račun in izdanih zavezujočih obljub za zavarovanje je tako dosegla 537.735 tisoč EUR ter se je v primerjavi s stanjem konec leta 2021 znižala za 39,7 odstotka.

Slika 38: Skupna izpostavljenost po vrstah zavarovanja v obdobju 2008–2022 (v mio EUR)

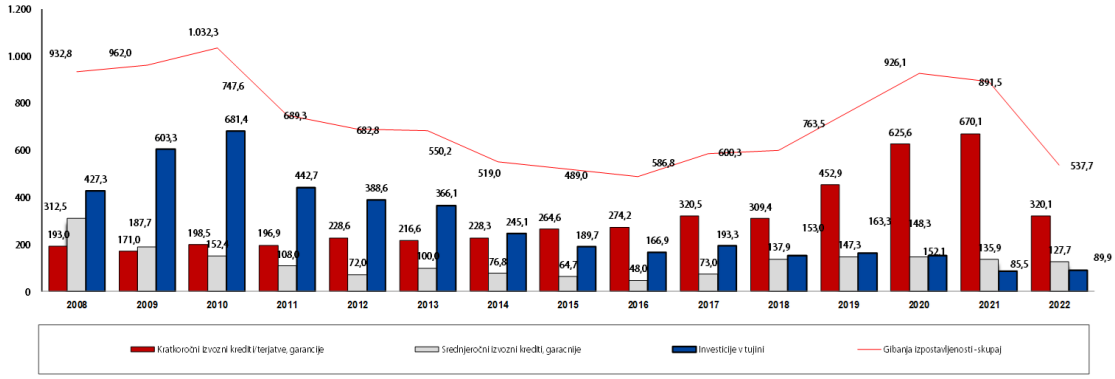

Vir: SID banka

Znesek izpostavljenosti znaša 25,06 odstotka limita, opredeljenega v Zakonu o izvrševanju proračunov Republike Slovenije (ZIPRS) za leti 2022 in 2023, in 1,0 odstotek limita, kot ga opredeljuje ZZFMGP. V zavarovalnem portfelju je bila v letu 2022 najvišja izpostavljenost izkazana do kupcev iz Rusije, Srbije, Belorusije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Turčije, Severne Makedonije, Uzbekistana, Ukrajine in Gane. Iz slike 39 je razvidno, da je bilo konec 2022 v zavarovalnem portfelju največ poslov iz sektorja predelovalne dejavnosti (67,06 %), kar je odraz pomembne vloge farmacevtske industrije v slovenskem izvozu. Sledijo informacijske in komunikacijske dejavnosti (14,08 %), trgovina (10,52 %), oskrba z električno energijo, plinom in paro (4,71 %), gradbeništvo (2,08 %), rudarstvo (1,36 %) in na koncu z minimalnimi odstotki informacijske in komunikacijske dejavnosti (0,19 %).

Slika 39: Izpostavljenost iz veljavnih (po)zavarovanj na dan 31. 12. 2022 – po SKD področju dejavnosti

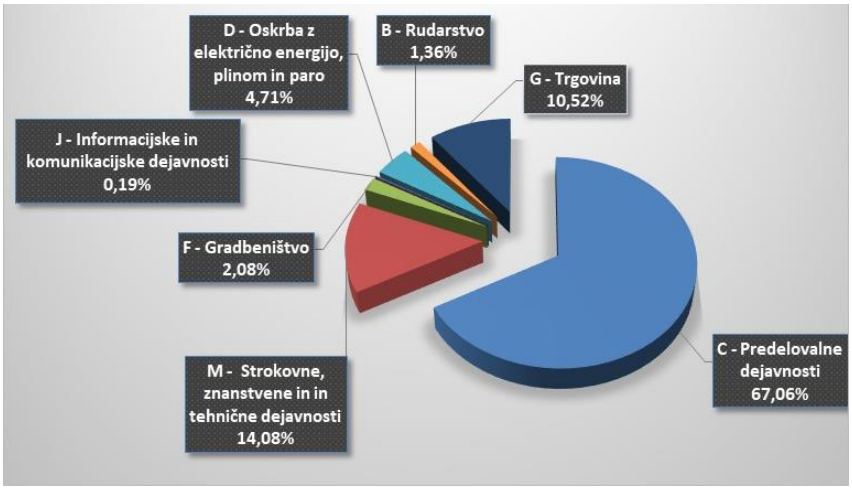

Vir: SID banka

DRUGE ZAVAROVALNO-TEHNIČNE POSTAVKE

Zavarovalne premije in provizije iz zavarovanja pred nemarketabilnimi riziki so v letu 2022 dosegle 3.645 tisoč EUR in so se v primerjavi z letom 2021 znižale za 52,7 odstotka. Nižja vrednost zavarovalnih premij v primerjavi s predhodnim letom je predvsem posledica znižanja zavarovalnih obsegov, deloma pa tudi spremenjene strukture zavarovalnih poslov. V letu 2022 v strukturi realiziranih poslov izrazito prevladujejo transakcije s kratko ročnostjo, medtem ko je bilo srednjeročnih poslov bistveno manj kot leto prej. Premijske stopnje iz naslova kratkoročnih zavarovanj so v primerjavi s srednjeročnimi nižje, zato je nižja tudi skupna premija iz naslova tovrstnih poslov.

Tabela 10: Zavarovalno tehnični rezultat

zneski v tisoč EUR	31. 12. 2022 oz. 1-12/2022	31. 12. 2021 oz. 1-12/2021	Indeks 2022/2021
Premije in provizije	3.655	7.720	47,3
Potencialne škode	4.049	405	1.000,4
Škode v obravnavi	855	1.414	60,4
Plačane škode	(1.624)	(512)	316,9
Regresi	404	17	2.434,3
Zavarovalno–tehnični rezultat	**1.332**	**5.993**	**22,2**
Prihodki od naložbenja	527	760	69,3
Presežek prihodkov nad odhodki	**1.859**	**6.753**	**27,5**

V strukturi plačanih premij pripada največji delež premiji iz (po)zavarovanih kratkoročnih izvoznih terjatev, sledijo premije za zavarovanje investicij, premije iz zavarovanja srednjeročnih bančnih garancij, premije iz kratkoročnih in srednjeročnih kreditov za pripravo na izvoz ter premije iz kratkoročnih kreditov in bančnih garancij. Prihodki iz obdelovalnih provizij so zanemarljivi, saj SID banka obdelovalne provizije za izdane obljube skladno s poslovno politiko in veljavnimi ceniki v primeru izvedbe posameznih izvoznih poslov oziroma investicij všteje v premijo.

Plačane škode so v letu 2022 znašale 1.624 tisoč EUR, kar je več kot leto prej (2021: 512 tisoč EUR). Izplačanih je bilo 12 manjših škod iz naslova pozavarovanja kratkoročnih terjatev, preostanek škode iz naslova nedelničarskega posojila, ostalo pa izhaja iz naslova stroškov izterjav že plačanih škod iz preteklih let.

Obseg škod v obravnavi (vloženi odškodninski zahtevki) po stanju na dan 31. 12. 2022 je znašal 855 tisoč EUR oziroma 559 tisoč EUR manj kot konec leta 2021. Vrednost potencialnih škod v 2022 je dosegla 4.049 tisoč EUR in se je glede na leto prej povečala za 3.644 tisoč EUR. Primarno izhaja iz naslova zavarovanih srednjeročnih poslov ter v manjši meri iz naslova pozavarovanih kratkoročnih terjatev. Zavarovalno-tehnični rezultat je v letu 2022 dosegel 1.332 tisoč EUR (2021: 5.992 tisoč EUR). Presežek prihodkov nad odhodki je znašal 1.859 tisoč EUR (2021: 6.753 tisoč EUR).

ŠKODNI REZULTAT POSLOVANJA V OBDOBJU OD 1993 DO 2022

Kumulativni škodni rezultat je v obdobju od leta 1993 do 2022 dosegel skoraj 35,0 mio EUR. Prejete premije in provizije (brez rezultatov naložb) so kljub visokim plačanim škodam predvsem v obdobju od 2012 do 2017 zadostovale za pokritje vseh nastalih škodnih dogodkov.

Tabela 11: Škodni rezultat v obdobju 1993–2022

IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA (v 000 EUR)	1.1.-31.12.1993	1.1.-31.12.1994	1.1.-31.12.1995	1.1.-31.12.1996	1.1.-31.12.1997	1.1.-31.12.1998	1.1.-31.12.1999	1.1.-31.12.2000	1.1.-31.12.2001	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2003	1.1.-31.12.2004	1.1.-31.12.2005	1.1.-31.12.2006	1.1.-31.12.2007
- premije in provizije	18	140	293	695	840	1.210	3.700	5.600	6.700	7.700	5.802	4.716	6.583	6.676	4.011
- škode		-185	-179	-67	-194	-110	-2.500	-1.800	-2.500	-3.400	-416	-2.125	-3.243	-994	-349
- regresi								400	200	1.100	44	174	67	81	68
- bonusi (zavarovalni, pozavarovalni)															-1
- plačane pozavarovalne premije in provizije												-168	-123	-468	-280
Zavarovalno tehnični rezultat	**18**	**-45**	**114**	**628**	**646**	**1.100**	**1.200**	**4.200**	**4.400**	**5.400**	**5.431**	**2.597**	**3.284**	**5.295**	**3.450**

IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA (v 000 EUR)	1.1.-31.12.2008	1.1.-31.12.2009	1.1.-31.12.2010	1.1.-31.12.2011	1.1.-31.12.2012	1.1.-31.12.2013	1.1.-31.12.2014	1.1.-31.12.2015	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2019	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2021	1.1.-31.12.2022
- premije in provizije	4.269	4.823	8.226	9.129	6.945	9.073	5.371	4.136	3.291	3.560	8.624	5.744	5.434	7.720	3.655
- škode	-13	-4.897	-2.990	-1.171	-6.679	-9.792	-38.044	-6.134	-458	-15.302	-979	-32	-104	-512	-1.624
- regresi	71	6	90	94	490	1.074	266	282	8.568	1.142	207	151	1.040	17	404
- bonusi (zavarovalni, pozavarovalni)			-1	-122	-5	-230	-217	-44	-2	-3	-23	-2	-8	-20	-147
- plačane pozavarovalne premije in provizije	-393	-408	-1.038	-3.242	-1.468	-1.389	-2.577	-821	-514	-625	-539	-681	-1.235	-1.212	-956
Zavarovalno tehnični rezultat	**3.934**	**-477**	**4.288**	**4.689**	**-717**	**-1.264**	**-35.200**	**-2.582**	**10.884**	**-11.228**	**7.290**	**5.180**	**5.127**	**5.993**	**1.332**

ZAVAROVANJE POSLOV

ZAVAROVANJE PRED NEMARKETABILNIMI TVEGANJI PO VRSTAH ZAVAROVANJ

V Tabeli 12 so prikazani podatki o rezultatih poslovanja SID banke v imenu in za račun Republike Slovenije iz naslova izvajanja storitev zavarovanja pred nemarketabilnimi tveganji po posameznih vrstah zavarovanj.

Tabela 12: Zavarovanje pred nemarketabilnimi tveganji v imenu in za račun države v obdobju 2008–2022 po vrstah zavarovanj

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
v mio EUR															
Kratkoročni izvozni krediti/terjatve/garancije															
Obseg zavarovanih poslov	386,0	227,9	404,9	438,6	441,8	454,4	398,4	392,3	318,8	434,5	483,5	1.055,0	1.563,1	2.571,5	1.888,4
izpostavljenost (31.12.)*	193,0	171,0	198,5	195,5	228,6	216,6	228,3	264,6	274,2	320,5	309,4	452,9	625,6	670,1	320,1
Premije	0,7	0,5	2,6	3,3	3,1	3,1	2,4	2,1	1,7	2,0	1,9	2,2	2,8	4,1	3,1
Potencialne škode	2,3	2,6	0,2	0,7	2,8	4,3	3,3	1,8	4,5	2,3	0,6	0,3	0,1	0,4	0,2
Škode v obravnavi	0,1	0,1	0,0	4,0	0,3	0,7	0,5	0,4	0,3	1,3	0,6	0,6	0,8	0,5	0,9
Plačane škode	0,0	0,0	0,1	0,1	1,3	0,1	1,1	1,7	0,0	15,2	1,0	0,0	0,1	0,5	0,7
Regresi	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Srednjeročni izvozni krediti/garancije															
Obseg zavarovanih poslov	21,6	22,8	12,2	35,2	11,9	58,8	41,4	12,3	32,4	39,0	124,5	20,1	35,6	64,7	27,0
izpostavljenost (31.12.)*	312,5	182,2	152,4	108,0	72,0	100,1	76,9	64,7	48,0	73,0	129,0	147,3	148,3	135,9	127,7
Premije	1,0	0,7	1,6	1,3	0,7	3,0	0,7	0,3	0,5	0,4	5,4	2,6	1,5	3,0	0,0
Potencialne škode	6,3	33,6	0,2	0,1	0,1	1,7	1,2	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	3,9
Škode v obravnavi	0,1	0,1	4,1	3,5	4,0	1,1	0,1	0,5	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
Plačane škode	0,0	4,9	2,9	1,1	5,4	3,7	1,4	0,1	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Regresi	0,0	0,0	0,1	0,1	0,5	1,1	0,1	0,0	1,0	0,8	0,2	0,1	1,0	0,0	0,4
Investicije v tujini															
Obseg zavarovanih poslov	506,8	701,8	1.023,0	729,6	488,7	406,6	358,9	239,8	187,7	139,5	199,9	192,1	190,5	145,9	99,0
izpostavljenost (31.12.)*	427,3	603,3	681,4	442,7	388,6	366,1	245,1	189,7	166,9	193,3	161,9	163,3	152,1	85,5	89,9
Premije	2,4	3,7	4,0	4,5	3,1	2,9	2,2	1,7	1,1	0,9	1,2	1,0	1,2	0,5	0,6
Potencialne škode	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	5,3	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Škode v obravnavi	0,0	0,0	0,0	0,0	6,0	0,0	0,0	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,0
Plačane škode	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,0	35,6	4,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9
Regresi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	7,5	0,3	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0

v mio EUR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
povečanje VR - vplačilo MF								20,0	0,0	11,9	13,7	0,0	0,0	0,0	0,0
varnostne rezerve	109,9	120,0	124,2	129,7	131,9	132,5	99,3	118,0	130,2	132,2	154,3	160,6	166,3	173,0	174,9

Opomba: Pri izpostavljenosti so skladno z ZZFMGP in glede na njihovo (zavezujočo) naravo upoštevane tudi obljube.

ZAVAROVANJE KRATKOROČNIH IZVOZNIH KREDITOV/TERJATEV IN GARANCIJ

Obseg kratkoročnih zavarovanj na področju (po)zavarovanja izvoznih terjatev, garancij in priprave na izvoz je leta 2022 znašal 1.888.411 tisoč EUR, kar je za 26,6 odstotka manj kot leto prej. Večina kratkoročnih zavarovanj se nanaša na pozavarovanje kratkoročnih obnovljivih izvoznih terjatev na podlagi pozavarovalnih pogodb, ki jih ima SID banka sklenjene s Coface, podružnica v Sloveniji in Zavarovalnico Triglav. Le manjši del se nanaša na zavarovanje individualnih izvoznih poslov.

Realiziran obseg kratkoročnih zavarovanj v letu 2022 je večinoma povezan z izvoznimi posli v Rusiji, Srbiji, Bosni in Hercegovini, Turčiji, Nemčiji, Ukrajini, Severni Makedoniji, Italiji, Romuniji in Hrvaški. Promet zavarovanih izvoznih poslov do dolžnikov iz drugih držav je nižjih vrednosti. Izpostavljenost iz teh poslov, vključno z obljubami, je konec leta 2022 znašala 320.129 tisoč EUR, kar predstavlja 52,2-odstotno znižanje v primerjavi s stanjem konec leta 2021 (670.040 tisoč EUR). Visoko znižanje je posledica

vojnih razmer v Ukrajini in s tem povezane spremenjene politike zavarovanja limitov do kupcev v Ukrajini, Belorusiji in Rusiji. K znižanju izpostavljenosti je prispevala tudi ukinitev kritja limitov za kupce na začasno nemarketabilnem trgu (EU in OECD) z ukrepom »top up«, katerega veljavnost se je iztekla 31. 3. 2022. Obsegu kratkoročnih zavarovanj v letu 2022 je sledila tudi plačana zavarovalna premija, ki se je znižala za 25,4 odstotka in je znašala 3.095 tisoč EUR.

Za leto 2023 je načrtovan nižji obseg (po)zavarovanih poslov kot v letu 2022, ker kritja kratkoročnih izvoznih poslov na marketabilne trge držav EU in OECD niso več možna. Prav tako se nadaljuje vojna v Ukrajini, posledično je pričakovati da se bodo gospodarske sankcije zoper Rusijo in Belorusijo še stopnjevale, zato bodo izvozne politike za rizike omenjenih držav zelo restriktivne.

ZAVAROVANJE SREDNJEROČNIH IZVOZNIH KREDITOV

Največji delež zavarovanih srednjeročnih izvoznih kreditov, bančnih garancij in kreditov za pripravo na izvoz v letu 2022 se je nanašal na izvoz komunikacijskih in drugih električnih naprav, orodij in strojev, storitev iz naslova inženirskega in tehničnega svetovanja ter gradbeništva. Največ srednjeročnih poslov je bilo sklenjenih za zavarovanje terjatev do kupcev iz Uzbekistana, Hrvaške, Španije, Ruande, Kazahstana, Turčije, Nemčije in Nizozemske. Obseg zavarovanih srednjeročnih izvoznih kreditov vsako leto precej niha zaradi majhnega števila letno izvedenih projektov in njihove velikosti. V letu 2022 se je obseg realiziranih zavarovanj na področju srednjeročnih izvoznih poslov (kreditov, bančnih garancij in kreditov za pripravo na izvoz) v primerjavi z letom prej znižal in je znašal 27.018 tisoč EUR (2021: 64.663 tisoč EUR).

Produkt izvoznega financiranja je uporaben za izvoznike, vedno bolj pa ga prepoznava tudi trg oz. kupci, ki vse pogosteje pogojujejo realizacijo nakupa v kombinaciji s financiranjem. Izvozniki bi se sicer raje odločali za modifikacijo posla na način, da uporabijo druge oblike zavarovanj oziroma financiranja, ki so preprostejše za pogodbene partnerje, vendar jih trg in ponudba konkurenčnih ponudnikov vedno bolj silita, da razmišljajo o prodaji svojih proizvodov v paketu z izvoznim financiranjem. Še posebej to velja za nove kupce na trgih Afrike in Azije. Izpostavljenost iz naslova zavarovanj srednjeročnih izvoznih kreditov, bančnih garancij in kreditov za pripravo na izvoz (sklenjene zavarovalne police in obljube) je na 31. 12. 2022 znašala 127.713 tisoč EUR, pri čemer med državami po izpostavljenosti z 51,1-odstotnim deležem prevladuje Belorusija. V letu 2022 so premije iz naslova teh zavarovanj znašale 373

tisoč EUR. Kot posledica ustavitve črpanja kredita tujemu kupcu v Ukrajini je bila naknadno zavarovancu vrnjena premija v višini 391 tisoč EUR, kar se je odrazilo v kumulativno negativni vrednosti zavarovalnih premij v višini 18 tisoč EUR. Plačane škode znašajo 142 EUR in v celoti izhajajo iz naslova stroškov izterjave. Kljub znižanju izpostavljenosti po obstoječih državah zaradi (i) gospodarskih sankcij zoper ruske in beloruske javne kupce in (ii) umika slovenskih podjetij iz dolgoročnih projektov zaradi vojne v Ukrajini se predvideva, da bodo slovenski izvozniki poskušali izpad poslov na omenjenih trgih deloma nadomestiti z realizacijo poslov v državah srednjega vzhoda, v Afriki ter morda v državah bivše Jugoslavije. Do konca leta 2023 je pričakovati, da se bo izpostavljenost iz zavarovanja srednjeročnih poslov zvišala, kar temelji predvsem na vrednosti novih načrtovanih poslov.

ZAVAROVANJE INVESTICIJ V TUJINI

Obseg zavarovanih izhodnih investicij je v letu 2022 dosegel vrednost 99.028 tisoč EUR, kar v primerjavi s predhodnim letom pomeni 32,1 odstotno znižanje. V obseg zavarovanj so vključene na novo zavarovane izhodne investicije in tudi obnove obstoječih zavarovanj investicij iz prejšnjih let, ki vsebinsko pomenijo na novo zavarovane investicije.

Izpostavljenost iz naslova zavarovanj investicij je konec leta 2022 znašala 89.893 tisoč EUR in je bila za 5,1 odstotka višja kot ob koncu predhodnega leta. Po strukturi največji del pripada izpostavljenosti zavarovanju nedelničarskih posojil. Obstoječi zavarovalni aranžmaji zapadajo skladno s kreditnimi pogodbami in zavarovalnimi policami. V strukturi zavarovanih investicij imajo največji delež investicije na Hrvaškem, sledijo Srbija, Nizozemska, Severna Makedonija ter Bosna in Hercegovina. Premije iz naslova zavarovanja investicij so se v letu 2022 v primerjavi s predhodnim letom zvišale za 7 odstotkov in dosegle vrednost 565 tisoč EUR.

V prihodnje se bodo slovenski izvozniki verjetno poizkušali preusmeriti na tiste trge, ki bodo občutili manj negativnih posledic vojne. Vstop na nove trge je lahko le postopen, aktivnosti pa se običajno ne začnejo z ustanavljanjem povezanih/odvisnih podjetij na teh trgih, temveč tovrstne aktivnosti sledijo šele, če imajo izvozniki pozitivne izkušnje iz poslovanja na novih trgih. Na osnovi poslov v povpraševanju je možno sklepati, da bo tudi vnaprej večina investicij zavarovana po shemi nedelničarskega kredita, in sicer se bodo zavarovali dolgoročni krediti odvisnim družbam v tujini za namen širitve poslovanja.

VARNOSTNE REZERVE

Varnostne rezerve za SID banko oziroma Republiko Slovenijo predstavljajo pomemben vir zavarovalnih zmogljivosti za zavarovanje pred nemarketabilnimi riziki, preden plačila zavarovalnin bremenijo državni proračun. Varnostne rezerve so se v letu 2022 v primerjavi s predhodnim letom zvišale za 1.859 tisoč EUR kot posledica pozitivnega rezultata poslovanja in ob koncu leta dosegle 174.870 tisoč EUR.

Osnovne usmeritve upravljanja z varnostnimi rezervami so opredeljene v skladu z Zakonom o zavarovanju in financiranju mednarodnih gospodarskih poslov (ZZFMGP)[38], njihov temeljni cilj pa je poravnavanje zavarovalnin. Naložbe varnostnih rezerv so skladne tudi z nameni po Zakonu o Slovenski izvozni in razvojni banki (ZSIRB) in naložbeni politiki varnostnih rezerv, ki jo je potrdilo Ministrstvo za finance. Glede na naložbeno politiko morajo biti sredstva varnostnih rezerv naložena v likvidne naložbe najmanj v višini, ki predstavlja vsoto potencialnih škod in škod v obravnavi iz naslova nemarketabilnih zavarovanj oziroma vsaj 20 odstotkov vseh naložb sredstev varnostnih rezerv. Kot likvidne naložbe se štejejo dolžniški vrednostni papirji, ki kotirajo na organiziranem trgu ter vse druge dolžniške oblike naložb, katerih preostala zapadlost je krajša od enega leta.

Začetne varnostne rezerve v višini 1,4 mio EUR je SID banki (takrat še Slovenska izvozna družba) leta 1996 zagotovila država iz kupnin za privatizirana družbena podjetja. Zatem je država do leta 2004 postopno povečevala varnostne rezerve do vrednosti 53 mio EUR. V začetku leta 1998 je zagotovila dodatnih 3,3 mio EUR za posebne varnostne rezerve, namenjene pokrivanju tečajnih tveganj. Ta produkt je SID banka začela ponujati v prvi polovici leta 1998. Država je poleg običajnih povečevala tudi posebne varnostne rezerve vse do leta 2004, ko so dosegle vrednost

[38] ZZFMGP, ki je začel veljati v letu 2004 in bil dopolnjen konec leta 2015, v 4. členu ureja poslovanje z varnostnimi rezervami in določa, da se varnostne rezerve oblikujejo iz plačanih premij, opravnin, regresov in drugih prihodkov, ki jih SID banka ustvari s posli zavarovanja, pozavarovanja, retrocesije in drugimi posli ter storitvami, s katerimi se zagotavlja udeležencem mednarodne menjave kritje pred nemarketabilnimi tveganji. Varnostne rezerve se oblikujejo tudi iz sredstev, ki jih pooblaščena institucija pridobi iz naslova upravljanja s tem premoženjem in s prevzetimi riziki, iz proračuna RS, lahko pa tudi iz drugih virov in sredstev. Varnostne rezerve se uporabljajo za poravnavo obveznosti do zavarovancev, plačilo stroškov preprečevanja in zmanjševanja bodočih ali že nastalih škod, za kritje izgub iz teh poslov in poslov upravljanja s tem premoženjem in riziki ter za plačilo stroškov v zvezi z opravljanjem poslov SID banke, ki jih ta opravlja na podlagi tega zakona. Če nastalih škod ne bi bilo mogoče poravnati iz omenjenih rezerv, pa zagotovi sredstva za plačilo zavarovalnin Republika Slovenija. Skladno z določili ZZFMGP je opredeljeno, da je potrebno v primeru, če nastalih škod ni mogoče povrniti z zavarovalninami iz sredstev varnostnih rezerv, ali če bi se te rezerve zaradi plačil zavarovalnin iz naslova zavarovalnih pogodb v tekočem koledarskem letu glede na stanje konec preteklega leta zmanjšale za več kot dvajset odstotkov, se morajo sredstva za izplačilo dolgovanih zavarovalnin zagotoviti iz proračuna Republike Slovenije ali iz drugih rednih ali izrednih virov, zavarovancem pa se plačajo posredno preko varnostnih rezerv.

4,7 mio EUR. V letu 2004 so se zaradi odsotnosti povpraševanja po zavarovanju tečajnih tveganj sredstva posebnih varnostnih rezerv prenesla v skupne varnostne rezerve. Država je po letu 2004 prenehala z rednim vplačevanjem sredstev v varnostne rezerve, z izjemo leta 2009, 2015, 2017 in 2018, ko je skupaj zagotovila dodatnih 55,6 mio EUR z namenom podpore obsežnemu izvajanju netržnih zavarovanj kot enemu izmed kriznih ukrepov (2009), kasneje pa z namenom ohranjanja ali povečanja zavarovanja izvoznih poslov. Na ta način je država v celoti nominalno vplačala skoraj 108,6 mio EUR, preostali del (preko 61,6 mio EUR) pa je v obliki presežka prihodkov nad odhodki realizirala SID banka v obdobju 1993–2022. SID banka je v celotnem obdobju zavarovala za 21,2 milijarde EUR poslov.

Tabela 13: Gibanje varnostnih rezerv v obdobju 1996 – 2022

v 000 EUR

LETO	NAKAZILA	POSEBNE VR	REZULTAT	STANJE 31/12
1996	1.384	0	206	1.589
1997	12.690	0	876	15.156
1998	15.529	3.289	2.567	36.540
1999	8.031	206	1.478	46.256
2000	5.237	316	5.536	57.345
2001	2.675	329	6.584	66.933
2002	2.077	317	6.411	75.737
2003	4.962	206	6.809	87.714
2004	413	13	1.589	89.729
2005	0	0	2.726	92.455
2006	0	0	5.393	97.848
2007	0	0	5.117	102.965
2008	0	0	6.931	109.896
2009	10.000	0	143	120.039
2010	0	0	4.180	124.219
2011	0	0	5.529	129.749
2012	0	0	2.122	131.871
2013	0	0	640	132.511
2014	0	0	-33.214	99.297
2015	20.000	0	-1.254	118.043
2016	0	0	12.206	130.249
2017	11.899	0	-9.982	132.166
2018	13.737	0	8.378	154.281
2019	0	0	6.271	160.553
2020	0	0	5.705	166.257
2021	0	0	6.753	173.010
2022	0	0	1.859	174.869
SKUPAJ	**108.634**	**4.676**	**61.559**	

SID banka je v skladu z vsakokratno veljavno zakonodajo in naložbeno politiko varnostnih rezerv, potrjeno s strani Komisije za pospeševanje mednarodne menjave,

tekoče povečevala varnostne rezerve tudi iz premij in dohodkov iz naložb oziroma celotnega presežka prihodkov nad odhodki, ki ga je ustvarila s poslovanjem na področju zavarovalnih poslov. Varnostne rezerve se namreč oblikujejo predvsem iz premij, provizij, regresiranih plačanih škod in drugih prihodkov, ki jih SID banka ustvari s poslovanjem na področju zavarovanja in pozavarovanja pred nemarketabilnimi tveganji. Tako je z upravljanjem ustvarila dodatnih 61,6 milijona EUR, s čemer so rezerve konec leta 2022 dosegle višino 174,9 mio EUR. [39]

VaR model

V imenu Republike Slovenije in za njen račun se v SID banki izvajajo tudi posli zavarovanja kreditov in investicij ter pozavarovanja pred nemarketabilnimi nekomercialnimi in/ali komercialnimi tveganji. Prihodki iz tega poslovanja se evidentirajo na račun varnostnih rezerv, iz katerih se plačajo škode zavarovancem. Posli zavarovanja kreditov in investicij ter pozavarovanja izvoznih terjatev se zaradi preprečevanja konflikta interesov in čim večje učinkovitosti izvajajo v posebnem oddelku, ki je organizacijsko do ravni izvršnega direktorja oziroma uprave ločen od bančnega poslovanja, o poslih pa odloča in jih obravnava poseben odbor za posle za državni račun. Ta odloča tudi o limitih izpostavljenosti do posameznega komitenta ter o plačilih škod zavarovancem, obravnava zahtevke za unovčitev zavarovanja Republike Slovenije ter redno spremlja in nadzira izvajanje vseh poslov za državni račun. Pomembno vlogo ima tudi pri sprejemanju poslovnih načrtov in programsko-strateških dokumentov, povezanih z vzpostavitvijo finančnih instrumentov, financiranih s sredstvi evropskih strukturnih in investicijskih skladov.

Pooblastila za sklepanje poslov so opredeljena z internimi akti na podoben način kot v bančnem delu, pri čemer o vseh poslih, ki presegajo pet milijonov EUR, odloča Komisija za pospeševanje mednarodne menjave. Komisija ima odločilne pristojnosti tudi na drugih področjih, povezanih z obvladovanjem tveganj, kot so dajanje soglasja k politiki zavarovanj v posameznih državah ali skupinah držav, ki skupaj z limiti zavarovanja, opredeljenimi že v ZZFMGP, omejujejo mogoči obseg nastale škode.

[39] Vsota predstavlja le zavarovanje za državni račun (nemarketabilna tveganja), kjer varnostne rezerve predstavljajo vlogo kapitala, ki na eni strani preprečuje poseg v proračun iz tega naslova, na drugi pa sploh omogoča izvajanje teh podpornih aktivnosti.

SID banka z uporabo modela za upravljanje tveganj (metoda tvegane vrednosti, VaR) ter na podlagi podatkov o sklenjenih zavarovanjih v imenu Republike Slovenije in za njen račun, izračunava višino potencialnih škod in ocenjuje ustreznost višine sredstev varnostnih rezerv za pokrivanje teh škod. Z uporabo omenjenega modela SID banka izračunava tudi maksimalno potencialno škodo in vpliv novih zavarovanih transakcij na višino potencialnih škod. Za izračun ocene potencialnih škod iz naslova portfelja zavarovanj se uporablja metodologija, ki temelji na verjetnosti nastanka škodnega dogodka, tako za države kot za posamezne dolžnike. Izračun verjetnosti neplačila za posamezno državo temelji na priznanih mednarodnih bonitetnih ocenah in pripadajočih verjetnostih neplačila. Izračun verjetnosti neplačila za posameznega komitenta pa temelji na mednarodnih ter internih bonitetnih ocenah in pripadajočih verjetnostih neplačila. Na podlagi neto izpostavljenosti, ki je znašala 537.735 tisoč EUR na dan 31. 12. 2022 in je vključevala portfelj sklenjenih zavarovanj skupaj z izdanimi zavezujočimi zavarovalnimi obljubami ter potencialnimi škodami, z dodatnim upoštevanjem poslov v obravnavi in škod v obravnavi, se je s 95 % verjetnostjo ocenilo, da višina varnostnih rezerv zadošča za pokrivanje škod v naslednjem letu.

Tabela 14: VaR

mio EUR	3 leta	% od celotne izpostavljenosti	2 leti	% od celotne izpostavljenosti	1 leto	% od celotne izpostavljenosti
Skupna izpostavljenost portfelja	**991**	*100%*	**991**	*100%*	**991**	*100%*
Minimum	34	*3,4%*	16	*1,6%*	4	*0,4%*
Kvartil 1	120	*12,1%*	84	*8,5%*	33	*3,3%*
Mediana	**141**	*14,2%*	**104**	*10,5%*	**47**	*4,8%*
Povprečje	**147**	*14,8%*	**110**	*11,1%*	**52**	*5,2%*
Kvartil 3	164	*16,6%*	126	*12,7%*	64	*6,5%*
Maksimum	336	*33,9%*	324	*32,7%*	246	*24,9%*
Razpon	302	*30,5%*	308	*31,1%*	243	*24,5%*
Kvartilni razmik	44	*4,5%*	42	*4,2%*	31	*3,2%*
Standardni odklon	42	*4,3%*	40	*4,0%*	29	*2,9%*
Koeficient variacije	29%		37%		56%	
Tvegana vrednost (90.0%, x let)	**201**	*20,3%*	**155**	*15,6%*	**82**	*8,3%*
Tvegana vrednost (95.0%, x let)	**238**	*24,0%*	**195**	*19,7%*	**96**	*9,7%*
Tvegana vrednost (99.0%, x let)	**279**	*28,1%*	**246**	*24,8%*	**173**	*17,5%*
Tvegana vrednost (99.5%, x let)	**291**	*29,3%*	**257**	*25,9%*	**185**	*18,6%*
Pogojna mera tveganja (5.0%, x let)	**263**	*26,6%*	**228**	*23,1%*	**137**	*13,8%*
Pogojna mera tveganja (1.0%, x let)	**295**	*29,7%*	**264**	*26,6%*	**189**	*19,0%*
Pogojna mera tveganja (0.5%, x let)	**306**	*30,8%*	**277**	*27,9%*	**199**	*20,0%*
Verjetnost nepreseganja višine VR	**81,84%**		**93,37%**		**99,05%**	

Vključeni posli v obravnavi so morali izpolnjevati tri kriterije: povpraševanje je bilo prejeto v pisni obliki, izdana je bila ponudba oziroma cenovna indikacija, o poslu mora biti znanih toliko elementov, da ga je mogoče analitično vključiti v model VaR. Potencialne škode so potencialne obveznosti plačila škod, ki jih kot take evidentira

SID banka na podlagi informacij o nastopu zavarovanih komercialnih ali nekomercialnih rizikov (dogodkov), ki za zavarovanca lahko pomenijo nastanek škode. Škode v obravnavi so dejansko že nastale škode, ki se procesirajo z namenom pridobitev ustreznih zagotovil o izpolnjenih zavarovalnih pogojih za končno izplačilo. Iz tabele 14 je razvidno, da je celotna bruto[40] izpostavljenost portfelja zavarovanj na dan 31. 12. 2022 znašala 991 milijonov EUR (Portfolio Total Exposure), od tega je bilo poslov v povpraševanju za 188,4 milijonov EUR.

Najpomembnejši podatek je zapisan pri kategoriji Tvegana vrednost (95,0 %, 1 leto), ki znaša 96,3. Omenjena postavka pomeni, da lahko s 95-odstotno gotovostjo trdimo, da višina škod v časovnem obdobju enega leta ne bo presegla cca. 96,3 milijona EUR. K temu znesku se doda še vrednost škod v obravnavi in potencialnih škod, ki so predstavljale skoraj 33 milijonov EUR, kar skupaj znaša 129,3 milijona EUR. Stanje varnostnih rezerv na dan 31. 12. 2022, je doseglo 174,9 milijona EUR (31. 12. 2021: 173 milijonov EUR). Na osnovi neposredne primerjave z izračunom tvegane vrednosti je sklepati, da je višina varnostnih rezerv na 31. 12. 2022 v celoti zadoščala za kritje izračunane višine možnih škod zavarovalnega portfelja, povečanih za škode v obravnavi in potencialne škode.

Stres testi

Zaradi nastanka vojnih razmer v Ukrajini in posledično sprejetih sankcij EU do Rusije in Belorusije, je SID banka kot agent RS v letu 2022 po koncu marca pričela s kvartalnim izračunavanjem ocene tveganja zadostnosti varnostnih rezerv ob realizaciji unovčevanja škod, ki izhaja iz zavarovalnih poslov do dolžnikov iz držav Ukrajina, Rusija in Belorusija. Izračun temelji na kombinaciji (i) izračuna VaR modela v katerem so izključeni riziki iz Ukrajine, Rusije in Belorusije ter (ii) izpostavljenosti do posameznega kupca iz poslov (po)zavarovanja, v Ukrajini, Rusiji in Belorusiji.

Na podlagi izračunov bi na dan 31. 12. 2022 v primeru, da se realizirajo zapisane predpostavke (verjetnost neplačila terjatve, unovčitev vseh veljavnih zavarovanj, vključujoč odprte nezapadle terjatve) znašala vrednost vseh izračunanih škod po pesimističnemu scenariju 136,7 milijona EUR, po realističnemu scenariju 120,1 milijona EUR, po optimističnemu scenariju 95,3 milijona EUR ter po uteženemu scenariju 118,5 milijona EUR. Skupne VR (174,8 milijona EUR) na dan 31. 12. 2022

[40] Bruto izpostavljenost je celotna vrednost izpostavljenosti, brez upoštevanja lastnega deleža in deleža pozavarovanja.

presegajo oceno škod celotnega portfelja izračunanega po VaR modelu (129,3 milijona EUR).

V primeru da VaR uporabimo za oceno dela potrebnih VR za zavarovalni portfelj brez rizikov iz Ukrajine, Belorusije in Rusije (56,8 milijona EUR), ki se povečajo za oceno škod po stres testu (118,5 milijona EUR, pri čemer se za Rusijo upošteva uravnoteženi scenarij ocene škod), znaša ocena potrebnih VR na dan 31. 12. 2022 175,3 milijona EUR. Stanje VR na 31. 12. 2022 je torej za 0,4 milijona EUR nižje od višine potrebnih VR na isti dan ocenjenih s kombinacijo VaR in stres testa.

Upravljanje z varnostnimi rezervami

Struktura naložb varnostnih rezerv na dan 31. 12. 2022 je bila naslednja: finančna sredstva, merjena po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa (DVD) 95,55 odstotka, vloge pri bankah 2,3 odstotka, naložbe v kapital družb 1,7 odstotka, druga sredstva 0,3 odstotka in vpogledne vloge pri bankah 0,08 odstotka. Struktura naložb zagotavlja zadosten obseg likvidnih sredstev za poravnavo morebitnih plačil iz naslova potencialnih škod in škod v obravnavi. Podrobnejša struktura naložb in letne spremembe posameznih postavk so razvidne iz spodnje tabele.

Tabela 15: Struktura naložb na dan 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022

tisoč EUR	31.12.2021		31.12.2022		Letna sprememba
Naložbe iz sredstev varnostnih rezerv	**177.883**	**100,0 %**	**165.947**	**100,0 %**	**-11.936**
Vpogledne vloge pri bankah	24	0,01 %	140	0,08 %	116
Finančna sredstva merjena po pošteni vrednosti prek DVD	161.124	90,6 %	158.569	95,55 %	-2.555
Krediti (krediti, vloge bankam)	13.542	7,6 %	3.871	2,3 %	-9.671
Naložbe v kapital družb	2.820	1,6 %	2.820	1,7 %	0
Druga sredstva	373	0,2 %	547	0,3 %	16

Obseg naložb se je v letu 2022 znižal za 11,9 mio EUR. V preteklem letu se je spremenila struktura naložb, in sicer se je znižal obseg vrednostnih papirjev za 2,6 mio EUR, vloge bankam pa so se znižale za 9,7 mio EUR. Obseg naložb v kapital družb

je ostal nespremenjen, vpogledne vloge pri bankah in druga sredstva so se malenkost povečale. Struktura naložb se spreminja in je poleg predvidenih plačil škod ter likvidnostnega položaja odvisna tudi od razmer na kapitalskih trgih.

Slika 40: Porazdelitev naložb v vrednostne papirje glede na zapadlost (31. 12. 2022 v mio EUR)

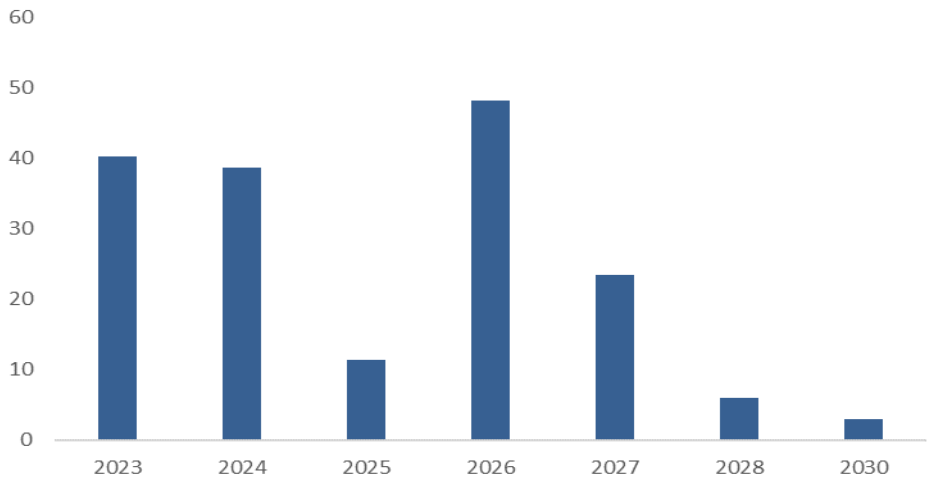

Vir: SID banka

Porazdelitev naložb v vrednostne papirje z vidika ročnosti je razvidna iz zgornje slike. Glavnina naložb zapade v naslednjih petih letih. Vloge pri bankah v višini 3,8 mio EUR imajo povprečno preostalo ročnost malenkost višjo od enega meseca. Struktura naložb se je gibala v smeri zviševanja izpostavljenosti do naložb v varne in likvidne dolžniške vrednostne papirje.

Med dolžniškimi vrednostnimi papirji konec leta 2022 največji delež predstavljajo vrednostni papirji z bonitetno oceno po metodologiji SID banke od A+ do vključno A- (dobrih 45 % vseh vrednostnih papirjev). Glede na vrsto izdajatelja prevladujejo dolžniški vrednostni papirji držav (več kot 55 % vseh vrednostnih papirjev). Podrobnejšo porazdelitev glede na bonitetno oceno po metodologiji SID banke in strukturo izpostavljenosti glede na vrsto izdajatelja prikazujeta sliki na naslednji strani.

Slika 41: Porazdelitev naložb v vrednostne papirje glede na bonitetno oceno na dan 31. 12. 2022 v mio EUR

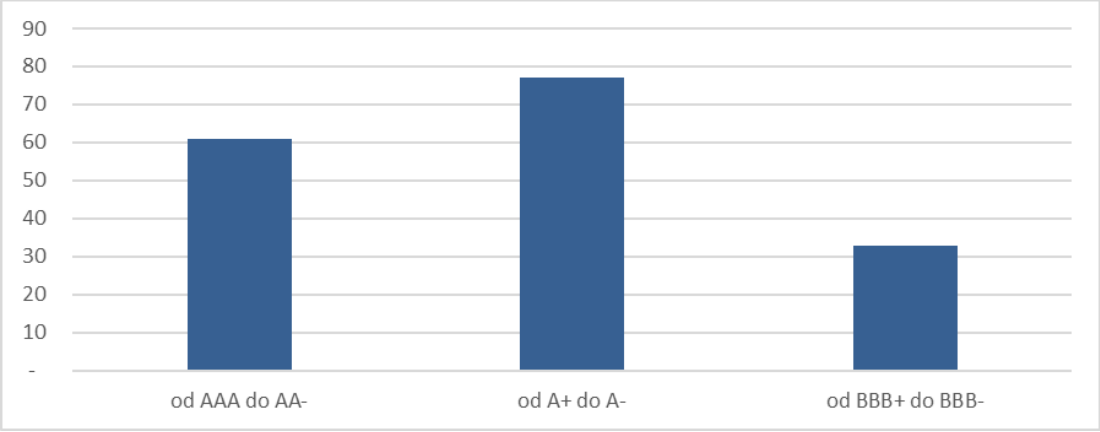

Vir: SID banka

Slika 42: Porazdelitev naložb v vrednostne papirje glede na vrsto izdajatelja na dan 31. 12. 2022 v mio EUR

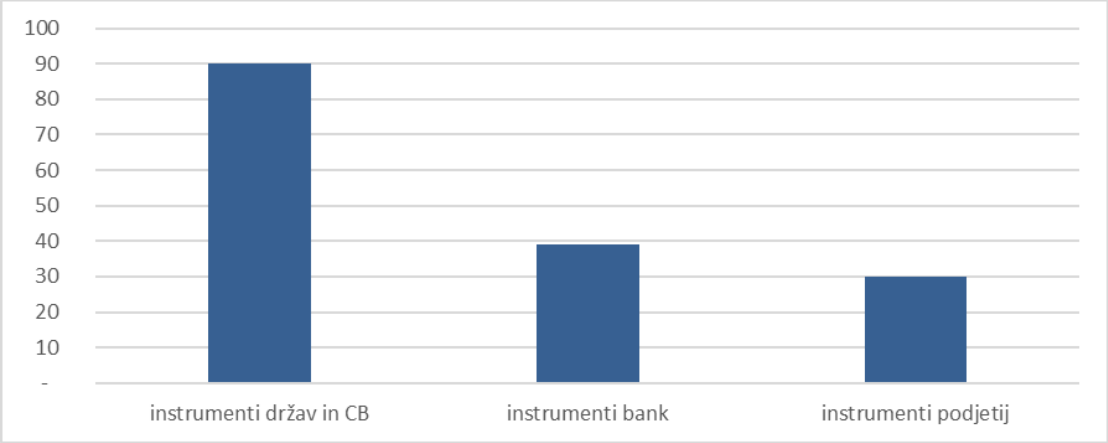

Vir: SID banka

Strukturo obveznosti predstavljajo varnostne rezerve kot obveznost do Republike Slovenije, akumulirani drugi vseobsegajoči donos (nerealizirani dobički in izgube pri vrednotenju vrednostnih papirjev), druge finančne obveznosti in druge obveznosti (obveznosti do dobaviteljev, kratkoročno odloženi prihodki oziroma opravnine, dolgoročne obveznosti iz odloženih prihodkov regresnih terjatev). Struktura obveznosti in letne spremembe posameznih postavk so razvidne iz tabele na naslednji strani.

Tabela 16: Struktura obveznosti na dan 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022

tisoč EUR	31.12.2021		31.12.2022		Letna sprememba
Obveznosti varnostnih rezerv	**177.883**	**100%**	**165.947**	**100%**	**-11.936**
Varnostne rezerve	173.010	97,26 %	174.869	105,38 %	1.859
Akumulirani drugi vseobsegajoči donos	1.676	0,94 %	-12.293	-7,41 %	-13.969
Druge finančne obveznosti	4	0,0 %	4	0,0 %	0
Druge obveznosti	3.193	1,80 %	3.367	2,03 %	174

Obveznosti iz naslova varnostnih rezerv so se v letu 2022 zvišale za 1,86 mio EUR, akumulirani drugi vseobsegajoči donos se je znižal za 13,97 mio EUR. Ostale spremembe postavk niso bile materialne. SID banka mora naložbe varnostnih rezerv, zaradi katerih je izpostavljena tveganjem morebitnih izgub zaradi spremembe tečajev tujih valut, uskladiti najmanj do 80 odstotkov z obveznostmi, ki izhajajo iz zavarovalnih polic in pogodb in katerih višina je odvisna od sprememb tečajev tujih valut. Osnova za ugotavljanje valutne strukture je neto izpostavljenost po valutah, ki se mesečno izračuna kot vsota vseh izpostavljenosti iz naslova prevzetih nemarketabilnih tveganj.

V tabeli 17 je prikazana neto izpostavljenost iz naslova zavarovalnih polic po posameznih valutah, idealna valutna struktura naložb, dejanska struktura naložb in primanjkljaj naložb po valutah. Primanjkljaj naložb po valutah je na dan 31. 12. 2022 znašal 6,85 mio EUR, kar je bilo znotraj v okviru dovoljene meje 33,2 mio EUR (20 odstotkov vrednosti naložb varnostnih rezerv).

Tabela 17: Valutna izpostavljenost, izračunana iz neto izpostavljenosti iz naslova zavarovanja za državni račun na dan 31. 12. 2022 (v EUR)

V EUR	Neto izpostavljenost iz naslova zav. polic	Neto izpostavljenost iz naslova pozavarovanja	Skupaj neto izpostavljenost		Idealna valutna struktura naložb	Dejanska struktura naložb	Primanjkljaj naložb po valutah
Valuta			Znesek	Struktura			
EUR	206.832.116,10	310.785.743,84	517.617.859,94	95,870%	159.092.936,46	165.947.181,93	0,00
CHF	0,00	0,00	0,00	0,000%	0,00	0,00	0,00
USD	11.546.033,65	0,00	11.546.033,65	2,138%	3.548.742,31	0,00	3.548.742,31
DZD	16.353,00	0,00	16.353,00	0,003%	5.026,19	0,00	5.026,19
HRK	10.738.288,35	0,00	10.738.288,35	1,989%	3.300.476,97	0,00	3.300.476,97
Skupaj	**229.132.791,10**	**310.785.743,84**	**539.918.534,94**	**100,000%**	**165.947.181,93**	**165.947.181,93**	**6.854.245,47**

VI.3. TRENDI IN PRIHODNOST NEMARKETABILNIH ZAVAROVANJ

MEDNARODNO OKOLJE IN OCENA SLOVENSKEGA IZVOZA V LETU 2022

Negotovost v mednarodnem okolju ostaja velika in je povezana predvsem s potekom vojne v Ukrajini ter razmerami na energetskih trgih. Največje negativno tveganje je stopnjevanje vojne v Ukrajini, ki bi povečalo negotovost in dalo nov pospešek rasti cen surovin. V zadnjih mesecih se je negotovost v mednarodnem okolju glede oskrbe z energenti in možne recesije sicer zmanjšala, a je še vedno velika. Zmanjšanje tveganja večje energetske krize v Evropi je bilo povezano z dogovori in izrednimi ukrepi na ravni EU ter razmeroma milim vremenom, evropska skladišča plina pa so bila ob koncu zime polnejša od jesenskih pričakovanj.

Negativni scenariji mednarodnih institucij še naprej opozarjajo na možnost znatno nižje gospodarske rasti v primerjavi z osrednjimi scenariji, če bi prišlo do popolne prekinitve dobave ruskega plina in bi bila raven nadomestitve z alternativnimi viri nižja od pričakovane v osrednjih napovedih, še zlasti če bi bila prihodnja zima nadpovprečno mrzla. ECB je decembra ocenila, da bi bila v takšnem primeru gospodarska rast v evrskem območju v letu 2024 v primerjavi z osrednjim scenarijem nižja za okoli 2 o. t.

Zaradi odvisnosti slovenskega gospodarstva od zunanjih dejavnikov bi se v primeru zaostritve gospodarskih in energetskih razmer poslabšali tudi obeti za Slovenijo. Močnejša upočasnitev rasti v naših pomembnejših trgovinskih partnericah bi znižala tuje povpraševanje in slovenski izvoz, ob visokih cenah energentov bi bile izraziteje prizadete energetsko intenzivne dejavnosti, v negotovem okolju bi upadle podjetniške investicije. Tveganje za nižjo gospodarsko rast je povezano tudi z morebitnim vztrajanjem inflacije na visoki ravni, kar bi lahko vplivalo na pospešitev zaostrovanja monetarne politike. Na ohranjanje visoke inflacije bi lahko poleg višjih cen energentov od predpostavljenih vplivale predvsem višje cene hrane. Ponovno zaprtje črnomorskega ladijskega koridorja in nadaljnje motnje v ukrajinskem izvozu pšenice in koruze, kakor tudi prelivanje višjih cen energentov in gnojil v druge cene bi opazno zvišalo mednarodne cene prehranskih surovin. Cene hrane so močno odvisne tudi od ekstremnih vremenskih dogodkov zaradi podnebnih sprememb, kot so izjemno obsežne in dolgotrajne suše. Z vztrajanjem inflacije na visoki ravni bi se krepila tudi

inflacijska pričakovanja, kar bi v razmerah pomanjkanja delovne sile okrepilo tudi zahteve po zvišanju plač in bi lahko vodilo v plačno-inflacijsko spiralo. To pa bi, v kolikor bi do tega prišlo na ravni evrskega območja, lahko vodilo k močnejšemu zaostrovanju monetarne politike z negativnim vplivom na posojilno in investicijsko aktivnost.

Tudi globalne geopolitične razmere ostajajo pomemben dejavnik tveganja. Nadaljnje poglabljanje geopolitične razdeljenosti bi zmanjšalo učinkovitost mednarodnega sodelovanja tudi pri spoprijemanju s prehranskimi krizami in vse bolj perečimi negativnimi vplivi podnebnih sprememb. Tudi druge geopolitične napetosti (Kitajska in Tajvan) bi v primeru stopnjevanja lahko oslabile gospodarske obete. Prav tako je med tveganji še vedno tudi morebitna ponovna zaostritev pandemije. Obstaja tudi nekaj možnosti, da bi bila gospodarska rast na globalni ravni, v EU in v Sloveniji višja od osrednje napovedi. Hitrejše zniževanje inflacije od predvidene bi privedlo do manjšega zaostrovanja denarne politike, kar bi pozitivno vplivalo na gospodarsko aktivnost. Med možnimi vzroki za višjo rast mednarodne institucije navajajo tudi višjo zasebno potrošnjo, spodbujeno s trošenjem prihrankov iz obdobja pandemije.

Pozitiven vpliv na gospodarsko rast bi imelo tudi še učinkovitejše črpanje celotnega paketa sredstev EU ter javnofinančni učinki reformnih ukrepov, tako v Sloveniji kot v naših glavnih trgovinskih partnericah, kar prinaša priložnost za krepitev razvojnih vsebin, med katerimi so ključne: okrepitev podpore raziskavam, inovacijam in digitalizaciji za povečanje produktivnosti, zelena preobrazba s prehodom na bolj trajnosten gospodarski razvoj ter sistemske prilagoditve sistemov socialne zaščite, ki jih pretežno narekujejo demografska gibanja. Zaradi omejenosti fosilnih goriv in njihovih visokih cen po začetku vojne v Ukrajini se krepijo spodbude za hitrejši prehod na obnovljive vire energije in povečanje energijske učinkovitosti, kar lahko srednjeročno dodatno spodbudi investicijsko aktivnost, za to pa bodo poleg vključitve dodatnih javnih in zasebnih virov potrebni tudi hitrejši postopki umeščanja v prostor.

TREND GIBANJA ZAVAROVANJ

SLOVENSKO ZAVAROVALNO OKOLJE

Slovensko gospodarstvo je izvozno usmerjena ekonomija, za proizvodnjo in realizacijo izvoza pa v precejšnji meri vezano tudi na globalne dobaviteljske verige. Kot odprto

gospodarstvo je močno izpostavljeno večjim negativnim zunanjim šokom tako na strani dobaviteljskih verig kot tudi na prodajni strani.

Gospodarska rast bi bila lahko tudi višja od osrednje napovedi

Po oceni analitikov, naj bi rast potencialnega BDP v letu 2023 in v prihodnjih dveh letih ostala solidna, k čemur bo pripomogla predvidena krepitev investicij in posledično kapitala, nekoliko pa tudi visoka stopnja zaposlenosti.

Rast BDP se je od leta 2012 do leta 2019 postopoma krepila in presegla 3 %, v letu 2020 se je prehodno znižala zaradi učinka zdravstvene krize, v letih 2021 in 2022 pa ponovno nekoliko okrepila in približala 3 %. Pri tem se ocenjuje, da so bile posledice pandemije covid-19 za proizvodne dejavnike omejene zaradi sprejetih interventnih ukrepov. Tudi v prihodnjih letih bo rast potencialnega BDP na približno enaki ravni (v povprečju obdobja 2023–2025 bo 2,9-odstotna; Vir: UMAR).

Zavarovanje - globalni trg

Glavni izzivi s katerimi se bodo ukvarjale kreditne zavarovalnice in izvozno kreditne agencije v naslednjih letih bodo verjetno podobni izzivom o katerih je bilo v preteklosti veliko govora in manj storjenega, zato se bodo morale sedaj te aktivnosti bistveno pospešiti. Pri tem je mišljena digitalizacija delovnih postopkov, ki bo bistveno povečala produktivnost in obenem »humanizirala« delovne pristope zaposlenih (delo od doma, fleksibilni delovnik). Naslednji element so ukrepi za varovanje naravnega in socialnega okolja ter učinkovito upravljanje (ESG factors – environment, social and governance).

Upoštevajoč geostrateške razmere v svetu, vojne in posledično energetske krize, ki vplivajo na rast cen energentov ter kovin ter posledično ohlajanje gospodarstva se v prihodnje ne pričakuje, da bi povpraševanje po kreditnih zavarovanjih upadlo. Nasprotno, glede na povečanje rizičnosti posameznih sektorjev in implementaciji geostrateških politik velikih držav, ki vplivajo na povečanje kreditnih tveganj, se lahko pričakuje rast povpraševanja po kreditnih zavarovanjih.

S tega vidika je v prihodnosti pričakovati, da bodo izvozno kreditne agencije dobile še dodatne mandate oziroma pooblastila za izvajanje interventnih oziroma proti kriznih ukrepov. V času pandemije covid-19 so te institucije že dokazale svojo fleksibilnost in produktno kreativnost, kar bo zelo pomembno tudi za naprej, saj razmere kažejo, da se krize ne pojavljajo več vsakih 10 let, temveč pogosteje oziroma lahko trajajo kontinuirano daljše obdobje in prehajajo iz ene v drugo obliko.

Potreba po razogljičenju poslovanja bo vedno pomembnejša in finančne institucije bodo s svojimi politikami usmerjale spremembe v celotnem gospodarstvu. Aktualne razmere v Ukrajini so sicer povzročile določena drugačna razmišljanja v smislu energetske samozadostnosti, vseeno pa je prevladala usmeritev na trajnostne vire, ker je le z njimi mogoče zagotavljati vzdržno in trajnostno podnebno-energetsko sliko države oziroma gospodarstva.

Za finančne institucije bo bistveno, da si uredijo dostope do ustreznih podatkov in gradijo ustrezno kulturo odnosa do informacij, saj bodo le tako lahko ustrezno poslovale in bile odzivne za potrebe gospodarstva. Za podajanje ustreznih ocen kreditnih tveganj bodo finančne institucije bistveno spremenile pogled na tveganja in način njihovega vrednotenja. Pri oceni izvoznih kreditov postaja ponovno pomembna metoda petih parametrov – »5 Cs – Character, Capacity, Condition, Capital, Collateral«, pri čemer velja poudariti, da bo poznavanje stranke in njenega poslovanja ter dobra preteklost skupnega sodelovanja bistvena za dobro odločitev. Faktorji E (naravno okolje), S (socialno okolje) in G (upravljalske kompetence) bodo vključeni v bonitetne ocene podjetij in držav ter bodo vse pomembnejši dejavnik pri odločanju o zavarovanju izvoznih poslov.

ZAVAROVANJE SID BANKE

Prvenstveni cilj, ki ga SID banka zasleduje na področju zavarovanja kreditov in investicij ter pozavarovanja (v imenu in za račun države) je kakovostno in strokovno izvajanje pooblastil pooblaščene institucije skladno z ZZFMGP in ostalim pravnim redom ter zaščita pravic in interesov države.

Na področju nemarketabilnih zavarovanj bo poslovanje SID banke v zvezi s produkti in politiko poslovanja v prihodnje usmerjeno predvsem k naslednjim strateškim ciljem:

- Upoštevati pravila stroke in načela zdravega zavarovalniškega poslovanja ob ohranitvi sedanjega statusa varnostnih rezerv.
- Opravljati posle pooblaščene institucije po pogodbeno dogovorjeni proviziji, ki naj pokriva stroške poslovanja in zagotovi primeren razvoj strokovnih služb (natančno evidentiranje porabe vseh resursov).
- Spremljati in podpirati aktivnosti za ohranitev prvovrstnosti zavarovalnih instrumentov, ugodnega vpliva na kapitalsko ustreznost in bančne oslabitve (Basel III – v okviru možnosti; mednarodno sodelovanje).

- Slediti procesu harmonizacije, spremembam pravil in sodobnim trendom na področju delovanja državnih izvozno kreditnih agencij.
- Aktivno sodelovati pri kreiranju politik zavarovanja izvoznih kreditov v okviru mednarodnih delovnih skupin, ki delujejo v okviru Sveta EU in OECD ter IWG (ang. *International Working Group for Export Credits*) za izvozne kredite.
- Delovanje znotraj Bernske Unije in sodelovanje z drugimi IKA-mi.
- Prilagajati zavarovalne produkte potrebam slovenskega gospodarstva oziroma konkretnim izvoznim poslom (»customization«).
- Spodbujati tuje in domače banke pri financiranju »slovenskih« izvoznih poslov (krediti nerezidentom).
- Nadaljevati z aktivnim vključevanjem v funkcije gospodarske diplomacije in odpiranje novih trgov.
- Voditi aktivno politiko zavarovanja na obstoječih ključnih trgih.
- Organizirati zavarovanje pred obnovljivimi kratkoročnimi netržnimi tveganji v SID banki v primeru prenehanja ali neustreznosti sklenjenih pozavarovalnih pogodb.
- Preveriti in implementirati smiselne oblike pozavarovanj z namenom boljšega upravljanja prevzetih tveganj.
- Ocenjevanje okoljskih, družbenih in upravljalskih vidikov izvoznika.
- Skupaj z drugimi državnimi institucijami in ministrstvi aktivno sodelovati pri vsakoletnem razvoju strateških dokumentov o internacionalizaciji gospodarstva in smiselno implementirati relevantne vsebine medresorskih dokumentov v aktivnosti pooblaščene institucije (kažipot na trgih priložnosti, program spodbujanja investicij in internacionalizacije slovenskega gospodarstva).
- Dosegati dolgoročni prag rentabilnosti pri zavarovanju pred netržnimi tveganji (»break-even«).

SID banka bo nadaljevala s procesom prenove informacijskega sistema zavarovanja v odvisnosti od odločitev prenove informacijskega sistema bančnega dela poslovanja. V tem okviru se bo srečevala s poglobljenimi izzivi digitalizacije, s katerimi bo poskušala svoje delovanje čimbolj približati gospodarstvu. V 2024 in 2025 se načrtuje da bo informatiziran znaten del aktivnosti pooblaščene institucije, ki so se izvajale

ročno oziroma niso bile ustrezno avtomatizirane. Prenova se nanaša na vse korake zavarovalnega procesa: od komunikacije z deležniki, avtomatizacije poročanja, možnosti vpogledov v analitike, do obravnave poslov in njihovega odobravanja ter končno računovodskega evidentiranja.

Skladno s strategijo razvoja 2023–2025 SID banke, primarna naloga zavarovalnega dela banke ostaja zagotavljanje zadostne ponudbe zavarovanja komercialnih in nekomercialnih tveganj, ki jih zaradi njihove narave in stopnje tveganja zasebni pozavarovalni sektor na splošno ni pripravljen prevzeti. V letih 2023/2024 se na kratkoročnem zavarovalnem področju planira obnova politike zavarovanja do Ukrajine takoj, ko bodo to dopuščale razmere ali v kombinaciji s pozavarovalnimi instrumenti primernih evropskih institucij.

VII. SLOVENSKI NALOŽBENI PROGRAM KAPITALSKE RASTI ZA LASTNIŠKO FINANCIRANJE

SID banka je novembra 2017 z EIF, ki velja za največjega upravljavca skladov v EU, podpisala sporazum o vzpostavitvi Slovenskega naložbenega programa kapitalske rasti (SEGIP – Slovenian Equity Growth Investment Program), katerega cilj je lastniško financiranje MSP-jev in mid-cap podjetij v Sloveniji, ki se bo izvajalo in se izvaja preko skladov zasebnega kapitala. Slednje upravljajo upravljavci alternativnih investicijskih skladov, ki so sposobni mobilizirati tudi sredstva zasebnega domačega in tujega kapitala. SID banka si je več let prizadevala za vzpostavitev mehanizma/platforme, ki bi v Sloveniji vzpostavila instrumentarij financiranja zasebnega kapitala, po katerem bi se sredstva zagotovila slovenskim podjetjem tako, da se maksimalno zaščiti in spodbudi slovensko gospodarstvo. Končno je uspela prepričati EIF k vzpostavitvi programa SEGIP, s katerim se pravno zagotavlja, da bodo vsa vložena sredstva SID banke, skupaj z vzvodom EIF, prišla do slovenskih podjetij in tako krepila slovensko gospodarstvo.

Po SEGIP je bilo od začetka na voljo 100 milijonov EUR (50 milijonov EUR SID banka, 50 milijonov EIF iz EFSI Naloženega načrta za Evropo - od tega je najmanj 80 % mio EUR namenjenih slovenskim podjetjem s potencialom rasti, skupaj z zasebnimi vlagatelji pa predvidoma še več) in se izvaja preko naslednjih aktivnosti:

- naložbe v nove investicijske sklade zasebnega kapitala (t.i. »Primary Fund Investment«):
  - odprt razpis (t.i. »Open Call«) namenjen slovenskim in tujim upravljalcem investicijskih skladov,
  - zaprt razpis (t.i. »Closed Call«) namenjen samo slovenskim upravljalcem investicijskih skladov,
- so-investiranje (t.i. »Co-Investment«).

V letu 2021 je SID banka z EIF podpisala dodatek o širitvi SEGIP za 20 milijonov EUR za ustanovitev sklada tveganega kapitala za prenos tehnologij, ki je namenjen financiranju razvoja in prenosa projektov s potencialno komercialno vrednostjo iz raziskovalne sfere v gospodarstvo. Tako je bila v sodelovanju SID banke, EIF in HBOR (hrvaško razvojno banko) vzpostavljena

regionalna platforma (CEETT platforma) v višini 40 milijonov EUR, preko katere se bo s pomočjo Sklada tveganega kapitala za prenos tehnologij financiralo raziskovalne projekte univerz in raziskovalnih institutov v Sloveniji in na Hrvaškem v fazi preizkusa koncepta (t. i. »Proof-of-Concept phase«) z namenom komercializacije, ter novoustanovljena podjetja, ki so nastala s prenosom realiziranih projektov iz univerz in raziskovalnih inštitucij v podjetja (t.i. »spin-offs/outs"). CEETT platforma predstavlja prvi primer čezmejnega sodelovanja, podprtega s sredstvi InvestEU. V prvem kvartalu 2023 je EIF zaključila skrben pregled in izbiro med kandidati za upravljanje sklada za prenos tehnologij tako da se pričakuje vzpostavitev sklada in začetek financiranja pod pogojem mobilizacije tudi zasebnih sredstev do konca leta 2023.

TRŽNA VRZEL FINANCIRANJA NA PODROČJU TVEGANEGA KAPITALA

Slovenija na področju inovacijskega ekosistema v primerjavi z večino drugih držav EU v zadnjem času močno nazadovala, ugotavljata dr. Marko Jaklič in dr. Aleš Pustovrh v svojem delu *Študija ekosistema zagonskih podjetij v Sloveniji in vloga SID banke*. Po sistemu evropskih inovacijskih kazalnikov je Slovenija namreč v letu 2019 nazadovala v tretjo skupino, skupino zmernih inovatork, ob znižanju vrednosti indeksa s 97 v letu 2017 na 87,6 v letu 2018. Slovenija je s tem poleg Romunije zabeležila največje nazadovanje v EU, medtem ko so države, kot so Litva, Latvija in Estonija, močno napredovale, slednja nas je tudi prehitela.

Slika 43: »Dolina smrti« v razvoju visokotehnoloških podjetij (vir: Jaklič & Pustovrh, 2020 po Osawa & Miyazaki, 2006)

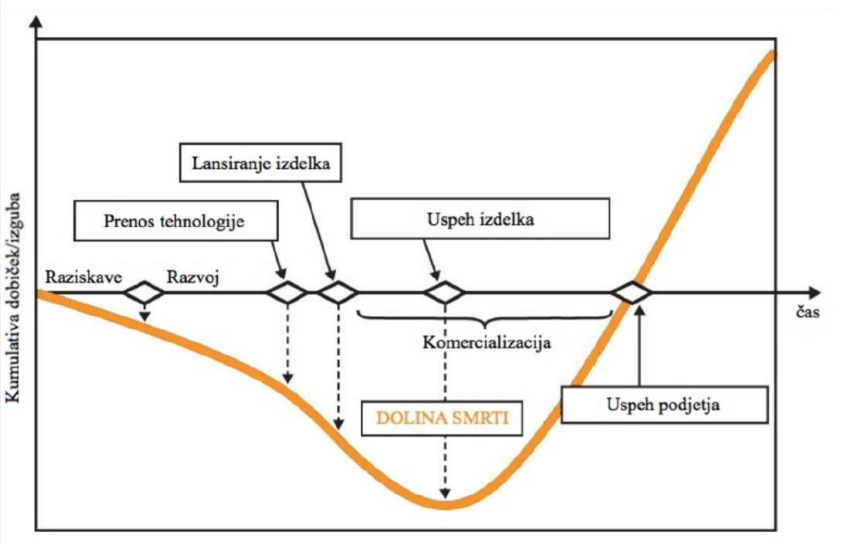

V marcu leta 2022 je SID banka z EIF sklenila še drugi dodatek za širitev SEGIP (t.i. »SEGIP Top-Up«) iz prvotnih 100 milijonov EUR na 220 milijonov EUR, ki vključuje produkta za ustanovitev sklada tveganega kapitala za naložbe v podjetja v zgodnji fazi razvoja in sklade zasebnega kapitala za naslavljane problematike nasledstev v družinskih podjetjih.

V tretjem oziroma četrtem kvartalu leta 2019 sta bila ustanovljena dva slovenska sklada zasebnega kapitala. Tako EIF kot SID banka sta se skupaj zavezala v sklad zasebnega kapitala ALFI PE SIS vplačati 25 milijonov EUR (oba po 12,5 milijonov EUR) in v Generali Growth SIS vplačati 25 milijonov EUR (oba po 12,5 milijonov EUR), kar je sprožilo interes zasebnih vlagateljev.

Do 31. 12. 2022 (štiri leta po vzpostavitvi sicer 15-letnega programa SEGIP) so bile s strani zasebnih investitorjev dane trdne zaveze za investiranje 85 mio EUR v podjetja preko skladov zasebnega kapitala, ki jih upravljata slovenska upravljavca ALFI PE d.o.o. Ljubljana in Generali Investment d.o.o. Ljubljana.

Približno 75 % sredstev bosta oba sklada namenila slovenskim podjetjem v obliki lastniškega financiranja (4-kratnik sredstev SID Banke).

Finančni vzvod se zagotavlja tudi preko drugih naložb programa SEGIP. V okviru aktivnosti so-investiranja v slovenska podjetja so bile do konca leta2022 dane trdne zaveze investitorjev v višini 19 milijonov EUR, (SID Banka in EIF skupaj približno 7,5 milijonov EUR iz SEGIP, zasebni investitorji pa v višini 11,5 milijonov EUR), od teh zavez je bilo v slovenska podjetja do 31.12.2022 lastniško so-investirano 10 milijonov EUR.

V okviru aktivnosti investiranja v tuje sklade zasebnega kapitala je SID Banka že v letu 2018 podpisala zavezo za v plačilo v sklad zasebnega kapitala s fokusom lastniških vlaganj v CEE regijo, za namene lastniškega financiranja slovenskih podjetij najmanj v višini 10 mio EUR.

Po podatkih domačih in tujih upravljavcev alternativnih investicijskih skladov je interes podjetij v Sloveniji po lastniškem kapitalu v zadnjih štirih letih narasel, zlasti po zaslugi SEGIP. Širitev SEGIP na podlagi ugotovljenih tržnih vrzeli tudi na ostalih fazah razvojnega cikla podjetja, poleg faze rasti, bo povpraševanje po lastniškem financiranju še dodatno povečalo.

Trenutno slovenskim podjetjem dostopnost do lastniškega financiranja (dva novoustanovljena sklada zasebnega kapitala s sedežem v Sloveniji) omogoča kapitalsko krepitev in s tem ustrezne podlage za nadaljnji razvoj in vstopanje na tuje

trge, pri čemer takšno lastniško financiranje ne zahteva selitve podjetja v tujino, kot je to pogosto pri lastniških financiranjih s strani tujih investitorjev.

Prav tako se želi preko izvajanja programa SEGIP še dodatno spodbuditi investiranje zasebnega kapitala v podjetja, s širitvijo SEGIP tudi na financiranje podjetij v zgodnejših fazah razvoja (start-up podjetja in njihovo rast), financiranje prenosa tehnologij in spin-out/spin-off podjetij v pred semenski in semenski fazi razvoja, preko skladov tveganega kapitala, kot tudi na financiranje družinskih podjetij, njihovega prenosa na naslednje generacije lastništva ter njihove rasti.

RAZŠIRITEV SLOVENSKEGA NALOŽBENEGAI PROGRAMA KAPITALSKE RASTI (SEGIP TOP - UP)

EIF je na podlagi sklenjenega drugega dodatka k obstoječi pogodbi med SID banko in EIF v drugi polovici leta 2022 izvedel javne pozive kandidatom za upravljanje sklada tveganega kapitala (VC sklad) in za upravljanje sklada zasebnega kapitala za družinska nasledstva (PE Nasledstva). SID banka je skupaj z EIF v letu 2022 v okviru SEGIP Top-Up pričela tudi s predstavljanjem naložbenih strategij in struktur upravljanja obeh skladov. Sklad tveganega kapitala (VC sklad) bo nudil finančno podporo slovenskim mladim inovativnim MSP-jem v zgodnji fazi razvoja (v semenski fazi in zlasti v zagonski fazi) in fazi hitre rasti. Cilj je zlasti naslovitev tržne vrzeli na tem področju in podpora ekosistema tveganega kapitala, ki je v Sloveniji med najslabše razvitimi v EU. Za ta produkt je iz SEGIP predvidenih 44 milijonov EUR sredstev (SID banka in EIF vsak po 22 milijonov EUR). Sklad zasebnega kapitala za nasledstva (PE nasledstva) bo podprl financiranje družinskih podjetij, ki bi zaradi neobstoja družinskega (sorodstvenega) naslednika ali njihove nepripravljenosti za prevzem lastništva in upravljanja ob umiku trenutnega lastnika (npr. zaradi upokojitve) bodisi popolnoma prenehala poslovati bodisi bila prodana po delih ali pod prisilo, ali pa organske rasti družinskih podjetij. Za izvajanje tega produkta je iz SEGIP predvidenih 50 milijonov EUR sredstev (SID banka in EIF vsak po 25 milijonov EUR).

EIF bo predvidoma do konca leta 2023 zaključil skrben pregled kandidatov za upravljavce skladov tveganega kapitala in upravljavce sklada PE Nasledstva, s strani EIF izbrani upravljavci bodo vzpostavili navedene sklade in pričeli investirati v slovenska start-up podjetja oz. družinska podjetja za naslovitev lastniških nasledstev predvidoma v prvem kvartalu leta 2024.

VIII. IZVAJANJE SKLADA SKLADOV IN SKLADA SKLADOV COVID-19 IZ SREDSTEV ESIF

SID Banka v okviru Sklada skladov, skladno s cilji operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020, za katerega je bil v letu 2017 sklenjen sporazum o financiranju v višini 253 mio EUR med Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo in SID banko, izvaja finančne produkte, ki so posredno prek finančnih posrednikov (predvsem poslovnih bank, hranilnic in javnih skladov) in neposredno preko SID banke, na razpolago slovenskim podjetjem in občinam. V letu 2022 je bila na področju energetske učinkovitosti znižana višina sporazuma za 18,27 mio EUR, na 234,73 mio EUR.

Poleg sredstev evropske kohezijske politike morajo izvajalci finančnih produktov zaradi zahteve po finančnem vzvodu zagotoviti še dodatna sredstva iz drugih virov. Skupaj z zahtevo po ponovni uporabi vrnjenih sredstev evropske kohezijske politike bodo tako zagotovljena še dodatna sredstva v okvirni višini 112 mio EUR, kar pomeni, da bo podjetjem in drugim končnim prejemnikom skupaj na voljo od sklenitve sporazuma do 31. 12. 2023 več kot 346 mio EUR.

Z oblikovanjem Sklada skladov je bil tudi v Sloveniji po vzoru tujih praks narejen pomemben premik v smeri prehoda iz nepovratnih na povratne oblike financiranja. Vzpostavila se je ustrezna infrastruktura ter okrepilo znanje deležnikov za koriščenje evropskih kohezijskih sredstev v še večjem obsegu v naslednji finančni perspektivi. Povratna sredstva imajo namreč bistveno večjo učinkovitost kot nepovratna sredstva, predvsem zaradi večjega finančnega vzvoda, multiplikativnih učinkov ter revolving učinka na sredstva državnega proračuna.

Namen tako oblikovanega Sklada skladov je spodbujanje oziroma financiranje trajnostne gospodarske rasti in razvoja, inovacijskih vlaganj ter tekočega poslovanja z dolžniškimi in lastniškimi oblikami financiranja.

Finančni instrumenti so oblikovani na štirih področjih, kjer obstaja tržna vrzel financiranja, in sicer:

- raziskave, razvoj in inovacije;
- konkurenčnost malih in srednje velikih podjetij;

- energetska učinkovitost in
- urbani razvoj.

Glavne prednosti finančnih instrumentov Sklada skladov so predvsem:

- oblikovanje instrumentov na področju ugotovljenih tržnih vrzeli;
- pritegnitev zasebnega kapitala (zahtevan vzvod);
- multiplikativni učinki;
- tržna presoja projektov, vgrajena v sam proces;
- boljša finančna disciplina ter večji učinki podprtih projektov;
- trajnostni oziroma revolving značaj sredstev (ponovna uporaba sredstev);
- bolj učinkovita razporeditev razvojnih sredstev države;
- zmanjšana možnost zlorabe sredstev in vpliv na izkrivljanje konkurence.

Finančni instrumenti Sklada skladov končnim prejemnikom omogočajo vrsto prednosti tako z vidika kapitala in nižjih obrestnih mer kot tudi z vidika daljših ročnosti, manjših zahtev in/ali brez zahtev glede zavarovanj ter daljših moratorijev. V fazi implementacije SID banka finančnim posrednikom zagotavlja tudi ustrezno pravno in administrativno-tehnično podporo.

SID banka je aktivnosti v okviru Sklada skladov v letu 2022 izvajala pospešeno, saj je bilo že ob vzpostavitvi Sklada skladov načrtovano, da se v letu 2022 črpa četrta, zadnja tranša EKP sredstev.

Poleg izbranih finančnih posrednikov se je v neposredno izvajanje finančnih instrumentov, kjer je bilo to potrebno za uspešno črpanje in plasiranje sredstev evropske kohezijske politike končnim prejemnikom, vključila tudi SID banka (v

marcu 2019 podpisani aneks k Sporazumu o financiranju), in sicer za EKP Posojila za celovito energetsko prenovo javnih stavb (razpoložljivih sredstev EKP je 6,47 milijonov EUR), EKP Posojila za urbani razvoj (razpoložljivih sredstev EKP je 4,9 milijonov EUR) ter za EKP Posojila za raziskave, razvoj in inovacije (RRI; razpoložljivih je 20,8 milijonov sredstev EKP). Z izvajanjem finančnega instrumenta RRI iz novo vzpostavljenega sklada COVID-19 je SID banka pričela v letu 2020 (na voljo 5 milijonov EUR EKP sredstev), z namenom učinkovitega odziva na posledice epidemije COVID-19.

Za področje energetske prenove stavb javnega sektorja so preko SID banke na voljo posojila v vrednosti od 100 tisoč EUR do 15 milijonov EUR, z ročnostjo od 5 do 25 let, z moratorijem na odplačilo glavnice do polovice ročnosti kredita in z milejšimi pogoji zavarovanja ali brez zavarovanja. Od začetka izvajanja do leta 2023 je bilo za izvajanje tega finančnega instrumenta na voljo skupaj približno 6,5 milijonov EUR sredstev evropske kohezijske politike.

Za področje urbanega razvoja so na voljo posojila v vrednosti od 500 tisoč EUR do 7 milijonov EUR, z ročnostjo od 3 do 25 let, z moratorijem na odplačilo glavnice do polovice ročnosti kredita ter z milejšimi pogoji zavarovanja ali brez zavarovanja. Od začetka izvajanja do leta 2023 bo na voljo skupaj približno 5 milijonov EUR sredstev evropske kohezijske politike za izvajanje tega finančnega instrumenta. Končni upravičenci za financiranje so zlasti mestne občine.

Za področje lastniškega in kvazi lastniškega financiranja so na voljo konvertibilna posojila in neposredne naložbe v lastniški kapital v obliki sofinanciranja z zasebnimi investitorji, ki se izvaja prek finančnega posrednika Slovenskega podjetniškega sklada. Konvertibilna posojila so na voljo v znesku do 75 tisoč EUR, z ročnostjo 5 let, z možnostjo podaljšanja za največ 2 leti ter z moratorijem 3 let. Višina naložb v lastniški kapital znaša od 100 tisoč EUR do 600 tisoč EUR, v primeru inovativnega podjetja pa do 1,2 milijona EUR. Naložba traja do 10 let. Končni upravičenci so mikro in mala podjetja. Od začetka izvajanja do leta 2023 bo za izvajanje tega finančnega instrumenta skupaj na voljo približno 6,5 milijonov EUR sredstev evropske kohezijske politike, saj je v teku prenos 3,5 milijonov EUR sredstev na finančni instrument mikroposojil.

V letu 2022 so bila za področje razvoja, raziskav in inovacij podjetjem vseh velikosti (od zagonskih ali startup podjetij do samostojnih podjetnikov, mikro, malih, srednje velikih ter velikih podjetij) prek izbranih finančnih posrednic (dveh poslovnih bank) in SID banke v obsegu 65,8 mio EUR sredstev evropske kohezijske politike na voljo

posojila v vrednosti do 10 mio EUR, z ročnostjo do devet let, z daljšim, do triletnim moratorijem na odplačilo glavnice ter z milejšimi pogoji zavarovanja ali brez zavarovanja.

Za področje mikroposojil so bila zagonskim podjetjem, samostojnim podjetnikom, mikro in malim podjetjem prek finančnih posrednikov (hranilnice in javnega sklada) v obsegu 55,6 mio EUR sredstev evropske kohezijske politike na voljo posojila v vrednosti do 25.000 EUR, z ročnostjo do pet let, z daljšim, do 2,5-letnim moratorijem na odplačilo glavnice ter milejšimi pogoji glede zavarovanja.

Inovativnim podjetjem v začetnih fazah razvoja (semenski fazi, fazi oblikovanja oziroma fazi zagona) so bila preko javnega sklada v obsegu 9,6 mio EUR sredstev evropske kohezijske politike, na voljo konvertibilna posojila v višini 75.000 EUR, z ročnostjo do 5 let (z možnostjo podaljšanja za 2 leti), s triletnim moratorijem (z možnostjo podaljšanja za 2 leti), brez zavarovanja, ter naložbe v lastniški kapital, do največ 1.200.000 EUR, ki praviloma ne trajajo dlje kot 10 let. Do naložbe v lastniški kapital so upravičeni le končni prejemniki, ki imajo ob oddaji vloge za financiranje najmanj v obliki pisma o nameri že zagotovljen/-e dodatni/-e kapitalski/-e vložek/-e s strani zasebnega investitorja. Namen FI je, da se izboljša struktura virov financiranja inovativnih podjetij in da se jim omogoči financiranje poslovanja s konvertibilnimi posojili in naložbo v lastniški kapital do točke, ko postane njihovo poslovanje dobičkonosno in tako tudi dostopno za bančno financiranje.

Kot odziv na pandemijo COVID-19 je SID banka v sodelovanju z MGRT že v letu 2020 vzpostavila nov Sklad skladov FI COVID-19 v višini 65 mio EUR evropske kohezijske politike, namenjen financiranju obratnih sredstev za izboljšanje likvidnosti ter investicij, raziskav, razvoja in inovacij za lažje okrevanje gospodarstva prizadetega zaradi epidemije COVID-19, ter v letu 2022 nadaljevala s plasiranjem mikroposojil preko finančnih posrednikov, ter posojil za raziskave, razvoj in inovacije (RRI) neposredno slovenskim podjetjem z namenom omilitve posledic ekonomske krize zaradi epidemije COVID-19.

Z mikroposojili COVID-19 je mikro, malim in srednje velikim podjetjem, samostojnim podjetnikom, zadrugam ter socialnim podjetjem na razpolago 60 milijonov EUR EKP sredstev. Višina kreditov je od 5.000 € do 25.000 €, z ročnostjo od 2 do 5 let, možnostjo moratorija na ½ ročnosti kredita ter financiranjem 100 % upravičenih stroškov, pri čemer se lahko financirajo tudi tisti upravičeni stroški, ki so nastali že od 1. 2. 2020 dalje ter z ugodno obrestno mero.

S posojili za raziskave, razvoj in inovacije COVID-19 RRI, ki se izvajajo neposredno preko SID banke, je podjetjem vseh velikosti in samostojnim podjetnikom na razpolago predvidoma 7,5 milijonov EUR sredstev, od tega 5 milijonov EUR sredstev EKP in 2,5 milijona EUR sredstev SID banke, za financiranje upravičenih stroškov naložb v opredmetena osnovna sredstva in neopredmetena sredstva povezana z RRI. Višina kredita je od 10.000 EUR do 2,5 mio EUR, z ročnostjo od 3 do 9 let, možnostjo moratorija na 1/3 ročnosti kredita ter financiranje 100 % upravičenih stroškov, pri čemer se lahko financirajo tudi tisti upravičeni stroški, ki so nastali že od 1. 2. 2020 dalje ter z ugodno obrestno mero.

SID banka upravlja Sklad skladov in Sklad Skladov COVID-19 in je skupaj s sodelujočimi finančnimi posredniki ter v okviru neposrednega izvajanja od konca decembra 2018 do konca decembra 2022 sklenila 8.201 poslov v skupni višini 367,8 mio EUR (od tega 230,2 mio EUR iz virov EKP sredstev, upoštevajoč tudi njihovo ponovno uporabo pri finančnem instrumentu mikroposojil).

Tabela 18: Alokacija sredstev do finančnih posrednikov in končnih prejemnikov v okviru Sklada skladov in Sklada skladov COVID-19

Finančni instrument	Višina sklenjenih finančnih sporazumov s finančnimi posredniki do 31. 12. 2022	Črpana sredstva s strani finančnih posrednikov do 31. 12. 2022	Št. sklenjenih poslov s KP do 31. 12. 2022	Znesek sklenjenih finančnih poslov s KP (EKP in vzvod) do 31. 12. 2022
RRI – Posojila in PG RRI MSP	90.723.310,97	90.723.310,97	175	94.185.055,17
Mikroposojila in PG MSP	178.824.001,00	178.824.001,00	7.961	253.863.553,67
Lastniško in kvazi lastniško financiranje	9.600.000	9.600.000,00	52	7.280.000,00
Energetska učinkovitost – Posojila	6.470.000	6.470.000,00	9	4.991.058,51
Urbani razvoj – Posojila	4.900.000	4.900.000	4	7.500.000,00
SKUPAJ	**290.517.311,97**	**290.517.311,97**	**8.201**	**367.819.667,35**

Upravljanje sredstev ESIF skladov preko strukture Sklada skladov zagotavlja učinkovit način upravljanja in porabe EU sredstev preko različnih finančnih instrumentov različnih naložbenih področij, vzpostavitev mreže finančnih posrednikov, ki omogočajo plasiranje oz. optimalno distribucijo ESIF sredstev preko finančnih instrumentov, uresničuje zaveze EK-ju po prehajanju s koriščenja nepovratnih sredstev na koriščenje povratnih oblik financiranja, zlasti z

vključevanjem zasebnih virov (proračunska sredstva se nadomesti z zasebnimi sredstvi bank in hranilnic) in zagotavlja večjo učinkovitost javnih sredstev (revolving, multiplikativni učinek). Sklad skladov tudi povezuje institucije javnega spodbujevalnega sistema (Slovenski podjetniški sklad, SID banko, ipd.) v enovit okvir spodbujevalnih ukrepov, kar povečuje njihovo komplementarnost za doseganje večjih povezovalnih pozitivnih učinkov na gospodarstvo, urbani razvoj in na drugih naložbenih področjih.

SID banka, pri kateri je že vzpostavljena ustrezna platforma za nadaljevanje izvajanja finančnih instrumentov za uspešno upravljanje in izvajanje Sklada skladov in Sklada skladov FI COVID-19, si bo zato aktivno prizadevala za nadaljevanje izvajanja finančnih instrumentov oz. upravljanja kohezijskih sredstev tudi po letu 2023.

Žal se je – namesto da bi se skladno s priporočili Evropske komisije povečeval delež povratnih oblik financiranja preko finančnih instrumentov – s sprejetim Programom evropske kohezijske politike za obdobje 2021–2027 za Republiko Slovenijo delež sredstev kohezijske politike za povratne oblike financiranja preko finančnih instrumentov celo bistveno znižal glede na obdobje 2014–2020.

SID banka je v začetku leta 2023 uspešno opravila stebrno oceno pri Evropski komisiji, kar pomeni priznanje, da je SID banka sposobna zagotavljati raven zaščite finančnih interesov EU enako ravni Komisije pri neposrednem upravljanju proračuna EU. S tem je SID banka kot edina razvojno spodbujevalna oziroma finančna institucija v Sloveniji pridobila možnost kandidiranja za neposrednega izvajalskega partnerja Evropske komisije in za sklenitev pogodbe z Evropsko komisijo o posrednem upravljanju, podobno kot je izvajalski partner že Evropski investicijski sklad, Evropska banka za obnovo in razvoj ter nekatere druge nacionalne razvojne in spodbujevalne institucije v Evropi, ki so bile pozitivno stebrno ocenjene. SID banka je tako upravičeno zaupanja vreden partner tudi za deležnike na nacionalni ravni (ministrstva), za povečevanje njenega vključevanja v izvajanje nove kohezijske perspektive v obdobju 2021–2027 in drugih strategij in razvojnih politik Republike Slovenije.

IX. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZJShemRS

Pooblastilo SID banki za opravljanje poslov pri izvajanju jamstvene sheme za podjetja izhaja iz Zakona o jamstveni shemi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/09 in 42/09, v nadaljevanju ZJShemRS). Republika Slovenija v navedenem zakonu pooblašča SID banko, da v njenem imenu in za njen račun opravlja vse posle v zvezi z izdajo, spremljanjem, unovčevanjem in izterjavo jamstev ter nadzor nad namensko porabo kreditov, zavarovanih z jamstvom po tem zakonu.

Kljub temu, da **je pridobivanje poroštev bilo omejeno na 31. 12. 2010** in po tem datumu ni bilo več možno pridobiti novih jamstev, SID banka poroča o izvajanju le-tega, saj **se aktivnosti s tem v zvezi** (unovčevanje, izplačila, izterjava, insolventni postopki, poročanja, pravdni postopki, itd.) **še vedno izvajajo**, tekoče pa se spreminja tudi statistika v tem kontekstu, iz katere lahko ugotavljamo rezultate ukrepa.

Z ZJShemRS je bil vzpostavljen sistem izdajanja državnih jamstev za obveznosti gospodarskih družb bonitetnih razredov A, B in C iz naslova dolgoročnih kreditov, najetih pri poslovnih bankah. **Namen zakona je bil sprostitev kreditnega krča**, ki je nastal zaradi svetovne finančne krize oziroma njenih posledic – predvsem zmanjšana dostopnost do virov poslovnih bank in s tem tudi manjši dotok denarja v slovensko gospodarstvo. **V prvotno načrtovani obliki je shema predvidevala poroštva** samo **za podjetja A in B bonitetnega razreda** (usmerjenost v sistemsko tržno vrzel in ne primere, ki sami po sebi niso več kreditno sposobni), po razpravi v DZ pa je bila, kljub opozorilom o pričakovanem najmanj 25-odstotnem škodnem rezultatu, **shema razširjena še na podjetja iz bonitetnega razreda C**, z argumentom, da ravno ta najbolj potrebujejo pomoč. Poleg tega shema ni predvidevala pogoja ustreznega zavarovanja.

Od celotne jamstvene kvote, ki je znašala 1,2 mrd EUR, je bilo do 31. 12. 2010, ko se je zaključil zakonski rok za izdajanje jamstev po tej shemi, poslovnim bankam na skupno 15 avkcijah razdeljeno skupno za 809,4 mio EUR jamstvene kvote.

Poslovne banke so na podlagi razdeljenih kvot podjetjem odobrile 581 kreditov v skupni višini 840,5 mio EUR, ki so bili zavarovani z državnim jamstvom Republike Slovenije v skupni višini 310,1 mio EUR. Tako je jamstvena shema za podjetja slovenskim podjetjem pomagala pri pridobivanju potrebnih finančnih sredstev v pogojih takrat trajajoče svetovne finančne in gospodarske krize.

Na dan 31. 12. 2022 je bila pri poslovni banki aktivna še ena kreditna pogodba, s stanjem glavnice v višini 5,4 mio EUR, za katere znaša jamstvo Republike Slovenije 2,4 mio EUR.

V letu 2022 SID banka ni prejela v obravnavo nobenega zahtevka za unovčenje izdanih jamstev Republike Slovenije (skupaj je SID banka v obdobju 2009–2022 prejela 346 zahtevkov). Po prejemu zahtevane dokumentacije SID banka preverja izpolnjevanje pogojev, določenih s predpisi, saj ob izdaji poroštev zaradi določb ZJShemRS in uredbe vseh pogojev ni bilo mogoče preverjati (npr. kreditne pogodbe so se sklepale po izdaji poroštva). Glede na izpolnjene pogoje ZJShemRS je **v obdobju 2009–2022 Ministrstvo za finance izplačalo poslovnim bankam sredstva v skupni višini 75,42 mio EUR** na podlagi 298 zahtevkov za unovčenje. V primeru izplačanega jamstva, mora poslovna banka po prejemu unovčenega zneska začeti izterjavo, skladno s predpisi in pogodbo o jamstvu, v primeru insolventnega postopka dolžnika pa prijavo terjatev v skladu z Uredbo o izvajanju Zakona o jamstveni shemi Republike Slovenije (Uradni list RS, 35/09, 43/09, 4/10, 42/10 in 105/11) opravi in vodi Državno odvetništvo Republike Slovenije.

X. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZJShemFO

Pooblastilo SID banki za opravljanje poslov pri izvajanju jamstvene sheme za fizične osebe izhaja iz Zakona o jamstveni shemi Republike Slovenije za fizične osebe (Uradni list RS, št. 59/09, v nadaljevanju ZJShemFO). Republika Slovenija v navedenem zakonu pooblašča SID banko, da v njenem imenu in za njen račun opravlja vse posle v zvezi z izdajo, spremljanjem, unovčevanjem in izterjavo jamstev ter nadzor nad namensko porabo kreditov, zavarovanih z jamstvom po tem zakonu.

Z ZJShemFO je bilo fizičnim osebam omogočeno pridobivanje jamstev RS za kredite do višine 100.000 EUR oziroma 10.000 EUR, odvisno od kategorije kreditojemalcev. Jamstvena shema za fizične osebe kot protikrizni ukrep države je zajemal štiri kategorije kreditojemalcev in sicer zaposlene za določen čas, kreditojemalce, ki prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje, mlade družine in brezposelne.

Tabela 19: Podatki o jamstvih izdanih fizičnim osebam po ZJShemFO

Št. avkcije	Datum avkcije	Znesek razpisane jamstvene kvote v EUR	Znesek dodeljene jamstvene kvote v EUR	% jamstva RS	Porabljena kvota (Znesek kreditov zavarovanih z jamstvom RS) v EUR	Znesek kreditov v EUR	Št. kreditov
1	2.10.2009	50.000.000,0	30.800.000,0	50 %	6.513.097,9	13.026.195,8	244
2	2.10.2009	10.000.000,0	7.600.000,0	100 %	1.646.355,0	1.646.355,0	239
3	3.2.2010	50.000.000,0	27.300.000,0	50 %	8.438.468,0	16.876.936,0	293
4	3.2.2010	20.000.000,0	6.600.000,0	100 %	1.290.701,0	1.290.701,0	186
5	6.10.2010	20.000.000,0	10.300.000,0	50 %	1.201.005,0	2.402.010,0	39
6	6.10.2010	5.000.000,0	2.300.000,0	100 %	174.667,0	174.667,0	27
Skupaj		**155.000.000,0**	**84.900.000,0**		**19.264.293,9**	**35.416.864,8**	**1.028**
Zakonska kvota					**350.000.000,0**		

Celotna jamstvena kvota, ki naj bi se po ZJShemFO razdelila v obdobju od leta septembra 2009 do 31. 12. 2010, je znašala 350 mio EUR, od tega je bilo **50 mio EUR kvote namenjene za kategorijo brezposelnih kreditojemalcev**. Do konca leta 2010 je SID banka izvedla šest avkcij, na osnovi katerih je bilo poslovnim bankam dodeljene za 84,9 mio EUR jamstvene kvote.

Na dan 31. 12. 2022 je bilo odprtih še 53 kreditov s stanjem glavnic v višini 1,7 mio EUR za katere znaša jamstvo Republike Slovenije 0,85 EUR. SID banka v letu 2022 ni prejela v obravnavo nobenega zahtevka za unovčenje (v letih 2010–2022 skupaj 113 zahtevkov).

V primeru izplačanih jamstev in ob izpolnjevanju pogojev SID banka začne s postopkom izterjave za plačana jamstva. V primeru, da kreditojemalec v roku osmih dni od prejema poziva ne izpolni svoje obveznosti, SID banka zadevo preda v izvršbo na Finančno upravo Republike Slovenije.

XI. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO 65. ČLENU ZIUZEOP

Pooblastilo SID banki za opravljanje poslov pri izvajanju poroštvene sheme izhaja iz 65. člena Zakona o interventnih ukrepih za zajezitev epidemije COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo (v nadaljevanju: **ZIUZEOP**, Uradni list RS, št. 49/20, 61/20, 152/20 - ZZUOOP, 175/20 – ZIUOPDVE, 15/21 – ZDUOP, 206/21 – ZDUPŠOP in 21/23 – odl. US). Republika Slovenija v petem odstavku 65. člena ZIUZEOP pooblašča SID banko, da v njenem imenu in za njen račun opravlja vse posle v zvezi z unovčevanjem poroštev, spremljanjem in izvedbo vseh potrebnih ukrepov za uveljavljanje regresnih terjatev ter da po plačilu poroštva preveri izpolnjevanje pogojev po Zakonu o interventnem ukrepu odloga plačila obveznosti kreditojemalcev (v nadaljevanju: ZIUOPOK, Uradni list RS, št. 36/20, 49/20 in 203/20 - ZIUPOPDVE), na podlagi katerih je banka oziroma hranilnica (v nadaljevanju banka) odobrila odlog plačila obveznosti iz kreditne pogodbe.

V skladu s 13. členom Uredbe o izvajanju 65. člena ZIUZEOP (v nadaljevanju: uredba), SID banki za izvajanje vseh poslov v zvezi s poroštveno shemo pripada mesečno nadomestilo v višini, ki je urejena v pogodbi med Republiko Slovenijo in SID banko. Vsi stroški, ki so nastali pri izvajanju poroštvene sheme ZIUZEOP v letu 2022, so bili SID banki s strani Republike Slovenije tudi poravnani.

Namen 65. člena ZIUZEOP, kot interventnega ukrepa, ki je urejal odziv Vlade Republike Slovenije na krizne razmere, ki so nastale v času epidemije COVID-19, je bil **bankam zagotoviti poroštvo Republike Slovenije** za **odloge plačil kreditnih obveznosti po ZIUOPOK,** odobrene **pravnim in fizičnim osebam.** Razpoložljivi **znesek poroštev** Republike Slovenije za odložene obveznosti po ZIUOPOK je znašal **200 milijonov EUR.**

Zakon je bil v letu 2020 kot začasni ukrep sprejet na podlagi **Začasnega okvira Evropske komisije** za ukrepe **državnih pomoči** v podporo gospodarstvu ob izbruhu Covid-19 (2020/C 91 I/01) z dne 19. marca 2020 (**Začasni okvir**) in kasnejših dopolnitev Začasnega okvira. Kasnejše spremembe Začasnega okvira so vplivale na izvajanje poroštvene sheme ob pogoju sprejetja sprememb zakonodaje. Na 65. člen ZIUZEOP sta tako vplivala še dva protikoronska paketa PKP6 oziroma ZIUOPDVE in PKP7 oziroma ZIUPOPDVE.

Aktivnosti SID banke so se v letu 2022 nadaljevale na področju spremljave kvartalnih stanj odlogov plačil kreditnih obveznosti po ZIUOPOK, ki so bili prijavljeni v poroštveno

shemo, in višine potencialne izpostavljenosti Republike Slovenije iz naslova poroštev, obravnave zahtevkov bank za unovčitev poroštev Republike Slovenije za neporavnane kreditne obveznosti kreditojemalcev iz naslova zapadlih in neplačanih odlogov po ZIUOPOK s poroštvom države po 65. členu ZIUZEOP in vsebinskega preverjanja izpolnjevanja pogojev za unovčitev poroštva po ZIUZEOP in skladnost sklenjenih aneksov in kreditnih pogodb z ZIUOPOK, ki ga je SID banka opravila v zakonsko določenem šest-mesečnem roku po plačilu poroštva po ZIUZEOP. SID banka je v letu 2022 izvajala tudi spremljanje insolventnih postopkov kreditojemalcev in prijavljala terjatve Republike Slovenije v postopke zaradi insolventnosti kreditojemalcev, spremljala kvartalna poročila bank o poteku izterjave za že plačana poroštva in o stanju terjatev plačanih poroštev ter zbrane podatke periodično poročala ministrstvu, pristojnemu za finance.

V letu 2022 je SID banka prejela **sedem (7) zahtevkov bank za unovčitev poroštva** Republike Slovenije po 65. členu ZIUZEOP za odloge plačila kreditnih obveznosti po ZIUOPOK, od tega pet (5) zahtevkov za neporavnane odložene obveznosti kreditojemalcev fizičnih oseb in dva (2) zahtevka za kreditne obveznosti pravnih oseb. SID banka je po formalnem pregledu izpolnjevanja pogojev za unovčitev poroštva štiri zahtevke (vsi so se nanašali na kreditne obveznosti fizičnih oseb) posredovala v plačilo ministrstvu, prisojnemu za finance, ki je nato **poroštvo izplačalo** v skupni vrednosti 10 tisoč EUR v breme Proračuna Republike Slovenije. Preostale tri zahtevke za plačilo so banke iz razloga poslovne odločitve umaknile. Na stanje konec leta 2022 ni bil več v obravnavi noben zahtevek za unovčitev. SID banka je za vsa v letu 2022 plačana poroštva Republike Slovenije po 65. členu ZIUZEOP, v zakonskem roku šestih mesecev po plačilu poroštva banki, izvedla tudi vsebinsko podrobno preverjanje izpolnjevanja pogojev za unovčitev poroštva po ZIUZEOP in skladnost sklenjenih aneksov in kreditnih pogodb z ZIUOPOK. V opravljenem pregledu kreditne in druge dokumentacije bank ni ugotovila nepravilnosti ali odstopanj od zakonskih in/ali uredbenih pogojev za plačilo poroštva.

Končni rok za unovčitev poroštva Republike Slovenije po 65. členu ZIUZEOP za odloge plačil kreditnih obveznosti po ZIUOPOK, prijavljenih v poroštveno shemo, se je za banke zakonsko **iztekel konec leta 2022.**

XII. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZSJSM

Pooblastilo SID banki za opravljanje poslov pri izvajanju stanovanjske jamstvene sheme za mlade izhaja iz Zakona o stanovanjski jamstveni shemi za mlade (v nadaljevanju: **ZSJSM**, Uradni list RS, št. 54/22).

Republika Slovenija v prvem odstavku 4. člena ZSJSM pooblašča SID banko, da v njenem imenu in za njen račun opravlja vse posle v zvezi z izdajo, spremljanjem, unovčevanjem in izterjavo jamstev ter nadzor nad namensko porabo kreditov, zavarovanih z jamstvom po tem zakonu, na podlagi poročil bank. Pooblastilo SID banki obsega tudi javno objavo povabila bankam k oddaji ponudb za dodelitev jamstvenih kvot in da po poteku roka za oddajo ponudb za dodelitev jamstvenih kvot izvede oceno prejetih ponudb z vidika izpolnjevanja pogojev in meril iz zakona, uredbe ter objavljenega povabila. SID banka v imenu in za račun Republike Slovenije nato z izbranimi bankami sklene pogodbe o dodelitvi jamstvenih kvot. Zakon še določa, da bo Republika Slovenija izdajala jamstva po tem zakonu najdlje do 31. 12. 2032.

V skladu z 28. členom Uredbe o izvajanju ZSJSM, SID banki za izvajanje vseh poslov v zvezi z jamstvi po ZSJSM in vladni uredbi pripada letno nadomestilo. Nadomestilo SID banka izračuna v višini celotnih stroškov, ugotovljenih na podlagi vsakokrat veljavnih Sodil za razporejanje posrednih stroškov izvajanja dejavnosti po pooblastilu Republike Slovenije, sprejetih in revidiranih skladno z Zakonom o preglednosti finančnih odnosov in ločenem evidentiranju različnih dejavnosti (Uradni list RS, št. 33/11). Republika Slovenije je SID banki poravnala obveznosti iz naslova računa za nadomestilo za storitve opravljene po pooblastilu v letu 2022.

Namen ukrepa jamstva države za stanovanjske kredite je omogočiti mladim, ki **prvič rešujejo stanovanjsko vprašanje**, lažji dostop do stanovanjskih kreditov ob jamstvu Republike Slovenije. Kredit je lahko namenjen za nakup, gradnjo, prenovo ali dograditev stanovanjske nepremičnine, rekonstrukcijo ali spremembo namembnosti stanovanja s katero kreditojemalec rešuje svoje prvo stanovanjsko vprašanje in sicer pod pogoji, da je ročnost posameznega kredita lahko največ 30 let, glavnica kredita za posamezno stanovanjsko nepremičnino je omejena na največ 200.000,00 EUR, kredit pa mora biti za kreditojemalca cenovno ugodnejši, kar je zagotovljeno z zakonskim določilom, da mora biti efektivna obrestna mera (EOM) na dan sklenitve kreditne pogodbe nižja od EOM kredita pod enakimi pogoji, ki bi ga isti kreditojemalec najel pri isti banki brez jamstva države. Kreditojemalec mora še zagotoviti lastno

udeležbo v višini najmanj 20 % sredstev glavnice kredita in hipotekarno zavarovanje kredita na nepremičnini, ki je predmet kreditiranja.

Jamstva države se lahko izdajo **bankam** za obveznosti iz naslova stanovanjskih kreditov **polnoletnih fizičnih oseb**, ki prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje, ki bodo v letu izdaje jamstva stare **največ 38 let** in so na dan vložitve vloge za kredit državljani ali državljanke Republike Slovenije s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji. Hkrati morajo potencialni kreditojemalci izpolnjevati pogoj bodisi, da je oseba član **mlade družine**, bodisi da ima **sklenjeno delovno razmerje za določen ali nedoločen čas** pri čemer je njegova povprečna neto plača v treh mesecih pred vložitvijo vloge za kredit enaka ali nižja od 1,5 kratnika zadnje znane povprečne mesečne neto plače v Republiki Sloveniji na dan vložitve vloge in njegovi skupni obdavčljivi dohodki v letu pred najemom kredita, niso presegli 1,5 kratnika zadnje znane povprečne letne neto plače v Republiki Sloveniji.

Odločitev o odobritvi stanovanjskega kredita z jamstvom države po ZSJSM je sprejeta na strani bank, ki so pri obravnavi vloge za kredit zavezane poleg pogojev ZSJSM in uredbe spoštovati tudi ostalo zakonodajo, ki ureja kreditiranje potrošnikov ter ostala (interna) bančna pravila.

Republika Slovenija kot porok jamči banki v višini **100 %** glavnice in pogodbenih obresti **iz kreditnih pogodb.** Jamstvo države ne pokriva stroškov izterjave in zamudnih obresti**.** Skupni znesek jamstvenih kvot v okviru jamstvene sheme **znaša 300 milijonov EUR** letno in se letno obnavlja v tej višini do 31. 12. 2032.

O učinkih in izkoriščenosti ukrepa jamstev Republike Slovenije za stanovanjske kredite za mlade po ZSJSM v letu 2022 je še prezgodaj podajati **oceno uspešnosti,** glede na to, da se je zakon uveljavil šele sredi leta 2022 in določal še nekaj dodatnih rokov in aktivnosti za njegovo izvajanje (kot na primer: rok za sprejem vladne uredbe v začetku junija, rok za objavo povabila bankam za dodelitev jamstvene kvote v začetku avgusta, rok za pričetek sklepanja kreditnih pogodb v začetku novembra). Glede na zahtevnost postopkov in potrebnih priprav na izvajanje jamstvene sheme kot prvič ocenjujemo, da je **SID banka v letu 2022 uspešno in pravočasno vzpostavila pogoje** za izvajanje jamstvene sheme skladno s prejetim pooblastilom države ter pogoje za sodelovanje z bankami, in drugič, **tudi zainteresirane poslovne banke** so v potrebnem času zagotovile ustrezne prilagoditve notranjih postopkov in informacijske podpore ter se v prodajni mreži pripravile na trženje specifičnega bančnega produkta. Do začetka trženja kreditov z jamstvom, ki se je skladno z zakonskimi določili pričelo v roku šest (6) mesecev po sprejemu zakona, to je v novembru 2022, je SID banka obveščala javnost o uporabi tega instrumenta, ter na številne pobude Združenja bank Slovenije skupaj z ministrstvom, pristojnim za

finance, podajala še dodatna pojasnila, ki so bankam pripomogla k enotnemu razumevanju zahtev zakona in uredbe. **Do zaključka leta 2022** kljub temu **ni bil sklenjen še noben stanovanjski kredit** z jamstvom po ZSJSM.

Na izkoriščenost ukrepa države oziroma na sprejetost ukrepa s strani bank bo v prihodnje vplivala posebnost tovrstnih kreditov z državnim jamstvom, ki je v tem, da so ciljno namenjeni **ožjemu krogu potencialnih kreditojemalcev**, katerih **kreditna sposobnost je praviloma nizka** in po veljavnem Sklepu Banke Slovenije o makrobonitetnih omejitvah kreditiranja potrošnikov niso kreditno sposobni za pridobitev stanovanjskega kredita pri banki.

Aktivnosti v zvezi z novo stanovanjsko jamstveno shemo so se v SID banki v letu 2022 izvajale na področju:

- vzpostavitve organizacijskih in informacijsko - tehničnih pogojev v SID banki za izvajanje poslov po pooblastilu in vzpostavitev podlag za sodelovanje in poročanje bank (interno je bila razvita nova aplikacija za vodenje povabil bankam in prejetih ponudb ter pogodb o dodelitvi jamstvene kvote, za prejem, spremljavo in hrambo poročil bank in vodenje jamstvene kvote oziroma izpostavljenosti Republike Slovenije iz naslova obveznosti za plačilo poroštva, popisan je bil nov poslovni proces in sprejeti ustrezni interni akti za delo, ter navodila za banke),
- zagotovitve vsebinske in tehnične pomoči bankam,
- sodelovanja z ministrstvom, pristojnim za finance, pri oblikovanju podzakonskih uredbenih določil,
- ureditve razmerja med bankami in SID banko, ki v imenu in za račun Republike Slovenije s posamezno banko sklene pogodbo o dodelitvi jamstven kvote.

SID banka je za sodelovanje bank v jamstveni shemi pripravila tudi vse potrebne predloge dokumentov in obrazcev, kot na primer: vzorec pogodbe o dodelitvi jamstvene kvote, predlogo ponudbe, predloge poročil za prijavo podatkov v shemo in za periodično poročanje o stanjih kreditov, poziv za unovčitev jamstva Republike Slovenije s prilogami ipd.

SID banka je v letu 2022 izvajala potrebne aktivnosti iz omenjenega pooblastila, ki so bile povezane z **objavo prvega povabila bankam** k oddaji ponudb za dodelitev jamstvenih kvot v juliju ter na podlagi uspešnih ponudb trem bankam in eni hranilnici v avgustu 2022 dodelila jamstvene kvote v skupni **višini 28 milijonov EUR** oziroma 9,33 % od 300 milijonov EUR razpoložljive kvote. Znesek jamstvene kvote je bil posamezni banki dodeljen na podlagi konkurenčne ponudbe banke, ki je vsebovala znesek licitirane jamstvene kvote, upoštevajoč skupno EOM, po kateri je pripravljena odobriti kredite kreditojemalcem. Skrajni rok za sklenitev kreditnih pogodb,

dogovorjen z bankami v pogodbi o dodelitvi jamstvene kvote po prvem povabilu, je 18 mesecev po sklenitvi pogodbe o dodelitvi jamstvene kvote, kar se izteče v prvih dveh mesecih leta 2024. Podrobneje so podatki ponudb bank oziroma sklenjenih pogodb o dodelitvi jamstven kvote prikazani v spodnji tabeli.

Tabela 20: Razdelitev jamstvene kvote po ZSJSM po prvem Povabilu bankam številka 01-2022 k oddaji ponudb za dodelitev jamstvene kvote z dne 20. 7. 2022:

Banka/Hranilnica	**Licitirana jamstvena kvota** (v EUR)	**Status ponudbe**	**Dodeljena jamstvena kvota** (v EUR)
BKS BANK AG	15.000.000,00	Konkurenčna ponudba	15.000.000,00
DH d.d.	5.000.000,00	Konkurenčna ponudba	5.000.000,00
NOVA KBM d.d.	5.000.000,00	Konkurenčna ponudba	5.000.000,00
SKB d.d.	3.000.000,00	Konkurenčna ponudba	3.000.000,00
Skupaj	**28.000.000,00**		**28.000.000,00**

SID banka informacije o tem, katere banke so prejele jamstveno kvoto, objavlja tudi na svoji spletni strani.

Skupni znesek jamstvenih kvot v okviru jamstvene sheme **znaša 300 milijonov EUR letno**. SID banka lahko znotraj posameznega koledarskega leta objavi tudi več povabil, v kolikor je za to izražen interes bank, in razpoložljiva jamstvena kvota ni bila v celoti razdeljena. Banke lahko sodelujejo s ponudbo pri naslednjem povabilu, ki je objavljeno znotraj istega koledarskega leta, le v primeru, če so že dodeljeno jamstveno kvoto predhodnega povabila znotraj istega koledarskega leta porabile v deležu vsaj 70 %.

Jamstvo za kredit po ZSJSM banka lahko **unovči ob odstopu od kreditne pogodbe**. Banka mora poziv za unovčitev jamstva države predložiti SID banki v roku šestih (6) mesecev od odstopa od kreditne pogodbe ali redne končne zapadlosti, če ni odstopa od kreditne pogodbe. SID banka po formalnem pregledu poziva za unovčitev, le tega posreduje ministrstvu, pristojnemu za finance, v izplačilo. SID banka bo **preverila izpolnjevanje pogojev za unovčitev** jamstva po ZSJSM in vladni uredbi ter skladnost sklenjenih kreditnih pogodb z zakonom v treh (3) mesecih po izplačanem jamstvu. Če bo SID banka ugotovila, da je banka kredit odobrila v nasprotju s pogoji zakona ali uredbe, bo od banke zahtevala vrnitev zneska izplačanega jamstva skupaj z zamudnimi obrestmi.

Po plačilu jamstva SID banka kreditojemalcu in/ali poroku in/ali zastavitelju pošlje zahtevek za plačilo zneska kredita, za katerega je bilo unovčeno jamstvo. Če oseba ne ugovarja pozivu, se zahtevek šteje za izvršilni naslov v postopku izvršbe po Zakonu o davčnem postopku. FURS je pristojen na predlog SID banke v imenu in za račun

Republike Slovenije izterjevati znesek kredita v skladu z zakonom, ki ureja davčni postopek. Če oseba ugovarja obstoju in/ali višini obveznosti, SID banka dokumentacijo posreduje Državnemu odvetništvu Republike Slovenije, ki v imenu in za račun Republike Slovenije začne postopke za izterjavo v skladu s predpisi o izvršbi in zavarovanju.

XIII. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZDLGPE

Pooblastilo SID banki za opravljanje poslov pri izvajanju poroštvene sheme izhaja iz Zakona o zagotovitvi dodatne likvidnosti gospodarstvu za omilitev posledic epidemije COVID-19 (v nadaljevanju: **ZDLGPE**, Uradni list RS, št. 61/20, 152/20 - ZZUOOP, 175/20 - ZIUOPDVE). Republika Slovenija v četrtem odstavku 7. člena ZDLGPE pooblašča SID banko, da v njenem imenu in za njen račun opravlja vse posle v zvezi z unovčevanjem poroštev, spremljanjem in izvedbo vseh potrebnih ukrepov za uveljavljanje regresnih terjatev, ter da po sklenitvi kreditne pogodbe in prejemu kreditne dokumentacije od bank formalno pregleda seznam za preverjanje pogojev, po plačilu poroštva pa preveri izpolnjevanje pogojev po navedenem zakonu, na podlagi katerih je banka odobrila kredit.

V skladu z 12. členom ZDLGPE SID banki za izvajanje vseh poslov v zvezi s poroštveno shemo pripada mesečno nadomestilo v višini, ki je urejena v pogodbi med Republiko Slovenijo in SID banko. Vsi stroški, ki so nastali pri izvajanju poroštvene sheme v letu 2022, so bili SID banki s strani Republike Slovenije tudi poravnani.

Namen ZDLGPE kot interventnega ukrepa, ki je odrazil odziv Vlade Republike Slovenije na krizne razmere, ki so nastale v času epidemije COVID-19, **je bil zagotoviti potrebno likvidnost slovenskemu gospodarstvu za omilitev posledic COVID-19** in preprečiti hujšo gospodarsko škodo, in sicer z bančnimi krediti, zavarovanimi s poroštvom Republike Slovenije, ki z namenom varovanja finančne stabilnosti zagotovi ustrezno pokritje kreditnega tveganja bank.

Zakon je bil v letu 2020 kot začasni ukrep sprejet na podlagi **Začasnega okvira Evropske komisije** za ukrepe **državnih pomoči** v podporo gospodarstvu ob izbruhu Covid-19 (2020/C 91 I/01) iz 19. marca 2020 (Začasni okvir) in kasnejših dopolnitev Začasnega okvira. Kasnejše spremembe Začasnega okvira so vplivale na izvajanje poroštvene sheme ob pogoju sprejetja sprememb zakonodaje. Na ZDLGPE je tako vplival protikoronski paket PKP5 oziroma ZZUOOP, s katerim se je, med drugim, izvajanje začasnega ukrepa podaljšalo iz prvotnega končnega datuma za sklenitev kreditnih pogodb 31. decembra 2020 na 30. junij 2021. Dodatne spremembe zakona so začele veljati s PKP6 oziroma ZIUOPDVE.

Republika Slovenija je prevzela poroštveno obveznost v primeru kreditnih pogodb po ZDLGPE, ki so izpolnjevale pogoj sklenitve najkasneje do 30. junija 2021 in kjer ročnost kredita **ni presegala petih let**, kredit pa je bil namenjen izključno **financiranju osnovne dejavnosti kreditojemalca**, in sicer financiranju novih ali

dokončanju že začetih naložb, financiranju obratnega kapitala ali financiranju poplačila obveznosti iz kreditnih pogodb, ki so bile sklenjene v obdobju po 12. marcu 2020 do uveljavitve tega zakona in so izpolnjevale pogoje po tem zakonu. Kredit ne sme biti namenjen financiranju povezanih družb ali družb s sedežem v tujini. Skupni znesek **glavnic kreditnih pogodb**, sklenjenih v skladu z ZDLGPE, in za katere velja poroštvo Republike Slovenije, je bil **omejen na 2 milijardi EUR.** Višina **poroštva** znaša **70 % glavnice kredita,** odobrenega velikemu podjetju oziroma **80 % glavnice kredita,** odobrenega mikro, majhnemu ali srednjemu podjetju (MSP), pri čemer se velikost podjetja upošteva skladno z Uredbo 651/2014/EU.

Aktivnosti SID banke so se v letu 2022 pri izvajanju pooblastila nadaljevale na področju spremljave neodplačanih stanj kreditov po zakonu za namen ugotavljanja višine potencialne izpostavljenosti Republike Slovenije iz naslova poroštev, obravnave zahtevkov bank za unovčitev poroštev Republike Slovenije za zapadle in neporavnane kreditne obveznosti kreditojemalcev po ZDLGPE in vsebinskega preverjanja izpolnjevanja pogojev za unovčitev poroštva, ki ga je SID banka opravila v zakonsko določenem roku enega meseca po plačilu poroštva. Po izplačanih poroštvih je sledilo spremljanje aktualne terjatve Republike Slovenije v postopkih izterjave za plačana poroštva in zbiranje podatkov in informacij o poteku izterjave preko poročil bank. SID banka je izvajala tudi spremljavo insolventnih postopkov kreditojemalcev in pravočasno prijavljala terjatve Republike Slovenije v postopke zaradi insolventnosti kreditojemalcev.

Tabela 21: Stanje kreditov v poroštveni shemi po ZDLGPE na dan 31. december 2022

Velikost kreditojemalca	**Število kreditnih pogodb**	**Stanje glavnic kreditnih pogodb** (v EUR)	**Znesek poroštev** (v EUR)
MSP	97	14.989.353	11.991.482
Veliko podjetje	11	27.870.355	19.509.248
SKUPAJ	**108**	**42.859.708**	**31.500.730**

SID banka je v preteklem letu vse zahtevane podatke o stanjih neodplačanih kreditov in stanju terjatev Republike Slovenije ter poteku izterjav za že izplačana poroštva kvartalno poročala ministrstvu, pristojnemu za finance, ter bankam obračunavala letno jamstveno premijo.

Na dan **31. decembra 2022** je skupno **stanje** neodplačanih **glavnic kreditov** znašalo **42,9 milijona EUR**, za plačilo katerih Republika Slovenija kot **porok jamči**

bankam v višini 31,5 milijona EUR. 96 % likvidnostnih kreditov po ZDLGPE, ki so še v stanju, v končno plačilo zapade v letih 2025 in 2026.

Za primer unovčenja poroštva banka posreduje SID banki zahtevek za unovčitev poroštva najpozneje v šestih (6) mesecih od nastopa dogodka neplačila ali neporavnane dospele obveznosti iz kreditne pogodbe, ki je zavarovana s poroštvom. Skladno z določili vladne uredbe se plačila poroštvene obveznosti Republike Slovenije poslovnim bankam izvedejo v denarju v breme proračuna Republike Slovenije.

V **letu 2022** je SID banka prejela **dva (2) zahtevka za unovčenje poroštva Republike Slovenije** za neplačane kreditne obveznosti dveh podjetij, nad katerima je bil uveden stečajni postopek. Oba zahtevka za unovčitev v skupni višini 27 tisoč EUR sta bila banki v letu 2022 tudi izplačana. Po prejemu plačila poroštva poslovna banka začne izterjavo nad kreditojemalcem v celotnem znesku dolga, tudi v delu izplačanega poroštva Republike Slovenije. SID banka je v roku enega meseca po plačanem poroštvu preverila tudi izpolnjevanje zakonskih pogojev za unovčitev poroštva po ZDLGPE in uredbi ter skladnost sklenjenih kreditnih pogodb z določili ZDLGPE. V opravljenem pregledu kreditne in ostale dokumentacije banke je ugotovila, da so bili pri obeh zahtevkih za unovčitev zakonski pogoji za plačilo poroštva tudi izpolnjeni.

XIV. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZVO-2

SID banka je na podlagi 181. člena Zakona o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 44/22 in 18/23 – ZDU-1O) **v letu 2022 nadaljevala z izvajanjem funkcije uradnega dražitelja na dražbah pravic do emisije toplogrednih plinov** v skladu z Uredbo Komisije EU št. 1031/2010 o časovnem načrtu, upravljanju in drugih vidikih dražbe pravic do emisije toplogrednih plinov na podlagi Direktive 2003/87/ES Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi sistema za trgovanje s pravicami do emisije toplogrednih plinov, spremenjeno z Uredbo Komisije (EU) št. 1210/2011.

SID banka v imenu Republike Slovenije na dražbah, ki jih organizira skupni dražbeni sistem držav članic EU (borza European Energy Exchange), prodaja količine emisijskih kuponov, določene s strani Evropske komisije, prejeto kupnino pa prenese na račun Republike Slovenije. Kupnina je namenjena Podnebnemu skladu, iz katerega se financirajo ukrepi, namenjeni blaženju podnebnih sprememb.

Slika 44: Gibanje cen emisijskih kuponov v letu 2022

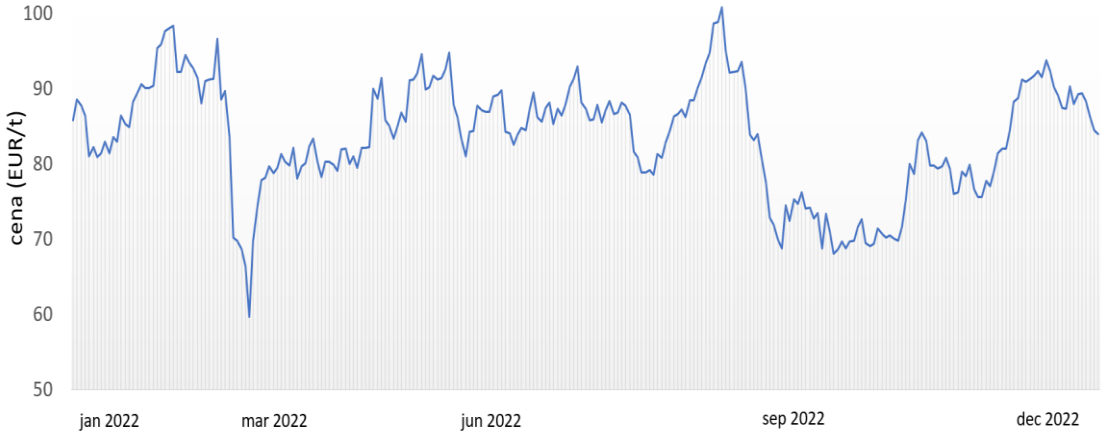

Vir: Bloomberg

Banka je v letu 2022 kot uradna dražiteljica emisijskih kuponov (European Emission Allowances) sodelovala na 142 dražbah, na katerih je bilo prodano skupaj 2.137.500 enot pravic. Znesek kupnine je znašal 170.460 tisoč EUR. V letu 2022 je bilo izvedenih

pet dražb emisijskih kuponov za letalske prevoznike (European Aviation Allowances). Prodanih je bilo 4.500 enot pravic, znesek kupnine je znašal 366 tisoč EUR.

SID banka od leta 2020 izvaja še nalogo uradne dražiteljice, ki je določena v Delegirani uredbi Komisije (EU) št. 2019/7 o spremembi Uredbe Komisije (EU) št. 1031/2010, glede dražbe 50 milijonov nedodeljenih pravic iz rezerve za stabilnost trga za sklad za inovacije.

XV. UČINKI FINANČNIH STORITEV

V letu 2022 je SID banka s svojim delovanjem blažila težave podjetij, ki so utrpele posledice energetske krize in epidemije COVID-19. Tako je poleg razvojno-spodbujevalne izvajala tudi interventno vlogo na področju protikriznega financiranja. SID banka je tudi v 2022 izvajala programe okoljsko trajnostnega financiranja npr. program financiranja naložbenih projektov, ki prispevajo k prehodu v krožno gospodarstvo in program posojil za financiranje projektov celovite energetske prenove javnih stavb iz Sklada skladov.

Poleg tega je SID banka v letu 2022 nadaljevala s trajnostno transformacijo lastnega poslovanja in spodbujala trajnostno transformacijo slovenskega gospodarstva. Namen tega poglavja je pregled učinkov novega financiranja v letu 2022, glede na namene kreditov, regionalno in sektorsko strukturo[41] ter različne spodbujevalne učinke na gospodarsko aktivnost.

XV.1. STRUKTURA NOVIH KREDITOV V LETU 2022

Tudi v letu 2022 je SID banka posredno in neposredno zagotavljala namenska finančna sredstva za namen spodbujanja projektov, v največjem številu malih in srednjih podjetij (MSP). V letu 2022 je bilo s sredstvi SID banke neposredno in v sofinanciranju s poslovnimi bankami ter prek bank posrednic sklenjenih 417 kreditov za 447,4 milijona EUR kreditov. Glede na velikost podjetij je bilo v letu 2022 skupaj financiranih 16 velikih podjetij v višini 235,2 milijonov EUR, 317 malih in srednje velikih podjetij v višini 163,9 milijonov EUR, 35 samostojnih podjetnikov v višini 4,8 milijona EUR ter 19 drugih subjektov, od tega 14 občin, v skupni višini 42,3 milijonov EUR.

[41] Podatki o dodani vrednosti sektorjev, regionalnih vrednostih BDP in zaposlenosti so pridobljeni iz podatkovne baze Statističnega urada Republike Slovenije.

Slika 45: Skupni znesek vseh novih kreditov in število podprtih subjektov v obdobju 2017-2022

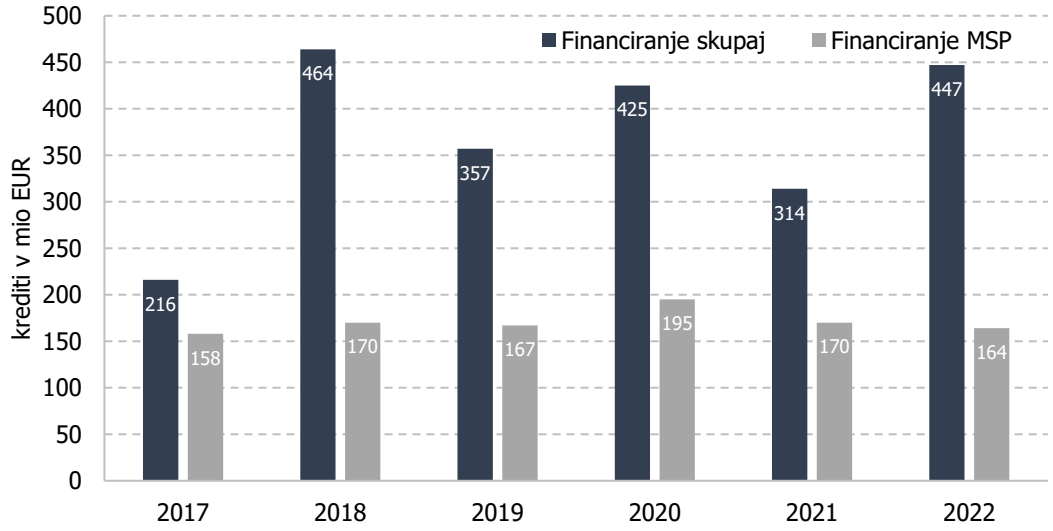

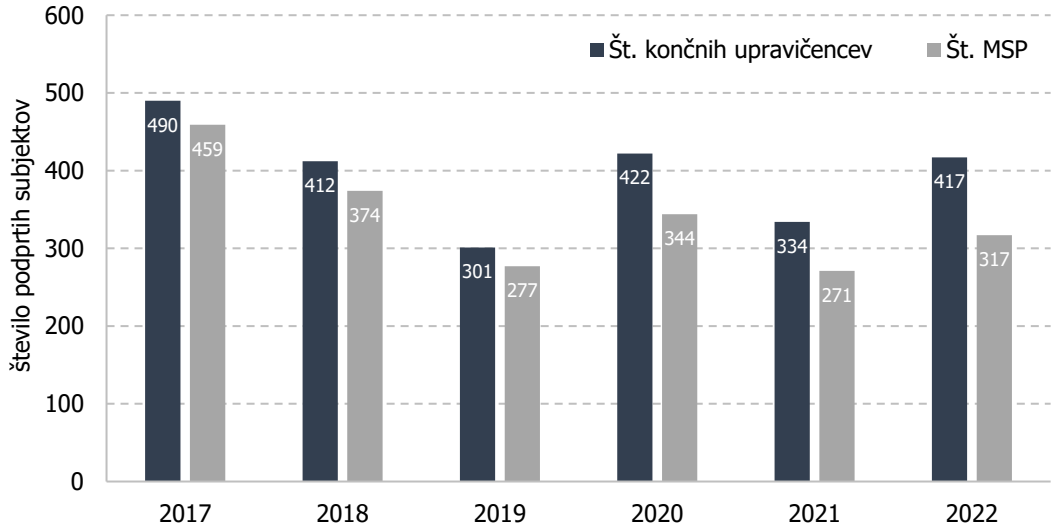

Slika 46: Razpršitev novih kreditov po velikosti končnih upravičencev po velikostnih enotah

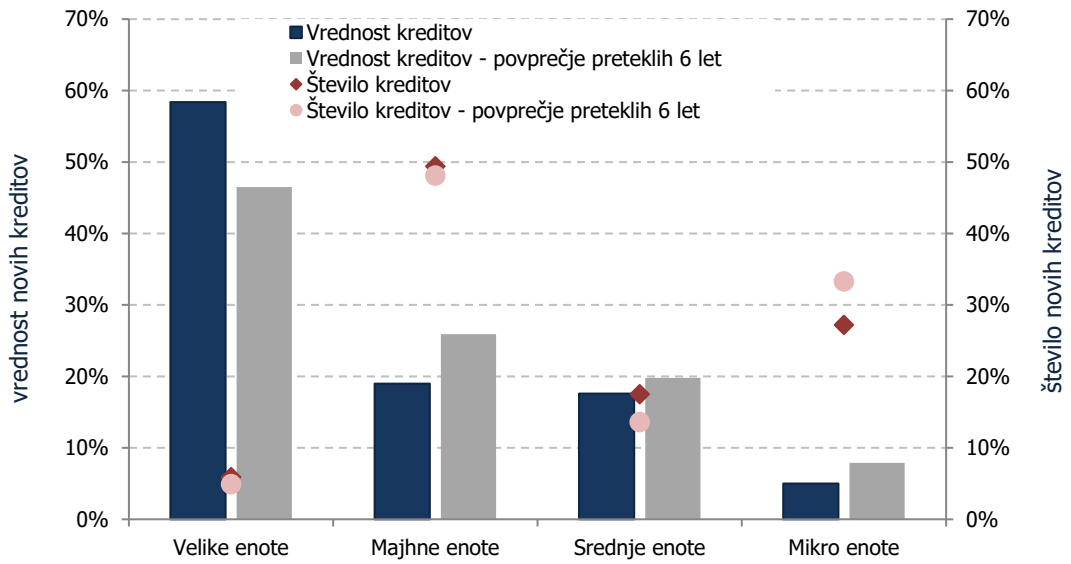

Porazdelitev med velikostnimi razredi se je v 2022 v primerjavi s preteklimi šestimi leti nekoliko spremenila v prid podpori velikih podjetij (58 %), medtem ko je delež podprtih MSP nekoliko upadel. Delež danih kreditov srednjim, majhnim in mikro podjetjem se je v 2022 glede na primerjalno obdobje najbolj znižal v segmentu majhnih enot, in sicer na 19 %. Najmanjši delež vrednosti, 5 % novih kreditov je bil dan mikro enotam, kljub temu da gre za 27 % vseh danih kreditov. Po številu odobrenih kreditov je bil največji delež, 49 %, namenjen majhnim podjetjem, kar je enako povprečju primerjalnega obdobja. Po številu novih kreditov je najmanjši delež, 6 %, pripadal velikim enotam.

Slika 47: Razpršitev novih kreditov po glavnih namenih SID banke

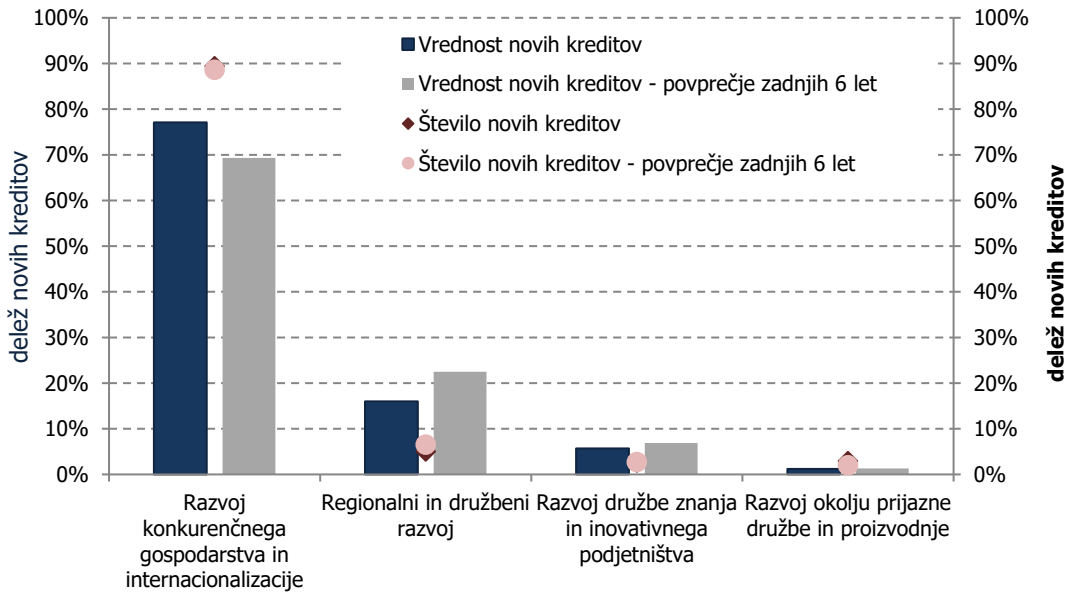

Z namenom zasledovanja dolgoročnih razvojnih usmeritev Republike Slovenije in EU so storitve SID banke razdeljene na štiri glavne namene:

- Razvoj družbe znanja in inovativnega podjetništva,
- Razvoj okolju prijazne družbe in proizvodnje,
- Razvoj konkurenčnega gospodarstva ter
- Regionalni in družbeni razvoj.

Glede na glavne namene SID banke je bila, tako kot v preteklih letih, večina novih kreditov danih za Razvoj konkurenčnega gospodarstva in internacionalizacije. Za ta namen je bilo danih 77 % vrednosti vseh novih kreditov oz. 89 % števila vseh novih kreditov. Glede na primerjalno obdobje preteklih 6 let se je delež vrednosti novih kreditov zvišal za slabih 8 odstotnih točk. Glede na primerjalno obdobje preteklih 6 let, se je za dobrih 6 odstotnih točk znižal delež vrednosti danih kreditov za namen Regionalni in družbeni razvoj, ki je v 2022 znašal 16 %. Delež kreditov je bil najnižji za namen Razvoj okolju prijazne družbe, ki je v 2022 ostal na nizkem 1 %. Po številu novih kreditov je porazdelitev po vseh štirih glavnih namenih, glede na preteklo obdobje, ostala nespremenjena. SID banka si sicer prizadeva, da pri vsakem posojilu dosega več namenov hkrati – tudi ko je primarni namen na primer razvoj konkurenčnega gospodarstva, presoja po dodelitvi kredita upošteva inovativnost podjetja in njegov potencial, da prispeva k izvozu. S tega vidika postaja podpora SID banke internacionalizaciji bolj posredna, vendar nič manj zavezana temu končnemu cilju.

Analiza po namenih naložb končnih upravičencev kaže, da je bil največji delež novih kreditov odobren za financiranje rasti in razvoja MSP. Delež vrednosti novih kreditov za rast in razvoj MSP se je glede na primerjalno obdobje še dodatno zvišal, s 56 % na 75 %, kar predstavlja 89 % števila vseh novih kreditov. Najbolj občutno se je glede na primerjalno obdobje znižal delež vrednosti danih kreditov za namen internacionalizacije poslovanja, in sicer za več kot 10 odstotnih točk, na 2 % v 2022. SID banka stremi k podpori internacionalizacije podjetij tudi, oziroma predvsem, z neposrednim spodbujanjem njihove konkurenčnosti in investiranja, bolj kot pa z neposrednim financiranjem poslov mednarodne menjave, ki so tudi podvrženi nekaterim omejitvam glede na regulative EU.

Slika 48: Razpršitev novih kreditov po namenih naložbe končnega upravičenca

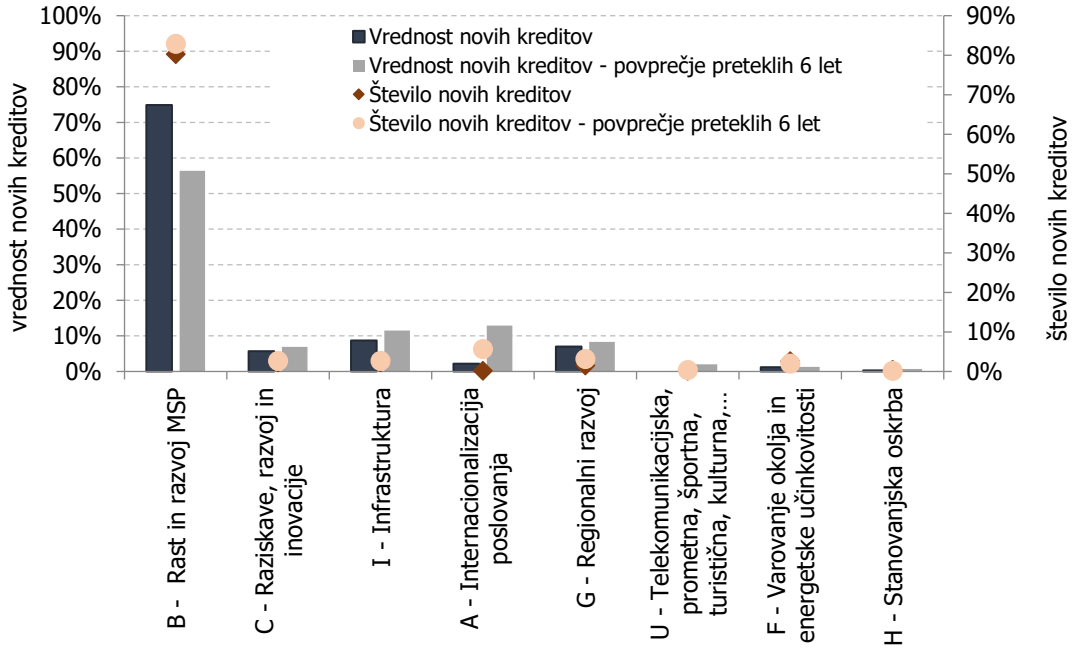

Slika 49: Znesek novih kreditov končnim upravičencem v izbranih dejavnostih in razmerje v dodani vrednosti sektorjev[42]

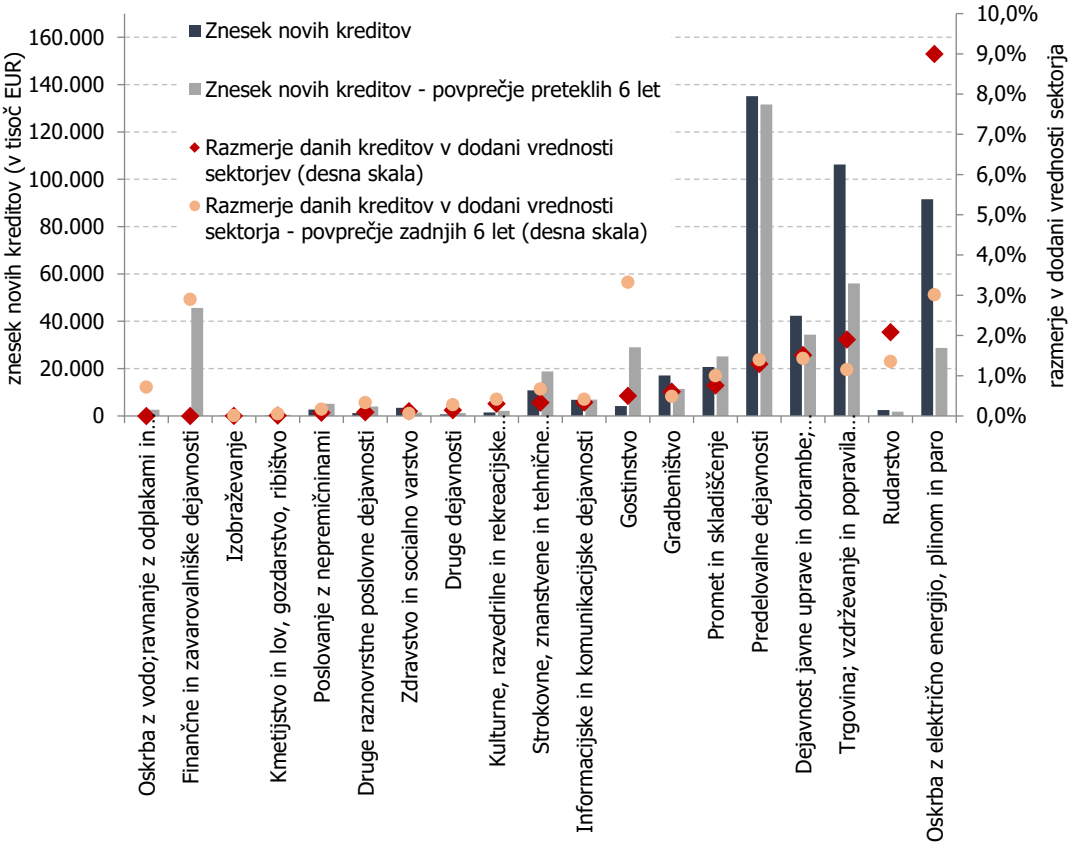

Med kreditojemalci so, tako kot v preteklih letih, prevladovala podjetja iz predelovalnih dejavnosti, ki predstavljajo tretjino vrednosti vseh kreditov. Sledijo financiranje trgovine, gostinstva, oskrbe z električno energijo, plinom in paro, javne uprave, ter druge dejavnosti. Razmerje danih kreditov v dodani vrednosti sektorja je bilo najvišje v dejavnosti oskrbe z električno energijo, plinom in paro, kjer se je glede na primerjalno obdobje povišalo za 6 odstotnih točk na 9 %. Razmerje v dodani vrednosti je glede na preteklo obdobje najbolj padlo v finančnih in zavarovalniških dejavnostih in gostinstvu, v obeh za 3 odstotne točke. Povprečno razmerje danih novih kreditov v dodani vrednosti sektorja je v 2022 znašalo 1 %.

Glede na razpršenost novih kreditov po regijah, je največji delež kreditov prejela Osrednjeslovenska regija, kjer je bilo danih 49 % vrednosti kreditov. Najmanj kreditov je bilo glede na znesek danih v Primorsko-notranjski (0,8 %), glede na število pa v Jugovzhodni Sloveniji in Posavski regiji (0,8 %). Glede na kohezijske regije je bil večji delež kreditov namenjen Zahodni Sloveniji, kamor je bilo danih 65 % vrednosti kreditov oz. podprtih 54 % končnih upravičencev.

Slika 50: Regionalna razpršenost novih kreditov

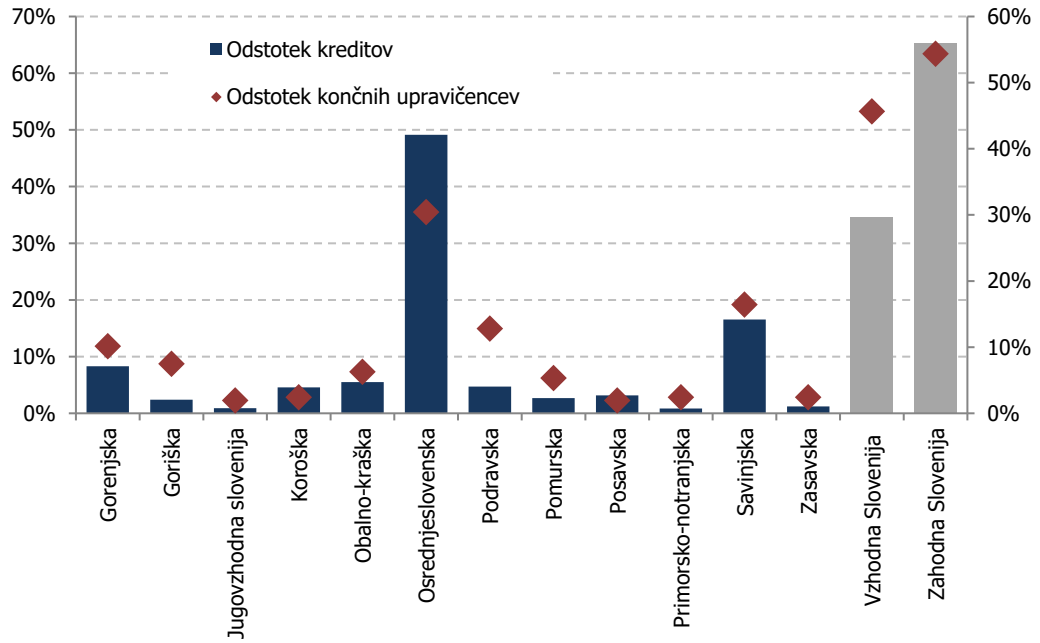

[42] Dodana vrednost sektorev: zadnji razpoložljivi podatki SURS – 2021.

Slika 51: Razmerje danih kreditov v regionalnem BDP[43]

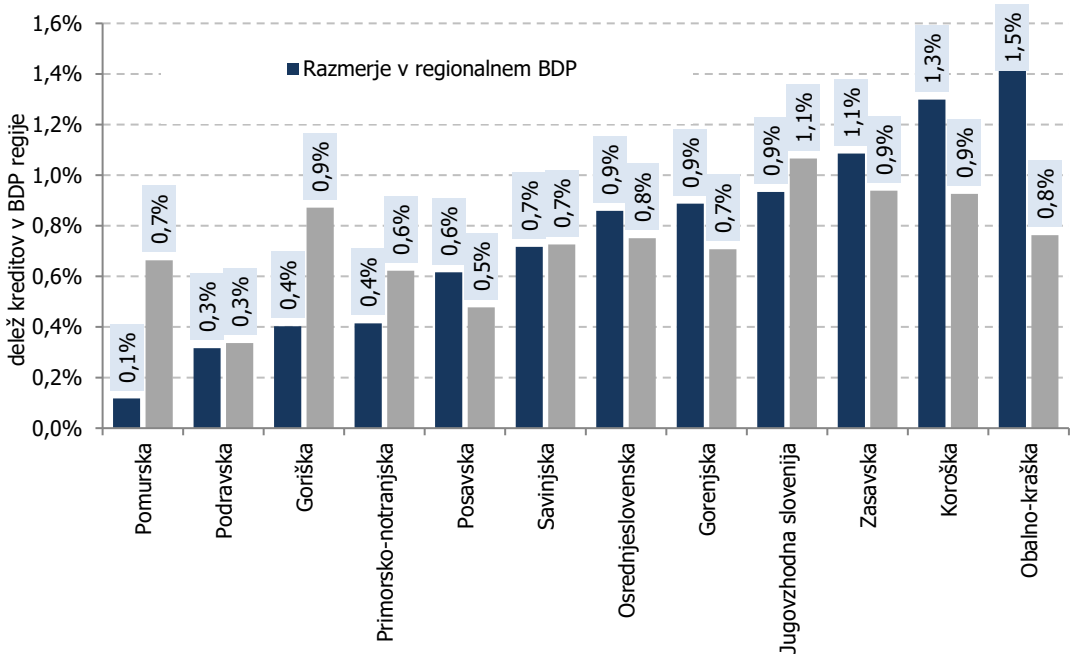

SID banka sicer skuša ohranjati ustrezno razpršeno aktivnost med vsemi regijami RS, kar se najbolje kaže v razmerju povprečnega obsega novih posojil v zadnjih petih letih glede na BDP regije. Po tem kazalniku po intenzivnosti kreditiranja prednjačijo Obalno-kraška, Koroška in Zasavska regija. Primerjava z obdobjem preteklih 6 let kaže da se je najbolj povečalo razmerje danih kreditov v BDP prav v Obalno-kraški regiji, in sicer iz 0,8 % na 1,5 %. Povprečno razmerje kreditov v regionalnem BDP je v 2022 znašalo 0,8 %, kar je za 0,1 odstotne točke višje kot v letu 2021.

[43] Bruto domači proizvod: zadnji razpoložljivi podatki SURS – 2021.

XV.2. OCENA UČINKOV NA GOSPODARSKO AKTIVNOST

UČINKI NA CELOTNO GOSPODARSTVO

Učinki financiranja se lahko izrazijo tudi v njihovem prispevku k spodbujanju BDP, izvoza, prodaje in ustanavljanju novih delovnih mest. Za tovrstne ocene SID banka uporablja ocene multiplikativnih učinkov svojih aktivnosti, ki so predmet izračunov raziskav Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani. Po tem metodološkem pristopu je bilo skupaj podprtega za 1,3 mrd EUR dodatnega BDP, 3,2 mrd EUR dodatne prodaje, 1,4 mrd EUR dodatnega izvoza in podprtih okoli 7.800 novih delovnih mest.

OPREDELITEV MULTIPLIKATIVNIH UČINKOV KREDITNE AKTIVNOSTI SID BANKE – OCENE EKONOMSKE FAKULTETE V LJUBLJANI

SID banka redno preverja svoj vpliv na gospodarstvo oziroma trajnostni razvoj RS in zadovoljstvo gospodarskih deležnikov z njenimi storitvami. Gre za dobro mednarodno prakso na področju razvojnega bančništva, saj so redne neodvisne evalvacije dobra podlaga za ovrednotenje izpolnjevanja mandatov v preteklem obdobju, hkrati pa podajajo tudi koristna napotila glede možnosti za nadaljnji razvoj in nadgradnjo delovanja razvojnih inštitucij.

Prva kompleksna analiza vloge in pomena SID banke za slovensko gospodarstvo, s študijo možnosti razširitve dejavnosti z novimi produkti za spodbujanje gospodarskega razvoja, je bila izvedena leta 2007, z dopolnitvami v 2008 in 2009 (predvsem z vidika analize tržnih vrzeli). Analiza je pokazala pomemben vpliv SID banke na gospodarstvo in širšo družbo. Aprila 2012 je bila zaključena druga kompleksna neodvisna evalvacija aktivnosti SID banke in sicer za obdobje 2007–2010 z oceno vpliva krize na prihodnji razvoj tržnih vrzeli. Evalvacijo je izvedla Ekonomska fakulteta v Ljubljani. Ekonomska vloga SID banke in učinki delovanja v tem obdobju so bili proučevani s kombinacijo kvalitativnih in kvantitativnih metod.

Raziskava EF je pokazala naslednje ocene kvantifikacije multiplikativnih učinkov kreditne aktivnosti SID banke: skupni multiplikator prodaje za financiranje (kratkoročni neposredni učinek začetne investicije ter dolgoročni učinek dodatne proizvodnje) znaša 4,29 – to pomeni, da je **vsak evro izvedenega investicijskega projekta ustvaril, neposredno in posredno, 4,29 EUR dodatne prodaje v Sloveniji**. Skupni multiplikator BDP znaša 1,67, kar pomeni, da **je vsak evro izvedenega projekta ustvaril dodatnih 1,67 EUR k skupnemu BDP Slovenije**. Skupni multiplikator izvoza pa znaša 1,51, kar pomeni, da je **vsak evro izvedenega projekta ustvaril dodatnih 1,51 EUR izvoza.**

Tabela 22: Multiplikativni učinki finančnih storitev SID banke v 2022

	Učinki finančnih storitev SID banke		
	Financiranje	**Zavarovanje**	**SKUPAJ**
Dodaten BDP	0,39 mrd EUR	0,91 mrd EUR	1,3 mrd EUR
Dodatna prodaja	1,0 mrd EUR	2,24 mrd EUR	3,2 mrd EUR
Dodaten izvoz	0,35 mrd EUR	1,1 mrd EUR	1,4 mrd EUR
Nova delovna mesta	2.660	5.170	7.830

UČINKI PO REGIJAH

Največji učinki so bili v letu 2022 doseženi v Koroški regiji, kjer je spodbujeni BDP glede na BDP regije znašal 1,3 %. Prednjačijo še Savinjska, Osrednjeslovenska, Obalno-kraška in Posavska regija, vse z deležem spodbujenega BDP v BDP regije višjim od 0,8 %. V Jugovzhodni Sloveniji je bil delež spodbujenega BDP v BDP regije najnižji, 0,1 %. V povprečju 2022 je bilo v regijah spodbujenega 0,7 % BDP, kar kaže na povišanje v višini 0,1 odstotne točke glede na predhodno leto.

Slika 52: Primerjava deležev spodbujenega BDP glede na BDP regije v 2022 in preteklem 6 letnem obdobju[44]

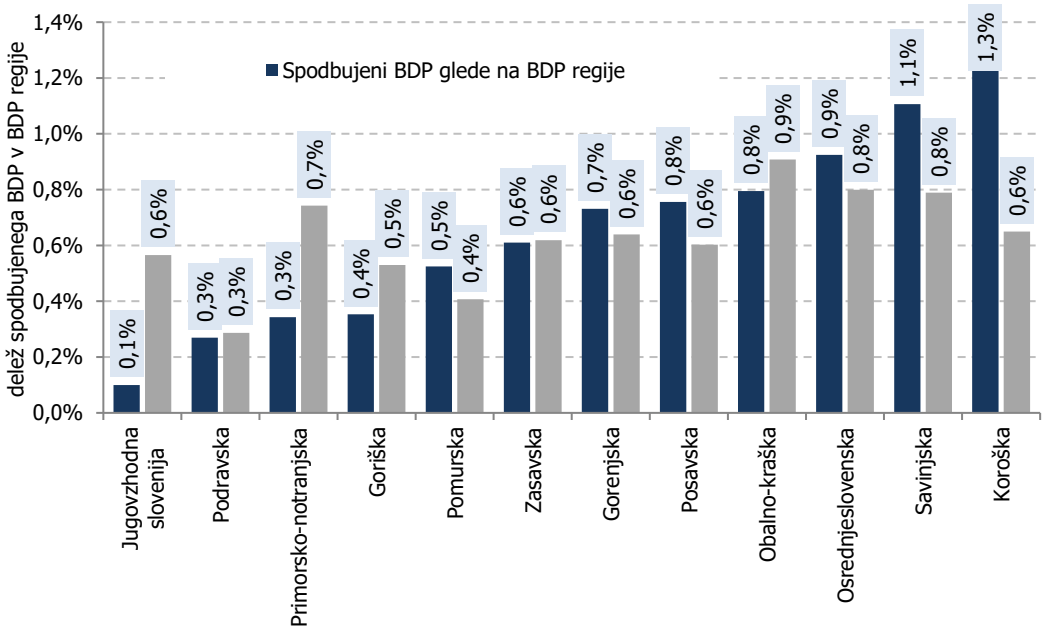

[44] Bruto domači proizvod: zadnji razpoložljivi podatki SURS – 2021.

Slika 53: Primerjava deležev novih delovnih mest v zaposlenih v regijah v 2022 in preteklem 6 letnem obdobju

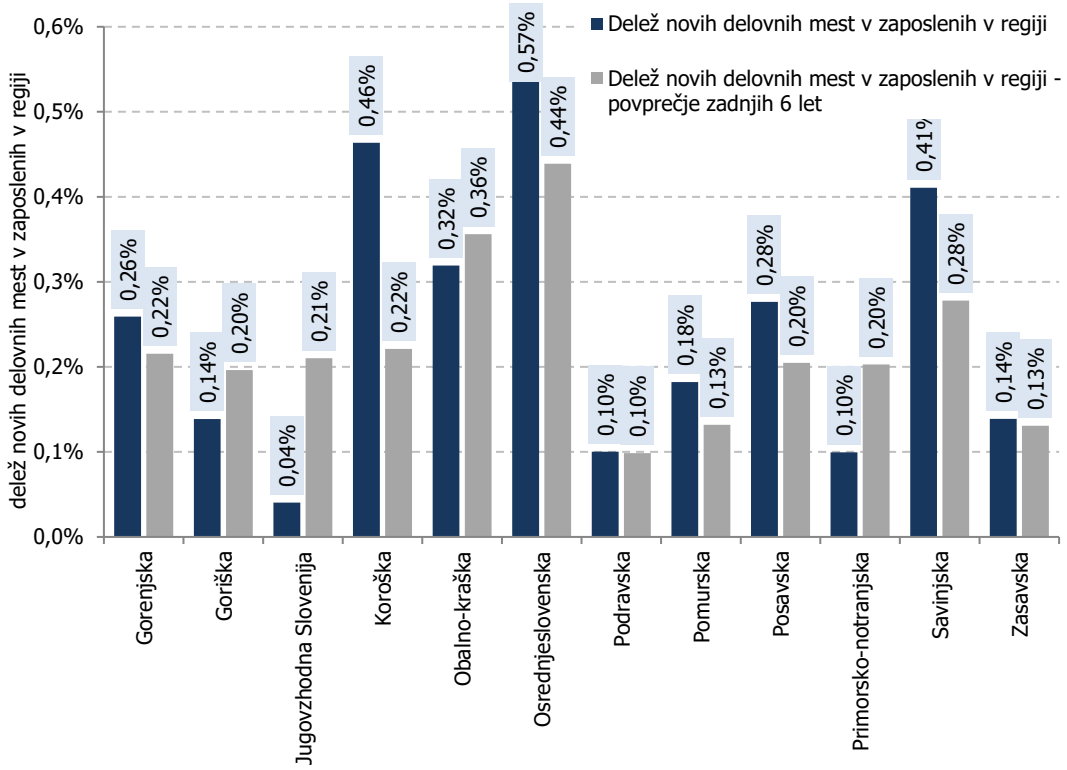

Porazdelitev prispevkov finančnih storitev h kreiranju novih delovnih mest, glede na zaposlenost po regijah, je primerjano z obdobjem preteklih 6 let nekoliko drugačna. Povprečen delež novih delovnih mest v zaposlenih po regijah je bil v preteklem 6-letnem obdobju na ravni 0,22 %, v 2022 pa se je znižal na 0,25 %. Najbolj se je povišal v Koroški regiji, za 0,2 odstotne točke, najbolj, za 1,5 odstotne točke, pa se je znižal v Jugovzhodni Sloveniji.

XV.3. OCENA MAKROEKONOMSKIH UČINKOV

OPREDELITEV OCENJEVANJA UČINKOV

SID banka kot razvojna banka je s svojim poslanstvom zavezana zasledovati predvsem cilje čim večjih strukturnih in cikličnih učinkov na spodbujanje gospodarske aktivnosti v Sloveniji. Z namenom vrednotenja teh učinkov je bila izdelana **Evalvacija aktivnosti SID banke v obdobju 2007–2010 z oceno vpliva krize na prihodnji razvoj tržnih vrzeli** (Škerlavaj in drugi, 2012), ki je s pomočjo input-output analize na podlagi matrik družbenega računovodstva (SAM – Social Accounting Matrix) ocenila multiplikatorje delovanja SID banke.

V letu 2020 je bilo vrednotenje teh učinkov interno dodatno nadgrajeno s podrobnejšo opredelitvijo nekaterih dodatnih parametrov ocenjevanja makro učinkov. Za vrednotenje makroekonomskih učinkov razvojne banke je potrebno, prvič, definirati način transmisije financiranja banke na gospodarsko aktivnost in, drugič, »dodatnost« financiranja razvojne banke, ki učinke omejuje zgolj na del spodbujene gospodarske aktivnosti, ki se ne bi udejanjil brez intervencije razvojne banke. Dosedanja metodologija, pripravljena s strani ekspertne skupine EF v letu 2012, je temeljila na njihovi oceni multiplikatorja na BDP spodbujenega z dodatnim financiranjem investicij. Dodatnost delovanja SID banke je bila ovrednotena na osnovi ankete pri podjetjih, ki so prejela financiranje SID banke, z oceno ali bi se financiranje izvedlo tudi brez intervencije SID banke. Nadgradnja metodologije multiplikativne učinke razvojne banke podrobneje opredeli glede na tipične kategorije, ki določajo aktivnost razvojnih bank: ročnost posojil, dostopnost financiranja za podjetja, ki prejmejo financiranje s strani razvojne banke glede na njihove bonitetne ocene in zavarovanja, ter splošne razmere gospodarskega cikle. S tem je omogočena tudi primerjalna analiza učinkovitosti na ravni programov financiranja in ocena postopnega prehajanja učinkov v gospodarstvo.

NADGRAJENA INTERNA METODOLOGIJA

Nadgradnja metodologije namesto uporabe konstantnega multiplikatorja nadgradnja metodologije predvideva ocenjevanje učinkov z upoštevanjem vsakokratnih lastnosti posameznega financiranja in vsakokratnega stanja bančnega sistema, hkrati pa je uvedena tudi dinamična dimenzija ocenjevanja ekonomskih učinkov. Kot osnovo za dinamično analizo so privzete in prilagojene ocene učinkov dinamičnega modela

splošnega ravnovesja (Computable General Equilibrium, CGE) RHOMOLO-EIB, ki ga za ovrednotenje makroekonomskih učinkov svoje aktivnosti uporablja EIB.

Interni model ocenjevanja makroekonomskih učinkov tako temelji ne le na ocenjenem multiplikatorju, pač pa tudi na upoštevani intenzivnosti tržne vrzeli oz. ti. dodatnosti posameznega posla. Z vpeljanim konceptom dodatnosti tako pridobljene ocene odražajo spodbujeno aktivnost, ki je brez razvojne in interventne vloge SID banke ne bi bilo, hkrati pa upoštevajo tudi stopnjo racioniranja. Racioniranost na ravni posla je delež povpraševanja po financiranju, ki ga komercialni sektor ne želi / ne more zagotoviti. Učinki na gospodarstvo so odvisni od lastnosti posameznih poslov, ki nastopajo v različnih programih financiranja. Lastnosti posameznih programov financiranja (ročnost posojila, velikost podjetij, zavarovanje, delitev tveganj …) pa opredeljujejo lastnosti poslov in s tem učinke programov.

Zaradi prociklične narave finančnega sistema se tržne vrzeli v krizah povečujejo in zmanjšujejo ob ekspanziji poslovnega cikla, kar določa ciklično komponento tržnih vrzeli. Ciklična vrzel tako povezuje učinek razvojne banke z obdobjem gospodarskega cikla, opredeljenega prek proizvodne vrzeli (razlika med doseženo in ravnovesno gospodarsko aktivnostjo). Uvedba povezovanja učinkov in gospodarskega cikla sloni na premisi, da je makroekonomski multiplikator v neugodnih pogojih gospodarskega cikla večji kot v ugodnih pogojih gospodarskega cikla, kar je tudi podlaga za proticiklično delovanje razvojnih bank.

Poleg ciklične pa se pri izračunu dodatnosti upošteva tudi strukturna vrzel. Ta vrednoti strukturne, trajne oz. dolgoročne učinke, za katere se predpostavlja, da so posledica projektov z dolgoročnejšimi učinki. Kot so na primer infrastrukturni projekti, izboljšanje proizvodnih tehnologij prek vlaganj v raziskave in razvoj ter človeški kapital, okoljske naložbe in podobno. Običajno se te investicije financirajo s posojili daljših ročnosti, ki so prek tržnih finančnih posrednikov dosegljiva v omejenem obsegu. Strukturna vrzel je zato opredeljena kot funkcija racioniranosti in ročnosti.

Dinamični multiplikatorji ponazarjajo kako razvojno financiranje skozi čas učinkuje na gibanje BDP. Za kvantifikacijo učinkov so uporabljeni delno prilagojeni dinamični multiplikatorji, ki izhajajo iz modela RHOMOLO-EIB. Z dinamičnimi multiplikatorji ocenjeni dinamični učinki, ki se delijo na ciklične oz. investicijske, ki so prehodne narave, in strukturne oz. trajne, ki so dolgoročne narave.

Po takšni metodologiji ocenjeni makroekonomski učinki kažejo, da so bili ti v letu 2022 na področju strukturnih, dolgoročnih vrzelih – tako kot pri cikličnih – nižji kot pretekla leta. To je predvsem posledica relativno dobrega ekonomskega stanja, v katerem je bila Slovenija, in tudi večjega povpraševanja po posojilih krajših ročnosti ter s strani

podjetji z boljšimi bonitetami in zavarovanji kot v preteklosti. Visoka likvidnost bančnega sistema je prav tako skozi večino leta 2022 zagotavljala, da je bil delež povpraševanja, ki ga je ponudba zadovoljila, visok, posledično pa je bilo racioniranje nizko, dodatnost SID banke pa nekoliko nižja.

OCENJENI UČINKI

Rezultati uporabe prenovljenega metodološkega okvirja navajajo glavne značilnosti učinkov delovanja SID banke po letu 2007. Pri tem je SID banka v obdobju 2007–22 financirala za 17,3 % BDP oz. izvedla nominalno 6,9 mrd EUR poslov financiranja.

- Po ocenah uporabljenega metodološkega okvirja ocenjeni učinki pomenijo dvig ravni BDP v povprečju med 1 in 2 % letno. Strukturni učinki financiranja, ki imajo daljnosežne posledice na ekonomijo prek vlaganj, na primer v infrastrukturo, izboljšanje proizvodnih tehnologij, vlaganj v raziskave in razvoj, že presegajo vsakoletne ravni 1 % BDP. S cikličnimi oziroma prehodnimi učinki, ki so zato bolj kratkoročne narave, je SID banka letno prispevala nad 1 % cikličnega gibanja BDP v obdobju proizvodne vrzeli, kar je pomemben prispevek k izvajanju proti-ciklične politike.
- V obdobju 2007–22 je dosegla okoli 23 % BDP dodatnega BDP, kar predstavlja tudi za dobrih 9 % BDP javnofinančnih prihodkov iz naslove spodbujene aktivnosti. Skoraj 15 % BDP je bilo cikličnih učinkov in preostalih 8 % BDP strukturnih.
- Ocena učinkov brez upoštevanja strogega kriterija dodatnosti in s tem določenega prekrivanja poslovanja s poslovnimi bankami, torej z upoštevanjem celotnih poslov kot spodbujevalnih, doseže SID banka s svojimi aktivnostmi skoraj do 6 % BDP makroekonomskih učinkov na letni ravni.
- V začetnih letih je bil večji del delovanja SID vezan na posredne posle, ki od leta 2011 dalje postopno zastajajo. Na posredne posle je bilo do leta 2011 vezanih 60 % novih poslov, delež se je v nadaljevanju, ko ni bilo več tolikšne potrebe po proti-cikličnem delovanju, zelo znižal.
- Učinki neposrednega financiranja z bolj sistematičnim naslavljanjem specifičnih razvojnih vrzeli dosegajo višje skupne učinke. Med programi z

makroekonomsko relevantnim učinkom imajo največje učinke na enoto financiranja skladi finančnega inženiringa.

- Z vidika dinamike je opazen močan porast učinkov financiranja po ustanovitvi SID banke kot razvojne banke v letu 2007 in njen prispevek k gospodarskemu okrevanju v veliki finančni krizi po letu 2008 pa vse do leta 2016. Od leta 2020 prispevek SID banke k BDP ponovno narašča zaradi povečanja financiranja v krizi po izbruhu kovid na gospodarsko aktivnost.

Slika 54: Ciklični in strukturni učinki iz posrednih in neposrednih poslov

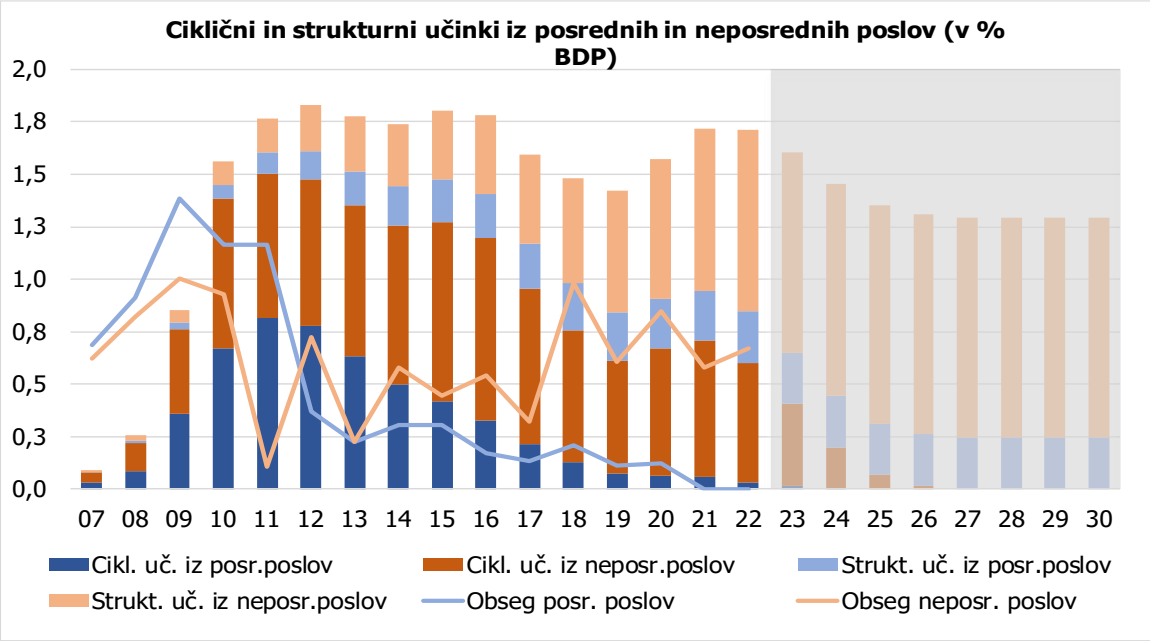

Vir: SID banka

XV.4. OCENA UČINKOV PO PROGRAMIH FINANCIRANJA

Eden poglavitnih načinov, preko katerega razvojne banke spodbujajo gospodarsko aktivnost, je usmeritev programov financiranja na podjetja z višjim potencialom rasti. To so lahko na primer visoko tehnološka podjetja ali podjetja, ki zaradi tržnih vrzeli na področju financiranja ne morejo razviti potencialov njihovih poslovnih modelov. S spodbujanjem podjetij, ki tako lahko dosegajo relativno višje gospodarske rezultate ali družbene učinke, razvojne banke dodatno spodbujajo gospodarski in družbeni razvoj.

Slika 55: Povprečne vrednosti kumulativnih indeksov rasti za PS1 in PS4 (ostali finančni inženiring)

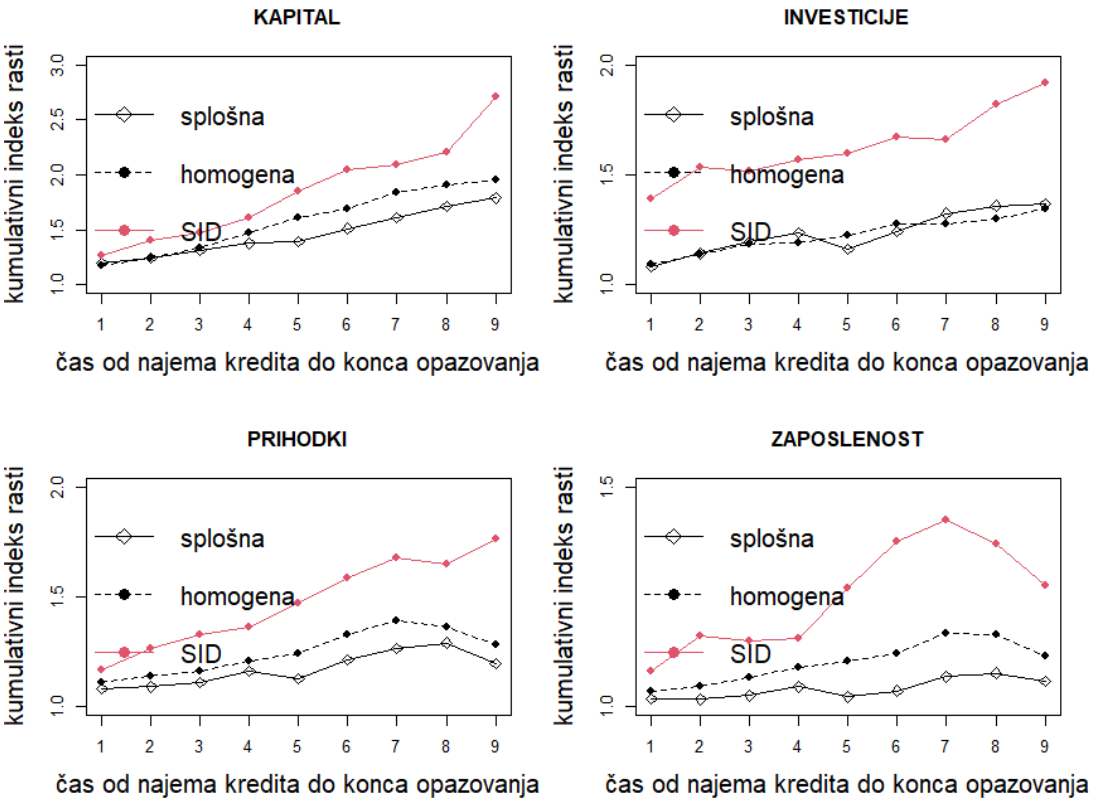

Za ovrednotenje teh učinkov so v slikah prikazane primerjave med povprečno rastjo nekaterih ekonomskih dejavnikov podjetij, po tem ko jih je finančno podprla SID banka, in rastjo teh dejavnikov v splošni in homogeni populaciji (primerjava s splošno

in homogeno populacijo skuša izločiti učinek, ki ga ima na podjetje vir financiranja SID banke in ki ga sicer ne bi bilo). Dejavniki so primerjani glede na število let po prejetju kredita neposredno pri SID banki, primerjava s povprečjem gospodarstva pa se vsakokrat vrši za enako časovno obdobje.

Slika 56: Povprečne vrednosti kumulativnih indeksov rasti za PS2

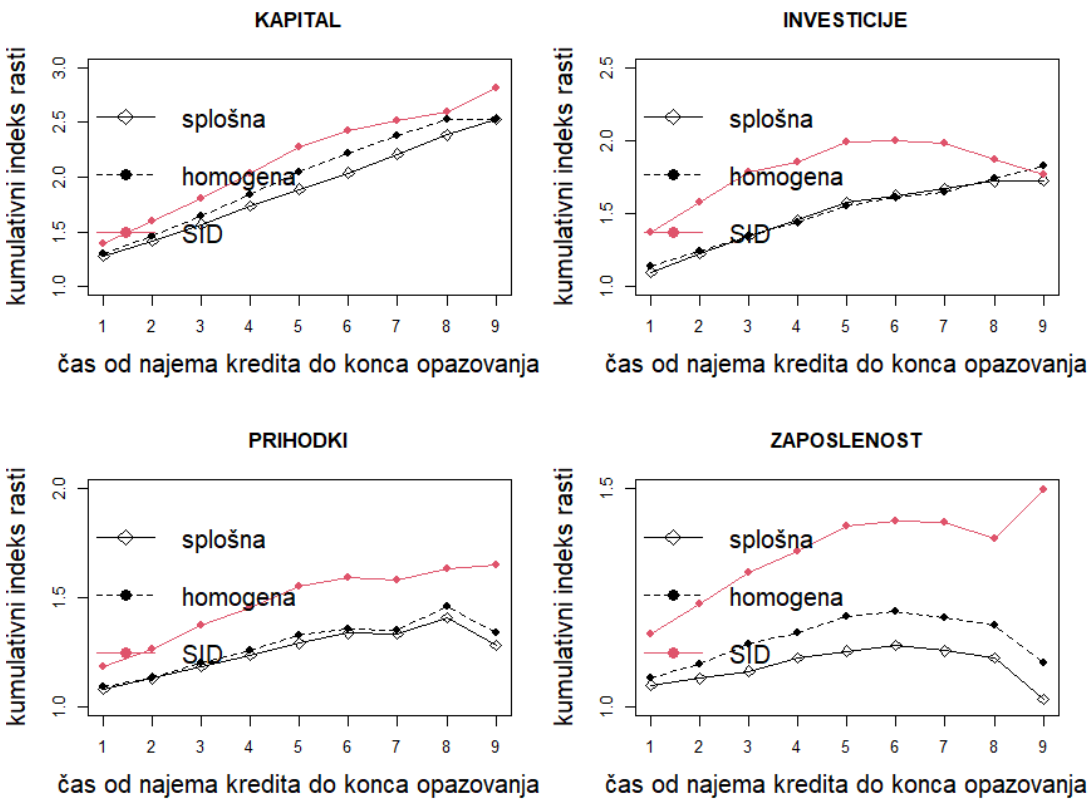

Slike prikazujejo učinke, ki jih imajo viri financiranja SID banke na komitente različnih posojilnih skladov in ostalega neposrednega financiranja. Učinki so prikazani v obliki kumulativnih in pri določenih analizah tekočih indeksov rasti kapitala, čistih prihodkov od prodaje, zaposlenosti in investicij. Kumulativne vrednosti indeksov rasti kapitala, investicij in prihodkov kažejo na opazno preseganje splošne in homogene populacije pri posojilnih skladih PS1 in PS4, medtem ko pri zaposlenosti ob koncu opazovanega obdobja odstopajo komitenti posojilnega sklada PS2 – preseganje splošne in homogene populacije se je v zadnjem obdobju še povečalo za razliko od komitentov posojilnih skladov PS1 in PS4. V razpoložljivem opazovanem obdobju podobno dobro

performirajo tudi komitenti posojilnega sklada PS3, razen pri vidiku »investicije«, kjer je opazen padec kumulativnega indeksa ob koncu opazovanega obdobja, pri čemer ta še vedno presega kumulativno rast indeksa homogene populacije.

Slika 57: Povprečne vrednosti kumulativnih indeksov rasti za PS3

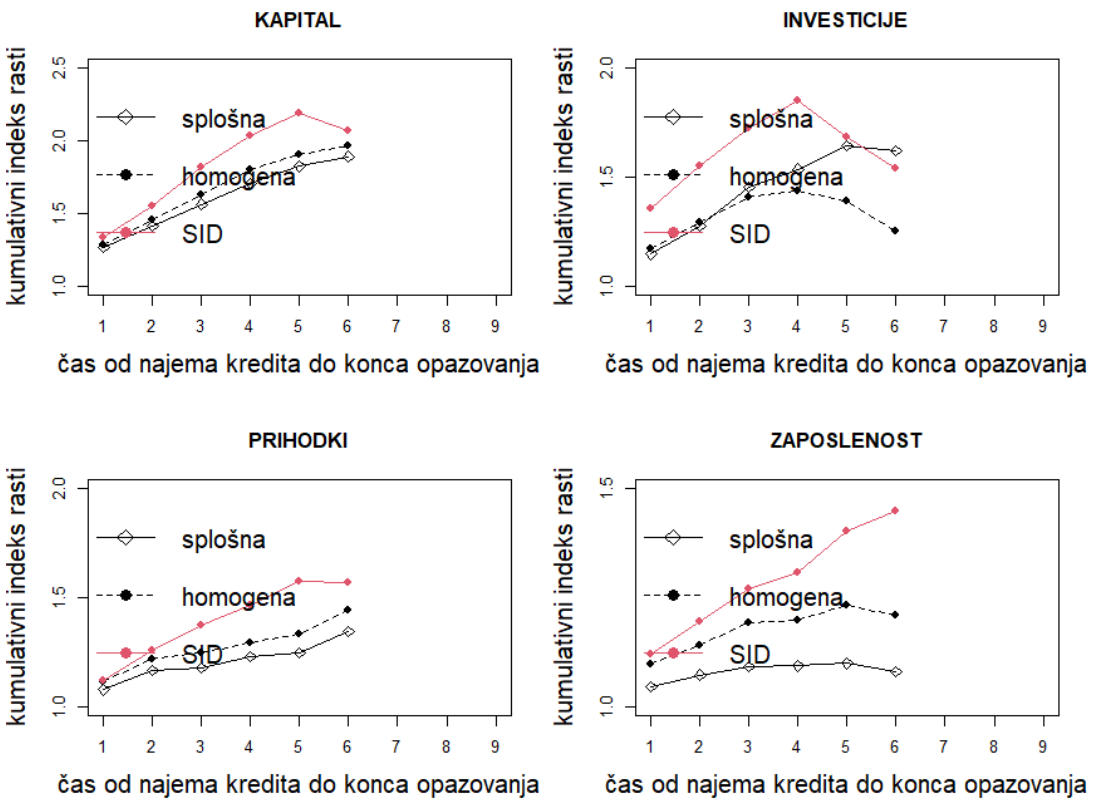

Kvantitativni učinki velikosti kredita na rast proučevanih kazalnikov kažejo, da ima velikost kredita opazne učinke na rasti proučevanih kazalnikov pri komitentih vseh posojilnih skladov, pri komitentih ostalega neposrednega financiranja, pa je ta značilnost očitna šele v zadnjem delu opazovanega obdobja.

Slika 58: Povprečne vrednosti kumulativnih indeksov rasti za ostalo neposredno financiranje

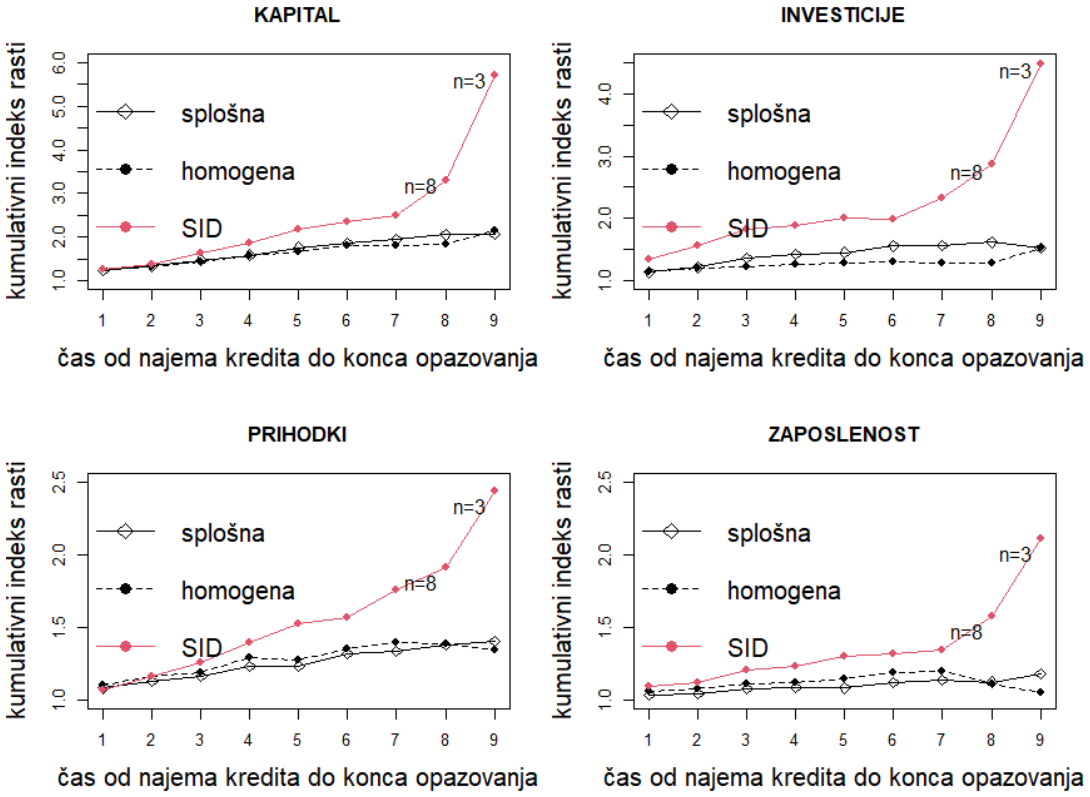

Glede na obseg financiranja, ki ga v gospodarstvo usmerja SID banka, ima omenjeno preseganje performansa splošne in homogene populacije pri komitentih SID banke že opazen makroekonomski vpliv. Osredotočenost razvojne banke na delovanje na tržnih vrzelih financiranja tako prinaša opazne učinke v gospodarstvu, ocena učinkov pa kaže na učinkovito uporabo sredstev.

Slika 59: Povprečne vrednosti kumulativnih indeksov rasti za posredno financiranje

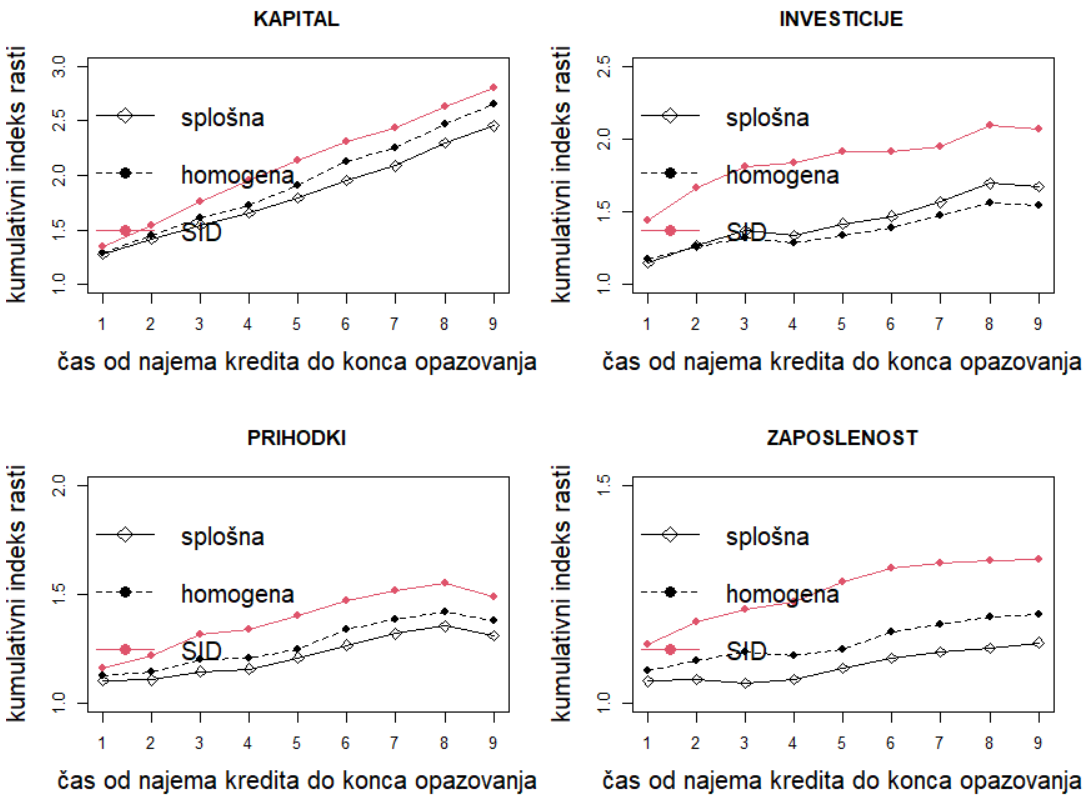

V splošnem komitenti vseh proučevanih virov financiranja SID banke v primerjavi s splošno in homogeno populacijo v povprečju dosegajo višje rasti vseh proučevanih kazalnikov (kapitala, prihodkov od prodaje, zaposlenosti in investicij). Ti rezultati potrjujejo ustrezno ciljno usmerjenost in selektivnost programov financiranja SID banke.

XVI. POSLOVANJE SID BANKE V LETU 2022

Konec leta 2022 je **bilančna vsota SID banke znašala 2.799.708 tisoč EUR**. V primerjavi s koncem predhodnega leta se je znižala za 1,2 odstotka oziroma za 34.324 tisoč EUR.

Slika 60: Bilančna vsota

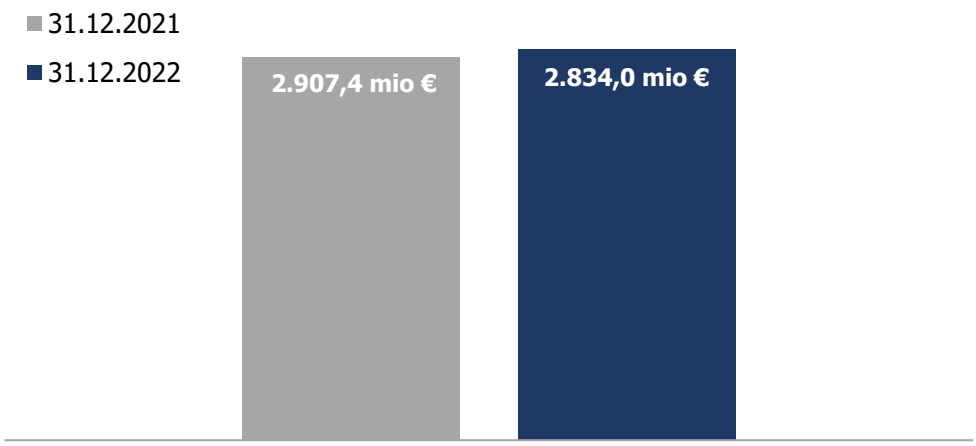

Vir: SID banka

V letu 2022 so imeli največji, **49,4-odstotni delež med sredstvi banke krediti strankam, ki niso banke**, katerih rast je bila 15,2-odstotna. Konec leta 2022 je njihovo stanje znašalo 1.382.527 tisoč EUR (2021: 1.199.698 tisoč EUR). Največji, 83-odstotni delež imajo krediti slovenskim nefinančnim družbam, sledijo krediti iz sektorja država (zlasti krediti občinam) s 15 odstotnim deležem, drugo so krediti drugim finančnim organizacijam, tujim nefinančnim družbam in krediti samostojnim podjetnikom.

Krediti bankam, ki vključujejo kredite in vloge, so konec leta znašali 343.990 tisoč EUR, kar je za 39,5 odstotka manj kot konec leta 2021. **Njihov delež v sredstvih banke se je v letu 2022 zmanjšal na 12,3 odstotka** (2020: 20,1 odstotka). Konec leta so 84 odstotkov kreditov bankam (brez vlog) sestavljali krediti slovenskim bankam (2021: 87 odstotkov), ki kot finančne posrednice posredujejo razvojna sredstva končnim prejemnikom, 16 odstotkov pa krediti tujim bankam za kreditiranje

izvoznih poslov slovenskih podjetij**. Naložbe v vrednostne papirje so konec leta 2022 predstavljale 22,5 odstotka bančne aktive** (2021: 29,5 odstotka) in so znašale 631.236 tisoč EUR (2021: 837.005 tisoč EUR). 92 odstotkov naložb se nanaša na dolžniške vrednostne papirje, katerih stanje je konec leta znašalo 578.411 tisoč EUR (2021: 796.197 tisoč EUR).

Slika 61: Struktura bilančne aktive

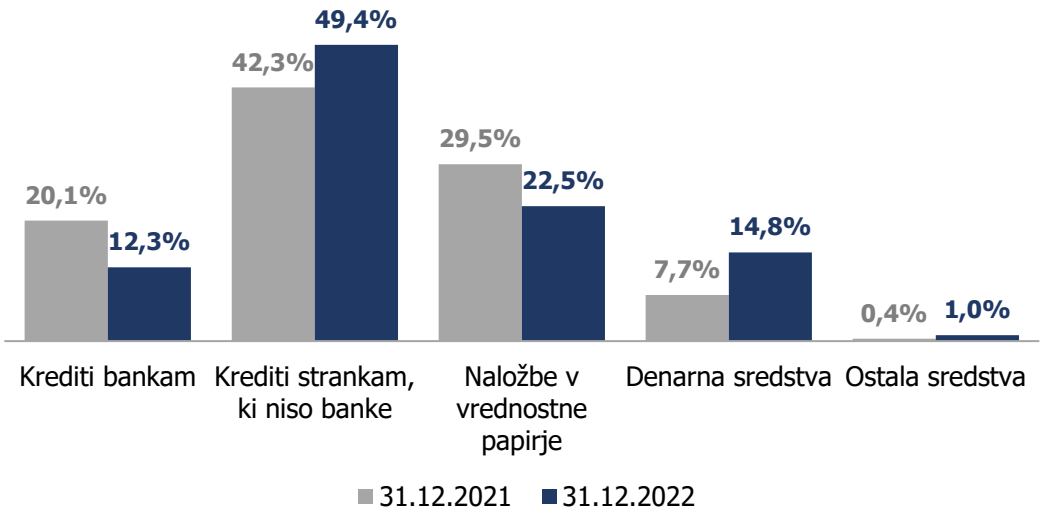

Slika 62: Struktura bilančne pasive

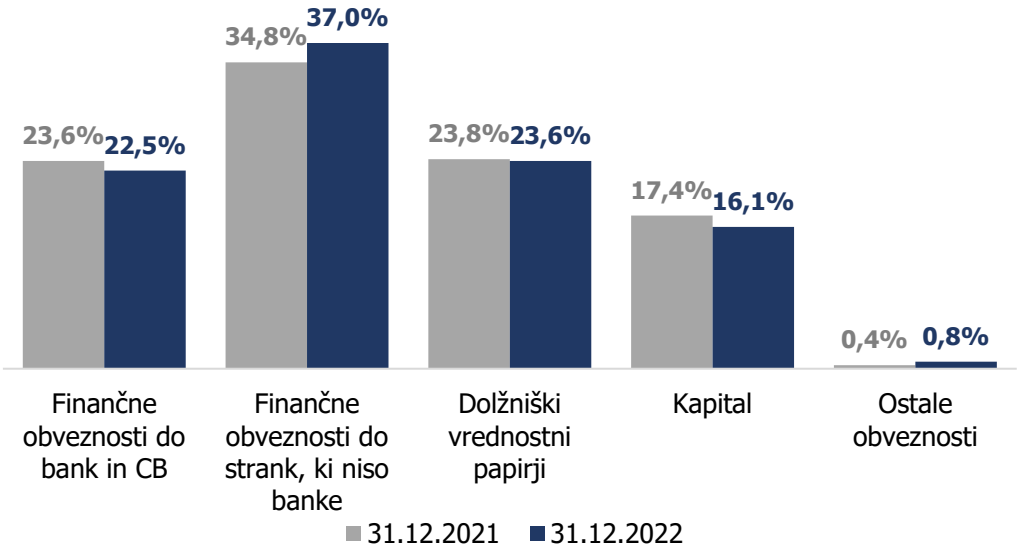

Vir: SID banka

Bilančno pasivo SID banke so ob koncu leta 2022 sestavljale obveznosti v višini 2.348.839 tisoč EUR in kapital v višini 450.869 tisoč EUR. Obveznosti predstavljajo 83,9 odstotka celotne pasive (2021: 82,6 odstotka), kapital pa 16,1 odstotka (2021: 17,4 odstotka).

S 37,0-odstotnim deležem v bilančni pasivi so imeli konec leta 2022 največji delež **obveznosti do strank, ki niso banke**, ki so dosegli 1.034.941 tisoč EUR, kar pomeni zvišanje glede na konec predhodnega leta za 4,8 odstotka. Najbolj so se povečale obveznosti do MGRT, ki se nanašajo na obveznosti iz naslova delovanja posojilnih skladov ter skladov skladov in krediti razvojnih institucij.

Obveznosti do bank in centralne banke, ki so se glede na predhodno leto znižale za 37.184 tisoč EUR, so konec leta 2022 znašale 630.675 tisoč EUR (2021: 667.859 tisoč EUR). Njihov delež v bilančni pasivi se je zmanjšal s 23,6 odstotka na 22,5 odstotka konec leta 2022. Znižale so se zlasti obveznosti do Evropske investicijske banke.

Konec leta 2022 so obveznosti iz izdanih vrednostnih papirjev znašale 660.465 tisoč EUR (2021: 675.479 tisoč EUR); njihov strukturni delež je dosegel 23,6 odstotka (2021: 23,8 odstotka).

Ostale obveznosti v skupni višini 22.758 tisoč EUR sestavljajo:

- izvedeni finančni instrumenti, namenjeni varovanju, v višini 15.849 tisoč EUR (2021: 1.924 tisoč EUR);
- rezervacije v višini 2.408 tisoč EUR (2021: 2.647 tisoč EUR), ki se nanašajo na rezervacije za zunajbilančne obveznosti iz naslova garancij in odobrenih nečrpanih kreditov (610 tisoč EUR) ter na rezervacije za obveznosti do zaposlencev (1.798 tisoč EUR);
- druge finančne obveznosti v višini 3.009 tisoč EUR (2021: 1.947 tisoč EUR) in
- druge obveznosti v višini 1.492 tisoč EUR (2021: 1.404 tisoč EUR).

Kapital banke se je v letu 2022 zmanjšal za 40.897 tisoč EUR oziroma 8,3 odstotka in je konec leta znašal 450.869 tisoč EUR. Glede na predhodno leto je akumulirani drugi vseobsegajoči donos manjši za 49.148 tisoč EUR, kar je posledica višjih tržnih obrestnih mer in s tem povezanih zmanjšanj poštenih vrednosti dolžniških vrednostnih papirjev, merjenih po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa. Za 15.746 tisoč EUR so se povečale rezerve iz dobička, zadržani dobiček, vključno z dobičkom poslovnega leta, pa je nižji za 7.495 tisoč EUR.

KREDITNI PORTFELJ

Konec leta 2022 so neto krediti skupaj dosegli 1.692.224 tisoč EUR, kar je podobno kot konec leta 2021 (2021: 1.692.025 tisoč EUR), a s strukturnim povečanjem deleža neposrednega financiranja.

Slika 63: Kreditni portfelj

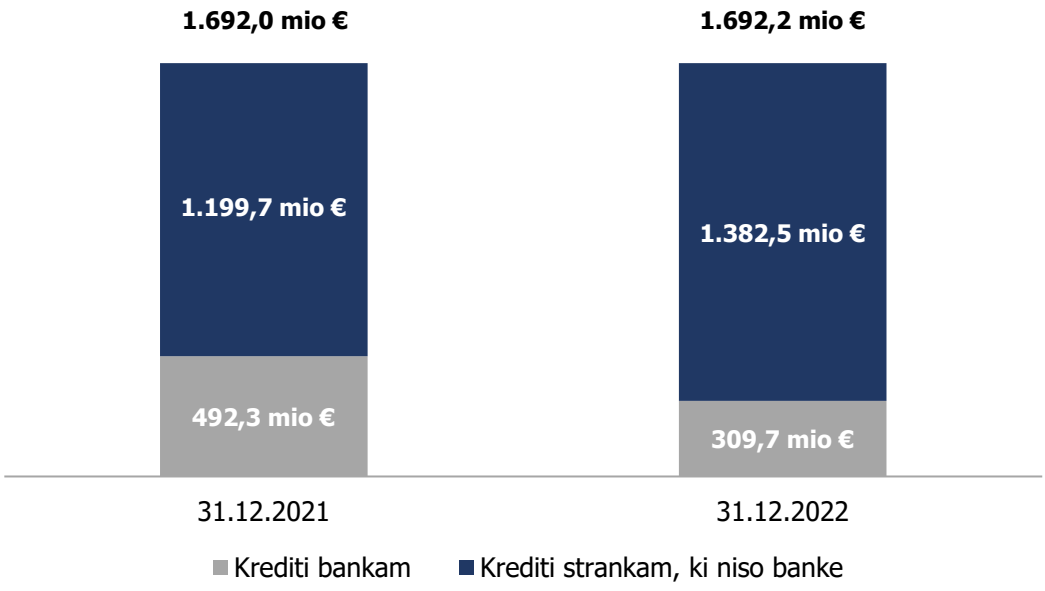

Vir: SID banka

V okviru protikriznega in razvojnega delovanja v letu 2022 je SID banka sklenila 210 poslov neposrednega financiranja in posrednega financiranja finančnih institucij v skupnem znesku 394 milijonov EUR. V letu 2022 je bilo s sredstvi SID banke neposredno in v sofinanciranju s poslovnimi bankami ter prek bank posrednic sklenjenih za 447,4 milijona EUR kreditov. Število komitentov SID banke se je povečalo za 10 odstotkov, novih je 11 odstotkov komitentov. Struktura kreditnega portfelja banke po ročnosti odraža usmerjenost SID banke v dejavnosti, skladne z ZSIRB in ZZFMGP, ter v programe interventne in proticiklične vloge. Skoraj vsi krediti so dolgoročni s spremenljivo obrestno mero.

FINANČNI REZULTAT SID BANKE

V letu 2022 je SID banka ustvarila dobiček pred davki v višini 10.053 tisoč EUR, kar se je odrazilo v 2,2-odstotni donosnosti kapitala (2021: 6,1-odstotna). Bruto dobiček

je za 19.433 tisoč EUR nižji kot leta 2021, čisti dobiček poslovnega leta pa je znašal 8.251 tisoč EUR, kar je za 15.779 tisoč EUR manj kot v predhodnem letu. Nižji dobiček glede na preteklo leto je zlasti posledica enkratnih učinkov v letu 2021, povezanih s poplačilom kreditov, merjenih po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, in nižjih neto prihodkov iz odprave oslabitev kreditov.

Slika 64: Sestava bruto dobička 2022 (v mio EUR)

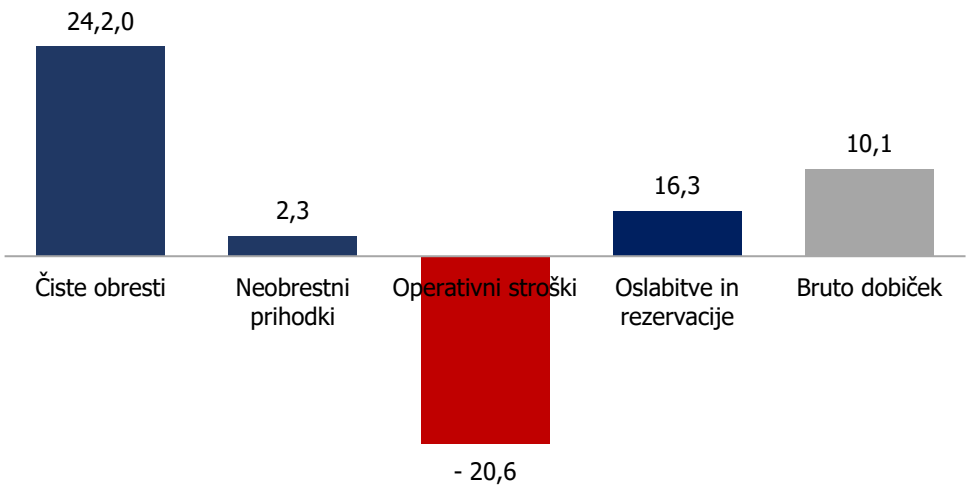

Vir: SID banka

Banka je v letu 2022 realizirala **čiste obresti** v višini 24.214 tisoč EUR, kar je za 3.792 tisoč EUR oziroma za 13,5 odstotka manj kot v letu 2021. Obrestni prihodki banke so dosegli 33.188 tisoč EUR (2021: 33.177 tisoč EUR), obrestni odhodki pa 8.974 tisoč EUR (2021: 5.171 tisoč EUR).

Nižje čiste obresti so zlasti posledica višjih odhodkov za obresti za prejete kredite, ki so povezani z višjimi tržnimi obrestnimi merami. Obrestni prihodki so na podobni ravni kot leta 2021, ko so na prihodke iz obresti v tem letu vplivali tudi enkratni učinki iz predčasnega odplačila kreditov, obvezno merjenih po pošteni vrednosti, (1.823 tisoč EUR).

Čiste obresti imajo 91,2-odstotni delež v vseh čistih prihodkih banke (2021: 83,0 odstotka). Banka je leta 2022 dosegla čisto **obrestno maržo v višini 0,9 odstotka** (2021: 1,0 odstotka), kar je primerljivo z obrestno maržo v letu 2021, brez

upoštevanja izrednih prihodkov. **Čisti neobrestni prihodki** so v letu 2022 znašali 2.336 tisoč EUR, kar je 3.382 tisoč EUR manj kot v letu 2021 (2021: 5.718 tisoč EUR).

Zaostajanje je predvsem posledica nižjih čistih dobičkov iz finančnih sredstev, obvezno merjenih po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, ki niso v posesti za trgovanje, ki znašajo 1.807 tisoč EUR (2021: 13.335 tisoč EUR). Od tega so se najbolj znižali čisti dobički iz kreditov (za 9.403 tisoč EUR), kar je predvsem posledica enkratnih učinkov predčasnega odplačila kreditov v letu 2021, nižji pa so tudi čisti dobički iz lastniškega financiranja (za 2.125 tisoč EUR).

Tabela 23: Pomembnejši finančni podatki SID banke[45]

	SID banka		
V tisoč EUR	2022	2021	2020
Izkaz finančnega položaja			
Bilančna vsota	2.799.708	2.834.032	2.907.358
Skupni znesek vlog nebančnega sektorja, merjenih po odplačni vrednosti	1.034.941	987.512	832.377
Skupni znesek kreditov nebančnemu sektorju	1.382.527	1.199.698	1.091.560
Celotni kapital	450.869	491.766	476.107
Popravki oziroma prilagoditve vrednosti in rezervacije za kreditne izgube	48.003	56.192	91.950
Obseg zunajbilančnega poslovanja	519.366	411.421	460.640
Izkaz poslovnega izida			
Čiste obresti	24.214	28.006	23.193
Čisti neobrestni prihodki	2.336	5.718	35.702
Stroški dela, splošni in administrativni stroški	(20.694)	(19.577)	(17.342)
Amortizacija	(984)	(986)	(970)
Oslabitve in rezervacije (kreditne izgube)	5.454	16.454	(29.498)
Poslovni izid pred obdavčitvijo iz rednega in ustavljenega poslovanja	10.053	29.486	10.462
Davek iz dohodka pravnih oseb od poslovnega izida iz rednega in ustavljenega poslovanja	(1.802)	(5.456)	(1.972)
Čisti dobiček poslovnega leta	8.251	24.030	8.490
Izkaz drugega vseobsegajočega donosa			
Drugi vseobsegajoči donos pred obdavčitvijo	(60.676)	(10.334)	4.639
Davek iz dohodka pravnih oseb od drugega vseobsegajočega donosa	11.528	1.963	(882)
Število poslovalnic na dan 31. 12.	1	1	1
Število zaposlenih na dan 31. 12.	221	223	223
Delnice			
Število delničarjev	1	1	1
Število delnic	3.121.741	3.121.741	3.121.741
Pripadajoči znesek kosovne delnice v osnovnem kapitalu	96,10	96,10	96,10
Knjigovodska vrednost delnice	145,29	158,47	153,42
Dolgoročna bonitetna ocena na dan 31. 12.			
Standard & Poor's	AA–	AA–	AA–

[45] Predpisani podatki in kazalniki so izračunani v skladu z Navodilom za izračun kazalnikov poslovanja bank in hranilnic, ki ga je predpisala Banka Slovenije na podlagi Sklepa o poslovnih knjigah in letnih poročilih bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 184/21).

Tabela 24: Izbrani kazalniki poslovanja SID banke

	SID banka		
V odstotkih	2022	2021	2020
Kapital			
Količnik navadnega lastniškega temeljnega kapitala	25,4	28,8	29,1
Količnik temeljnega kapitala	25,4	28,8	29,1
Količnik skupnega kapitala	25,4	28,8	29,1
Količnik finančnega vzvoda	14,7	15,5	14,7
Kvaliteta aktive izkaza finančnega položaja in prevzetih obveznosti			
Nedonosne (bilančne in zunajbilančne) izpostavljenosti/ razvrščene bilančne in zunajbilančne izpostavljenosti	2,8	1,4	2,2
Nedonosni krediti in druga finančna sredstva/razvrščeni krediti in druga finančna sredstva (brez stanj na računih pri CB in vpoglednih vlog pri bankah)	4,8	2,3	3,6
Nedonosni krediti in druga finančna sredstva/razvrščeni krediti in druga finančna sredstva (vključno s stanji na računih pri CB in vpoglednimi vlogami pri bankah)	3,9	2,1	3,4
Popravki oziroma prilagoditve vrednosti za kreditne izgube/nedonosni krediti in druga finančna sredstva (brez stanj na računih pri CB in vpoglednih vlog pri bankah)	38,4	69,4	53,8
Popravki oziroma prilagoditve vrednosti za kreditne izgube/nedonosni krediti in druga finančna sredstva (vključno s stanji na računih pri CB in vpoglednimi vlogami pri bankah)	38,4	69,4	53,8
Prejeta zavarovanja/nedonosni krediti in druga finančna sredstva (brez stanj na računih pri CB in vpoglednih vlog pri bankah)	54,2	16,4	15,5
Dobičkonosnost			
Obrestna marža	0,9	1,0	0,9
Marža finančnega posredništva	1,0	1,2	2,2
Donos na aktivo po obdavčitvi	0,3	0,8	0,3
Donos na kapital pred obdavčitvijo	2,2	6,1	2,2
Donos na kapital po obdavčitvi	1,8	5,0	1,8
Stroški poslovanja			
Operativni stroški/povprečna aktiva	0,8	0,7	0,7
Likvidnost 2022			
Količnik likvidnostnega kritja	6.123	3.618	2.706
Količnik neto stabilnega financiranja	145	142	132

CB = centralna banka

PRIMERJAVA RAZVOJNIH BANK

Razvojne banke v Evropi se sicer med seboj razlikujejo tako po deloma različnih poslovnih modelih kot po drugih specifičnostih, npr. pravnih statusih, mehanizmih pokrivanja morebitnih izgub kot tudi že po obsegu in usmeritvi svojih mandatov, a delujejo po sorodnih principih in enotnih pravilih. Kljub razlikam med njimi, primerjava pokaže, da je SID banka primerljiva ostalim, večjim razvojnim bankam in deluje v podobnih okvirih kot njene evropske vrstnice.

Tabela 25: Primerjava bilančne vsote in deleža bilančne vsote v BDP (v %).

	Bilančna vsota (mrd EUR)					Delež bilančne vsote v BDP (%)				
	2021	2020	2019	2018	2017	2021	2020	2019	2018	2017
SID banka	2,8	2,9	2,4	2,3	2,5	5,4	6,2	4,9	5,0	5,8
Bank Ochrony Środowiska - BOS Bank (Poljska)	4,5	4,4	4,3	4,3	4,7	0,8	0,8	0,8	0,9	1,0
Oesterreichische Kontrollbank - OeKB (Avstrija)	33,3	35,5	33,4	28,7	26,0	8,2	9,3	8,4	7,4	7,0
Cassa depositi e prestiti - CDP (Italija)	517,1	512,4	448,7	425,1	419,5	29,0	30,9	25,0	24,0	24,2
Banque Publique d'Investissement - BPI France (Francija)	100,8	94,3	59,2	57,4	52,4	4,0	4,1	2,4	2,4	2,3
Kreditanstalt für Wiederaufbau - KfW (Nemčija)	551,0	546,4	506,0	485,8	472,2	15,3	16,0	14,6	14,4	14,5
Hrvatska banka za obnovu i razvitak - HBOR (Hrvaška)	3,8	3,8	3,5	3,7	3,7	6,5	7,5	6,3	7,0	7,4
Bank gospodarstwa krajowego - BGK (Poljska)	42,8	34,8	23,6	19,7	17,8	7,4	6,6	4,4	3,9	3,8
Dutch Entrepreneurial Development Bank - FMO (Nizozemska)	9,3	9,0	9,4	8,5	8,3	1,1	1,1	1,2	1,1	1,1
Hungarian Development Bank - MFB (Madžarska)	6,4	5,3	4,3	4,2	4,2	4,2	3,8	2,9	3,1	3,3

Vir: SID banka

SID banka je po številu zaposlenih in bilančni vsoti najmanjša razvojna banka v prikazanem primerjalnem vzorcu evropskih razvojnih bank. Delež bilančne vsote SID banke v BDP se je s 5,4 % v 2021 uvrščal v povprečje analize, kar načeloma ne kaže, da bi bila aktivnost SID banke neustrezno dimenzionirana.

Tabela 26: Število zaposlenih in število zaposlenih na mrd EUR bilančne vsote

	Število zaposlenih					Število zaposlenih na mrd EUR bilančne vsote				
	2021	2020	2019	2018	2017	2021	2020	2019	2018	2017
SID banka	223	223	201	185	170	80	77	84	80	68
Bank Ochrony Środowiska - BOS Bank (Poljska)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Oesterreichische Kontrollbank - OeKB (Avstrija)	525	523	505	466	445	16	15	15	16	17
Cassa depositi e prestiti - CDP (Italija)	42.962	40.600	33.695	32.148	32.372	83	79	75	76	77
Banque Publique d'Investissement - BPI France (Francija)	3.413	3.215	3.030	2.008	2.073	34	34	51	35	40
Kreditanstalt für Wiederaufbau - KfW (Nemčija)	7.734	7.382	6.705	6.376	6.113	14	14	13	13	13
Hrvatska banka za obnovu i razvitak - HBOR (Hrvaška)	394	386	392	390	353	104	102	112	105	95
Bank gospodarstwa krajowego - BGK (Poljska)	1.885	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	44	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Dutch Entrepreneurial Development Bank - FMO (Nizozemska)	605	627	580	508	467	65	70	62	60	56
Hungarian Development Bank - MFB (Madžarska)	808	741	688	728	711	126	140	160	173	169

Vir: SID banka

Po številu zaposlenih na mrd EUR bilančne vsote se je SID banka z 80 zaposlenimi v 2021 prav tako uvrščala v povprečje analize, medtem ko je najnižjo vrednost 14 zaposlenih beležila KfW, najvišjih 126 zaposlenih pa HDB.

Tabela 27: Rating in CIR (%)

	Rating (S&P)					CIR (%)				
	2021	2020	2019	2018	2017	2021	2020	2019	2018	2017
SID banka	AA-	AA-	AA-	A+	A+	56,9	35,6	32,4	47,3	72,7
Bank Ochrony Środowiska - BOS Bank (Poljska)	*BB-	*BB-	*BB-	*B+	*B+	70,3	119,2	65,0	62,9	65,8
Oesterreichische Kontrollbank - OeKB (Avstrija)	AA+	AA+	AA+	AA+	AA+	54,4	60,3	59,4	70,8	63,6
Cassa depositi e prestiti - CDP (Italija)	BBB	BBB	BBB	BBB	BBB	73,9	71,4	69,4	66,3	69,3
Banque Publique d'Investissement - BPI France (Francija)	**AA2	**AA2	**AA2	**AA2	**AA2	29,8	64,8	60,0	57,6	23,4
Kreditanstalt für Wiederaufbau - KfW (Nemčija)	AAA	AAA	AAA	AAA	AAA	42,0	50,6	46,7	47,8	44,0
Hrvatska banka za obnovu i razvitak - HBOR (Hrvaška)	BBB-	BBB-	BBB-	BB+	BB	34,9	37,1	42,9	38,7	30,8
Bank gospodarstwa krajowego - BGK (Poljska)	*A-	*A-	*A-	*A-	*A-	37,3	45,3	39,8	44,5	38,1
Dutch Entrepreneurial Development Bank - FMO (Nizozemska)	AAA	AAA	AAA	AAA	AAA	20,2	163,6	40,0	37,9	22,6
Hungarian Development Bank - MFB (Madžarska)	*BBB	*BBB	*BBB	*BBB-	*BBB-	65,2	82,4	92,1	64,4	77,5

Vir: SID banka
Opomba: *Fitch, **Moody's

Vrednosti CIR so se v 2021 gibale med 20,2 (FMO) in 73,9% (CDP), kar SID banko s 54,4 % znova uvršča v povprečje primerjalne analize.

Tabela 28: Neto obrestna marža in kapitalska ustreznost

	Neto obrestna marža (%)					Kapitalska ustreznost (%)				
	2021	2020	2019	2018	2017	2021	2020	2019	2018	2017
SID banka	1,1	0,9	1,1	1,0	0,9	28,8	29,1	34,0	34,2	36,8
Bank Ochrony Środowiska - BOS Bank (Poljska)	1,9	2,0	2,4	2,1	2,0	14,6	14,9	16,4	18,0	15,0
Oesterreichische Kontrollbank - OeKB (Avstrija)	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	94,5	77,4	78,2	86,0	82,6
Cassa depositi e prestiti - CDP (Italija)	0,7	0,7	0,7	1,0	0,8	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Banque Publique d'Investissement - BPI France (Francija)	1,0	1,1	1,3	1,3	3,4	30,6	30,8	33,6	30,2	30,2
Kreditanstalt für Wiederaufbau - KfW (Nemčija)	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	23,9	24,3	21,3	20,1	20,6
Hrvatska banka za obnovu i razvitak - HBOR (Hrvaška)	1,9	1,4	1,4	1,4	1,8	65,1	60,5	61,8	57,3	64,4
Bank gospodarstwa krajowego - BGK (Poljska)	0,8	0,9	1,3	1,3	1,1	28,4	33,0	27,5	31,5	38,0
Dutch Entrepreneurial Development Bank - FMO (Nizozemska)	2,9	3,0	2,8	2,9	2,8	23,7	24,9	22,5	25,5	25,8
Hungarian Development Bank - MFB (Madžarska)	1,8	1,5	1,4	1,3	0,9	16,6	22,5	20,9	26,0	34,3

Vir: SID banka

Neto obrestna marža SID banke se je v letu 2021 z 1,1 % uvrščala v povprečje primerjalne analize. Najvišjo vrednost je z 2,9 % dosegla FMO, najnižjo pa z 0,4 % OeKB. Kapitalska ustreznost SID banke se je z 28,8 % v 2021 prav tako uvrščala v povprečje analiziranega vzroca.

Tabela 29: Donosnost sredstev in donosnost kapitala

	ROAA (%)					ROAE (%)				
	2021	2020	2019	2018	2017	2021	2020	2019	2018	2017
SID banka	0,8	0,3	1,4	0,6	0,6	5,0	1,8	7,2	3,4	3,5
Bank Ochrony Środowiska - BOS Bank (Poljska)	0,2	-1,6	0,4	0,3	0,2	2,5	-14,9	3,3	3,2	2,5
Oesterreichische Kontrollbank - OeKB (Avstrija)	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	7,8	5,9	6,4	4,0	5,1
Cassa depositi e prestiti - CDP (Italija)	1,0	0,2	0,8	1,0	1,1	15,4	3,3	9,4	11,9	12,4
Banque Publique d'Investissement - BPI France (Francija)	1,9	-0,2	0,3	0,3	0,4	7,0	-1,0	4,0	4,5	5,2
Kreditanstalt für Wiederaufbau - KfW (Nemčija)	0,4	0,1	0,3	0,3	0,3	6,7	1,7	4,4	5,5	5,1
Hrvatska banka za obnovu i razvitak - HBOR (Hrvaška)	0,7	0,3	0,6	0,7	0,6	1,8	0,8	1,5	2,0	1,6
Bank gospodarstwa krajowego - BGK (Poljska)	0,5	0,3	0,4	0,6	n.a.	3,6	1,7	2,1	2,6	n.a.
Dutch Entrepreneurial Development Bank - FMO (Nizozemska)	5,4	-2,2	1,3	1,8	3,0	15,5	-6,8	3,9	5,2	9,1
Hungarian Development Bank - MFB (Madžarska)	0,4	0,2	-0,4	1,4	1,0	1,7	0,8	-2,1	6,5	5,2

Vir: SID banka

Tudi pri kazalnikih ROAA in ROAE se SID banka z vrednostmi 0,8 in 5 % uvršča v povprečje vzorca, medtem ko je najvišji ROAA znašal 1,9 % (BPI) in ROAE 15,5 % (FMO). Najnižje vrednosti ROAA beležijo BOS Bank in OeKB v višini 0,2 %, najnižji ROAE pa HDB v višini 1,7 %.

Tabela 30: Delež posojil in delež NPL v posojilih

	Delež neto posojil v sredstvih (%)					Delež NPL v bruto posojilih (%)				
	2021	2020	2019	2018	2017	2021	2020	2019	2018	2017
SID banka	42,3	37,5	33,9	30,5	24,4	3,5	3,2	4,4	5,6	17,2
Bank Ochrony Środowiska - BOS Bank (Poljska)	57,6	58,0	64,9	64,7	62,7	13,7	15,6	15,2	18,9	21,3
Oesterreichische Kontrollbank - OeKB (Avstrija)	5,1	4,5	4,6	1,6	5,9	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Cassa depositi e prestiti - CDP (Italija)	62,2	69,2	69,4	71,9	68,4	0,2	0,1	0,2	0,3	0,2
Banque Publique d'Investissement - BPI France (Francija)	52,6	54,7	78,4	78,0	78,3	4,3	3,7	3,6	3,3	2,9
Kreditanstalt für Wiederaufbau - KfW (Nemčija)	25,2	25,4	25,3	25,8	26,8	3,2	13,2	13,4	13,5	0,7
Hrvatska banka za obnovu i razvitak - HBOR (Hrvaška)	56,5	51,6	51,8	46,0	44,1	24,3	28,4	28,8	28,3	9,1
Bank gospodarstwa krajowego - BGK (Poljska)	16,9	20,9	30,8	30,6	36,6	8,2	6,8	6,2	7,8	10,0
Dutch Entrepreneurial Development Bank - FMO (Nizozemska)	51,3	52,9	53,5	56,2	50,5	7,2	6,0	7,2	5,7	5,9
Hungarian Development Bank - MFB (Madžarska)	49,0	55,2	63,4	49,7	43,6	8,1	10,2	10,8	15,3	22,3

Vir: SID banka

Delež neto posojil v sredstvih SID banke v višini 42,3 % je tik nad aritmetično sredino in pod mediano vzorca. SID banka v tem pogledu beleži enega izmed najnižjih deležev NPL v bruto posojilih (3,5 %).

XVII. DRUŽBENA ODGOVORNOST

Družbeno odgovorno podjetje gleda na svoje poslovanje celovito in ravna v skladu z dolgoročnimi koristmi širše družbe, zaposlenih in ostalih partnerjev, okolja ter deležnikov v svojem poslovanju. S svojim delovanjem ne zasleduje zgolj interesa svojih lastnikov, pač pa se zaveda odgovornosti za svoje vplive na družbo; tako na ljudi kot okolje in oboje skrbno varuje. Resnično družbeno odgovorno podjetje te cilje upošteva in integrira v vse svoje odločitve. Išče poti, kako najbolje zasledovati svoje poslovne cilje, ne da bi pri tem prezrlo pričakovanja, potrebe in interese vseh deležnikov. Z družbeno odgovornim ravnanjem podjetja krenejo na pot trajnostnega razvoja.

XVII.1. ŠIRŠE DRUŽBENE KORISTI

SID banka – kot razvojna banka – že v svojem osnovnem poslanstvu zasleduje cilje širše družbene odgovornosti in je usmerjena v dolgoročne koristi slovenskega gospodarstva in družbe ter lokalnega okolja.

Vloga SID banke je posredovanje na področjih tržnih vrzeli in s tem ustvarjanje širših družbenih koristi, kot so:

- trajnosten in uravnotežen gospodarski razvoj Republike Slovenije;
- raziskave in inovacije ter druge oblike gospodarsko-razvojnega delovanja, ki povečujejo konkurenčnost in odličnost gospodarskih subjektov na področju Republike Slovenije;
- sonaraven razvoj z visoko stopnjo zaščite okolja in bivanja ter energetska in snovna učinkovitost;
- razvita javna in gospodarska infrastruktura;
- socialni napredek, zagotavljanje enakih možnosti, izobraževanje in zaposlovanje;
- druge ekonomske aktivnosti, ki prispevajo k rasti, razvoju in blaginji.

S svojim delovanjem v okviru poslanstva in danih pooblastil SID banka prispeva k uresničevanju širših družbenih ciljev, skladnih s ključnimi elementi trajnostnega razvoja Slovenije: uspešno gospodarstvo, socialna varnost in skrb za okolje.

S spremljanjem podjetij skozi različne razvojne faze poslovanja in nudenjem prilagojenih finančnih storitev SID banka omogoča ustrezne pogoje financiranja, kjer obstoječa tržna ponudba ni zadostna. S tem spodbuja uresničevanje priložnosti slovenskega gospodarstva, tako doma kot v tujini. Posebna pozornost se posveča zlasti malim in srednjim podjetjem z visokim razvojnim potencialom. SID banka poleg načrtovanega prilagajanja svoje kreditne aktivnosti vzporedno razvija in uvaja sistemske rešitve, svojo ponudbo pa vsebinsko in tehnično prilagaja spreminjajočim se potrebam končnih upravičencev in poslovnih bank, ko te nastopajo kot posredniki namenskih virov SID banke.

XVII.2. ODGOVORNOST DO STRANK

ODGOVORNO POSOJANJE IN IZPOSOJANJE

SID banka je bila kot članica Združenja bank Slovenije med pobudniki oblikovanja načel odgovornega kreditiranja za banke, ki delujejo v Sloveniji. Ta načela predstavljajo smernice in priporočila za doseganje cilja odgovornosti do svojih strank, lastnikov in ostalih deležnikov. SID banka je koncept odgovornega posojanja in izposojanja v praksi vgradila v notranje postopke odločanja.

Načela odgovornega posojanja, kot jih je oblikovalo Združenje bank Slovenije, so:

- etični standardi in odgovornost do strank;
- poznavanje strank;
- politika financiranja;
- financiranje na podlagi pričakovanih denarnih tokov;
- primerni nameni in pogoji financiranja.

Kot razvojna banka mora SID banka zagotavljati dolgoročno finančno vzdržnost svojega poslovnega modela. Ker ne deluje s ciljem maksimiranja dobičkonosnosti, lahko zagotavlja ugodne finančne pogoje svojih spodbujevalnih programov. Morebitni

dobiček se skladno z ZSIRB v celoti reinvestira kot kapital banke in tako namenja dodatnemu financiranju gospodarstva. Vloga SID banke zato ni podpiranje vseh podjetij, ki povprašujejo po kreditiranju, temveč le tistih, ki izkazujejo ekonomsko in finančno upravičenost, hkrati pa imajo vključeno komponento trajnostnega razvoja. Pri poslovanju s strankami oziroma na konkretnih projektih je posebna pozornost namenjena preprečevanju korupcije in preprečevanju pranja denarja.

DODANA VREDNOST STORITEV

SID banka dodano vrednost storitev banke udejanja preko naslednjih vzvodov:

- raznovrstnost in ugodnost lastnih finančnih virov;
- učinkovitejša namembnost finančnih sredstev;
- programi z daljšo ročnostjo in večjim prevzemanjem tveganj;
- nižja cena storitev in drugi ugodnejši pogoji, skladni z dodeljevanjem dovoljenih državnih pomoči za spodbujanje gospodarstva;
- spodbujanje delovanja zasebnega sektorja v smeri trajnostnega razvoja ter povečevanje njegovih zmogljivosti;
- prenos finančnih ugodnosti na končne uporabnike namesto maksimiranja lastnega dobička;
- razvoj finančnih instrumentov, prilagojenih potrebam slovenskega gospodarstva;
- doseganje pozitivnih razvojnih, družbenih in okoljskih vplivov;
- povezovanje z drugimi javno-spodbujevalnimi institucijami ter kombiniranje povratnih in nepovratnih finančnih sredstev;
- svetovanje.

SID banka je v slovenskem prostoru tudi v letu 2022 promovirala koncept finančnega inženiringa, ki zagotavlja ugodnejše pogoje financiranja za končne koristnike na eni strani ter doseganje večjih učinkov pri posredovanju (javnih) razvojnih sredstev na drugi.

XVII.3. ODGOVORNOST DO DRUŽBE IN OKOLJA

SPODBUJANJE ZELENEGA GOSPODARSTVA IN KROŽNIH POSLOVNIH MODELOV

Kljub v letu 2022 povečani pozornosti, usmerjeni v spodbude gospodarstvu za odpravo posledic pandemije in vojne v Ukrajini, SID banka prizadevanj za spodbudo krožnemu gospodarstvu in bolj trajnostnim oblikam poslovnih modelov gospodarskih subjektov ni zmanjšala. Spodbude krožnemu in zelenemu gospodarstvu banka že izvaja neposredno z obstoječimi splošnimi programi financiranja podjetij.

Z razvojno-spodbujevalnimi programi SID banka naslavlja razvoj konkurenčnega gospodarstva, s poudarkom na malih in srednjih podjetjih, na razvoju družbe znanja in inovativnega podjetništva, razvoju okolju prijazne družbe ter regionalnem in družbenem razvoju. S programi SID banke je mogoče neposredno financiranje podjetij in njihovih naložb v projekte učinkovite rabe energije, obnovljivih virov energije, prenove stavb, trajnostnega prometa, trajnostnega/krožnega ravnanja in upravljanja voda, odpadkov in drugih naravnih virov.

PROGRAMI SID BANKE, USMERJENI V DOSEGANJE TRAJNOSTNIH CILJEV

SID banka s svojimi programi predvsem uresničuje cilje širših družbenih koristi, v prvi vrsti za slovensko družbo, posledično pa tudi cilje globalnega trajnostnega razvoja , sprejete pod okriljem Združenih narodov. Med državami podpisnicami je tudi Slovenija, SID banka, kot razvojna institucija s pogledom, usmerjenim v čistejšo in bolj vključujočo prihodnost, pa si prizadeva dosegati te cilje.

V letu 2022 je SID banka delovala v še vedno negotovih in spremenljivih gospodarskih okoliščinah in poleg razvojnih izvajala tudi interventne programe financiranja. V boju proti posledicam pandemije in ruske vojaške agresije na Ukrajino je SID banka svoje financiranje ciljno usmerila v najbolj prizadete dejavnosti in v namene z največjim makroekonomskim učinkom. S tem je pripomogla tako k cilju 1 kot ciljema 8 in 9, z močno okrepitvijo delovanja v smeri spodbujanja trajnostnega gospodarstva pa si prizadeva še posebej za doseganje ciljev 11 do 15. Z razvojno-spodbujevalnimi programi za srednja in mala podjetja tudi prek poslovnih bank je SID banka v letu 2022 prispevala k doseganju ciljev 8 do 10. S posojili za financiranje projektov celovite energetske prenove javnih stavb in posojili za financiranje projektov urbanega razvoja, s katerimi se financirajo neprofitni občinski projekti na degradiranih območjih,

je prispevala k ciljema 9 in 11, s programi za financiranje tehnološko-razvojnih projektov RRI3 in NALOŽBE3 pa k cilju 8 in 9. Dodatni prispevek k ciljema 12 in 15 je dosegala s programom LES1 za spodbujanje naložbenih projektov gozdno-lesne predelovalne verige, ki je okolju prijazna in skuša izkoristiti strateški položaj Slovenije z velikim deležem gozdnih površin in več generacij izkušenj sonaravnega gospodarjenja z gozdom. Prav tako je tudi v letu 2022 SID banka po vseh programih ponujala ugodno financiranje drugih zelenih projektov in krožnega gospodarstva.

XVII.4. ODGOVORNOST DO ZAPOSLENIH

Družbena odgovornost v SID banki temelji na veljavni politiki družbene odgovornosti, ki je sprejeta v njenem najširšem, celovitem pojmovanju in poleg osnovnega poslanstva SID banke – trajnostnega razvoja Republike Slovenije – upošteva še odgovornost do strank, odgovornost do zaposlenih ter odgovornost do družbe in okolja. Gre za obvezujoč dokument, v katerem je glavni poudarek sodelovanje vseh zaposlenih pri uresničevanju ciljev s tega področja.

SID banka se zaveda, da družbeno odgovornega delovanja ni mogoče ustrezno razvijati brez uveljavljanja osebne odgovornosti vseh posameznikov v organizaciji, zato se v banki na vseh ravneh spodbuja zavedanje o osebni in družbeni odgovornosti kot življenjskem slogu posameznika in tudi celotne organizacije v vseh vidikih njenega delovanja.

SID banka je dejavna na področju izvajanja internih ukrepov s področja družbene odgovornosti. Sem spadajo ukrepi z neposrednim vplivom na SID banko in ukrepi z vplivom na širšo družbo. Poleg primarnega delovanja SID banke se izvajajo ukrepi s področja družbene odgovornosti, usmerjeni v notranje procese delovanja banke. Banka ima vzpostavljeno procesno arhitekturo, ki jo redno posodablja in optimizira, ter določene mere uspešnosti izvajanja procesov (KPI), ki jih tekoče spremlja. V okviru sistema kakovosti je SID banka izvedla redno samoocenjevanje po preizkušenem evropskem modelu odličnosti Evropske fundacije za upravljanje kakovosti (European Foundation for Quality Management).

Banka si prizadeva za ohranjanje visoke organizacijske kulture, še zlasti za vzgajanje participativne organizacije in medsebojnega spoštovanja, spodbujanje timskega dela in sodelovanja ter pripadnost in zavzetost. Politika upravljanja banke med drugim upošteva vrednote družbe, referenčni kodeks upravljanja, sodelovanje z vsemi deležniki, politiko transakcij med družbo in povezanimi osebami, zavezo o

ugotavljanju nasprotja interesov in neodvisnosti upravnih in nadzornih organov, ocenjevanje učinkovitosti ter varovanje interesov zaposlenih.

Pomembno vlogo z vidika zagotavljanja poslovne etike ima sprejet kodeks etičnih vrednot in strokovnih standardov, ki ureja načela in pravila, po katerih se ravnajo SID banka, njeni organi in bančni delavci pri opravljanju svojih dejavnosti in nalog v odnosu do komitentov, drugih bank in gospodarskega okolja ter znotraj SID banke.

Poleg sprejetih strokovnih standardov ima banka urejen sistem zaščite prijaviteljev (whistle-blowing), sistem pa lahko uporabijo bančni delavci in tudi osebe, ki z banko sodelujejo.

V kontekstu notranje družbene odgovornosti banka spodbuja različne aktivnosti, ki uresničujejo vrednote banke v vsakdanjem življenju in delu zaposlenih. Hkrati se zaposleni udeležujejo različnih srečanj in okroglih miz, na katerih promovirajo vrednote trajnostnega razvoja in etičnega delovanja kot osnove za družbeno odgovorno in trajnostno bančništvo.

Banka spodbuja zaposlene k dajanju predlogov za izboljšave postopkov in procesov prek sistema spodbujanja ustvarjalnosti in upravljanja predlogov izboljšav, ki vključuje zlasti obveščanje zaposlenih o pomenu ustvarjalnosti za obstoj in razvoj banke, redno spremljanje dosežkov na tem področju ter nagrajevanje predlogov in uvedbo izboljšav v prakso.

RAZVOJ KADROV

V SID banki je posebna pozornost namenjena področju strokovnega in osebnega razvoja zaposlenih, s katerim banka ohranja ustrezno kompetenčno, izobrazbeno in kvalifikacijsko strukturo, primerno razvitosti in strateškim ciljem banke. S tem se zagotavlja, da ima vsak zaposleni v banki znanja, spretnosti in sposobnosti za učinkovito opravljanje dela, zato da bi se izboljšala kakovost dela posameznikov in timov. Stimulativni sistem nagrajevanja dodatno prispeva k učinkovitemu prilagajanju zaposlenih spremembam in izzivom v organizaciji in okolju, ki jim bo tudi v prihodnje ponujalo dovolj strokovnih izzivov. Pri določanju višine plač in drugih stroškov dela zaposlenim se upoštevajo veljavna zakonodaja ter bančna in podjetniška kolektivna pogodba.

V letu 2022 je banka izvajala model nagrajevanja zaposlenih, po katerem se na mesečni in letni ravni zaposleni nagrajujejo na podlagi transparentnih meril ter ki motivira zaposlene za več in bolje, prav tako banka zaposlene nagrajuje za posebne dosežke in uspešno projektno delo. Nagrajevanje uspešnosti in sistem napredovanja

urejajo ustrezni interni akti – politika prejemkov, podjetniška kolektivna pogodba ter pravilnik o napredovanju in nagrajevanju – v katerih so opredeljeni tudi pogoji in merila za dodatno motiviranje in nagrajevanje. Banka je zaposlenim kot dodatno boniteto tudi v letu 2022 plačevala premije prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja, prav tako je vzpostavljen sistem dodatnega pokojninskega zavarovanja za zaposlene, izplačujejo se jubilejne nagrade za zaposlene v skladu z določili kolektivne pogodbe dejavnosti bančništva.

Sistem kompetenc za posamezna delovna mesta zagotavlja kakovostno strukturo kadra v okviru kompleksne funkcijske strukture SID banke kot razvojne banke. Med usmeritvami akcijske strategije SID banke je tudi spodbujanje pridobivanja potrebnih znanj in veščin ter njihov prenos v prakso. 94 odstotkov zaposlenih v banki se je v letu 2022 udeležilo vsaj enega izobraževanja. Z zaposlenimi nadrejeni redno opravljajo letne razvojne razgovore, ki so podlaga za ciljno vodenje zaposlenih, oceno razvojnega potenciala posameznika in želenih kariernih poti, opredelitev ključnih kadrov in izdelavo letnega načrta izobraževanja. Banka lahko tako pravočasno zazna potrebe po novih znanjih ter lažje načrtuje ciljno usposabljanje in izobraževanje za posameznike in tudi skupine zaposlenih. V letu 2022 je bila izvedba letnih razvojnih razgovorov tudi ustrezno aplikativno podprta v okviru aplikacije eHRM, kar je omogočalo učinkovitejšo izvedbo.

Za izboljšanje ciljnega vodenja je banka v letu 2021 uvedla izobraževanje (coaching) za najvišjo vodstveno raven v banki, ki ga nadaljuje tudi v letu 2023, in za vodstveni kader izvedla intenzivne delavnice z zunanjim izvajalcem. Z namenom zagotovitve najboljše izkušnje prvega dne zaposlitve za novozaposlene in pridobitve ključnih razlogov za odhode zaposlenih je prenovila tudi postopek ob prihodu novih in odhodu obstoječih zaposlenih (on- in off-boarding). Na področju skrbi za ključne kadre in talente je banka v letu 2022 izvajala aktivnosti koncepta ključnih in perspektivnih kadrov (talentov) in naslednikov za ključna delovna mesta ter program njihovega zadržanja. Ključni in perspektivni kadri banke dejavno sodelujejo tudi pri pripravi strateških in poslovnih izhodišč banke, v letu 2022 pa se jih je večina z osebnimi predstavitvami (elevator pitchi) predstavila tudi najvišjemu vodstvu. Za ohranjanje ustrezne klime in zadovoljstva zaposlenih ter njihove zavzetosti so bile v letu 2022 izvedene aktivnosti iz akcijskega načrta, ki si ga je banka zastavila na podlagi ugotovitev iz merjenja v okviru projekta Slovenska organizacijska klima (SIOK) konec leta 2021. Banka merjenje zadovoljstva, klime in zavzetosti zaposlenih izvaja v dvoletnih časovnih intervalih.

ZAKLJUČEK IN POGLED NAPREJ

V zaostrenih in izjemno hitro spreminjajočih makroekonomskih razmerah v zadnjih letih, ko so se zvrstili različni nepričakovani šoki, se je poslovni model SID banke, kot spodbujevalne in razvojne institucije, izkazal kot ustrezen in predvsem prožen. SID banka je predvsem izkazala sposobnost hitre prilagoditve programov financiranja in aktiviranja večjega obsega delovanja banke. Ustrezno usmerjen odziv in to v zadostnem obsegu omogoča, da je delovanje SID banke makroekonomsko relevantno tako pri proticikličnem, kot pri razvojnem delovanju.

Negotove makrofinančne okoliščine zaradi geopolitičnih zaostritev, zaostrovanja denarne politike ob previsoki inflaciji, poslabševanja pogojev financiranja gospodarstva, zaustavljanja gospodarske rasti in kopičenja razvojnih izzivov, terjajo od SID banke še naprej aktivno držo. V takšnih razmerah je namreč pravilno naslavljanje tržnih vrzeli financiranja izjemno pomembno, kar bo še posebej izrazito v časih, ki so pred nami. Nadaljnji razplet energetske krize, preoblikovanja dobavnih verig in spremenjenih razmer v evropskih gospodarstvih bodo mnoga podjetja postavila pred velike preizkušnje. Spremenjene razmere z izrazitejšim vplivom geopolitike in večja vloge države v gospodarstvu niso naklonjene manjšim, izrazito izvozno usmerjenim gospodarstvom.

Slovenija se ob tem srečuje še z dodatnimi izzivi zaostajanja v produktivnosti za bolj prodornimi evropskimi državami (v letu 2022 je dosegla 86 % povprečja EU) in velikim deležem gospodarstva, vezanega na panoge, ki so v procesu preoblikovanja. Pravilne odločitve o načinu financiranja trajnostnega gospodarskega razvoja v negotovih makroekonomskih razmerah namreč terjajo prilagodljiv in agilen pristop, podprt z močnimi strokovnimi podlagami.

Učinkovito delovanje razvojne banke je v takih razmerah še posebej pomembno in lahko relevantno vpliva na dolgoročno uspešnost gospodarstva in celotne družbe. SID banka bo zato tudi v prihajajočem obdobju osredotočena na delovanje, ki bo slovenskemu gospodarstvu pomagalo prebroditi negotove makrofinančne okoliščine. A za uspešno delovanje v zadostnem obsegu je potrebno, da bo SID banka še naprej dosledno vztrajala pri visokih strokovnih standardih in ohranjala velik poudarek obvladovanju tveganj ter nadgradnji zanesljivih mehanizmov notranjih kontrol, da bo v vsakem trenutku zmožna vzdrževati visoke sposobnosti prevzemanja tveganj. Le tako lahko SID banka ohranja in oplaja kapital in ostale zmogljivosti, potrebne za dolgoročno uspešno izvajanje mandatov na ustrezno obsežni ravni. Delovanje tako na strukturnih, kot cikličnih tržnih vrzelih financiranja s seboj namreč prinaša dodatna

tveganja, ki jih komercialne banke pogosto niso pripravljene sprejemati, ali pa zgolj po pogojih, ki so za gospodarstvo izrazito neugodni.

V prihajajočem obdobju bo dostopnost do financiranja za gospodarski oziroma trajnostni razvoj še posebej pomembna. Nekatera podjetja bodo namreč potrebovala financiranje za uspešno delovanje in dodaten investicijski zagon, druga za soočanje z zahtevnimi izzivi, tudi na področju trajnostne transformacije. Pri tem bo ključnega pomena, da bodo predvsem banke znale financiranje strukturirati tako, da bodo kreditirale podjetja z uspešnimi poslovnimi modeli in ne tistih, ki poslovnih modelov nimajo prilagojenih novim razmeram. Lahko nastanejo velike sektorske razlike, ki jih je potrebno prepoznati in smiselno upoštevati. Mnoga prestrukturiranja ne bodo mogoča brez bančnih storitev, zato bodo banke nosile velik del bremena pri spodbudi gospodarstvu za prehod v bolj trajnostne oblike poslovanja. Za tovrstne ciljane programe so glede na pretekle izkušnje SID banke in izkušnje drugih institucij v tujini najbolj učinkoviti programi finančnega inženiringa. Ti omogočajo fleksibilnost in učinkovitost usmerjenega plasiranja sredstev ter hkrati zagotavljajo vzdržno javno financiranje razvoja.

Prav za namensko kakovost in dolgoročno vzdržnost javnih financ pomembno, da se v zadostni meri uporabi instrumente povratnih oblik financiranja z usmeritvijo na področja z največjim učinkom. Za nekatere namene so nesporno bolj primerna nepovratna sredstva, za druge pa imajo povratna sredstva vrsto prednosti: višjo alokacijsko učinkovitost sredstev (obveznost vračila sredstev pogojuje ustreznost in dolgoročno finančno vzdržnost poslovnih modelov prejemnikov sredstev), namesto »one-off« učinka se oblikuje obnovljiv vir sredstev (kar pripomore tudi k stabilnosti in predvidljivosti ustrezne ponudbe financiranja), javna sredstva pa tako postanejo vzvod in končni obseg sredstev je opazno večji. Posledično je intenziteta rabe vedno redkih javnih sredstev nižja. SID banka lahko s svojimi finančnimi instrumenti tako pripomore k multipliciranju sredstev države. Če bo slovensko gospodarstvo pri soočanju z novimi izzivi in trajnostnemu prehodu zamujalo, bo zamudilo ključen trenutek, kar bi imelo vpliv na zaostanek za ostalimi evropskimi gospodarstvi. Pravočasna vzpostavitev ustreznih finančnih mehanizmov namreč omogoča, da Slovenija ohranja stik z najbolj razvitimi gospodarstvi.

SID banka si bo še naprej prizadevala biti osrednji javno-spodbujevalni finančni steber dolgoročnega razvoja slovenskega gospodarstva. Že več kot tri četrtine bančnega kapitala na slovenskem trgu je v tuji lasti, kar se v času zaostrenih razmer lahko pokaže kot šibkost – v krizi po letu 2008 so prav tuje banke bolj omejile dostop do kreditov. Tako kot v preteklosti, bo SID banka sledila zasledovala cilje ekonomske in razvojne politike države, ob tem pa tudi prepoznavati prave priložnosti in nevarnosti

ter podati ustrezne strokovne pobude in odgovore na ključne izzive razvoja slovenskega gospodarstva in družbe.

V sodobnem svetu namreč razvojne banke postajajo vse bolj tudi analitično orodje, ki s svojim zelo širokim stikom s stanjem in spremembami v gospodarskem okolju identificirajo ključne zaviralce razvoja in vrzeli, ki zavirajo doseganje optimalnega dolgoročnega družbenega napredka. V razvitem svetu se razvojne banke vedno bolj pomikajo od preprostega transmisijskega mehanizma za vnaprej opredeljeno razporejanje finančnih virov k intelektualno močnemu instrumentu, ki zajema vedno širši nabor podatkov, ga analizira in s pomočjo svojih primerjalnih prednosti pred zasebnimi finančnimi institucijami predeluje v predloge, ki so lahko v pomoč ali pa osnova državnim politikam razvoja in ukrepanja na področju spodbujanja gospodarstva in reševanja vedno daljšega seznama lokalnih in globalnih izzivov. Pri tem s svojo kredibilnostjo in strokovnostjo gradijo tudi lastno neodvisnost, ki je pogoj za uspešno dolgoročno učinkovitost na trgu.

Zato SID banka nadaljuje s postopno nadgradnjo kompetenc z zalogovnikom znanj in izkušenj glede ocenjevanja tržnih in razvojnih vrzeli, ter merjenjem učinkov spodbujevalnih aktivnosti razvojnih ustanov. Za takšno delovanje banka potrebuje izrazito poglobljeno poznavanje in razumevanje slovenskega gospodarstva ter makroekonomskih procesov. Z vsem naštetim lahko SID banka v slovenskem gospodarskem prostoru nastopa kot sooblikovalec in ne zgolj izvrševalec strateških usmeritev.

PRILOGA:

- Mnenje Komisije za pospeševanje mednarodne menjave k *Poročilu o poslovanju pooblaščene institucije v letu 2022 na področjih, ki so predmet urejanja ZZFMGP* (besedilo poročila je vsebinsko ustrezno točki VI. tega poročila)

MNENJE KOMISIJE ZA POSPEŠEVANJE MEDNARODNE MENJAVE K POROČILU O POSLOVANJU POOBLAŠČENE INSTITUCIJE V LETU 2022 NA PODROČJIH, KI SO PREDMET UREJANJA ZZFMGP

1. Pristojnosti Komisije

V skladu z Zakonom o zavarovanju in financiranju mednarodnih gospodarskih poslov (v nadaljevanju: ZZFMGP) je Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju: Vlada) imenovala Komisijo za pospeševanje mednarodne menjave (v nadaljevanju: Komisija), s sledečimi cilji in nalogami:

- koordinacija delovanja pristojnih državnih in drugih organov ter institucij pri izvajanju ZZFMGP in delovanju sistema zavarovanja in financiranja mednarodnih gospodarskih poslov v Republiki Sloveniji,
- učinkovito izvajanje zavarovanja in financiranja poslov mednarodne trgovine in investicij.

Naloge in pristojnosti Komisije so podrobneje opredeljene v 14. členu ZZFMGP. Poleg dajanja soglasij k splošnim pogojem zavarovanja pred netržnimi tveganji, politikam zavarovanja v posameznih državah in cenikom, Komisija tudi redno spremlja poslovanje pooblaščene institucije in daje mnenje k poročilom o njenem poslovanju.

Komisija navedene zakonske pristojnosti izvaja na svojih rednih in dopisnih sejah. V letu 2022 je imela Komisija devet rednih, štirinajst dopisnih in eno posvetovalno sejo.

2. Pregled aktivnosti Komisije

Leto 2022 je zaznamovala predvsem vojna v Ukrajini, ki se je začela 24. 2. 2022 z invazijo ruskih vojaških sil. Vojaško agresijo je mednarodna skupnost obsodila, ZDA in EU sta uvedli mednarodne gospodarske ukrepe zoper Rusijo in Belorusijo, izvajanju gospodarskih ukrepov so se pridružile tudi druge razvite države sveta.

SID banka je beležila največje izpostavljenosti do kupcev iz navedenih dveh držav, pomembne vrednosti pa je dosegala tudi izpostavljenost do ukrajinskih rizikov. Aktivnosti Komisije so se s tega vidika nanašale predvsem v izvajanju ukrepov za preprečevanje nastanka škod, torej v smislu varovanja varnostnih rezerv. Ob začetku agresije je tako Komisija sprejela ustrezne omejitve kar se tiče politik zavarovanja do kupcev iz držav Rusije, Belorusije in Ukrajine, kjer je s tvornim sodelovanjem pripomogla k sprejemu uravnoteženih ukrepov, ki so v največji možni meri zaščitili SID banko, obenem pa še vedno nudili dovolj priložnosti za gospodarstvo, da je lahko realiziralo posle, ki so jih dovoljevali veljavni omejitveni ukrepi EU in ZDA.

V tem okviru je redno obravnavala sledeča tematska področja:

- Redno preverjala veljavne zavarovalne politike do navedenih treh držav, razpravljala o morebitnih političnih in vojaških spremembah, potrebah slovenskega gospodarstva na teh trgih, ukrepih drugih izvozno kreditnih institucij ter se upoštevaje navedene dejavnike izrekala o predlogih za spremembe le-teh.
- Gradiva na temo zavarovanja poslov v Ukrajini, predvsem v smislu seznanjanja s stanjem plačilnih zmožnosti ukrajinskih podjetij, praks tujih izvozno kreditnih agencij, riziko apetita privatnih zavarovateljev ter v teh okvirih pripravljenih predlogov, ki bi se obravnavali na nivoju vlade oziroma ministrstev.
- Informacije o posameznih poslih v Rusiji, Ukrajini in Belorusiji, ki so imeli zaradi spremenjene politične situacije težave bodisi na izvedbenem nivoju, bodisi so bile težave pri črpanju ali pri vračilu kredita. Še posebej zahtevni so bili predlogi srednjeročnih poslov, ki jih zaradi spremenjenih varnostnih razmer slovenski izvozniki niso več mogli izvajati ali

pa ni bilo mogoče nadaljevati črpanja zaradi uvedenih omejitvenih ukrepov. S tega vidika se je seznanjala in dajala soglasja k različnim reprogramom teh poslov.
- Poročila o oceni tveganj, ki so izhajala iz zavarovalnih poslov do dolžnikov iz držav Ukrajina, Rusija in Belorusija, ki jih je preverjala redno na kvartalni ravni ter v teh okvirih primerjala z višino varnostnih rezerv in ocenjevala njihovo zadostnost z vidika povečanih rizikov.
- Presojala sprejemljivost pozavarovalnih poslov za kupce v Rusiji, ki so bili z vidika omejitvenih ukrepov dovoljeni za zavarovanje, obenem pa zelo pomembni za slovensko farmacevtsko industrijo.

Do konca prvega trimesečja 2022 so bili skladno z določili Evropske komisije v veljavi še vedno ukrepi državne pomoči za pomoč gospodarstvu v razmerah pandemije covid-19 kar se tiče področja zavarovanja terjatev. Posledično se je v tem obdobju vse do izteka konec marca nadaljevalo izvajanje programa »top up«, to je pozavarovanje kreditnih limitov slovenskih izvoznikov do kupcev v državah EU in OECD. Komisija je tako na svojih rednih in izrednih sejah obravnavala in soglašala s posli pozavarovanja terjatev do kupcev iz držav Poljske, Italije, Hrvaške, Nemčije, Portugalske in Kanade.

V okviru pozavarovanja izvoznih poslov je Komisija soglašala tudi z dodatkom k pozavarovalni pogodbi sklenjeni s Coface, s čimer se je uredilo povišanje premijske stopnje za določene posle skladno s sprejetimi zavarovalnimi politikami ter poenostavilo postopke za pozavarovanje nemarketabilnih rizikov.

Poleg pozavarovalnih limitov za slovenske izvoznike, je Komisija odločala tudi o zavarovanju njihovih individualnih izvoznih poslov. Soglašala je z zavarovanjem kreditnih linij za dokončanje gradbenih poslov na Hrvaškem, kot tudi za financiranje različnih poslov s tujimi kupci z Zahodnega Balkana. V obdobju pred agresijo Rusije na Ukrajino je obravnavala in soglašala z zavarovanjem večje investicije v Rusijo, in sicer v segmentu proizvodnje in prodaje gradbenih materialov, ki pa se zatem zaradi začetka vojne ni realizirala. Nadalje je odločala o zavarovanju dodatnih investicij v Srbijo, v teh okvirih je soglašala tudi z določenimi spremembami v finančni strukturi in vstopom novih bank v financiranje. Večkrat je obravnavala in tudi odobrila velik posel slovenskega izvoznika v Uzbekistanu, in sicer s segmenta elektronske industrije. Prav tako je večkrat obravnavala spremembe v strukturi izvoznega financiranja kupca v Ruandi za rudarsko opremo, s katerimi se je omogočilo, da je končno tudi prišlo do realizacije posla. Obravnavala in seznanila se je tudi z velikim poslom izgradnje fotovoltaične elektrarne v Angoli, ki jo gradi konzorcij slovenskih in italijanskih podjetij.

V okviru reprogramov in sprememb v strukturi poslov je večkrat obravnavala in soglašala s pogodbenimi spremembami pri zavarovanju investicije v Srbiji s segmenta kogeneracije, prav tako s spremembami v dokumentaciji za drugo investicijo v Srbiji s področja prehrambene industrije, kot tudi s spremembami kreditne pogodbe za investicijo na Nizozemskem ter podaljšanjem kreditne linije za dokončanje poslov z japonskimi in grškimi kupci.

Tekoče se je seznanjala z vsemi aktivnosti pooblaščene institucije za preprečevanje nastanka škod in aktivno sodelovala s svojimi predlogi. Tako je obravnavala in soglašala s predlogom izvensodne poravnave škode, ki je nastala že pred leti, plačilo le-te pa je bil predmet sodnega spora.

Na področju prenove in nadgradnje zavarovalne dokumentacije je Komisija predlagala, da se prouči možnost spremembe pravil zavarovanja pri oblikovanju premijskih stopenj v primerih zavarovalnih reprogramov, predvsem v smislu znižanja stroškov za zavarovance, k čemur tudi stremi pooblaščena institucija s svojo cenovno politiko.

Komisija je na svojih rednih sejah pogosto obravnavala tudi tveganja posameznih držav, poleg Rusije, Belorusije in Ukrajine, so se tako obravnavale zavarovalne politike do držav Armenije in Azerbajdžana, med katerima so potekale sovražnosti ter Kazahstana, kjer so izbruhnili notranji nemiri. Informacije o političnem in diplomatskem dogajanju, ki jih v zvezi s posameznimi državami

posreduje Komisija, so za pooblaščeno institucijo zelo pomembne, še posebej, če obenem prejme še ustrezne usmeritve za ravnanje. V tem okviru so se obravnavala tudi poročila interne interventne skupine vezano na posamezne države, pri čemer so se politike zavarovanj ter rizični razredi držav prilagajali usmeritvam OECD.

V okviru nalog je Komisija spremljala tudi redno poslovanje pooblaščene institucije, skrbno je nadzirala izvajanje vseh sprejetih sklepov ter se tekoče seznanjala s poročili o pokritosti izvoznih tokov z zavarovanji, stanjem varnostnih rezerv in zadostnostjo njihove višine ter s predvideno izpostavljenostjo.

3. Pregled poslovanja pooblaščene institucije

Rezultati poslovanja v letu 2022 na področjih, ki so predmet urejanja ZZFMGP - (po)zavarovanje kratkoročnih in srednjeročnih izvoznih kreditov/terjatev ter zavarovanje investicij pred netržnimi tveganji izkazujejo uspešno poslovanje pooblaščene institucije. V 2022 je bil sicer zavarovan manjši obseg poslov kot leto prej, kar pa je bilo vnaprej pričakovano, zaradi izteka programov državnih shem za gospodarstvo v razmerah pandemije. Evropska komisija je omejila veljavnost začasnega okvira do konca marca 2022, s tem pa določila tudi končni rok izteka vseh ukrepov države zoper pandemijo.

Dodatni negativni element, ki je botroval nižjemu zavarovalnemu obsegu je bila vojna v Ukrajini in s tem povezani uvedeni omejitveni ukrepi zoper Rusijo in Belorusijo. Zavarovanje terjatev do kupcev iz navedenih držav je predstavljalo pred agresijo največji del zavarovalnega obsega in izpostavljenosti pooblaščene institucije. Iz tega naslova je zabeležila pooblaščena institucija velik izpad na zavarovanju tako kratkoročnih kot tudi srednjeročnih terjatev. Na zavarovanju kratkoročnih terjatev je uspela del obsega kompenzirati z zavarovanji drugih kupcev iz drugih držav, na srednjeročnih poslih je bila pri tem manj uspešna, ker se le-ti strukturirajo daljše obdobje. Vojaška agresija Rusije na Ukrajino je tudi glavni razlog, da je število novih polic v 2022 zaostajalo za načrtovanimi vrednostmi. Novih poslov je bilo manj, vrednostno so bili pa v povprečju višji kot leto prej.

Struktura zavarovalnega obsega se v primerjavi s preteklimi leti ni spremenila. Največji delež pripada pozavarovanju kratkoročnih terjatev, skupaj kratkoročni posli so prispevali skoraj 94 % zavarovalnega obsega, preostalo so srednjeročni posli. Razmerja odražajo strukturo slovenskega gospodarstva in njegovo vključenost v globalne verige vrednosti.

Upoštevaje visoko izpostavljenost pooblaščene institucije do rizikov iz Ukrajine, Rusije in Belorusije, ki je konec marca 2023 znašala skoraj 217 mio EUR in s tem povezani izzivi s katerimi se je soočala pooblaščena institucija, kot so bili ustavitev del slovenskih izvoznikov na nedokončanih projektih v teh državah, ustavitev črpanj kreditov, s katerimi so se financirali posli, nezmožnosti plačevanja obveznosti tujih kupcev, ne izdaja zavarovanj za garancijske posle, za katere je pooblaščena institucija izdala zavezujoče obljube, iztek veljavnosti zavarovalnih kritij za nove dobave, je pooblaščena institucija dobro opravila svoje delo. V komunikaciji z zavarovanci, z dolžniki, s slovenskimi izvozniki in drugimi deležniki je ustrezno razložila svojo vlogo in omejitve s katerimi se je soočala kot javna institucija v razmerju do vojnih razmer in veljavnih omejitvenih ukrepov EU in ZDA. Uspela je razrešiti težave slovenskih izvoznikov, da so lahko dokončali začete projekte, ki so se začeli pred začetkom vojne v Ukrajini in jim zagotovila ustrezne finančne instrumente, da niso zapadli v nelikvidnost. Največji izvozniki so v okvirih omejitvenih ukrepov lahko še vedno dobavljali svoje blago. S poslovnimi bankami in dolžniki so bili dogovorjeni reprogrami, usklajene so bile plačilne poti za plačevanje tujih dolžnikov. Konec leta 2022 je uspela pooblaščena institucija zmanjšati izpostavljenost do dolžnikov iz navedenih držav na 161 mio EUR, pri čemer pa ni bila plačana nobena škoda. V naslednjem letu se bo verjetno kakšna terjatev razvila v škodo, vendar naj bi bile le-te nižjih vrednosti.

Skupna izpostavljenost iz zavarovanih poslov za državni račun in izdanih zavezujočih obljub za zavarovanje je konec leta 2022 znašala 535,7 milijona EUR in se je v primerjavi s stanjem konec leta 2021 zmanjšala za skoraj 40 odstotkov. Razlog je iztek programov državnih shem, to je t.i. »top up« program in vojna v Ukrajini.

Plačane škode so v letu 2022 znašale 1,6 mio EUR, kar je sicer več kot leto prej (2021: 0,5 mio EUR), vseeno pa so v absolutnem znesku precej nizke in glede na predhodno opisane razmere minimalne. Več kot polovico zneska pripada plačilu poravnave škode iz preteklih let, preostalo je iz naslova pozavarovanja kratkoročnih terjatev skupaj s stroški izterjav že plačanih škod iz preteklih let.

Stanje škod v obravnavi konec leta 2022 znaša 0,9 mio EUR, kar je skoraj 40 odstotkov manj kot konec preteklega leta (2021: 1,4 mio EUR). Celotni znesek se nanaša na pozavarovanje kratkoročnih terjatev.

Stanje potencialnih škod je konec leta 2022 znašalo 32,1 mio EUR, pri čemer navedeni znesek vključuje vrednost zapadlih obrokov kot tudi preostanek nezapadle glavnice kredita. Vrednost je bistveno višja kot leto prej (2021: 0,4 mio EUR), vključuje pa vse terjatve do beloruskih bank, ki so bile izključene iz plačilnega sistema swift in terjatev do večjega dolžnika iz Gane, ki je zamujal s plačili zaradi monetarnih težav v katerih se je znašla država.

Znesek regresov v 2022 je znašal 0,4 mio EUR, kar je nekajkrat več kot leto prej (2021: 0,017 mio EUR). Znesek se večinoma nanaša na zavarovanje srednjeročnih garancij, manjši zneski pripadajo kratkoročnim poslom iz naslova zavarovanja kredita za pripravo na izvoz in pozavarovanja kratkoročnih terjatev.

Rezultat poslovanja za državni račun je bil v letu 2022 pozitiven. Presežek prihodkov nad odhodki je znašal 1,9 mio EUR (2021: 6,8 mio EUR).

Dolgoročni cilj poslovanja institucije je, da zneski zaračunanih zavarovalnih premij in provizij v daljšem časovnem obdobju zadoščajo za kritje vseh nastalih škod, kar se izkazuje s kumulativnim rezultatom poslovanja, ki je pozitiven in znaša 39,0 mio EUR.

Vojna v Ukrajini se še vedno ne umirja. Zaenkrat ni zaznati indicev, ki bi nakazovali pomiritev sprtih strani. Poleg žrtev na obeh straneh, je vojna povzročila tudi velike spremembe v globalni ekonomiji. Trgi energetskih virov in surovin so se jeseni 2022 ujeli v cenovno spiralo, posledično so se cene naftnih derivatov, zemeljskega plina in elektrike drastično dvignile. Podobno je bilo s cenami surovin in hrane. Do konca leta so se razmere na večini trgov umirile, vendar so generalno na veliko višjih ravneh kot pred vojno. Cene energije po posameznih državah so različne, najvišje še vedno plačujejo države EU. Ocenjuje se, da bodo takšna nesorazmerja vplivala na globalno konkurenčnost posameznih držav in njihovih podjetij. Gospodarske makronapovedi mejijo na ohlajanje svetovne ekonomije, pri čemer naj bi prednjačila gospodarstva držav EU. Centralne banke poskušajo omejiti inflacijske rasti, težave v dobaviteljskih verigah niso sanirane, še več, v zadnjih letih se je razkrila njihova šibkost in dejstvo, kako hitro se lahko pretrgajo. Vse to povečuje gospodarska tveganja, ki se lahko rezultirajo v povečanem številu stečajev, kar pa bo vplivalo na povečanje škod. Škode se plačujejo iz varnostnih rezerv, zato je zelo pomembno, da varnostne rezerve ostanejo na višini, ki zagotavlja slovenskim izvoznikom pridobitev zavarovanja tudi za bodoče posle.

Geopolitične razmere postajajo vse bolj otipljiv gospodarski dejavnik. V retoriki svetovnih politikov se vedno pogosteje omenjajo gospodarske sankcije in drugi ukrepi, ki omejujejo prosto trgovino in vplivajo negativno na nivo svetovne trgovine. Nič več ni nenavadno, če se poleg gospodarskih vojn začnejo še vojaške intervencije. Poleg Ukrajine postaja vse bolj napeto v vodah okoli Tajvana, kjer se neposredno križajo interesi ZDA in Kitajske, pri čemer obe državi že zbirata vsaka svojo koalicijo prijateljskih držav, posledično postajajo mednarodni politični odnosi vse bolj bipolarni. Vsakršna resnejša zaostritev ali gospodarske sankcije med velesilama, bi pomenile še večjo zmedo v

mednarodnih gospodarskih odnosih, kar bi v gospodarskem smislu še posebej vplivalo na največje izvoznice blaga in storitev, to je na države EU, posledično tudi na Slovenijo.

Slovensko gospodarstvo se trgom v Vzhodni Evropi ni odpovedalo. Podjetja še vedno poslujejo s podjetji iz te regije, sicer v omejenem obsegu in v okvirih, ki jih dovoljujejo omejitveni gospodarski ukrepi. Se pa zavedajo, da blagovni in storitveni tokovi še nekaj časa ne bodo potekali tako kot so pred vojno v Ukrajini in da bodo morali najti kupce na drugih trgih, da bodo deloma ali pa v celoti nadomestili izpad teh trgov. Tisti izvozniki, ki so bolj internacionalizirani oziroma so del večjih internacionalnih poslovnih skupin, se že poskušajo v Afriki oziroma v Aziji, ostali se znajdejo v okviru svojih dobaviteljskih verig. Pomembno je, da jim je slovensko poslovno okolje naklonjeno in jim nudi vsaj takšne storitve, kot jih uživajo njihovi tuji konkurenti v svojem okolju.

4. Geografska koncentracija

Število slovenskih podjetij, ki so sposobna izvajati investicijske projekte v tujini, se je v zadnjih letih povečevalo, vseeno pa je še vedno omejeno. Za njih velja, da so konkurenčna na ozkem nišnem področju, zaradi česar so močno specializirana v zagotavljanju določenih tehničnih rešitev. Zaradi spleta tržnih okoliščin, organizacijskega znanja in poslovnega okolja so omejena v doseganju dodane vrednosti, posledično v tržnem smislu niso globalna, temveč so omejena na manjše število trgov, kar velja še posebej za srednjeročne posle. To se odraža v geografski izpostavljenosti, ki se zaradi navedenega ni spreminjala, temveč je bila v zadnjih letih praktično nespremenjena.

Z vojno v Ukrajini se je začela izpostavljenost do kupcev v Belorusiji, Rusiji in Ukrajini zmanjševati. Upoštevaje da gre v portfelju za srednjeročne posle, se izpostavljenost zmanjšuje počasi, kratkoročne limite pa je lažje znižati. Najbolj prodorni izvozniki si bodo našli nove trge v Afriki in Aziji, nekateri povprašujejo tudi po Latinski Ameriki. Z normalizacijo razmer v Ukrajini je pričakovati, da se bodo slovenski izvozniki kmalu vrnili nazaj na trge Rusije in Belorusije, saj se dejansko niso nikoli v celoti umaknili, Ukrajina bo pa še posebej zanimiva zaradi projektov obnove države. Večji obseg poslov in posledično tudi večjo izpostavljenost pa poleg navedenih držav beleži pooblaščena institucija tudi do kupcev iz BiH in Srbije.

Pooblaščena institucija bo tudi nadalje spremljala slovenske izvoznike na novih trgih, s katerimi bodo poskušali nadomestiti izgubljene posle na kriznih območjih. Poudariti je, da so novi trgi v Afriki in Aziji bistveno drugačni od obstoječih, na njih velja drugačna kultura in drugačni poslovni običaji. Poslovno okolje v državah novih trgov je manj stabilno in v delovnem pristopu manj sistematično. S tega vidika se ocenjuje, da z zavarovanji novih poslov prevzema pooblaščena institucija večja tveganja.

5. Vloga SID banke

Komisija meni, da ima SID banka zelo pomembno vlogo v procesu spodbujanja podjetniškega razvoja, povečevanju konkurenčnosti, internacionalizaciji gospodarstva in naložbah v tujini. Ta vloga je še posebej izrazita v razmerah zmanjšanja globalnega povpraševanja oziroma ponudbe, kar se je odrazilo v vseh kriznih obdobjih za slovensko gospodarstvo, tako v času globalne finančne krize kot tudi zadnje, ki je bila povezana z izbruhom pandemije covid-19, ko se je izpostavljala njena interventna vloga. Podobno vlogo bi lahko pooblaščena institucija odigrala za slovensko gospodarstvo tudi v obdobju, ko podjetja iščejo nove trge oziroma se morajo zaradi novih kupcev prestrukturirati.

Brez pooblaščene institucije bi bila kritja za kreditna tveganja bistveno zmanjšana, posledično izvozniki ne bi dobili ustreznih zavarovalnih limitov za svoje posle. Prav tako poslovne banke ne bi financirale izvoznih poslov, če ne bi bilo kritja pooblaščene institucije.

Z nadaljevanjem vojne v Ukrajini se bo povečevala intenzivnost slovenskih podjetij pri iskanju novih trgov oziroma novih kupcev, ki bodo bodisi nadomestili izpad trgov v Vzhodni Evropi, lahko pa bo to tudi del rednih prodajnih aktivnosti izvoznikov. Verjetno bodo to trgi držav, ki niso članice EU ali OECD, torej so nemarketabilni. Iz izkušenj je poznano, da so trgi v Afriki in Aziji zahtevnejši, da je pred sklenitvijo zavarovanj potrebna tu še večja skrbnost pooblaščene institucije. Za zagotavljanje ustrezne nadaljnje podpore SID banke slovenskemu gospodarstvu pri obstoječih in novih poslih na trgih Ukrajine, Rusije in Belorusije, pa bo potrebno prilagoditi področno zakonodajo in posledično tudi politiko zavarovanj SID banke.

6. Varnostne rezerve

Varnostne rezerve so konec 2022 znašale 174,9 mio EUR in so se v primerjavi s stanjem konec leta 2021 povišale za 1,1 %. Izračuni za 2022 so pokazali, da so le-te zadoščale za pokrivanje vseh tveganj iz obstoječih zavarovanih poslov. Izračunana potrebna višina le-teh na dan 31. 12. 2022 je znašala 129,3 mio EUR. Glede na to, da beleži pooblaščena institucija največje izpostavljenosti ravno do kupcev iz držav, ki so vključene v krizne razmere v Ukrajini, in sicer do Rusije, Belorusije in Ukrajine, je le-ta za interne namene razvila posebno metodo ocenjevanja ustreznosti varnostnih rezerv, in sicer kombinacijo stres testov ter izračunov Var modela. Po tej metodi znaša ocena potrebnih varnostnih rezerv konec leta 2022 175,3 mio EUR, kar pa presega višino varnostnih rezerv za 0,4 mio EUR.

Zaradi neposrednih posledic vojne in stanja, ki izhaja iz omejitvenih ukrepov EU in pričakovanih aktivnostih izvoznikov na novih trgih Afrike in Azije se ocenjuje, da bo morala pooblaščena institucija razpolagati z višjimi varnostnimi rezervami, da bo zagotavljala ustrezno varnost slovenskim izvoznikom za zavarovane posle. Pooblaščena institucija je mnenja, da podaja tradicionalni izračun Var modela zanesljive ocene ustreznosti varnostnih rezerv v normalnih razmerah, ki implicirajo nepredvidljivost škodnega dogodka. V vojnih razmerah in razmerah veljavnosti omejitvenih ukrepov se predvidljivost škode bistveno poveča, v določeni meri so škode že gotove, pa tega v mehanizem izračuna Var modela ni mogoče vgraditi. S tega vidika se ocenjuje, da nova interna metoda zadostnosti varnostnih rezerv podaja boljše ocene njihove potrebne višine. Ob morebitni realizaciji tveganj v Vzhodni Evropi se ocenjuje, da bodo za namen zagotavljanja ustreznih zavarovalnih kritij v prihodnosti potrebne dodatne varnostne rezerve.

7. Zaključek

V skladu s Poročilom pooblaščene institucije in obrazložitvijo Komisija ugotavlja, da se poslovanje pooblaščene institucije na področju zavarovanja v imenu in za račun Republike Slovenije izvaja uspešno in v skladu z ZZFMGP ter pogodbo sklenjeno med SID banko in Ministrstvom za finance RS, zlasti pa s sprejetimi odločitvami ter usmeritvami Komisije.

Franc Stanonik
predsednik
Komisija za pospeševanje mednarodne menjave